

[15.] Vidare har 1921 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts framställning anvisat, bland annat, på extra stat för år 1922 följande förslagsanslag, nämligen ett å 144,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister samt ett å 15,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för särskilda skiljedomare i arbetstvister.

I riksstaten för första halvåret 1923 äro anslag för nyssnämnda ändamål upptagna till hälften av ovan angivna belopp eller till respektive 72,000 kronor och 7,500 kronor.

Social-
styrelsen.

I sin skrivelse den 27 september 1922 har socialstyrelsen föreslagit, att anslagen ifråga för budgetåret 1923—1924 måtte beräknas till samma belopp som för år 1922 eller till 144,000 kronor och 15,000 kronor.

Departements-
chefen.

Genom beslut den 15 december 1922 har Kungl. Maj:t bestämt arvodena till förlikningsmännen för första halvåret 1923. Härvid blevo, med jämkning av förut gällande belopp, arvodena fastställda på följande sätt, för år räknat: för förlikningsmännen i första distriktet till 9,500 kronor, vilket innebär en sänkning med 1,500 kronor, för förlikningsmännen i andra distriktet till 7,000 kronor, för förlikningsmännen i tredje och fjärde distriktet till 9,500 kronor och 9,000 kronor, vilket innefattar minskning med respektive 500 kronor och 1,000 kronor, för förlikningsmännen i femte distriktet till 8,000 kronor, för förlikningsmännen i sjätte distriktet till 7,000 kronor, vilket innebär nedsättning med 2,000 kronor, samt för förlikningsmännen i sjunde distriktet till 4,500 kronor, vilket utgör en ökning med 500 kronor. Den sammanlagda nedsättningen av arvodena — efter avdrag av nyssberörda höjning — utgör alltså 4,500 kronor för år räknat. För budgetåret 1923—1924 torde man kunna beräkna, att arvodena — å vilka, lika litet som å arvodena till särskilda skiljedomare i arbetstvister, dyrtidstillägg bör få utgå — skola utgöra högst de nyss angivna årsbeloppen.

Vidare är att märka, att belastningssiffrorna för år 1921 och första halvåret 1922 utgjort i fråga om anslaget till ersättning åt förlikningsmän 108,842 kronor 81 öre respektive 62,581 kronor 97 öre samt i fråga om anslaget till bestridande av kostnaderna för särskilda skiljedomare 1,305 kronor 56 öre respektive 2,354 kronor 17 öre.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden synes mig det förra anslaget kunna begränsas till 120,000 kronor och det senare till 5,000 kronor.

Rörande sistberörda anslag gör jag framställning i det följande.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till *ersättning åt förlikningsmän m.m. för medling i arbetstvister*, ett *extra* förslagsanslag av kronor 120,000. [15.]

12. Centrala skiljenämnden.

För år 1922 har riksdagen anvisat ett extra förslagsanslag av 30,000 kronor till bestridande av kostnaderna för centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister. I riksstaten för första halvåret 1923 är för samma ändamål upptaget ett extra förslagsanslag av 15,000 kronor. (Extra anslag.) [16.]

Genom brev den 30 november 1922 har Kungl. Maj:t fastställt följande arvodes- och omkostnadsstat för nämnden att lända till efterrättelse för tiden 1 januari—30 juni 1923.

A. Arvoden.		Kronor	Kronor
ordföranden		1,500	
en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot och ordförandens ställföreträdare		1,000	
en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot		750	
4 ledamöter		3,000	
1 sekreterare		750	
			7,000
B. Omkostnader.			
Ersättningar åt extra tjänstemän och andra biträden, arvoden samt resekostnads- och traktamentsersättningar åt suppleanter, ersättningar för särskilda utredningar genom tekniskt sakkunniga, tryckningskostnader, hyra, kostnader för belysning, uppvärmning, städning, möbler, böcker, tidningar, telefoner, kontorsrekvisita m.m., förslagsvis			4,000
		Summa kronor 11,000	

Vidare har Kungl. Maj:t förordnat, att å de i arvodesstaten upptagna arvodena icke skall utgå dyrtidstillägg.

I skrivelse den 16 november 1922 har nämnden meddelat följande.

Under år 1921 hade till nämnden inkommit sammanlagt 23 mål. Intill nyssnämnda den 16 november hade under år 1922 inkommit 26 mål och kunde under återstoden av året införföras ytterligare några mål. Ehuru nämndens arbetsbörda sålunda under år 1922 ökats, hade dock ökningen icke varit av den betydelse, att en höjning av arvodesstaten kunde anses vara erforderlig. Såvitt då kunde bedömas, torde kostnaderna för nämndens verksamhet under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 icke komma att överstiga dubbla det för första halvåret 1923 anvisade förslagsanslaget av 15,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts har nämnden föreslagit åskande för budgetåret 1923—1924 av ett förslagsanslag å 30,000 kronor.

Centrala
skilje-
nämnden.

[16.] Vid fastställande av ovan intagna stat för centrala skiljenämnden för första halvåret 1923 har Kungl. Maj:t, huvudsakligen genom ned-sättning av vissa arvodesbelopp, funnit kostnaderna för nämndens verk-samhet kunna begränsas till 11,000 kronor eller ett belopp, som med 4,000 kronor understiger det för nämnda halvår anvisade anslaget. För budgetåret 1923—1924 har nämnden i sitt förslag ansett sig kunna räkna med i huvudsak samma utgifter, för år, som under första halv-året 1923. Vid sådant förhållande torde det vara tillräckligt att för ifrågavarande budgetår äska ett anslag av 22,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för *centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister* anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 22,000.

13. Särskilda skiljedomare i arbetstvister.

[17.] Under åberopande av vad jag under punkten 15 härovan anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Särskilda skiljedomare i arbetstvister.
(Extra anslag)

att för budgetåret 1923—1924 såsom *bidrag till bestridande av kostnaderna för särskilda skiljedomare i arbetstvister* anvisa ett *extra* förslags-anslag av kronor 5,000.

14. Understödjande av den offentliga arbetsförmedlingen.

[18.] Alltsedan år 1906 har riksdagen å extra stat beviljat ett förslags-anslag till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsför-medlingen i riket.

Understödjande av den offentliga arbetsförmedlingen.
(Extra anslag.)

Anslaget har för vartdera av åren 1921 och 1922 utgått med 200,000 kronor. Å staten för första halvåret 1923 upptogs anslaget till enahanda belopp. Att hela årsbehovet lades på denna budgettermin föranleddes därav, att huvudparten av anslaget, som avser att täcka vissa av de utgifter för arbetsförmedlingen, som kommunerna haft under nästföregående räakenskapsår, brukat utanordnas under första hälften av budgetåret.

Gällande föreskrifter i ämnet återfinnas i kungörelser den 30 juni 1916 (sv. förf.-saml. nr 320) och den 16 maj 1918 (sv. förf.-saml. nr 278).

I sin skrivelse den 27 september 1922 har socialstyrelsen framhållit, att ändring i fråga om tiden för understödets utbetalande icke torde böra ifrågasättas, varför hela det belopp, som kunde antagas bliva erforderligt för understöd på grund av nämnda anstalters verksamhet under år 1923, torde böra äskas för budgetåret 1923—1924. Detta belopp anser styrelsen böra beräknas till 200,000 kronor eller lika med det för vart och ett av de tre senaste budgetterminerna beviljade anslaget.

[18.]
Social-
styrelsen.

Någon ändring i fråga om tiden för statsbidragets utanordnande finner jag i likhet med socialstyrelsen ej böra ske. Vidkommande anslagsbeloppet är att märka, att utgifterna från anslaget uppgått för år 1921 till 231,843 kronor samt för första halvåret 1922 till 270,588 kronor, vilken summa, såsom av det föregående framgår, torde motsvara nästan hela årsbehovet. Dessa siffror utvisa sålunda en betydande överbelastning, varför en ökning av anslaget kunde ifrågasättas. Härvid måste emellertid beaktas, att från anslaget bestridas, bland annat, arbetsförmedlingsanstalternas samtliga utgifter för postporton, abonnemang å rikstelefon, telegram och interurbana telefonsamtal ävensom tryckning av formulär och blanketter. Då kostnaderna härför numera på grund av taxesänkningar och prisreduceringar betydligt nedgått, torde man kunna stanna vid det av styrelsen föreslagna anslagsbeloppet, 200,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa, att för
*befrämjande och organiserande av den offentliga arbets-
förmedlingen i riket* utgå i huvudsaklig överensstäm-
melse med gällande grunder, ett *extra* förslagsanslag
av kronor 200,000.

15. Medellösa arbetssökandes resor.

I sin skrivelse den 27 september 1922 har socialstyrelsen gjort framställning om ett extra anslag för budgetåret 1923—1924 å 30,000 kronor till underlättande av medellösa arbetssökandes resor.

Anslagets belopp skulle bliva detsamma, som beviljats för vart och ett av åren 1921 och 1922 samt — efter år räknat — för första halvåret 1923.

Med hänsyn till belastningen under år 1921 samt första hälften av år 1922 — respektive kronor 6,736:27 och 4,168:60 — torde dock

[19.]
*Medellösa
arbetssökand-
es resor.*
(Extra anslag.)

[19.] anslaget för nu ifrågavarande budgettermin kunna begränsas till 15,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa — att i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder utgå såsom *bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort än där de vistas* — ett extra förslagsanslag av kronor 15,000.

16. Bekämpande av arbetslösheten.

[20.] Av 1922 års riksdag beviljades, i anledning av den på socialdepartementets föredragning avlätna propositionen nr 11, för bekämpande av arbetslösheten *dels* på tilläggsstat för nämnda år reservationsanslag till sammanlagt belopp av 85,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor. Härförutom anvisades, med bifall till den på kommunikationsdepartementets föredragning avlätna propositionen nr 12, för liknande ändamål på tilläggsstat för år 1922 under titeln »Utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

Statens
arbetslöshets-
kommission.

I skrivelse den 14 december 1922 har statens arbetslöshetskommission redogjort för huvuddragen av sin verksamhet under år 1922 samt behandlat frågan om behovet av ytterligare anslag för arbetslöshetens bekämpande. Därvid har kommissionen anfört bland annat följande.

På grund av arbetslöshetens nedgång under senare delen av år 1922, varigenom kommissionen kunnat begränsa sin verksamhet till vissa fack, hade besparingar uppkommit å det för nämnda år beviljade reservationsanslaget. Till år 1923 komme sålunda att förefinnas en behållning av cirka 16,700,000 kronor, vilken, då medlen anvisats under formen av reservationsanslag, stode till förfogande för verksamhetens bedrivande under nämnda år. Härtill komme det belopp av 5,000,000 kronor, som av 1922 års riksdag beviljats för arbetslöshetens bekämpande under första hälften av år 1923. Den 1 januari 1923 stode alltså till förfogande cirka 21,700,000 kronor.

Vid bedömandet av den nu föreliggande frågan, i vad mån dessa medel kunde vara tillräckliga för hjälpbehovet under den kommande tiden, hade kommissionen utgått från det nuvarande konjunkturläget och med ledning därav sökt bilda sig en uppfattning av nämnda hjälpbehov. Kommissionen har därvid, i likhet med vad som framhållits i senaste häftet av »Ekonomisk Översikt», icke kunnat

[20.]

undgå att även för sin del finna, att den tid, som förflutit sedan omsvängningen av konjunkturläget under försommaren, givit förnyade bevis för antagandet, att depressionen i vårt land börjat vika och att ställningen så småningom förbättrats, sedan det stora prisfallet med 1921 års utgång nådde sin avslutning. Häremot stode dock jordbrukets svårigheter, vilka under kommande år icke syntes möjliggöra någon starkare absorption av överflödig arbetskraft från dess sida, men som å andra sidan icke torde giva upphov till någon ny massarbetslöshet. Inom industrien vore läget långt ifrån enhetligt. Någon snabb förbättring för järn- och metallindustrien vore icke i sikte, medan på alla andra områden arbetstillgången i stort sett vore på väg att bliva normal. Den vanliga säsongarbetslösheten hade visserligen med vinterns inbrott börjat framträda, men de därav drabbade arbetargrupperna hade denna gång en tämligen god säsong bakom sig. Av kristiden vållad arbetslöshet torde därför i huvudsak förekomma endast inom gruv-, järn- och metallindustrierna. Det vore också kommissionens förhoppning att i fortsättningen kunna begränsa den direkta understödsverksamheten i huvudsak till familjeförsörjare, tillhörande nyssnämnda yrkesgrupper, och med tillträde till statligt nödhjälpsarbete för övriga kvalificerade arbetslösa i mån av tillgång på arbetsplatser.

Med denna utgångspunkt hade kommissionen uppgjort följande hjälpplan för tiden 1 januari 1923 till 1 maj 1924, varvid beräknats, att varje omhändertagen arbetslös, som vore anställd i statligt nödhjälpsarbete, komme att åsamka en kostnad av högst kronor 7:50 per dag — vari då inberäknades arbetslös, familjetillägg, statens administrationskostnader, redskap, utrustning, intendentur vid de fasta förläggningarna m. m. — samt att varje arbetslös (huvudsakligen familjeförsörjare), som erhöle understöd med statsbidrag, skulle belasta staten med kronor 1:50 per dag. Under dessa förutsättningar skulle kalkylen te sig på följande sätt:

		Kronor.
$\frac{1}{1}-\frac{1}{5}$ 23	14,000 man i nödhjälpsarbete à 750 kr.	10,500,000
	10,000 » med understöd à 150 kr.	1,500,000
$\frac{1}{5}-\frac{1}{6}$ 23	12,000 » i nödhjälpsarbete à 750 kr.	9,000,000
	2,000 » med understöd à 150 kr.	300,000
$\frac{1}{6}$ 23— $\frac{1}{1}$ 24	6,000 » i nödhjälpsarbete à 750 kr.	4,500,000
	2,000 » med understöd à 150 kr.	300,000
$\frac{1}{1}$ 24— $\frac{1}{5}$ 24	4,000 » i nödhjälpsarbete à 750 kr.	3,000,000
	2,000 » med understöd à 150 kr.	300,000
Summa		29,400,000

Kommissionen utginge härvid från att vid sistnämnda tidpunkt, 1 maj 1924, kommissionens verksamhet skulle vara helt avvecklad. Den beräknade kostnaden för hjälpverksamhetens fortsättande i nyss angiven omfattning fram till denna tidpunkt uppginge sålunda till 29,400,000 kronor. Enligt vad nyss visats, skulle den 1 januari 1923 21,700,000 kronor stå till förfogande. Skenbart skulle sålunda föreligga en brist på cirka 7,700,000 kronor, som skulle behöva täckas genom nya anslag. Ställningen vore emellertid i själva verket vida förmånligare. Genom färdigställandet av de nu pågående nödhjälpsarbetena, vilket i regel komme att kunna ske under loppet av år 1923, förfölle efter hand icke mindre än cirka 15,200,000 kronor till betalning från kommuner och vägstyrelser m. fl., Statsarbetenas uppdragsgivare, vilket belopp utgjorde dessas andel i kostnaderna för statliga nödhjälpsarbeten. Av denna summa komme på städer 2,619,514 kronor

[20.] 14 öre, på landskommuner 1,009,907 kronor 55 öre och på väghållningsdistrikt 8,588,808 kronor 81 öre samt på arbetsstyrelser m. fl. 3,043,654 kronor 44 öre. Trots det brydsamma finansläge, vari depressionen försatt jämväl vägdistriktens ekonomi, hade i regel inga svårigheter yppats för Statsarbetena att i behörig tid d. v. s. efter respektive arbetens färdigställande och avsynande få de i kontrakten stipulerade bidragen inlevererade. Medräknades dessa utestående fordringar såsom tillgång, stode till kommissionens förfogande från den 1 januari 1923 till 1 maj 1924 ett belopp av cirka 36,900,000 kronor, varemot svarade en utgiftssumma av 29,400,000 kronor. Överskottet skulle sålunda uppgå till cirka 7,500,000 kronor, och torde denna marginal vara behöflig, för den händelse hjälpbehovet skulle bliva något större än beräknat och inbetalningar från Statsarbetenas uppdragsgivare i några fall fördröjas.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har arbetslöshetskommissionen funnit, att hos 1923 års riksdag inga äskanden behövde göras för arbetslöshetens bekämpande.

Tre ledamöter av kommissionen hava emellertid anmält avvikande mening och anført följande.

Frågan om arbetslöshetskommissionens medelsbehov under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 måste anses mycket svår att besvara, då den viktigaste faktorn för bedömandet, nämligen arbetsmarknadens egen utveckling, ännu alltjämt är mycket osäker. Den tendens i förbättrande riktning, som sedan ett halvt år tillbaka på ett flertal arbetsområden försiggått, kan dock säkerligen nu sägas ha ernått en så stor stabilitet, att tillgängliga medel räcka för första halvåret 1923.

Kommissionens flertal framlägger en finansplan, som med ledning av vissa hittills gjorda erfarenheter uppvisar en synnerligen förmånlig ekonomisk ställning. Med beräkning att kunna hjälpa alla, som med stöd av gällande bestämmelser för verksamheten kunna anses ifrågakomma, skulle utan några nya medels beviljande den 1 maj 1924 återstå ett saldo av i runt tal 7.6 millioner kronor.

Ehuruväl kalkylen under en sig alltjämt förbättrande arbetsmarknad möjligen kan visa sig hållbar, måste vi dock framhålla, att i densamma ingå tvenne poster, som kunna radikalt kullkasta de gjorda beräkningarna. Den första gäller det optimistiska betraktelsesättet beträffande arbetsmarknadens fortsatta utveckling till det bättre och den andra gäller de till nära 16 millioner kronor uppgående fordringarna hos kommuner och vägdistrikt. Dessa utestående belopp torde i allmänhet icke vara förfallna till betalning förrän vederbörande arbeten äro färdiga och avsynade, varjämte många av dessa myndigheter även torde på grund av kristidens långvarighet och förut fullbordade arbetsföretag komma att få ytterst stora svårigheter att på bestämd tid fullgöra sina förpliktelser. För att därför under alla förhållanden vara på den säkra sidan synes det oss vara i allra högsta grad önskvärt, utöver att 1924 års riksdag kan, därest det visar sig av behovet påkallat, bevilja nödiga anslag, att medel för arbetslöshetens bekämpande i en eller annan form bli tillgängliga även under kommande budgetår. Även om de förhoppningar infrias, som äro baserade på, att arbetsmarknaden allt framgent skall utveckla sig i förbättrande riktning, så torde under alla förhållanden komma att inom vissa arbetsområden förefinnas en arbetslöshet, som i sina verkningar blir så mycket svårare, därför att densamma för flertalet även varit långvarig. Det torde därför enligt vårt förmenande icke vara möjligt att

[20.]

avveckla arbetslöshetskommissionens verksamhet förrän arbetslöshetsförsäkringsfrågan kommit upp på dagordningen samt erhållit sin lösning och möjligheter härigenom beretts de arbetslösa att i annan ordning erhålla nödigt understöd. Då emellertid vissa svårigheter föreligga för att nu kunna bedöma, huru snart och i vilken omfattning denna sistnämnda fråga kan bli föremål för behandling och positiva beslut, synes oss säkerheten bjuda, att medel enligt hittills använda bestämmelser äro tillgängliga, och anse vi därför, att kommissionen bort hemställa hos Kungl. Maj:t om ett anslag för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av 10 millioner kronor.

De skiljaktiga meningar, som gjort sig gällande inom kommissionen, bottna i en olika uppfattning om arbetsmarknadens framtida utveckling och i olika starka krav på säkerhetsmarginal vid beräkning av de medel, som måste anses erforderliga för arbetslöshetens bekämpande under nästkommande budgetår. Enligt min mening är det icke möjligt att redan nu göra några fullt tillförlitliga beräkningar angående arbetsmarknadens läge under fortsättningen av denna vinter, än mindre om dess förändringar under hela det ifrågavarande budgetåret; därtill torde de ekonomiska förhållandena icke blott i vårt land utan i större delen av världen fortfarande vara allt för osäkra. Dock torde till nästa vår det ekonomiska läget hava utvecklats så, att beräkningar med större säkerhet kunna göras. Vid sådant förhållande och då nya medel för arbetslöshetens bekämpande i varje fall icke behövas under den närmaste tiden, synas mig statsmakterna böra dröja med att taga ståndpunkt i den förevarande lika betydelsefulla som svårbedömda frågan. Jag anhåller att få i god tid före den stundande riksdagens slut förelägga Kungl. Maj:t förslag i ämnet och därvid tillika lämna närmare redogörelse för den under år 1922 bedrivna verksamheten för arbetslöshetens bekämpande.

Departementa-
chefen.

En nödig försiktighet synes mig emellertid bjuda att, i avbidan på frågans slutliga behandling, å riksstaten beräkna ett anslag för arbetslöshetens bekämpande å förslagsvis 5,000,000 kronor. Skulle förhållandena å arbetsmarknaden, emot vad jag nu anser mig kunna hoppas, utveckla sig i en så ogynnsam riktning, att detta belopp visar sig alldeles otillräckligt, måste givetvis särskilda utvägar sökas för beredande av de ytterligare erforderliga medlen.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition, som må komma att avlätas i ämnet, för *bekämpande av arbetslösheten* för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* reservationsanslag av kronor 5,000,000.

17. Understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer.

[21.] För vart och ett av åren 1920—1922 har riksdagen anvisat ett förslagsanslag av 140,000 kronor till understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer. För första halvåret 1923 har anslaget bestämts till 70,000 kronor eller hälften av det hittillsvarande årsbeloppet.

I ämnet nu gällande föreskrifter, utfärdade i anslutning till av riksdagen prövade grunder, återfinnas i kungörelse den 7 juli 1921 (sv. förf.-saml. nr 409). Enligt dessa föreskrifter tillkommer det arbetslöshetskommissionen att bestämma om tilldelande av understöd.

Till fullföljande av ifrågavarande understödsverksamhet under budgetåret 1923—1924 anholder arbetslöshetskommissionen i skrivelse den 28 september 1922 om ett anslag av 140,000 kronor eller samma belopp som det nuvarande, för år räknat.

Enligt vad från arbetslöshetskommissionen meddelats, har antalet understödstagare, som den 1 oktober 1921 utgjorde 441, samma dag 1922 nedgått till 436. Kostnaden för understödsverksamheten, som under år 1921 belöpte sig till 203,916 kronor 64 öre, skulle enligt beräkning efter de den 1 oktober 1922 befintliga understödstagarna av olika kategorier för sistnämnda år uppgå till omkring 200,000 kronor. Med hänsyn till de nuvarande understödstagarnas jämförelsevis höga genomsnittsålder har kommissionen beräknat avgången under de närmaste åren komma att bli betydligt större än vad hittills varit fallet och därför funnit anslaget för nu ifrågavarande budgetår kunna begränsas till 140,000 kronor.

Den höga belastningssiffran 200,000 kronor synes mig påkalla en höjning av förevarande förslagsanslag, men då antalet understödstagare småningom nedgår, torde denna höjning icke behöva göras större än till 160,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 160,000.

18. Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen under ett flertal år beviljat anslag på extra stat för beredande av bidrag till internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande, vilket anslag för vart och ett av åren 1916—1922 uppgått till 750 kronor.

Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande.

Beträffande anslag till föreningen för år 1923 — liksom beträffande anslag till det under nästföljande punkt omförmälda mellanfolkliga arbetsamtet i Basel — förklarade jag vid föredragning av 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 21), att jag saknade anledning ingå på denna fråga, då utbetalning av bidrag torde kunna anstå till 1923 års senare hälft.

I sin skrivelse den 27 september 1922 har socialstyrelsen framhållit, att, då enligt vad till styrelsens kännedom kommit, ifrågavarande förenings verksamhet numera icke torde bedrivas i sådan omfattning, att understödjandet av densamma medelst statsbidrag kunde anses påkallat, dylikt bidrag icke tills vidare borde äskas av riksdagen.

Socialstyrelsen.

Med hänsyn till vad styrelsen sålunda anført, torde frågan om vidare anslag för berörda ändamål kunna lämnas å sido.

Departementschefen.

19. Det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel.

För vart och ett av åren 1906—1922 har riksdagen såsom bidrag till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel beviljat ett anslag av 750 kronor. Av skäl, som nyss omförmäls, äskades intet dylikt anslag för första halvåret 1923.

[22.]
Det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel.
(Extra anslag.)
Socialstyrelsen.

I sin skrivelse den 27 september 1922 har socialstyrelsen anført, att, ehuru tillkomsten av internationella arbetsbyrån, vars verksamhet omfattade jämväl de uppgifter, som uppställts för arbetsamtet, vore ägnad att minska behovet av sistnämnda institution, styrelsen likväl, särskilt på grund av det förtjänstfulla sätt, varpå arbetsamtet utövat sin verksamhet, ansåge sig böra tillstyrka, att anslag till arbetsamtet med samma belopp för år som förut äskades för nu ifrågavarande budgettermin.

Med hänsyn till vad socialstyrelsen anført, finner jag mig icke böra förorda, att anslaget till arbetsamtet indrages, men anser, att det med hänsyn till nu rådande förhållanden bör något nedsättas.

Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *bidrag till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra anslag* av kronor 500.

Arbetarskydd.

20. Yrkesinspektionen.

[23.] Under denna punkt torde jag få anmäla, att 1902 års lönerегleringskommitté den 18 maj 1922 till Kungl. Maj:t avgivit utlåtande med förslag till ny definitiv lönerегlering för vissa befattningshavare inom yrkesinspektionen, vilka kunna sägas utgöra yrkesinspektionen i egentlig mening.

Yrkesinspektionens organisation. Innan jag närmare ingår härpå, erfordras en kort redogörelse för, huru yrkesinspektionen i sin helhet för närvarande är organiserad.

Enligt 1 § i Kungl. Maj:ts instruktion för yrkesinspektionens befattningshavare den 18 oktober 1912 utgöras dessa av de i 23 § av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 angivna tillsynsorgan jämte biträden och ställföreträdare.

Sagda lagparagraf innehåller, att tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd och med stöd av densamma meddelade föreskrifter skall utövas, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet (socialstyrelsen), utav särskilda tillsynsorgan, nämligen yrkesinspektörer, bergmästare, underinspektörer och kommunala tillsynsorgan.

Yrkesinspektörernas tillsyn omfattar varje verksamhet, vari industriellt eller annat slag av arbete bedrives i den omfattning, 15 § i nyssnämnda lag anger ¹⁾, och som icke är underkastad bergmästares tillsyn eller är att hänföra till jordbruk eller handel. Därjämte tillkommer det yrkesinspektörerna att leda underinspektörernas och öva inseende över de kommunala tillsynsorganens tillsyn. Såsom yrkesinspektör må jämväl anställas kvinna, och skall sådan yrkesinspektris förnämligast utöva tillsyn beträffande kvinnliga arbetare.

Bergmästarnas tillsyn omfattar bearbetning av inmutningsbara fyndigheter och stenkolsfyndigheter samt annat bergverksarbete, för såvitt detsamma helt eller delvis bedrives under jord, ävensom de utvunna produkternas upp- och framforsling, deras invid fyndorten försiggående skrädning, anrikning och brikettering samt därstädes belägna, för bedrivandet av nu nämnda slag av arbeten avsedda verk och inrättningar.

Underinspektörerna hava att inom verksamhet, som ej är underkastad yrkesinspektörs eller bergmästares tillsyn, öva tillsyn till förekommande av olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor, kokare eller andra kärn under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

De kommunala tillsynsorganen — vilka enligt 24 § utgöras av hälsovårdsnämnd eller, där sådan ej finnes, av kommunalnämnd — hava att inom verksamhet, som ej är underkastad yrkesinspektörs eller bergmästares tillsyn, öva tillsyn i de avseenden, beträffande vilka det ej tillkommer underinspektör att hava tillsyn. Hälsovårds- eller kommunalnämnd är emellertid, enligt 24 §, berättigad utöva den nämnden åliggande tillsyn genom en eller flera lämpliga, av nämnden utsedda särskilda personer, män eller kvinnor.

¹⁾ Bestämmelserna i 15 § av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd avse de fall, där industriellt arbete bedrives å ett arbetsställe i sådan omfattning, att för arbetet i regel användas minst tio arbetare eller drivkraft om minst fem effektiva hästkrafter eller ock minst fem arbetare jämte drivkraft om minst tre effektiva hästkrafter.

På Kungl. Maj:t ankommer att bestämma ej mindre de gränser, inom vilka hos yrkesinspektör anställd assistent må av yrkesinspektören anlitas för utförande av inspektion på yrkesinspektörens ansvar, än även i vilken ordning gruvingenjör har att utöva befogenhet, som enligt lagen om arbetarskydd tillkommer bergmästare.

[23.]

Utan hinder av vad nu nämnts äger Kungl. Maj:t förordna, att tillsyn å visst slag av verksamhet skall utövas av specialinspektör, samt meddela föreskrifter rörande sådan inspektörs befogenhet. Kungl. Maj:t må jämväl, där så finnes påkallat för vinnande av en mer ändamålsenlig anordning av tillsynen, meddela föreskrifter rörande jämkning av gränserna för skilda tillsynsorgans befogenhet. I detta hänseende må erinras om kungörelsen den 5 december 1919 angående jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörernas och bergmästarnas samt mellan underinspektörernas vid yrkesinspektionen och kommunala tillsynsorgans befogenhet (sv. förf.-saml. nr 821).

Löneregleringskommitténs förevarande utlåtande innefattar nu, såsom ovan antytts, förslag till ny definitiv lönereglering för ordinarie befattningshavare, tillhörande yrkesinspektionen i egentlig mening, d. v. s. yrkesinspektörer, yrkesinspektris, manliga och kvinnliga assistenter samt underinspektörer.

Över kommitténs förslag har socialstyrelsen den 31 augusti 1922 avgivit infortrat yttrande. Däri har styrelsen, på grundvalen av en inledningsvis lämnad redogörelse för de kvalifikationer, som för ett framgångsrikt utövande av yrkesinspektionens verksamhet borde vara tillägnandes hos inspektionens befattningshavare, i olika avseenden framställt vissa erinringar mot kommitténs förslag. Till dessa erinringar får jag anledning att i det följande återkomma.

Yttrande av
socialsty-
relsen.

Löneregleringskommittén lämnar till en början en redogörelse för motsvarande befattningshavares hittillsvarande avlöningsförhållanden. Av denna redogörelse torde jag här få återgiva huvuddragen.

Hittills-
varande
avlöninge-
förhållanden.

Efter därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 239 till 1912 års riksdag gjord framställning uppfördes yrkesinspektionen från och med den 1 januari 1913 å ordinarie stat (riksdagens skrivelse nr 258).

Den för yrkesinspektionen av riksdagen godkända ordinarie avlönings- och omkostnadsstaten, vilken slutade å ett belopp av 77,200 kronor, upptog avlöningar till nio yrkesinspektörer och en yrkesinspektris ävensom ett förslagsanslag å 17,000 kronor till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisen kontorskostnader samt vikariatersättningar. Härjämte anvisade riksdagen till arvoden åt elva assistenter, aderton underinspektörer, specialinspektörer samt vikariatersättningar m. m. å extra stat för år 1913 ett belopp av 85,600 kronor.

Enligt sagda avlönings- och omkostnadsstat skulle avlöningen till yrkesinspektör utgöra 4,200 kronor i lön, 2,000 kronor i tjänstgöringspenningar samt två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 år, jämte ortstillägg å 400 kronor till två i Stockholm stationerade inspektörer. Avlöningen till yrkesinspektrisen bestämdes till lön 2,400 kronor och tjänstgöringspenningar

[23.] 1,200 kronor, samt tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år.

För de från anslaget å extra stat avlönade assistenterna bestämdes avlöningsförmånerna till 3,500 kronor, därav 2,350 kronor motsvarade lön och 1,150 kronor motsvarade tjänstgöringspenningar. För de från anslaget å extra stat avlönade underinspektörerna bestämdes avlöningen till 2,200 kronor. Till dessa avlöningsförmåner skulle komma ortstillägg för i Stockholm stationerade assistenter och underinspektörer å respektive 200 och 300 kronor.

I den sålunda för yrkesinspektionen av 1912 års riksdag fastställda avlönings- och omkostnadsstaten hava sedermera vissa förändringar vidtagits.

Vid 1914 års förra riksdag beslöts att i avlönings- och omkostnadsstaten från och med år 1915 uppföra ett ortstillägg för yrkesinspektrisen å 200 kronor.

Efter därom av Kungl. Maj:t gjord framställning uppförde 1917 års riksdag å yrkesinspektionens ordinarie stat dels nio assistentbefattningar, dels aderton underinspektörsbefattningar, och bestämde riksdagen avlöningsförmånerna för de förra till 3,700 kronor, därav lön 2,200 kronor och tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, jämte tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år, och för underinspektörsbefattningarna till 2,500 kronor, därav lön 1,600 kronor och tjänstgöringspenningar 900 kronor, jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, likaledes efter 5, 10 och 15 år, vartill kom ortstillägg å 300 kronor till i Stockholm stationerade två assistenter och fyra underinspektörer.

Sedermera hava i enlighet med 1919 års lagtima riksdags beslut från och med år 1920 å den ordinarie avlönings- och omkostnadsstaten för yrkesinspektionen uppförts två kvinnliga assistenter med en avlöning av 2,800 kronor, därav lön 1,600 kronor, tjänstgöringspenningar 900 kronor och ortstillägg 300 kronor, jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, efter 5, 10 och 15 år (ortstillägg skulle dock utgå endast under den tid, kvinnlig assistent vore stationerad i Stockholm).

I detta sammanhang erinrar kommittén därom, att Kungl. Maj:t vid 1919 års lagtima riksdag föreslog förbättrade avlöningsförmåner åt yrkesinspektrisen. Kungl. Maj:ts förslag innebar, att yrkesinspektrisens avlöning skulle bestämmas till 4,800 kronor, därav 3,000 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, jämte två ålderstillägg till lönen efter respektive 5 och 10 år, vart och ett å 400 kronor. Riksdagen fann emellertid tillräckliga skäl ej anförda för befattningens i fråga uppförande i högre lönegrad. Med hänsyn emellertid till den kompetens, dåvarande yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren besatte, ansåg sig riksdagen däremot böra medgiva en personlig löneförbättring (personligt lönetillägg) åt henne å 1,000 kronor, och anvisade riksdagen i enlighet därmed för ändamålet å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor. Samma löneförbättring, för år räknat, har sedermera beviljats Kerstin Hesselgren för åren 1921 och 1922 samt för första halvåret 1923.

Vid 1920 års riksdag fastställdes sådan ändring i den ordinarie staten för yrkesinspektionen, att ortstillägget för yrkesinspektrisen skulle från och med år 1921 utgå med ett till 300 kronor förhöjt belopp samt hennes sammanlagda (begynnelse-)avlöning sålunda utgöra 3,900 kronor.

I stället för den ovannämnda i staten från och med 1913 upptagna anslagsposten till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisens kontorskostnader samt vikariatsersättningar å förslagsvis 17,000 kronor, beslöt 1914 års förra riksdag att från och med år 1915 upptaga ett anslag till yrkesinspektörernas och yrkes-

[23.]

inspektrisen's kontorskostnader samt vikariatsersättningar m. m. å 21,280 kronor. Såsom skäl för denna anslagsposts förhöjning hade, bland annat, anförts behovet för yrkesinspektörerna att erhålla ökade medel för anlitan'de av erforderligt skrivbiträde till enklare göromål, så att ej av tekniskt-högskolebildade assistenter måste utföras rent mekaniskt skrivarbete.

Anslaget till kontorskostnader samt vikariatsersättningar m. m. blev sedermera vid upprepade tillfällen av riksdagen höjt, av 1918 års lagtima riksdag till 26,970 kronor. Från och med år 1920 sänktes emellertid anslagsposten till sitt nuvarande belopp, 17,900 kronor, vilken sänkning stod i sammanhang med omläggning av skrivbiträdenas inom yrkesinspektionen anställnings- och avlöningsförhållanden samt överförande av deras arvoden till extra anslag till upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet.

Nu gällande avlönings- och omkostnadsstat för yrkesinspektionen är av följande utseende:

	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Orts- tillägg	Summa	
1 yrkesinspektör	4,200	2,000	400	6,600	} Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 dito	4,200	2,000	400	6,600	
1 dito	4,200	2,000	—	6,200	
6 yrkesinspektörer	25,200	12,000	—	37,200	
1 yrkesinspektris	2,400	1,200	300	3,900	} Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kr., efter 10 år med ytterligare 300 kr. och efter 15 år med än ytterligare 300 kr.
1 assistent (manlig)	2,200	1,500	300	4,000	
1 dito "	2,200	1,500	300	4,000	
1 dito "	2,200	1,500	—	3,700	
6 assistenter (manliga)	13,200	9,000	—	22,200	} Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 assistent (kvinnl.)	1,600	900	300	2,800	
1 dito "	1,600	900	300	2,800	
1 underinspektör	1,600	900	300	2,800	
3 underinspektörer	4,800	2,700	900	8,400	} Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kr., efter 10 år med ytterligare 300 kr. och efter 15 år med än ytterligare 300 kr.
1 underinspektör	1,600	900	—	2,500	
13 underinspektörer	20,800	11,700	—	32,500	
Till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisen's kontorskostnader samt vikariatsersättningar m. m.	—	—	—	17,900	
Summa	—	—	—	164,100	

Anmärkning: Ortstillägg utgår till yrkesinspektör, som är stationerad i Stockholm, samt till assistent eller underinspektör under den tid, han eller hon är stationerad därstädes.

Utöver de i staten uppförda avlöningsförmånerna för ordinarie befattningshavare utgå jämväl dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring till dessa.

[23.] I sistnämnda hänseende utgå följande belopp, för år räknat:

yrkesinspektör	kronor 1,000: —
yrkesinspektris	» 850: —
manlig assistent (under stationering i Stockholm).....	» 900: —
annan manlig assistent	» 850: —
kvinnlig assistent (under stationering i Stockholm).....	» 700: —
underinspektör (under stationering i Stockholm)	» 700: —
annan underinspektör	» 625: —

Distrikt. Kommittén erinrar vidare därom, att enligt av Kungl. Maj:t den 18 oktober 1912 utfärdad kungörelse (sv. förf.-saml. nr 255) riket är indelat i nio yrkesinspektionsdistrikt. I fråga om distriktens omfattning tillåter jag mig hänvisa till nämnda kungörelse.

Befattningshavarnas åligganden. Kommittén skärskådar här efter de åligganden, som påvåla yrkesinspektionens befattningshavare enligt den för dem gällande instruktionen av den 18 oktober 1912 (sv. förf.-saml. nr 253). Med erinran att bestämmelserna angående de *allmänna* åligganden, som påvåla yrkesinspektionens befattningshavare, återfinnas i 1—10 §§ i instruktionen, yttrar kommittén i förevarande avseende följande.

Enligt 2 § i instruktionen bör befattningshavare inom inspektionen förskaffa sig noggrann kännedom om arbetsförhållandena inom sitt verksamhetsområde samt med uppmärksamhet följa arbetarskyddsväsendets utveckling i vad detsamma kan vara av betydelse för berörda förhållanden.

Befattningshavare åligger vidare (8 §) att föra de böcker och anteckningar, lämna de redogörelser och iakttaga de expeditions- och mottagningstider, som yrkesinspektionens chefsmyndighet föreskriver, samt att på anmodan av chefsmyndigheten avgiva yttrande i tjänsteangelägenhet. Annan befattningshavare än kommunalt tillsynsorgan och person, som av sådant organ utsetts för tillsyns utövande, är, på anmodan av chefsmyndigheten, pliktig att infinna sig till överläggning angående dylik angelägenhet ävensom att tillfälligtvis utföra tjänsteförrättning, som eljest tillkommer annan befattningshavare. Befattningshavare är jämväl i övrigt pliktig att ställa sig till noggrann efterrättelse de föreskrifter, chefsmyndigheten meddelar rörande hans tjänsteutövning.

Särskilda åligganden. Beträffande de uppgifter, som åligga *särskilda befattningshavare*, anför kommittén följande.

Bestämmelserna rörande de åligganden, som påvåla yrkesinspektionens särskilda befattningshavare, återfinnas i 11—18 §§ av instruktionen.

Vad då först *yrkesinspektörerna* beträffar, åligger det dylik befattningshavare: att, med viss inskränkning, anmäla till åtal förseelse, som är belagd med straff i författning, vars iakttagande det tillhör befattningshavaren att övervaka; att i avseende å sitt område tillse, att underinspektörer och kommunala tillsynsorgan på behörigt sätt fullgöra sina åligganden, samt, där så erfordras, söka åvägabringa rättelse och, i fall sådan icke vinnes, anmäla förhållandet, i fråga om underinspektör hos yrkesinspektionens chefsmyndighet och i fråga om kommu-

[23.]

nalt tillsynsorgan hos vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande, i sistnämnda fall dock först efter därtill hos chefsmyndigheten inhämtat medgivande; samt

att, i den mån så finnes av behovet påkallat, ordna underinspektörernas inspektionsverksamhet samt bistå såväl dem som kommunala tillsynsorganen med råd och upplysningar beträffande tjänsten.

I åtgärd, som underinspektör vidtagit, må vederbörande yrkesinspektör företaga ändring.

Kvinnlig yrkesinspektör (*yrkesinspektris*) har att fullgöra till yrkesinspektörstjänst hörande åligganden i avseende å de arbetsställen och uti den omfattning i övrigt, som yrkesinspektionens chefsmyndighet bestämmer.

Yrkesinspektris har jämväl att verka för förbättring av de kvinnliga arbetarnas levnadsförhållanden, såsom beträffande kost och bostad samt hälso- och sjukvård, för utvecklande av spar-, understöds- och försäkringsväsen bland dessa arbetare samt för deras höjande i sedligt och intellektuellt avseende.

Yrkesinspektris bör underrätta vederbörande manliga yrkesinspektör såväl om sin avsikt att besöka arbetsställe inom hans distrikt som sedermera om de åtgärder, vartill besöket givit anledning.

Hos yrkesinspektör anställd *assistent* är skyldig biträda yrkesinspektören med förande av böcker och anteckningar, uppsättande och expediering av skrivelser, utarbetande av redogörelser, granskning och bearbetning av redogörelser från underinspektörer och kommunala tillsynsorgan samt med andra dylika, å yrkesinspektörens expedition förekommande göromål.

I den mån nu berörda göromål det medgiva, må yrkesinspektör ej mindre, om för visst fall så finnes nödigt, använda assistent till biträde vid inspektionsförrättning, än även låta assistent på yrkesinspektörens ansvar utföra inspektion å visst eller vissa av yrkesinspektören angivna arbetsställen, som yrkesinspektören förut besökt eller eljest finner assistenten kunna på egen hand tillfredsställande inspektera. Anvisningar och råd, vilka av assistent vid av honom förrättad inspektion införts i anteckningsbok, som omförmäles i 30 § av lagen om arbetarskydd, skola av assistenten underställas yrkesinspektören, vilken, ifall han icke gillar desamma, har att oförtövat ändra eller återkalla dem.

Assistent åligger att ställa sig till efterrättelse vad yrkesinspektören föreskriver beträffande hans tjänsteövning.

Sistberörda skyldighet påvilar ävenledes *underinspektör*.

För att tagas i vederbörligt övervägande vid utförandet av ifrågasvarande utredning hava till löneregleringskommittén överlämnats en del framställningar från yrkesinspektionens tjänstemannaförening och en skrivelse från underinspektörerna. Därjämte har till kommittén i samma syfte överlämnats en skrivelse av den 9 maj 1922 från socialstyrelsen, däri styrelsen hemställt om uppförande å yrkesinspektionens stat av nio kvinnliga biträdesbefattningar.

Inkomna framställningar.

I detta sammanhang må jämväl omnämnas, att Kungl. Maj:ten genom beslut den 21 april 1922 förordnat yrkesinspektören C. G. Forsberg att i egenskap av sakkunnig biträda löneregleringskommittén vid handläggning av förevarande fråga, med rätt för honom att, utan att deltaga i besluten, få avvikande mening antecknad till protokollet.

Sakkunnig.

[23.] Yrkesinspektionen i egentlig mening omfattar, såsom av det förut anförda framgår, följande ordinarie befattningshavare, nämligen: 9 manliga yrkesinspektörer, 9 manliga assistenter och 18 manliga underinspektörer samt en yrkesinspektris och 2 kvinnliga assistenter. Därjämte finnas anställda en del icke-ordinarie befattningshavare, bland dem ett antal extra kvinnliga biträden för utförande av expeditiönsarbete å yrkesinspektörernas expeditioner.

De särskilda
tjänsternas
placering.
Allmänna
synpunkter.

I enlighet med de direktiv, som givits kommittén beträffande de lönerregleringsarbeten, varav förevarande utlåtande utgör ett led, förklarar sig kommittén hava utgått från den sålunda gällande organisationen av yrkesinspektionen. Allenast i ett hänseende har kommittén, på sätt i det följande närmare kommer att angivas, ansett sig böra föreslå en åtgärd av organisatorisk natur, nämligen förändring av ett antal extra kvinnliga biträdesbefattningar till ordinarie tjänster.

Vidare framhåller kommittén, att kommittén vid angivande av den ställning i avlöningshänseende, som enligt kommitténs mening bör tillkomma de särskilda befattningshavarna vid yrkesinspektionen, utgått från den förutsättningen, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall, om ock med vissa nedan angivna undantag, äga tillämpning å nu ifrågakvarande tjänstemän.

Manliga
yrkesinspek-
törer.

Vad då först de manliga yrkesinspektörerna beträffar, framhåller kommittén, att dessa, en var inom sitt inspektionsdistrikt, hava att utöva tillsyn å efterlevnaden av en mängd stadganden och föreskrifter, som i arbetarskyddssyfte meddelats uti lagar och författningar. Då de företag, som äro underkastade tillsyn av yrkesinspektörerna, falla inom vitt skilda grenar av teknisk verksamhet och då yrkesinspektörernas ämbetsbefattning icke är inskränkt till allenast fiskalisk verksamhet utan ock i stor utsträckning har karaktären av en rådgivande verksamhet, i vilket hänseende ej sällan påkallas utarbetande av förslag till tekniska konstruktioner m. m., torde det enligt kommitténs mening vara uppenbart, att av yrkesinspektörerna måste krävas ett betydande mått av tekniska kunskaper och en omfattande kännedom om olikartade tekniska arbetsmetoder. De krav i fråga om utbildning och erfarenhet, som sålunda måste ställas på yrkesinspektörerna, hava ock kommit till uttryck i de kompetensfordringar, som i gällande instruktion föreskrivits beträffande dessa tjänstemän. I sådant hänseende erinrar kommittén därom, att, enligt § 19 i instruktionen, till manlig yrkesinspektörsbefattning ej må föreslås annan sökande än den, som genomgått teknisk högskola eller förvärvat däremot svarande utbildning samt under en sam-

manlagd tid av minst åtta år dels utövat sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen i fråga, dels ock tjänstgjort såsom assistent hos yrkesinspektör.

[23.]

För ett rätt och framgångsrikt utövande av en yrkesinspektörs verksamhet är det emellertid, enligt vad kommittén framhåller, tillika av största vikt, att vederbörande är i besittning av sådana personliga egenskaper, som sätta honom i stånd att med nödig auktoritet och självständighet i förening med omdöme och takt uppträda gent emot såväl arbetsgivare som arbetare.

De krav i olika hänseenden, som sålunda måste ställas på yrkesinspektörerna, finner kommittén göra det nödigt att så avväga avlöningsförmånerna, att staten må kunna påräkna tillräckligt kvalificerade och lämpliga personer för dessa tjänster. På grund härav och efter erinran om de nu för de manliga yrkesinspektörerna stadgade avlöningsförmånerna finner sig kommittén böra föreslå, att ifrågavarande befattningar må hänföras till 18:e lönegraden inom avdelning B i den nya löneplanen.

Uti ett vid kommitténs utlåtande fogat särskilt yttrande har den förut nämnde sakkunnige personalrepresentanten, yrkesinspektören Forsberg, framhållit, att, då yrkesinspektörsbefattningarna vore chefsbefattningar inom distrikten och av sina innehavare krävde såväl omfattande kunskaper och erfarenheter som ock särskild personlig lämplighet, dessa befattningar borde i avlöningshänseende ställas högre än sådana speciella inspektörs- m. fl. befattningar, som ej vore dylika chefsbefattningar eller lika krävande i avseende på självständighet, mångsidighet m. m. Något yrkande i antydd riktning har emellertid från Forsbergs sida icke framställts, utan har han endast uttalat den förhoppningen, att här antydda förhållanden kunde komma att framdeles vinna mera beaktande i den mån befattningarnas säregna art och därav beroende krav på innehavarna komme att framträda klarare och bliva allmänna kända.

Den sakkunnige.

Även socialstyrelsen har i sitt ovanberörda yttrande framhållit yrkesinspektörernas ansvarsfulla ställning såsom chefer inom vederbörande distrikt, men finner kommittén icke hava fullt uppmärksammat detta förhållande. Hade så skett, syntes det styrelsen, som om kommittén skulle hava funnit sig föranlåten att för yrkesinspektörerna föreslå en något högre ställning i avlöningshänseende än den, vid vilken kommittén nu stannat. Då styrelsen emellertid hyste föga hopp att nu kunna få till stånd en ändring på denna punkt och då det dock måste medges, att en placering av yrkesinspektörerna på sätt föreslagits innebure en icke oväsent-

Socialstyrelsen.

- [23.] lig förbättring av deras nuvarande löneställning, hade styrelsen icke velat framställa något särskilt yrkande i ovan berörda riktning.

Departements-
chefen.

Löneregleringskommitténs förslag till placering av de manliga yrkesinspektörerna å den nya löneplanen synes mig vara väl avvägt. Vid bifall till detta förslag komma yrkesinspektörerna att å avlöningskalan intaga samma plats som byrådirektörer i allmänhet vid nyreglerade ämbetsverk, med vilka befattningshavare yrkesinspektörerna även före någondera tjänstegruppens reglering varit i dylikt hänseende i stort sett jämnställda.

Manliga
assistenter.

Beträffande de manliga assistenterna erinrar kommittén, att sådan befattningshavare har till särskilt åliggande att biträda manlig yrkesinspektör med de å yrkesinspektörens expedition förekommande göromålen. Yrkesinspektör må jämväl låta assistent på yrkesinspektörens ansvar utföra inspektioner å visst eller vissa angivna arbetsställen, som yrkesinspektören förut besökt eller eljest finner assistenten kunna på egen hand tillfredsställande inspektera. Vidkommande kompetensfordringarna för manlig assistenttjänst erinrar kommittén, att i 20 § av instruktionen stadgas, att, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, dylik tjänst ej må besättas med annan sökande än den, som genomgått teknisk högskola eller förvärvat däremot svarande utbildning samt under minst fyra år utövat sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen i fråga.

Även beträffande assistenterna, såsom yrkesinspektörernas närmaste män och ställföreträdare, torde enligt kommitténs mening böra fordras sådana personliga egenskaper, som förut antytts i fråga om yrkesinspektörerna. I sådant hänseende finner kommittén särskilt böra beaktas, att yrkesinspektörsbefattningarna i regel rekryteras från assistentpersonalen.

Efter erinran om de manlig assistent för närvarande tillkommande avlöningsförmåner — 3,700 kronor jämte tre ålderstillägg å 500 kronor, vartill för assistent, som är stationerad i Stockholm, kommer ett ortstillägg å 300 kronor, samt tillfällig löneförbättring med 900 kronor för assistent, som är stationerad i Stockholm, och med 850 kronor för annan manlig assistent — framhåller kommittén, att de manliga assistenterna, därest de å den nya löneskalan inpassas i 13:e lönegraden avdelning B, till vilken lönegrad de med dem sålunda i huvudsak likställda tjänstemännen i förutvarande 1:a normalgraden vid centralt ämbetsverk i regeln blivit hänfödda, relativt taget skulle bibehållas i sin nuvarande ställning i lönehänseende.

[23.]

Kommittén omnämner emellertid, att från personalrepresentantens sida påyrkats placering i 14:e lönegraden, avdelning B, för dessa assistenter och att till stöd därför särskilt framhållits vikten av att, då assistent vid ledighet för yrkesinspektör måste kunna bestrida dennes befattning samt då till yrkesinspektörer i regeln komma att befordras assistenter, dessa senare så avlönas, att för assistent- och sedermera även yrkesinspektörsbefattningarna må kunna påräknas tillräckligt kvalificerade personer. I anledning härav förklarar sig kommittén visserligen hava uppmärksammat betydelsen av en god rekrytering av assistentgruppen, men med hänsyn därtill, att avlöningarna till assistenterna så nyligen blivit bestämda i anslutning till den för hitillsvarande första normalgraden gällande avlöningen samt att befodringsmöjligheterna för assistent till yrkesinspektör enligt kommitténs mening vore synnerligen gynnsamma, ansett en placering av assistenterna i 13:e lönegraden kunna vara tillfyllest.

Socialstyrelsen har i sitt ovanberörda yttrande ansett sig böra påyrka ändring i kommitténs förslag i fråga om de manliga assistenttjänsternas placering på den nya löneskalan.

Social-
styrelsen.

Efter en redogörelse för det förslag angående löneförhöjning för assistenterna, som av socialstyrelsen år 1916 framlagts, och för detta förslags behandling i 1917 års statsverksproposition och vid 1917 års riksdag, har styrelsen vidare berört de allmänna och särskilda kvalifikationer, som assistenterna borde besitta, och därvid framhållit, att teknisk utbildning och erfarenhet allenast ej vore tillfyllest utan att insikter på andra områden och framförallt särskilda personliga egenskaper dessutom fordrades. Av synnerlig vikt vore också, att antydda kompetens verkligen vore för handen, enär assistent intoge ställning som yrkesinspektörens närmaste man och ställföreträdare. Vid genomförande av den nu föreslagna löneregleringen komme han sålunda, i följd av den yrkesinspektör medgivna rätten till semester, att i regel årligen under minst en och en halv månad tjänstgöra såsom chef i distriktet.

Styrelsen meddelar härefter, att assistenterna under de första åren efter yrkesinspektionens omorganisation huvudsakligen använts för byråarbete, men att härutinnan numera en väsentlig förändring försiggått, i det att assistenterna, på grund dels av det med industriens fortgående utveckling ökade inspektionsbehovet och dels av en nödvändig fördjupning av tillsynsverksamheten, i allt större omfattning tagits i anspråk för det praktiska inspektionsarbetet, varigenom de alltmera fått karaktären av självständiga inspektionstjänstemän. Vidare framhåller styrelsen svårigheten att rekrytera assistentgruppen med hänsyn bland

[23.] annat till de för assistenterna uppställda speciella kompetensfordringarna ävensom de mindre gynnsamma befordringsutsikter, som styrelsen, i motsats till löneregreringskommittén, av närmare anförda skäl anser förefinnas för ifrågavarande tjänstemän. Härjämte finner styrelsen vid en jämförelse mellan assistenternas ifrågasatta placering i avlöningssystemet och löneställningen för vissa tekniska befattningshavare med motsvarande kompetens inom kommunikationsverken förstnämnda befattningshavare vara avsevärt missgynnade.

Av ovan angivna och i övrigt anförda skäl anser socialstyrelsen för sin del behovet av en väsentlig högre placering av assistenterna i lönehänseende vara fullt klarlagt. Då emellertid löneregreringskommittén föreslagit en placering i den 13:e lönegraden i den nya löneplanen och ett yrkande, innebärande en större avvikelse från kommitténs förslag, icke syntes äga någon utsikt till framgång, har styrelsen funnit sig nödsakad nöja sig med att föreslå, att de manliga assistenterna hänföras till 14:e lönegraden.

Departements-
chefen.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår, hava de manliga assistentbefattningarna, vilka från och med år 1918 uppflyttades på ordinarie stat, i samband därmed i avlöningshänseende likställt med tjänster i den förutvarande första normalgraden vid centralt ämbetsverk. Löneregreringskommitténs förslag innebär nu, att denna likställighet fortfarande skulle bibehållas och befattningarna i anslutning härtill hänföras till 13:e lönegraden, avdelning B, i den nya löneplanen, där den förutvarande första normalgradens tjänster i allmänhet placerats. Socialstyrelsen har emellertid av ovan antydda skäl ansett en förmånligare placering av assistenttjänsterna erforderlig och hemställt, att de måtte hänföras till 14:e lönegraden.

Med hänsyn såväl till de arbetsuppgifter, vilka påvila assistenterna, som ock till deras ställning såsom yrkesinspektörernas närmaste män och ställföreträdare är det givetvis av vikt, att ifrågavarande befattningshavare i avlöningshänseende tillgodoses på sådant sätt, att en god rekrytering av assistentkåren icke äventyras. Då emellertid dessa tjänstemän, såsom förut nämnts, först år 1918 uppförts å ordinarie stat och kommit i åtnjutande av sina nuvarande avlöningsförmåner samt under de därefter förflutna åren abnorma ekonomiska förhållanden varit rådande, kan någon verkligt vägledande erfarenhet rörande avlöningens inverkan på rekryteringen näppeligen ännu hava vunnits. Med hänsyn härtill synes mig, åtminstone under nuvarande finansiella situation, placering i högre lönegrad än den av löneregreringskommittén föreslagna

icke böra ifrågakomma, vadan jag även med avseende å de manliga assistenterna finner mig böra biträda kommitténs förslag. [23.]

Vad härefter angår underinspektörerna, erinrar kommittén, att dessa enligt gällande bestämmelser hava att inom verksamhet, som ej är underkastad yrkesinspektörs eller bergmästares tillsyn, öva tillsyn till förekommande av olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

Under-
inspektörer.

Underinspektörstjänst må enligt instruktionens 21 § ej besättas med annan än den, som har någon teoretisk utbildning i maskinlära samt framför allt grundliga praktiska insikter i den vanliga maskintekniken och beträffande ångpannors byggnad och skötsel.

Av nuvarande underinspektörer lära, enligt vad kommittén meddelar, så gott som alla innehava övermaskinistkompetens.

Även ifråga om underinspektörerna måste, anser kommittén, krävas motsvarande personliga egenskaper, som förut antytts beträffande yrkesinspektörer. Enligt vad kommittén förklarar sig hava inhämtat, hava underinspektörerna visat sig väl fylla de uppgifter, som avsetts för dem, och lär det enligt kommitténs uppfattning till och med kunna ifrågasättas, huruvida ej även något mera kvalificerade uppdrag skulle med fördel kunna anförtros dem, varigenom yrkesinspektörernas arbetsbörda kunde i viss mån lättas.

Kommittén erinrar vidare därom, att den ordinarie avlöningen till underinspektör för närvarande utgör 2,500 kronor jämte tre ålders-tillägg å 300 kronor, vartill för underinspektör stationerad i Stockholm kommer ett ortstillägg å 300 kronor, ävensom att tillfällig löneförbättring utgår till underinspektör med stationering i Stockholm med 700 kronor och till annan underinspektör med 625 kronor.

Med hänsyn till de krav i olika hänseenden, som enligt kommitténs mening böra ställas på underinspektörerna, har kommittén ansett nämnda tjänstemän böra hänföras till 9:e lönegraden, avdelning B, i löneplanen.

Förevarande förslag, mot vilket socialstyrelsen icke haft något att erinra, giver jag min anslutning. Vid bifall till detta förslag komma underinspektörerna att hänföras till samma lönegrad som exempelvis linjemästare och verkmästare vid telegrafverket samt lokomotivmästare och överbanmästare vid statens järnvägar.

Departements-
chefen.

[23.]
Kvinnliga
biträden.

Å de manliga yrkesinspektörernas distriktsexpeditioner finnas från och med år 1920 fast anställda sammanlagt 9 kvinnliga biträden, vilka avlönas av anslag å extra stat. Före nämnda år bestriddes kostnaderna för skrivhjälp å expeditionerna från det ordinarie anslaget till yrkesinspektörernas och yrkesinspektorisens kontorskostnader samt vikariatsersättningar m. m. I skrivelse den 23 oktober 1918 hemställde emellertid socialstyrelsen om inrättande av 9 kvinnliga biträdesbefattningar med avlöning å extra stat; och anförde styrelsen därvid, bland annat, följande.

Det belopp, som för skrivbiträde beräknats under det ordinarie anslaget, hade icke på långt när varit tillräckligt för erforderlig skrivhjälp och annat enklare expeditjonsarbete, varav följden blivit, att yrkesinspektionens befattningshavare, i främsta rummet assistenterna, personligen nödgats använda oproporportionerligt stor del av sin tid till dylika göromål. Det låge i sakens natur, att expeditjonsarbetet icke kunde behörigen ombesörjas med allenast mera tillfälligt biträde, utan att därför erfordrades den närmare förtrogenhet med de löpande göromålen, som förvärvades vid regelbunden och mera långvarig anställning. För ifrågavarande ändamål ansåg socialstyrelsen erfordras åtminstone ett kvinnligt biträde med fastare anställning vid vart och ett av de särskilda distriktens expeditjonskontor eller tillhopa nio biträden. Det framhölls emellertid, att vid vissa distriktskontor de föreslagna fastare biträdena icke skulle kunna fullt medhinna göromålen, utan syntes därutöver mera tillfällig skrivhjälp behöva anlitas.

Beträffande de fastare anställda kvinnliga biträdenas avlöningsställning ansåg styrelsen, att de anspråk på mångsidig användbarhet, som borde ställas å dem, väl kunde motivera löneförmånernas avpassande efter lönerna för dåvarande andra gradens kvinnliga biträden inom förvaltande verk, men ville styrelsen i avvaktan på verkningarna av den föreslagna anordningen för det dåvarande inskränka sig till att hemställa om allenast anställning enligt dåvarande första graden; och förutsatte styrelsen därvid, att biträdena efter viss tids tjänstgöring skulle kunna komma i åtnjutande av ålderstillägg.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 31 januari 1919 av socialstyrelsens ifrågavarande skrivelse (propositionen nr 69, sid. 7) uttalade chefen för civildepartementet, att förslaget om anställande vid yrkesinspektionens kontor av kvinnliga biträden med fastare anställning syntes ändamålsenligt. Beträffande avlöningsförmånerna åt biträdena i fråga borde hänsyn tagas till de grunder i sådant hänseende, som av Kungl. Maj:t föreslagits i samma års statsverksproposition. I enlighet därmed borde enligt departementschefens mening avlöningen bestämmas för de två av dessa biträden, som skulle vara stationerade i Stockholm, till 1,550 kronor samt för övriga sju biträden till 1,350 kronor. Då ålderstillägg i allmänhet ej plägade utgå till kvinnliga biträden å extra stat, ansåg departementschefen sådan förmån ej böra ifrågasättas för de av-

sedda biträdena. Mot det av styrelsen för mera tillfällig skrivhjälp beräknade beloppet, 1,500 kronor, fann departementschefen ej vara något att erinra. [23.]

I enlighet härmed äskades av Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition medel för nu omhandlade ändamål, ingående i det extra förslagsanslaget, högst, för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet utöver anslaget å ordinarie stat.

Enligt vad som framgår av riksdagens skrivelse den 31 maj 1919, nr 265, gav Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avsåg inrättande av kvinnliga biträdesbefattningar hos yrkesinspektionen samt kostnad för mera tillfällig skrivhjälp, icke anledning till erinran från riksdagens sida.

Även vid bestämmandet av de för vart och ett av åren 1921 och 1922 samt för första halvåret 1923 å extra stat beviljade anslagen för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet hava berörda anslag beräknats jämväl för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande biträden och tillfällig skrivhjälp.

Socialstyrelsen har nu i sin i det föregående omnämnda, till kommittén remitterade framställning av den 9 maj 1922 framhållit, att den anordning med fast anställda biträden, som sålunda från och med år 1920 träffats, visat sig i hög grad fördelaktig. Genom densamma hade nämligen yrkesinspektionens övriga befattningshavare erhållit en ur olika synpunkter synnerligen påkallad ökad möjlighet att inrikta sig på den egentliga tillsynsverksamheten, samtidigt som åt biträdena med större trygghet och framgång kunnat anförtros arbetsuppgifter, som för sitt behöriga fullgörande krävde en grundligare förtrogenhet med det å yrkesinspektionsexpeditionerna förekommande arbetet. Bland de uppgifter, förutom renskrivning och dylikt, som med fördel kunnat anförtros de kvinnliga biträdena, har socialstyrelsen särskilt framhållit följande:

Social-
styrelsen
den 9 maj
1922.

förändret av allmänna diariet, omfattande alla ut- och ingående handlingar;

förändret av olycksfallsdiariet;

uppgörande av sammandrag för och uppställning av yrkesinspektörernas månadsrapporter till chefsmyndigheten;

förändret av register över arbetsplatser, ångpannor, kokare, hissar och dylikt;

förändret av register över arbetsställen, för vilka eftergifter eller undantag beviljats från gällande arbetstidslagstiftning;

registrering av minderåriga arbetare enligt läkarnas besiktningsrapporter jämte dessa rapporters förseende med yrkesgruppsbeteckning och översändande till chefsmyndigheten;

utsändande av påminnelsekort angående ångpannors besiktning; samt

[23.] utsändande av blanketter å bestämda tider till de kommunala tillsynsorganen ävensom mottagande och verkställande av utdrag av från sagda organ inkommande rapporter.

Med ett så omfattande expeditionsarbete för varje yrkesinspektionsdistrikt syntes det styrelsen uppenbart, att ett konstant behov föreläge av ett kvinnligt biträde med fast anställning. Intet berättigat skäl syntes därför, efter numera vunnen erfarenhet, kunna anföras mot önskvärdheten och lämpligheten av att omhandlade biträdesbefattningar uppfördes på ordinarie stat, och vore det enligt styrelsens mening synnerligen önskligt, att dessa biträdens löneförhållanden kunde regleras i samband med de å yrkesinspektionens ordinarie stat nu befintliga befattningshavarnas.

Vad anginge ifrågavarande biträdens placering i lönehänseende anförde styrelsen — under erinran om sitt uttalande i sådant hänseende i sin ovan omförmälda skrivelse den 23 oktober 1918 — att efter den numera vunna erfarenheten rörande de arbeten, som lämpligen borde och kunde anföras dessa biträden, från styrelsens sida icke längre någon tvekan föreläge rörande det berättigade i att i fråga om åliggande arbetsuppgifter och erforderliga kvalifikationer jämföra dem med andra gradens kvinnliga biträden eller de mot dem svarande kansli-biträdena inom de nyreglerade verken. Då därtill komme, att för dessa biträden i regel icke syntes föreligga någon möjlighet att vinna befordran till högre grad, hade det syntes styrelsen skäligen föreslå, att ifrågavarande biträden hänfördes till 3:e lönegraden i den för kvinnliga tjänstemän vid nyreglerade verk gällande löneplanen.

Kommittén. För egen del uttalar kommittén såsom sin mening, hurusom det måste anses med fördel förenat, att från de högre kvalificerade tjänstemännen inom yrkesinspektionen avlastas en mängd expeditionsarbete, som lämpligen kan utföras av kvinnliga biträden; och då detta arbete torde vara av den omfattning, att åtminstone ett kvinnligt biträde å varje distrikts expeditionskontor därmed kan fullt sysselsättas, anser kommittén en lämplig och riktig anordning vara att, såsom socialstyrelsen föreslagit, för vart och ett yrkesinspektorsdistrikt anställas ett ordinarie sådant biträde eller sålunda tillhopa nio biträden.

Vidkommande frågan om dessa biträdens placering på löneskalan erinrar kommittén, hurusom så sent som vid 1919 års lagtima riksdag, då inrättandet av motsvarande befattningar medgavs, ehuru med avlöning å extra stat, befattningarna ansågos böra i avlöningshänseende jämföras med kvinnliga biträden av den dåvarande lägsta graden. Vid

nämnda förhållande och då ifrågavarande biträden i avsevärd omfattning torde sysselsättas även med enklare arbetsuppgifter, såsom renskrivning och dylikt, har kommittén ansett tillfyllest, att dessa biträden hänföras till 2:a lönegraden, avdelning C, i löneplanen. [23.]

Personalrepresentanten, yrkesinspektören Forsberg, har anmält avvikande mening samt anslutit sig till den av socialstyrelsen uttalade uppfattningen i förevarande hänseende. Den sakkunnige.

I sitt yttrande över kommitténs förslag har socialstyrelsen av de skäl, styrelsen tidigare anfört, samt under betoning av angelägenheten att hålla dessa biträdens kompetens uppe på en jämförelsevis hög nivå för att i ännu större omfattning kunna anförtro dem arbetsuppgifter av mera kvalificerad art vidhållit sitt yrkande om biträdenas placering i 3:e lönegraden, avdelningen C, i löneplanen. Socialstyrelsen den 31 augusti 1922.

Socialstyrelsen och löneregleringskommittén hava förordat anställandet vid varje yrkesinspektörsdistrikt av ett ordinarie kvinnligt biträde för utförande av sådant expeditiönsarbete, som med fördel kan avlastas från de högre kvalificerade tjänstemännen vid inspektionen. Då det emellertid icke synes mig lämpligt att, innan de pågående undersökningarna rörande möjligheten av besparingar i administrationskostnaderna hunnit utsträckas till statsförvaltningens lokala grenar, inrätta nya ordinarie tjänster vid yrkesinspektionen, kan jag icke biträda styrelsens och kommitténs förslag. Ifrågavarande kvinnliga biträden torde sålunda tills vidare böra kvarstå å extra stat, varvid emellertid deras avlöningar givetvis böra bestämmas i enlighet med de för icke-ordinarie tjänstemän vid reglerade verk gällande grunderna. Härtill återkommer jag under en följande punkt. Departementschefen.

Yrkesinspektrisen åtnjuter för närvarande en avlöning å stat av 3,900 kronor jämte tre ålderstillägg å 300 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år. Tillfällig löneförbättring utgår med 850 kronor. Därjämte har, såsom förut omnämnts, nuvarande innehavaren av ifrågavarande befattning, yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, med hänsyn till den kompetens hon besitter, för vart och ett av åren 1920—1922 samt för första halvåret 1923 tillerkänts ett personligt lönetillägg å 1,000 kronor, för år räknat, av för ändamålet å extra stat anvisade förslagsanslag, högst. Yrkesinspektrisen. Kvinnliga assistenter.

[23.]
 Kommittén
 ang. yrkes-
 inspektrisen.

Då begynnelseavlöningen å stat för yrkesinspektrisen nära uppgår till den för manlig assistent med placering i Stockholm hittills utgående begynnelseavlöningen å stat, anser kommittén det kunna ifrågasättas, att vid löneregleringen för den lokala yrkesinspektionen yrkesinspektrisen avlöning å stat bestämdes i förhållande till den avlöning, som nu föreslagits för de manliga assistenterna, varvid emellertid befinnes, att den för kvinnliga befattningshavare avsedda avdelningen C i den nya löneplanen icke upptager någon lönegrad med så hög avlöning, som här skulle komma i fråga. Att emellertid redan nu och särskilt för en enda befattning föreslå en påbyggnad av löneskalan för kvinnliga tjänstemän har kommittén icke ansett vara lämpligt med hänsyn till pågående allmänna utredning av frågan om ordnande av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden. Kommittén har under sådana omständigheter ansett allenast en provisorisk anordning böra väljas i avvaktan på ett fastslående av de avlöningsprinciper, som skola tillämpas för kvinnliga befattningshavare i allmänhet. Härvid har kommittén tänkt sig följande anordning.

Befattningen såsom yrkesinspektris skulle tills vidare uppföras å övergångsstat med den å ordinarie stat nu bestämda avlöningen. Därutöver skulle å extra stat tills vidare utgå provisoriskt avlöningstillägg med ett belopp, som ungefär motsvarar skillnaden mellan yrkesinspektrisen begynnelseavlöning å stat, 3,900 kronor, och den enligt kommitténs förslag manlig assistent med placering i Stockholm tillkommande begynnelseavlöningen enligt B 13, 6,420 kronor, eller i avrundat tal 2,500 kronor. Av det sålunda föreslagna provisoriska avlöningstillägget borde 1,650 kronor lämpligen betraktas såsom lön och 850 kronor såsom tjänstgöringspenningar. I det provisoriska avlöningstillägget skulle jämväl vara inbegripen nu till yrkesinspektris utgående tillfällig löneförbättring å 850 kronor, varemot det för befattningen föreslagna provisoriska avlöningstillägget icke torde böra inverka på frågan om fortsatt tilldelande åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren av personligt lönetillägg.

De kvinnliga assistenterna åtnjuta, såsom stationerade i Stockholm, enligt stat en avlöning av 2,800 kronor jämte tre ålderstillägg efter respektive fem, tio och femton år, vart och ett tillägg å 300 kronor; därtill kommer tillfällig löneförbättring å 700 kronor. Såväl avlöning å stat som den tillfälliga löneförbättringen överensstämma alltså med vad i sådant hänseende för närvarande utgår till underinspektör i Stockholm.

Även i fråga om de kvinnliga assistenternas löneförhållanden har kommittén ansett en motsvarande provisorisk anordning som den, vilken föreslagits beträffande yrkesinspektrisen, böra tillämpas. Kommittén erinrar om att visserligen lönebeloppen inom den 8:e lönegraden, avdelningen C, i den nya löneplanen tämligen nära överensstämma med lönebeloppen inom den för underinspektörerna föreslagna 9:e lönegraden, avdelningen B, i löneplanen, till följd varav vid en placering av de kvinnliga assistenterna i 8:e lönegraden, avdelningen C, nyssberörda överensstämmelse skulle i huvudsak bibehållas. Då emellertid ett mera definitivt avvägande av det lämpliga förhållandet mellan avlöningarna för ifrågavarande assistenter och inspektrisen skulle kunna föregripas genom en dylik placering å den nya löneskalan av dessa assistenter, har kommittén ansett den nyss antydda provisoriska anordningen vara att föredraga.

I enlighet härmed skulle även de kvinnliga assistentbefattningarna tills vidare uppföras å övergångsstat med de å ordinarie stat nu bestämda avlöningarna, och skulle därutöver till sådan assistent, placerad i Stockholm, tills vidare å extra stat utgå provisoriskt avlöningstillägg med ett belopp, som ungefär motsvarar skillnaden mellan dylik assistents begynnelseavlöning å stat, 2,800 kronor, och den enligt kommitténs förslag underinspektör i Stockholm tillkommande begynnelseavlöningen enligt B 9, 4,596 kronor, eller i avrundat tal 1,800 kronor, varav 1,200 kronor lämpligen torde böra betraktas såsom lön och 600 kronor såsom tjänstgöringspenningar. Nu utgående tillfälliga löneförbättring, 700 kronor, skulle anses inbegripen i det föreslagna provisoriska avlöningstillägget.

Det skulle givetvis hava varit önskvärt att i detta sammanhang kunna genomföra en definitiv lönereglering även för yrkesinspektrisen och de kvinnliga assistenterna. Då emellertid, såsom kommittén framhållit, själva grundprinciperna i fråga om de högre kvinnliga befattningshavarnas löneställning äro beroende på en ännu icke slutförd utredning, synes mig endast ett provisoriskt ordnande av nu ifrågavarande befattningshavares löneförhållanden för det närvarande kunna ske, och finner jag det av kommittén i sådant hänseende framlagda förslaget, mot vilket socialstyrelsen icke framställt någon erinran, kunna godtagas.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits i fråga om yrkesinspektrisens och de kvinnliga assistenternas avlöningsförmåner, fränsett personligt

[23.]

Kommittén
ang. de
kvinnliga
assistenterna.

Departements-
chefen.

[23.] lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, skulle avlöningen till nämnda befattningshavare utgöra följande:

yrkesinspektrisen: begynnelseavlöning å stat 3,900 kronor samt provisoriskt avlöningstillägg 2,500 kronor eller tillhopa 6,400 kronor, vartill kunna komma tre ålderstillägg å 300 kronor efter respektive fem, tio och femton år;

kvinnlig assistent: begynnelseavlöning å stat 2,800 kronor samt provisoriskt avlöningstillägg 1,800 kronor eller tillhopa 4,600 kronor, vartill kunna komma tre ålderstillägg å 300 kronor efter respektive fem, tio och femton år.

Då avlöningarna för ifrågavarande kvinnliga tjänstemän sålunda föreslagits i anslutning till nyreglerade avlöningar, förutsätter jag, i enlighet med vad som också föreslagits av löneregleringskommittén, att, därest dyrtidstillägg fortfarande komma att utgå efter olika grunder för oreglerade och nyreglerade avlöningar, de grunder, som tillämpas i avseende å de senare, skola gälla jämväl i fråga om de förhöjda avlöningarna för nu omhandlade kvinnliga tjänstemän.

Ikke-
ordinarie
personal.

Vid yrkesinspektionen anställda icke-ordinarie befattningshavare avlönas för närvarande av förut omförmälda anslag för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet. Härutinnan torde, i enlighet med vad löneregleringskommittén anført, anledning icke förefinnas att föreslå någon ändring. Vid beräkandet av ifrågavarande anslags belopp böra emellertid, på sätt jag ovan antytt, avlöningarna till de icke-ordinarie befattningshavarna avpassas efter de vid reglerade verk gällande grunderna.

Särskilda
avlönings-
bestämmel-
ser m. m.

Enligt vad som framgår av 2 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skola jämte avlöningsreglementets stadganden kunna för tjänstemän vid vissa verk gälla särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade avlöningsbestämmelser. Även vad yrkesinspektionen beträffar, synes det vara erforderligt, att vissa sådana särskilda bestämmelser varda meddelade, och kan jag även härutinnan ansluta mig till vad löneregleringskommittén i sitt utlåtande föreslagit.

I 28 § i lagen om arbetarskydd är meddelat *förbud* för yrkesinspektör, assistent och underinspektör att såsom företagare eller på annat sätt *taga* med ekonomisk fördel förenad *befattning med vissa* i paragrafen angivna *företag*, dock med rätt för yrkesinspektionens chefsmyndighet att i viss omfattning kunna meddela eftergift härifrån.

[23.]

I anslutning härtill torde såsom särskild avlöningsbestämmelse för befattningshavare vid yrkesinspektionen böra stadgas, att sådan befattningshavare skall vara underkastad i särskild ordning meddelade bestämmelser rörande förbud att för egen eller annans räkning driva eller hava del eller anställning i vissa företag eller för sådant företag åtaga sig uppdrag mot ersättning.

Enligt hittills gällande bestämmelser hava de ordinarie befattningshavarna inom yrkesinspektionen icke haft rätt till *semester* i vanlig ordning. Däremot är i gällande avlöningsvillkor medgivet, att innehavare av ordinarie befattning inom yrkesinspektionen må, där så utan hinder för göromålsens behöriga gång och utan kostnad för statsverket kan ske, årligen under tre veckor vistas utom det tjänstgöringsområde, för vilket han är anställd, dock att anmälan därom på förhand bör göras hos yrkesinspektionens chefsmyndighet eller, beträffande assistent och underinspektör, hos vederbörande yrkesinspektör.

Därest huvudbestämmelserna i det nya avlöningsreglementet utan vidare tillämpades å yrkesinspektionens ordinarie tjänstemän, skulle dessa bliva berättigade till semester i vanlig ordning i den omfattning, 21 § i reglementet angiver. En sådan anordning förutsätter emellertid i allmänhet, att vikarier kunna erhållas för de semesterlediga.

Vad de manliga yrkesinspektörerna beträffar — för vilka semester tiden skulle utgöra, intill det år, under vilket tjänstemannen fyller 40 år, 35 dagar och vid högre levnadsålder 45 dagar — låter detta sig göra, i det att manlig assistent torde kunna förordnas att uppehålla yrkesinspektörsbefattning. I fråga om manliga assistentbefattningar och underinspektörsbefattningar saknas däremot i regeln lämpliga vikarier.

Vad angår dessa senare bägge kategorier av befattningar, torde det fördenskull bliva nödigt att tillämpa en annan anordning, vilken närmare överensstämmer med den för närvarande medgivna. Löne-regleringskommittén har i sådant hänseende tänkt sig, att manlig assistent och underinspektör skulle i stället för semester kunna, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång och utan kostnad för statsverket, medgivas tjänstfrihet med bibehållen oavkortad avlöning under högst 35 dagar inom ett och samma kalenderår. Föreskrift i nu angivna hänseende torde böra meddelas såsom särskild avlöningsbestämmelse för yrkesinspektionen.

I sammanhang med medgivandet av semester under högst 45 dagar åt manlig yrkesinspektör och tjänstfrihet under högst 35 dagar åt manlig

- [23.] assistent torde ungefär motsvarande förmåner böra komma yrkesinspektisen och kvinnlig assistent till godo, oaktat dessa enligt vad jag ovan föreslagit skulle uppföras å övergångsstat. Medgivande i sådant hänseende torde böra utverkas av riksdagen likasom i fråga om rätt att tilldela vikariatsersättning åt den, som bestrider yrkesinspektisens befattning under tid, då hon åtnjuter semesterledighet.

Beträffande de verk, å vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 blivit tillämpligt från och med ingången av år 1922, har i fråga om *anordning vid övergång till efterskottsutbetalning* av hela avlöningen meddelats särskild övergångsbestämmelse. En motsvarande anordning bör givetvis vidtagas beträffande vissa ordinarie befattningshavare vid yrkesinspektionen till följd av det nya avlöningssystemets tillämpning å dem, och torde kostnaderna härför, på sätt kommittén förutsatt, böra bestridas från den anslagspost till avlöningar åt ordinarie tjänstemän, vilken ingår i den i det följande föreslagna ordinarie staten för yrkesinspektionen.

De särskilda övergångsbestämmelser i övrigt, som erfordras beträffande nu ifrågavarande befattningshavare, torde det, på grund av riksdagens medgivande i sådant hänseende i sammanhang med antagandet år 1921 av avlöningsreglementet för statsdepartement med flera verk, ankomma på Kungl. Maj:t att meddela.

Stater.

I gällande riksstat är för yrkesinspektionen uppfört ett ordinarie anslag, från vilket, jämlikt avlönings- och omkostnadsstat, utgå avlöningar — fränsett ålderstillägg, vilka utgå av det under femte huvudtiteln uppförda gemensamma förslagsanslaget till ålderstillägg — till ordinarie tjänstemän samt vikariatsersättningar ävensom kontorskostnader, såsom för lokalhyra, trycksaker, kontorsmaterialier m. m.

Kommittén.

Löneregleringskommittén anför nu följande:

Därest, såsom avsett vore, det nya avlöningsreglementet skulle vinna tillämpning å befattningshavare vid yrkesinspektionen, med undantag tills vidare av yrkesinspektisen och de kvinnliga assistenterna, betingades därav förändrad uppställning av staten för inspektionen. Därvid torde, i den mån och på sätt ske kan, böra beaktas de allmänna grunder, som finnas angivna i kommitténs betänkande delen LXII, sid. 130—133.

Sålunda skulle kostnaderna för avlöningar till ordinarie befattningshavare angivas i *en* anslagspost, varifrån jämväl skulle bestridas de i

lönerna ingående belopp, som motsvara nuvarande ålderstillägg. Denna anslagspost skulle erhålla förslagsanslags natur och hade av kommittén beräknats till 271,000 kronor.

Vidare syntes böra uppföras en särskild anslagspost till vikariatsersättningar. Från denna post torde jämväl kunna bestridas vikariatsersättningar för de befattningshavare, som skulle uppföras å övergångsstat. Denna anslagspost hade av kommittén upptagits till 2,900 kronor, och torde densamma böra betecknas såsom förslagsanslag.

Slutligen torde böra uppföras en särskild anslagspost till yrkesinspektionens kontorskostnader m. m. För detta ändamål vore för närvarande å den ordinarie staten avsett ett belopp av 17,100 kronor, för år räknat, ingående i den å staten upptagna posten till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisens kontorskostnader samt vikariatsersättningar m. m. å 17,900 kronor för helt år. Ifrågavarande för kontorskostnader m. m. avsedda medel hade emellertid, enligt vad kommittén inhämtat, visat sig icke på långt när förslå, utan hade dessa kostnader i stor omfattning bestritts från anslaget å extra stat. Löneregleringskommittén, som ansett det icke ankomma på kommittén att uppgöra några beräkningar rörande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål, hade i sitt förslag upptagit anslagsposten i fråga med det i staten nu upptagna beloppet till kontorskostnader och vikariatsersättningar m. m., 17,900 kronor, minskat med däri för vikariatsersättningar ingående belopp, 800 kronor, eller sålunda med ovannämnda summa 17,100 kronor.

I anledning härav har socialstyrelsen — med vitsordande av ifrågavarande anslagsposts otillräcklighet för bestridande av yrkesinspektionens kontorskostnader — anfört bland annat följande:

Social-
styrelsen.

Anledningen till att särskilda medel till förstärkning av berörda anslagspost anvisats på extra stat syntes hava varit svårigheten med hänsyn till de rådande prisleförhållandena att för någon längre tidsperiod mera exakt beräkna det föreliggande anslagsbehovet. Visserligen syntes prisnivån numera förete en viss grad av stabilitet, men då förhållandena dock ännu icke vore sådana, att det kunde anses lämpligt att nu företaga en mera definitiv beräkning av utgifterna för kontorskostnader m. m., syntes nuvarande ordning för beviljande av anslag för nämnda ändamål fortfarande tillämplig böra tillämpas. I det av kommittén å ordinarie stat föreslagna anslagsbeloppet syntes likväl av nedan angivna skäl en mindre förhöjning böra göras.

Av anslagsposten ifråga utginge för närvarande till yrkesinspektören och underinspektören i första distriktet särskilda expensarvoden å respek-

- [23.] tive 200 och 100 kronor för täckande av omkostnader för de spårvägsresor inom Stockholms stads planlagda område, som de för sin tjänst måste företaga. Något dylikt arvode utginge däremot ej till assistenten i distriktet. Då denne emellertid numera i avsevärd utsträckning toges i anspråk för inspektionsförrättningar, syntes det icke annat än skäligt, att även han komme i åtnjutande av ett särskilt expensarvode för täckande av honom åsamkade kostnader i berörda hänseende, och finge styrelsen därför föreslå, att ett belopp av 100 kronor tillerkändes honom för ändamålet, vilket belopp lämpligen borde utgå av här ifrågakarande anslagspost.

Departements-
chefen.

Lika med socialstyrelsen anser jag förhållandena ännu icke vara sådana, att en mera definitiv beräkning av utgifterna för kontorskostnader m. m. för närvarande bör företagas. Den nuvarande anordningen med särskilt anslag till förstärkande av den å ordinarie stat för ifrågakarande ändamål upptagna anslagsposten torde därför fortfarande tillsvi- vidare böra tillämpas. Vid sådant förhållande synes det i den ordinarie staten för närvarande för helt år avsedda beloppet härför böra lämnas oförändrat. Visserligen torde, på sätt socialstyrelsen föreslagit, böra få utgå ett belopp av 100 kronor till täckande av omkostnader för de spårvägsresor, som den i första distriktet anställde assistenten för sin tjänst måste företaga, men detta lär kunna ske utan höjning av postens summa.

Vad i övrigt beträffar kommitténs förslag till stater, kan det av kommittén för avlöningar till ordinarie tjänstemän beräknade anslagsbeloppet, 271,000 kronor, på grund av vad jag ovan föreslagit rörande de kvinnliga biträdenas kvarstående å extra stat minskas med 21,000 kronor till 250,000 kronor. Med hänsyn till samma förslag synes jämväl anslagsposten till vikariatsersättningar böra minskas, förslagsvis till 2,000 kronor.

Då jag i övrigt icke har något att erinra mot löneregleringskommitténs förslag beträffande staterna, skulle alltså dessa erhålla följande utseende:

Ordinarie stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i> ...	kronor 250,000: —
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,000: —
Kontorskostnader m. m.	» 17,100: —

Summa *förslagsanslag* kronor 269,100: —

Övergångsstat.

[23.]

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
1 yrkesinspektris	2,400	1,200	300	3,900	{ Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kr., efter 10 år med ytterligare 300 kr. och efter 15 år med än ytterligare 300 kr.
1 assistent, kvinnlig.....	1,600	900	300	2,800	
1 d:o "	1,600	900	300	2,800	
Summa, bestämt anslag	—	—	—	9,500	

Anmärkningar. 1. Ortstillägg utgår till assistent under den tid, hon är stationerad i Stockholm.
2. Ålderstillägg utgår av det under riksstatens femte huvudtitel uppförda gemensamma förslagsanslaget till ålderstillägg.

Härförutom skulle, enligt vad i det föregående föreslagits, av extra anslag utgå provisoriska avlöningstillägg till yrkesinspektrisen med 2,500 kronor och till vardera kvinnliga assistenten med 1,800 kronor eller för samtliga ifrågavarande tjänstemän med tillhoppa 6,100 kronor.

I enlighet med vad löneregeringskommittén föreslagit, torde den nya löneregleringen böra träda i kraft från och med den 1 juli 1923. För ändamålet erforderliga anslag torde sålunda böra äskas å riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Kostnads-
ökning.

Till ledning vid bedömandet av den kostnadsökning, som en tillämpning av förevarande förslag till lönereglering för ordinarie befattningshavare inom yrkesinspektionen skulle medföra, får jag åberopa följande av löneregeringskommittén i utlåtandet meddelade sammanställning, vari likväl företagits de jämkningar, som föranledas av förslaget om de kvinnliga biträdenas kvarstående å extra stat.

För år 1922 är för yrkesinspektionen i riksstaten uppfört ett ordinarie anslag å kronor 164,100:—
Läggas härtill de efter förhållandena år 1921 beräknade kostnaderna för
dels ålderstillägg för manliga tjänstemän inom inspektionen ... » 14,800:—
dels tillfällig löneförbättring för samtliga ordinarie tjänstemän » 30,550:—
erhålles en totalsumma av kronor 209,450:—

De föreslagna ordinarie och övergångsstaterna sluta å ett sammanlagt belopp av kronor 278,600:—

Härtill skulle komma kostnader för provisoriska avlöningstillägg för yrkesinspektrisen och de kvinnliga assistenterna tillhoppa..... » 6,100:—

Summa kronor 284,700:—

[23.]

Oberäknat den kostnadsökning, som under första budgetåret för den nya ordinarie statens tillämpning föranledes av löneökningen vid efterskottsutbetalning av hela avlöningen, skulle förslaget sålunda kunna anses medföra en merkostnad av kronor 75,250: —

Det torde emellertid vid en dylik jämförelse böra uppmärksammas, att kostnaderna för ålderstillägg för närvarande äro relativt låga med hänsyn därtill, att de manliga assistenttjänsterna och underinspektörsbefattningarna endast under kortare tid varit uppförda såsom ordinarie tjänster, under det att å andra sidan enligt den beräkning, som ligger till grund för förslaget beträffande anslagsbehovet till avlöningar åt ordinarie tjänstemän, antagits, att samtliga befattningshavare åtnjuta avlöning enligt näst högsta löneklassen i vederbörande lönegrad, detta i överensstämmelse med de beräkningsgrunder, vilka tillämpats vid uppgörande av stater för de senast reglerade verken.

Ävenledes är att märka, hurusom vid ovan intagna beräkningar hänsyn ej tagits till dyrtidstillägg och de bestämmelser, i utjämnings-syfte, som av riksdagen vidtagits beträffande dyrtidstillägg för befattningshavare vid nyreglerade och dyrtidstillägg för befattningshavare vid icke nyreglerade verk.

Hemställan.

Under åberopande av vad jag i det föregående anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 juli 1923 äga tillämpning å befattningshavare inom yrkesinspektionen;

dels bestämma antalet ordinarie befattningshavare inom yrkesinspektionen och deras placering i lönegrad på följande sätt:

	Avlöningsgrad.
9 yrkesinspektörer, manliga	B 18
9 assistenter, manliga	B 13
18 underinspektörer	B 9

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till ordinarie stat och övergångsstat för yrkesinspektionen;

dels besluta följande särskilda bestämmelser att från och med den 1 juli 1923 lända till efterrättelse beträffande de tjänstemän inom yrkesinspektionen, å vilka avlöningsreglementet skall äga tillämpning:

[23.]

tjänsteman inom yrkesinspektionen skall vara underkastad i särskild ordning meddelade bestämmelser rörande förbud att för egen eller annans räkning driva eller hava del eller anställning i vissa företag eller för sådant företag åtaga sig uppdrag mot ersättning;

i stället för vad i 21 § i avlöningsreglementet sägs om semester skall beträffande manlig assistent och underinspektör gälla, att sådan tjänsteman må, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång och utan kostnad för statsverket, kunna medgivas tjänstfrihet under högst 35 dagar inom ett och samma kalenderår;

dels godkänna, i vad yrkesinspektrisen och de kvinnliga assistenterna angår, följande tillägg till och ändring i de vid hittills gällande avlöningsstat för yrkesinspektionen fästade villkor och bestämmelser:

att, när det erfordras för beredande av semester åt yrkesinspektrisen, kvinnlig assistent skall vara skyldig att, om hon förordnas därtill, bestrida yrkesinspektrisens befattning mot åtnjutande av ett belopp, motsvarande de för den högre befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, i stället för egna tjänstgöringspenningar;

att, i stället för den befattningshavare inom yrkesinspektionen medgivna förmån att under viss tid vistas utom vederbörande tjänstgöringsområde, yrkesinspektrisen årligen må, när det kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång, åtnjuta semester under 35 dagar, intill det år, under vilket hon fyller 40 år, och 45 dagar från och med nämnda år, samt kvinnlig assistent må, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång och utan kostnad för statsverket, kunna medgivas tjänstfrihet med bibehållande av oavkortad avlöning under högst 35 dagar inom ett och samma kalenderår;

dels besluta, att, där sådan ordinarie tjänsteman inom yrkesinspektionen, å vilken förenämnda avlöningsreglemente skulle komma att äga tillämpning, enligt hittills gällande bestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen — såväl i stat upptagen avlöning som

[23.]

tillfällig löneförbättring — i förskott, vid ingången av juli månad 1923 till honom skall på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av juni månad år 1923 innehar, i förskott uppburit för juli månad 1923, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande;

dels medgiva, att kostnaderna för berörda övergångsanordning må bestridas av den i ordinarie staten för yrkesinspektionen upptagna anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän;

dels förklara, att övriga av riksdagen med avseende å den definitiva löneregleringen för statsdepartement med flera verk lämnade medgivanden må i tillämpliga delar gälla även beträffande yrkesinspektionen;

dels medgiva, att vederbörliga ersättningar till vikarier för å övergångsstat uppförda befattningshavare inom yrkesinspektionen, utöver å samma stat tillgängliga avlöningsmedel, må bestridas av den i ordinarie staten för inspektionen upptagna anslagsposten till vikariatersättningar;

dels ock, med uteslutande ur riksstaten av det under avdelningen arbetarskydd uppförda ordinarie anslaget till yrkesinspektionen, under samma avdelning uppföra ej mindre under rubriken »Yrkesinspektionen, ordinarie stat» ett *ordinarie* förslagsanslag av kronor 269,100, än även under rubriken »Yrkesinspektionen, övergångsstat» ett *ordinarie* anslag av kronor 9,500.

21. Provisoriska avlöningstillägg åt vissa ordinarie befattningshavare vid yrkesinspektionen.

[24.]

Provisoriska
avlönings-
tillägg åt vissa
ordinarie
befattnings-
havare vid
yrkesinspek-
tionen.

(Extra anslag.)

Under åberopande av vad jag under näst föregående punkt anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att såsom provisoriska avlöningstillägg må för budgetåret 1923—1924 utgå till yrkesinspektrisen ett belopp av 2,500 kronor, därav 1,650

kronor betraktas såsom lön och 850 kronor såsom tjänstgöringspenningar, samt till en var av de ordinarie kvinnliga assistenterna ett belopp av 1,800 kronor, därav 1,200 kronor betraktas såsom lön och 600 kronor såsom tjänstgöringspenningar, skolandet i fråga om åtnjutande av nämnda avlöningstillägg i tillämpliga delar gälla enahanda bestämmelser, som fastställts beträffande avlöningar å stat för ifrågavarande tjänsteinän; dels ock för beredande av provisoriska avlöningstillägg åt vissa ordinarie befattningshavare vid yrkesinspektionen för nämnda budgetår bevilja ett extra anslag av kronor 6,100.

[24.]

22. Upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet.

För upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet har riksdagen, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 60,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 har för samma ändamål anvisats hälften av nämnda belopp eller 30,000 kronor.

[25.]

Upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet.

(Extra anslag.)

Genom brev den 25 augusti 1922 har Kungl. Maj:t för första halvåret 1923 fastställt följande fördelning av ifrågavarande anslag:

	Kronor.	Kronor.
a) för tillsynen av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden:		
till 1 specialinspektör	2,800	
» lokal, kontors- och skrivmateriel, skrivbiträde m. m.	1,500	4,300
b) för förstärkning av den i yrkesinspektionens stat upptagna anslagsposten till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisens kontorskostnader samt vikariatsersättningar m. m.:		
till vikariatsersättningar	425	
» register, kontorsböcker och andra trycksaker	1,600	
» hyra för expeditionslokaler	4,625	
» belysning, uppvärmning, städning, telefon och allmänna expenser	1,800	
» kontorsmateriel och kontorsinventarier	1,725	10,175
c) för följande ändamål:		
till 2 extra manliga assistenter	3,650	
» 2 » kvinnliga biträden, arvoden à 1,550 kronor för år räknat	1,550	
» 7 » » » » » 1,350 » » » »	4,725	
» experter m. m. för speciella inspektionsområden	1,000	
» extra befattningshavare	3,300	
» biträde åt yrkesinspektrisen	800	
» tillfällig skrivhjälp och vikariatsersättningar (300 + 200)	500	15,525
Summa kronor	30,000	

[25.] Samtliga i denna fördelning ingående utgiftsposter hava upptagits till hälften av de belopp, till vilka de för helt år beräknats.

Social-
styrelsen.

I skrivelse den 27 september 1922 har socialstyrelsen gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924. Beträffande beräkningen av anslagsbeloppets storlek har styrelsen därvid framhållit, att avlöningarna till de befattningshavare, vilka äro avsedda att fortfarande kvarstå i sin ställning såsom icke-ordinarie, nu böra — såsom även under punkt 23 här ovan framhållits — avpassas i förhållande till avlöningarna för ordinarie tjänstemän enligt det nya lönesystemet; och har styrelsen i sådant hänseende framställt förslag, för vilka jag i det följande skall redogöra.

Special-
inspektören.

Vad då först beträffar specialinspektören för tillsynen av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden, uppbär denne för närvarande ett arvode av 5,600 kronor för år räknat, därav 1,800 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar. Härjämte åtnjuter specialinspektören 1,000 kronor i tillfällig löneförbättring ävensom dyrtidstillägg enligt gällande allmänna grunder.

Beträffande ifrågavarande tjänsteman gäller enligt brev den 17 oktober 1919 i tillämpliga delar de genom kungörelse den 18 oktober 1912 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1913 års början fastställda avlöningsförmåner för yrkesinspektörerna med däri genom brev den 30 juni 1916 gjord ändring.

I kungörelsen den 19 december 1919 angående tillsyn å härbärgen för skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbetare (sv. förf.-saml. nr 822) har Kungl. Maj:t, med tillämpning av 3 § i lagen den 25 april 1919 (nr 222) angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbäрге åt arbetarna m. m. samt 5 § i lagen den 19 juni 1919 (nr 428) om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna, utfärdat närmare bestämmelser rörande utövandet av ifrågavarande tillsyn.

Enligt 1 § i denna kungörelse skall det biträde, som länsstyrelserna jämlikt ovannämnda lagar äga att vid tillsyn å efterlevnaden av desamma åtnjuta, lämnas dels av den för ändamålet särskilt förordnade specialinspektören, dels av skogsstatens befattningshavare, dels ock, i den mån vederbörande skogsvårdsstyrelser på framställning av länsstyrelserna därtill samtycka, av de hos skogsvårdsstyrelserna anställda befattningshavare.

I 2 § av kungörelsen bestämmas närmare specialinspektörens arbetsuppgifter. Honom åligger enligt berörda stadgande, bland annat:

[25.]

att biträda länsstyrelserna med ordnande såväl av upplysningsverksamhet till främjande av ovan angivna lagars syfte som av tillsynen å lagarnas efterlevnad, att genom upplysningsverksamhet och särskilt genom överläggningar med vederbörande arbetsföretags ledningar verka för befintliga härbärgens förbättrande samt uppförande av nya sådana av ändamålsenlig och i hygieniskt avseende tillfredsställande beskaffenhet,

att lämna övriga inspektionstjänstemän anvisningar och råd i avseende å tillsynens utövande,

att hava den närmaste uppsikten över sistnämnda tjänstemäns inspektionsverksamhet,

att öva tillsyn å ovannämnda lagars efterlevnad vid skogsavverkningar och kolningar, som bedrivs genom skogsstatens försorg, samt

att jämväl i övrigt, i den mån förhållandena därtill giva anledning och övriga göromål det medgiva, verkställa inspektioner.

Beträffande kompetensfordringarna för ifrågavarande specialinspektörsbefattning föreskrives i kungörelsens 3 §, att till sådan inspektör ej må föreslås annan sökande än den, som, förutom god allmänbildning, äger erforderliga specialkunskaper och praktisk erfarenhet i skogsavverknings-, kolnings- och flottningsförhållanden.

Slutligen stadgas i sistnämnda paragraf, att för specialinspektören — vilken tillsättes av Kungl. Maj:t på förslag, som av yrkesinspektionens chefsmyndighet avgives i den i avseende å yrkesinspektör stadgade ordning — i övrigt i tillämpliga delar skall gälla vad som finnes stadgat rörande manlig yrkesinspektör.

Socialstyrelsen har i sitt yttrande framhållit, att specialinspektörens arvode, 5,600 kronor, motsvarar avlöningen till en extra tjänsteman av hittillsvarande andra normalgraden vid centralt ämbetsverk, liksom den angivna tillfälliga löneförbättringen till beloppet överensstämmer med den till sådan tjänsteman utgående. Styrelsen har vidare anfört, att vid den nyligen genomförda löneregleringen för statsdepartement och centrala ämbetsverk de till andra normalgraden hörande tjänsterna uppdelats på 15:e och 16:e lönegraderna, avdelning B, av den nya löneplanen ävensom att vid kommunikationsverkens lönereglering vissa motsvarande tjänster jämväl hänförts till 17:e lönegraden, avdelning B, av samma löneplan.

Socialstyrelsen.

Beträffande specialinspektörens ställning i lönehänseende har styrelsen vidare anfört huvudsakligen följande:

Det borde emellertid framhållas, att ifrågavarande befattningshavares ställning i avlöningshänseende aldrig varit föremål för närmare prövning från riksdagens sida. I den skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 maj 1919, nr 265, däri riksdagen anmälde sitt beslut angående anslag för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet på extra stat för år 1920 — första verksamhetsåret för här ifrågavarande tillsyn — anförde nämligen riksdagen beträffande den del av berörda anslag, som avsåge tillsynen av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden, bland annat, att riksdagen allenast på grundval av då tillgänglig utredning icke

[25.]

ansett sig i stånd att bedöma, vilken tjänstegrad och avlöning skäligen borde tillkomma ifrågavarande specialinspektör, vadan riksdagen funnit lämpligt besluta, att ett belopp av 7,000 kronor ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande för ifrågavarande tillsyn under år 1920, att utgå efter de grunder, Kungl Maj:t efter ytterligare utredning prövade skäligt. I enlighet med av socialstyrelsen framställt förslag hade Kungl. Maj:t därefter i ovannämnda brev den 17 oktober 1919 föreskrivit, att specialinspektören skulle äga att tills vidare åtnjuta ett arvode av 5,600 kronor för år räknat. Vid framställandet av sitt förslag rörande specialinspektörens avlöning hade styrelsen, bland annat, framhållit, att styrelsen, med hänsyn därtill att hela det för ifrågavarande tillsyn beviljade anslaget begränsats till 7,000 kronor, ej ansett ett större belopp än 5,600 kronor kunna ifrågakomma såsom arvode.

Av vad förut anförts rörande specialinspektörens åligganden m. m. framginge, att denna befattningshavare vore det enda av de uti ifrågavarande verksamhet deltagande organen, som helt kunde ägna sina krafter däråt. För samtliga övriga gällde — icke minst beträffande länsstyrelserna — att detta deltagande vore en uppgift vid sidan av andra, vilken kunde utföras endast i den mån övriga, mera egentliga tjänstegöromål det medgäve. Om det med hänsyn härtill och till verksamhetens organisation i övrigt redan från början kunnat förutses, att effektiviteten därav i första hand skulle komma att bliva beroende av specialinspektörens personliga kvalifikationer och förmåga, så hade erfarenheten under de gångna åren av verksamhetens bedrivande till fullo bekräftat detta. Visserligen stode specialinspektören under inseende av yrkesinspektionens chefsmyndighet och hade att i alla viktigare frågor samråda med denna, men det praktiska genomförandet av de med verksamheten förenade uppgifterna åvilade dock i främsta rummet honom, varför hans ställning och ansvar närmast vore att jämföra med en yrkesinspektörs.

Liksom beträffande yrkesinspektör måste även ifråga om specialinspektören uppställas krav på förhandenvaron av lämpliga personliga egenskaper. Inom sitt stora verksamhetsområde, som i huvudsak utgjordes av Norrland samt Dalarna och Värmland, hade han att träda i nära samarbete med statens jägmästare — i vissa fall även länsjägmästarna — vilka jämte underlydande personal utgjorde tillsynens lokala biträdande organ, samt att meddela dessa organ anvisningar och råd i avseende å tillsynens utövande och därjämte öva den närmaste uppsikten över deras inspektionsverksamhet. Det syntes vara uppenbart, att här berörda samarbete liksom den nära förbindelse, i vilken specialinspektören för genomförande av sin uppgift måste träda med arbetsgivare och arbetare inom skogsbrukets område, gjorde det nödigt, att inspektören, förutom erforderliga specialkunskaper och grundlig kännedom om förhållandena inom sitt arbetsområde, besuttede sådana personliga egenskaper, som gjorde honom skickad å ena sidan att uppträda med fasthet och självständighet men å andra sidan även att åstadkomma ett gott och förtroendefullt samarbete med alla vederbörande.

Såsom specialinspektör vore för närvarande anställd en extra jägmästare. Även för framtiden syntes det angeläget att vid uppgiften söka binda en skogligt högre bildad person med erforderlig praktisk erfarenhet.

Med hänsyn till de kvalifikationer i olika avseenden, som sålunda syntes böra återfinnas hos ifrågavarande tjänsteman, har socialstyrelsen ansett en lägre ställning i avlöningshänseende, än den en placering i

16:e lönegraden, avdelning B, i den nya löneplanen innebure, icke kunna ifrågasättas för honom. Till jämförelse har styrelsen därvid framhållit, att i en häremot svarande lönegrad vore placerade ordinarie jägmästare vid domänverkets lokalförvaltning, i förhållande till vilka befattningshavare specialinspektören inom det gemensamma verksamhetsområdet intoge en i viss mån överordnad ställning. Styrelsen har vidare erinrat, att yrkesinspektörerna av 1902 års lönerегleringskommitté föreslagits till placering i 18:e lönegraden inom avdelning B i nya löneplanen.

[25.]

Beträffande storleken av det belopp, som erfordras till arvode åt specialinspektören, yttrar socialstyrelsen härefter:

Den nuvarande innehavaren av specialinspektörsbefattningen hade varit i tjänst alltsedan slutet av år 1919. Därest befattningen hänfördes till 16:e lönegraden, skulle följaktligen, med tillämpning av principen, att en icke-ordinarie innehavare av viss tjänst placeras i närmast lägre löneklass, än den han skulle innehaft såsom ordinarie innehavare av samma tjänst, avlöningen till honom under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 komma att utgå enligt 22:a löneklassen inom nämnda avdelning. Till avlöning och avlöningsförhöjning skulle sålunda under nämnda tid erfordras ett belopp av 8,580 kronor.

Beträffande *tjänstfrihet* för specialinspektören har socialstyrelsen föreslagit följande:

Därest bestämmelserna i det nya avlöningsreglementet för ordinarie tjänstemän komme att i tillämpliga delar gälla även beträffande ifrågavarande befattningshavare, skulle han, bland annat, bliva berättigad till semester i vanlig ordning i den omfattning, 21 § i reglementet angäve. Tillämpning av berörda stadgande torde emellertid förutsätta, att vikarie kunde erhållas för den semesterledige. Någon lämplig vikarie för specialinspektören funnes emellertid icke inom yrkesinspektionen. Beträffande honom syntes därför böra tillämpas en liknande anordning som den, vilken av lönerегleringskommittén i förevarande hänseende föreslagits ifråga om assistenter och underinspektörer inom yrkesinspektionen; och finge styrelsen sålunda föreslå, att det beträffande specialinspektören bestämdes, att honom i stället för semester finge, i den mån sådant kunde ske utan hinder för göromålsens behöriga gång och utan kostnad för statsverket, medgivas tjänstfrihet med bibehållen oavkortad avlöning under högst 45 dagar inom ett och samma kalenderår.

Över socialstyrelsens förslag har allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 18 oktober 1922 avgivit infortrat yttrande. Nämnden har därvid beträffande specialinspektörens ställning i lönehänseende anfört, att ehuru lönenämnden för sin del måste finna det antagligt, att en något mindre kvalificerad befattningshavare med avsevärt lägre löneställning än den av socialstyrelsen ifrågasatta skulle kunna utöva en tillfyllestgörande och gagnelig verksamhet på förevarande område, nämnden dock, med hänsyn till de arbetsuppgifter, som enligt gällande

Allmänna
civilförvalt-
ningens löne-
nämnd.

- [25.] instruktionsbestämmelser eller eljest författningsenligt åläge ifrågasvarande specialinspektör, ville hemställa, att berörda befattning måtte hänföras till lönegraden B 15 enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921.

Departements-
chefen.

Specialinspektören för tillsynen av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden är, såsom av det föregående framgår, för närvarande i avlöningshänseende närmast likställd med befattningshavare i hittillsvarande andra normalgraden vid centralt ämbetsverk. Socialstyrelsen har nu hemställt, att ifrågasvarande befattning skulle hänföras till 16:e lönegraden, avdelning B, i den nya löneplanen. Ehuru jag visserligen med hänsyn till det grannliga arbete, som åligger innehavaren av specialinspektörsbefattningen, finner angeläget, att denna befattning i lönehänseende tillgodoses så, att en tillräckligt kvalificerad kraft för densamma utan svårighet kan påräknas, kan jag dock icke förorda socialstyrelsens förslag, som innebär, att specialinspektören skulle erhålla en ställning, motsvarande jägmästares enligt avlöningsreglementet för domänverket av den 22 juni 1920. I likhet med lönenämnden anser jag det tillfyllest, att befattningen i fråga hänföres till 15:e lönegraden, till vilken förutvarande andragsbafattningar vid löneregleringen för centrala ämbetsverk i regel överförts. I jämförelse med förhållandena vid domänverket innebär denna placering, att specialinspektören likställas med skogsingenjör.

Vid bifall till detta förslag skulle för specialinspektörens avlöning, inklusive avlöningsförhöjning, under budgetåret 1923—1924 erfordras ett belopp av 7,668 kronor.

I anslutning till vad socialstyrelsen föreslagit ifråga om semester åt specialinspektören finner jag, att honom bör kunna medgivas tjänstfrihet utan kostnad för statsverket under lika lång tid som tjänsteman i 15:e lönegraden å ordinarie stat enligt 21 § avlöningsreglementet åtnjuter semester.

Extra man-
liga assi-
stenter.

Vad härefter angår de extra manliga assistenterna, åtnjuta dessa för närvarande en avlöning av 3,500 kronor, varav 1,300 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar. Härtill kommer för assistent, som är stationerad i Stockholm — en av de båda extra assistenterna har avsetts i regel skola vara placerad där — ett ortstillägg å 300 kronor. I tillfällig löneförbättring utgår till extra assistent, stationerad i Stockholm, 900 kronor och till extra assistent med annan stationering 850 kronor. Berörda i tillfällig löneförbättring utgående belopp överensstämmer med

dem, som i motsvarande fall utgå till ordinarie manlig assistent. Avlöningen å stat för ordinarie assistent åter utgör 3,700 kronor respektive 4,000 kronor (i Stockholm), av vilka belopp 1,500 kronor utgöra tjänstgöringspenningar.

[25.]

Av det anförda framgår, att extra manlig assistent för närvarande kan sägas vara i avlöningshänseende jämförlik med ordinarie dylik assistent.

Beträffande förevarande befattningshavares placering på löneskalan har socialstyrelsen i sin förberörda skrivelse anført följande:

Social-
styrelsen.

I sitt utlåtande över 1902 års löne regleringskommittés förslag till ny definitiv löne reglering för vissa befattningshavare inom yrkesinspektionen hade styrelsen ifråga om de ordinarie manliga assistenterna inom yrkesinspektionen påyrkat en placering i 14:e lönegraden, avdelning B, i nya löneplanen. De skäl, som talade för en placering av de ordinarie assistenterna i en högre lönegrad än den 13:e, föreläge emellertid icke beträffande de extra assistenterna. Dessa användes huvudsakligen för byrågöromål, och utförandet av självständiga inspektionsförrättningar uppdroges åt dem endast i mindre utsträckning. Ej heller ifrågakomme, att de — annat än i undantagsfall — förordnades såsom ställföreträdare för yrkesinspektör.

Ett hänförande av dessa befattningshavare till 13:e lönegraden har socialstyrelsen sålunda ansett kunna vara tillfyllest. I händelse sistnämnda lönegrad fastställdes för ifrågavarande befattningar, skulle — om man räknade med, att en av dessa befattningshavare i regel såsom hittills komme att vara placerad i Stockholm samt att den andre placerades i stad, hänförlig till ortsgruppen F — för avlöning, inklusive ifrågakommande avlöningsförhöjningar, åt ifrågavarande tjänstemän erfordras 12,666 kronor för år.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i sitt yttrande förklarat sig i likhet med socialstyrelsen anse, att de två extra manliga assistenterna lämpligen borde placeras i lönegraden närmast under den, som kunde bliva bestämd för de ordinarie manliga assistenterna. För den händelse de sistnämnda, i enlighet med vad som föreslagits av löne regleringskommittén, komme att hänföras till lönegraden B 13, borde sålunda de extra assistenterna inordnas i lönegraden B 12.

Löne-
nämnden.

Då jag vid behandlingen av förslaget till löne reglering för yrkesinspektionens ordinarie befattningshavare ansett de ordinarie manliga assistenterna böra placeras i lönegraden B 13, står det för mig klart, att nu ifrågavarande extra assistenter böra åtnjuta arvoden enligt löne-

Departements-
chefen.

[25.] graden B 12. Denna placering torde även i och för sig kunna anses skälig med hänsyn därtill, att till motsvarande lönegrad äro hänfödda exempelvis underingenjörer vid statens järnvägar. Till ifrågavarande extra assistenters arvoden, inberäknat avlöningsförhöjningar, skulle sålunda med de av socialstyrelsen använda beräkningsgrunderna för budgetåret 1923—1924 behöva beräknas ett belopp av 11,910 (6,420 + 5,490) kronor.

Beträffande semester åt ifrågavarande befattningshavare torde, på sätt socialstyrelsen ifrågasatt, böra tillämpas motsvarande anordning, som förut föreslagits i fråga om specialinspektören.

Extra befatt-
ningshavare.

Till avlöning åt extra befattningshavare inom yrkesinspektionen har under de senaste åren utgått ett belopp av 6,600 kronor, vilket avsetts för två dylika befattningshavare. Dessa befattningshavares anställning är av mera stadigvarande natur, och torde de närmast vara att jämföra med amanuenser inom centralt ämbetsverk. Den ene av befattningshavarna har i regel varit placerad i Stockholm, den andre vanligen i Göteborg eller Malmö. Tidtals hava emellertid båda tjänstgjort i Stockholm. Vid placering i Stockholm har avlöningen regelmässigt utgått efter 3,300 kronor, vid placering i landsorten åter efter 3,000 kronor, för år räknat. Till båda befattningshavarna har därjämte tillfällig löneförbättring utbetalats, och utgår den enligt nu gällande grunder med ett årligt belopp av 800, respektive 750 kronor. För närvarande äro, enligt vad socialstyrelsen meddelat, i likhet med vad hittills i regel varit fallet, såsom här ifrågavarande befattningshavare anställda tvenne ingenjörer med högre teknisk utbildning.

Social-
styrelsen.

Beträffande ifrågavarande tjänstemäns placering i avlöningshänseende har socialstyrelsen tänkt sig, att den ene skulle hänföras till 11:e och den andre till 12:e lönegraden i den för extra ordinarie manliga tjänstemän vid statsdepartement och vissa andra verk gällande löneplanen. Då det även för framtiden borde beredas styrelsen möjlighet att hava båda dessa tjänstemän samtidigt placerade i Stockholm, borde avlöningarna till dem beräknas enligt de för ortsgrupp G bestämda beloppen. Förevarande anslagspost skulle således för helt år böra upptagas, innefattande även vederbörande på grund av tjänsteålder tillkommande avlöningsförhöjningar, till 9,282 kronor.

Emellertid har, framhåller socialstyrelsen, under de senaste åren visat sig behov av att under någon tid av året kunna inom yrkesinspektionen hava anställd även en kvinnlig extra befattningshavare. Sty-

relsen har fördenskull föreslagit, att ett belopp av förslagsvis 750 kronor under förevarande anslagspost måtte avses för angivna ändamål. I händelse av bifall härtill skulle anslagsposten för budgetåret 1923—1924 böra beräknas till 10,032 kronor.

[25.]

Mot vad socialstyrelsen sålunda föreslagit har allmänna civilförvaltningens lönenämnd, efter inhämtande av närmare upplysningar rörande de arbetsuppgifter, som åligga ifrågavarande befattningshavare, samt de för befattningarna erforderliga kvalifikationerna, förklarat sig icke hava något att erinra.

Löne-
nämnden.

Förevarande förslag anser jag mig böra biträda. Ifrågavarande anslagspost bör i enlighet härmed beräknas till 10,032 kronor. Beträffande avlöningen åt här avhandlade befattningshavare bör, såsom även lönenämnden i sitt yttrande framhållit, självfallet iakttagas, att därest tjänstgöringstiden för vederbörande i något fall skulle komma att understiga den tid, som gäller för jämförlig ordinarie tjänsteman, lönen bör utgå med ett i förhållande till den kortare tjänstgöringstiden reducerat belopp.

Departements-
chefen.

Såsom under punkten 23 här ovan omnämnts, hava socialstyrelsen och löneregleringskommittén föreslagit, att de 9 kvinnliga biträden, vilka för närvarande äro anställda å yrkesinspektörernas distriktsexpeditioner, skulle överflyttas på ordinarie stat. Då jag ansett mig icke kunna biträda detta förslag, måste i det extra anslaget till upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet fortfarande inräknas erforderligt belopp för ifrågavarande biträdens avlöning.

Kvinnliga
biträden hos
yrkesinspek-
törerna.

Vidkommande dessa befattningshavares placering å löneskalan har socialstyrelsen påyrkat deras hänförande till tredje lönegraden i den för kvinnliga tjänstemän vid nyreglerade verk gällande löneplanen, men har löneregleringskommittén på anförda skäl ansett en placering i andra lönegraden av samma löneplan vara tillfyllest. Vad socialstyrelsen anfört har icke övertygat mig om att ifrågavarande biträden hava att utföra mera kvalificerade arbetsuppgifter i sådan omfattning, att deras uppflyttning i lönehänseende av denna anledning kan anses befogad. Jag förordar därför, att de hänföras till lönegraden C 2. Vid bifall till detta förslag synas deras avlöningar, inklusive avlöningsförhöjningar, enligt vanliga grunder kunna beräknas till omkring 19,800 kronor.

Det hos yrkesinspektrisen anställda kvinnliga biträdet åtnjuter för närvarande i avlöning 1,600 kronor. Denna summa motsvarade ur-

Kvinnligt
biträde hos
yrkesinspek-
trisen.

- [25.] sprungligen närmast vad som i avlöning utgick till ett extra kvinnligt biträde av 2:a lönegraden vid centralt ämbetsverk. Vid utbetalande av tillfällig löneförbättring har också angivna jämförelse tillämpats, i det att hon i berörda hänseende uppburit ett årligt belopp av 350 kronor, varigenom hennes avlöningsförmåner anpassats efter den avlöning, som utgått till ordinarie kvinnligt biträde av 2:a graden enligt kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 507) angående nya avlöningsbestämmelser, att tillämpas från och med år 1920, för de hos ämbetsverk och myndigheter uppförda, under andra—åttonde huvudtitlarna, med undantag av postsparbanken, befintliga ordinarie kvinnliga biträdesbefattningarna m. m.

Social-
styrelsen.

Med hänsyn härtill har socialstyrelsen ansett ifrågavarande biträde böra hänföras till 3:e lönegraden, avdelning C, i den nya löneplanen.

Löne-
nämnden.

Mot detta förslag har allmänna civilförvaltningens lönenämnd, som jämväl beträffande ifrågavarande befattningshavare inhämtat närmare upplysningar angående arbetsuppgifter och kvalifikationer m. m., för sin del icke funnit anledning till erinran.

Departements-
chefen.

Då jag i det föregående förordat, att de vid yrkesinspektörsdistrikten anställda kvinnliga biträdena skulle hänföras till lönegraden C 2, kunde det måhända ifrågasättas, huruvida här förevarande kvinnliga biträde bör placeras i en högre lönegrad. Emellertid har, enligt vad jag inhämtat, sistnämnda biträde i allmänhet sig anförtrott arbete av mera kvalificerad art, såsom mera självständiga utredningar, varjämte hon plägar tjänstgöra såsom vikarie för kvinnlig assistent. Med hänsyn till den undantagsställning, som hon sålunda i avseende å arbetsuppgifter uppenbarligen intager, synes mig en något förmånligare placering å löneskalan i förevarande fall vara motiverad. Jag vill därför tillstyrka, att ifrågavarande biträde hänföres till lönegraden C 3. Till hennes avlöning, inberäknat ifrågakommande avlöningsförhöjning, bör i enlighet härmed beräknas ett belopp av 2,574 kronor.

Vad jag ovan anfört angående avlöningen i sådant fall, där tjänstgöringstiden för extra befattningshavare understiger den för jämförlig ordinarie tjänsteman stadgade, äger givetvis tillämpning jämväl med avseende å såväl de vid yrkesinspektörsdistrikten anställda kvinnliga biträdena som ifrågavarande biträde hos yrkesinspektrisen.

Övriga
anslags-
poster.
Social-
styrelsen.

Vidkommande härefter övriga poster inom förevarande anslag har socialstyrelsen ansett desamma för budgetåret 1923—1924 böra upptagas till samma belopp, vartill de senast för helt år beräknats, med

undantag dock för anslagsposten till vikariatsersättningar under den del av anslaget, som avser förstärkning av den i yrkesinspektionens stat upptagna posten till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisens kontorskostnader samt vikariatsersättningar m. m. Denna post blir nämligen, i händelse, såsom i det föregående föreslagits, å yrkesinspektionens ordinarie stat uppföres ett för vikariatsersättningar avsett förslagsanslag, för framtiden icke erforderlig. Ifrågavarande del av anslaget till upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet skulle således enligt styrelsens förslag för tiden 1 juli 1923--30 juni 1924 böra i sin helhet beräknas till 19,500 kronor; och har styrelsen ansett dess rubrik böra ändras till överensstämmelse med den föreslagna nya benämningen av den anslagspost i ordinarie staten, vars förstärkande den avser. [25.]

Slutligen har socialstyrelsen föreslagit, att anslagsposten under c) till tillfällig skrivhjälp och vikariatsersättningar måtte få användas jämväl till utbetalande av ersättning för övertidsarbete i förekommande fall, samt att anslagspostens titel måtte ändras i enlighet härmed.

Med hänsyn till behovet av vikarier eller tillfällig skrivhjälp under icke-ordinarie befattningshavares semester eller annan ledighet torde någon förstärkning av anslagsposten till tillfällig skrivhjälp och vikariatsersättningar vara behövlig; och vill jag förorda, att denna post, som nu är upptagen med ett årsbelopp av 1,000 kronor, höjes med förslagsvis 400 kronor.

Departements-
chefen.

Mot vad socialstyrelsen i övrigt i förevarande hänseenden föreslagit finner jag icke skäl till annan erinran än att med hänsyn till det inträdda priset för förstärkningsposten till kontorskostnader m. m. synes kunna sänkas till 18,500 kronor.

I detta sammanhang torde vidare böra upptagas frågan om personligt lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren. Till henne har sedan år 1920 såsom sådant lönetillägg årligen utgått ett belopp av 1,000 kronor. För beredande av detta lönetillägg har riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1920—1922 anvisat särskilda förslagsanslag, högst, å nämnda belopp. För första halvåret 1923 har för ändamålet å extra stat anvisats ett förslagsanslag, högst, 500 kronor.

Personligt
lönetillägg
åt yrkes-
inspektrisen
Kerstin
Hesselgren.

I sitt under punkten 23 här ovan omförmälda utlåtande den 18 maj 1922 har löneregleringskommittén uttalat, att det för yrkesinspektrisen befattningen föreslagna provisoriska avlöningstillägget icke syntes böra inverka på frågan om fortsatt tilldelande åt nuvarande yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren av personligt lönetillägg.

- [25.] I skrivelse den 27 september 1922 har socialstyrelsen, under åberopande av detta uttalande, gjort framställning om äskande för budgetåret 1923—1924 av anslag för ifrågavarande ändamål med oförändrat belopp eller 1,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag delar den av löneregleringskommittén i förevarande hänseende uttalade uppfattningen. Emellertid anser jag av budgettekniska skäl, att ifrågavarande anslag, som hittills i riksstaten upptagits under särskild rubrik, nu bör inräknas i anslaget till upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, varför sistnämnda anslag torde böra ökas med ett belopp av 1,000 kronor.

Samman-
fattning.

I enlighet med vad här ovan i skilda avseenden föreslagits skulle alltså för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet för budgetåret 1923—1924 erfordras följande anslagsbelopp:

	Kronor.
a) för tillsynen av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden (häri inberäknat avlöning till en specialinspektör i 15:e lönegraden, avdelning B, i löneplanen), förslagsvis	10,668
b) till förstärkning av den i yrkesinspektionens ordinarie stat upptagna anslagsposten till kontorskostnader m. m., förslagsvis	18,500
c) till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare (häri inberäknat avlöning till två manliga assistenter i 12:e lönegraden, avdelning B, i löneplanen, nio kvinnliga biträden å distriktsexpeditionerna i 2:a lönegraden, avdelning C, i löneplanen samt ett kvinnligt biträde hos yrkesinspektrisen i 3:e lönegraden, avdelning C, i löneplanen), förslagsvis	44,316
d) till experter m. m. för speciella inspektionsområden, förslagsvis ..	2,000
e) till tillfällig skrivhjälp samt vikariatsersättningar och övertidsersättning för övertidsarbete, förslagsvis	1,400
f) till personligt lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren	1,000
Summa kronor	77,884

Förestående slutsumma synes lämpligen böra avrundas till 77,900 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet*, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 77,900.

23. Föreningen för arbetarskydd i Stockholm.

Från och med år 1907 har riksdagen, enligt framställning av Kungl. Maj:t, på extra stat anvisat anslag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den av föreningen för arbetarskydd i Stockholm anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet. För vart och ett av åren 1912—1920 utgick anslaget med 4,000 kronor, men höjdes för år 1921 till 8,000 kronor, med vilket sistnämnda belopp anslaget även utgick för år 1922.

[26.]
Föreningen
för arbetar-
skydd i Stock-
holm.
(Extra anslag.)

Vidkommande av föreningen gjord ansökning om statsbidrag för första halvåret 1923 med 4,000 kronor yttrade jag i 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 25) att, då utbetalning av bidrag för år 1923 i varje fall torde kunna anstå till årets senare hälft, jag saknade anledning att för det dåvarande ingå på frågan om anslag för detta ändamål.

I en den 31 augusti 1922 dagtecknad skrift har nu föreningen förnyat sin framställning och därvid utsträckt densamma till att omfatta begäran om statsbidrag för hela år 1923 med det senast beviljade årsbeloppet 8,000 kronor.

I ett den 30 september 1922 avgivet utlåtande har socialstyrelsen framhållit, att, sedan penningvärdet numera undergått en avsevärd stegring, man syntes kunna förutsätta nedgång i föreningens omkostnader med däremot svarande minskning i behovet av statsunderstöd. Med hänsyn härtill finner socialstyrelsen en nedprutning av understödsbeloppet kunna företagas med förslagsvis 2,000 kronor till 6,000 kronor.

Social-
styrelsen.

Av det skäl, socialstyrelsen anfört, torde statsbidraget kunna undergå sänkning. Denna synes under nuvarande statsfinansiella situation böra göras något kraftigare än styrelsen föreslagit. Enligt min mening lär ett statsbidrag av 4,000 kronor, eller samma årsbelopp, som utgick under perioden 1912—1920, få anses skäligt.

Departements-
chefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *bidrag till bestridande av kostnaderna för den av föreningen för arbetarskydd i Stockholm anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra anslag* av kronor 4,000.

Statens tvångsarbetsanstalter.**24. Statens tvångsarbetsanstalter.**

[27.]
Statens
tvångsarbets-
anstalter.
(Ordinarie
anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning har 1921 års riksdag i riksstaten för år 1922 uppfört dels under rubriken *statens tvångsarbetsanstalter* ett ordinarie förslagsanslag å 556,000 kronor, dels ock under rubriken *statens tvångsarbetsanstalter: övergångsstat* ett ordinarie förslagsanslag av 15,000 kronor. För första halvåret 1923 hava de båda anslagen uppförts med hälften av nämnda belopp eller 278,000 och 7,500 kronor.

Den av 1921 års riksdag godkända ordinarie staten för statens tvångsarbetsanstalter är av följande lydelse:

Ordinarie stat.**A. Avlöningsstat.***Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.*

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 176,000: —
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 5,000: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 18,000: —

Tvångsarbetsanstalten i Landskrona.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 60,000: —
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,000: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 15,000: —

B. Omkostnadsstat.*Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.*

Övriga kostnader för driften, <i>förslagsanslag</i>	kronor 150,000: —
---	-------------------

Tvångsarbetsanstalten i Landskrona.

Övriga kostnader för driften, <i>förslagsanslag</i>	kronor 130,000: —
Summa <i>förslagsanslag</i>	kronor 556,000: —

Övergångsstaten för ifrågavarande anstalter lyder sålunda:

Övergångsstat.

[27.]

	Lön eller motsva- rande	Tjänst- görings- penningar eller mot- svarande	Arvode för särskilt uppdrag	Summa
Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö:				
1 lärare, arvode	1,200	900	—	2,100 ¹⁾
Till ålderstillägg, förslagsvis	—	—	—	400
Tvångsarbetsanstalten i Landskrona:				
1 förste förman (med förordnande såsom uppsyningsman)	1,000	550	200	1,750 ²⁾
1 förste förman	1,000	550	—	1,550 ²⁾
1 d:o d:o	1,000	550	—	1,550 ²⁾
1 förman	800	500	—	1,300 ²⁾
2 förmän	1,600	1,000	—	2,600 ²⁾
Till ålderstillägg, förslagsvis	—	—	—	900
Till hyresersättningar och vedanslag, där förmän av fri bostad med bränsle icke åtnjutes, samt till beklädnadsersättning. förslagsvis	—	—	—	2,850
Summa förslagsanslag	—	—	—	15,000

¹⁾ Efter 5 år kan den del av arvudet, som motsvarar lön, höjas med 400 kronor och efter 10 år med ytterligare 400 kronor.

²⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.

Vad först beträffar tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, fastställdes sedermera genom brev den 24 februari 1922 en detaljerad omkostnadsstat för samma år för denna anstalt samt för den i samband därmed anordnade alkoholistanstalten. Denna stat slutade å ett belopp av 130,000 kronor, att utgå dels från ovan omförmälda anslagspost å 150,000 kronor, dels ock från det till driftkostnader för statens alkoholistanstalt vid Svartsjö för samma tid anvisade förslagsanslaget å 50,000 kronor. Vidare förordnades genom särskilt beslut samma dag, att hos tvångsarbetsanstalten skulle tills vidare under år 1922 vara anställd en läkare med ett arvode av högst 4,600 kronor för år, varjämte medgavs, att hos anstalten finge under samma tid vara anställda följande extra ordinarie tjänstemän, nämligen dels en montör med avlöning tills vidare enligt fjärde löneklassen i löneplanen för manliga extra ordinarie tjänstemän, dels ock högst nio förmän. Sedermera medgav Kungl. Maj:t genom brev den 13 oktober 1922, att hos anstalten finge, räknat från och med den 1 januari 1922 tills vidare intill utgången av samma år, vara anställd en mejerist med avlöning enligt fjärde lönegraden i nyssnämnda löneplan.

Anstalten å
Svartsjö.

[27.] För tiden 1 januari—30 juni 1923 har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 27 oktober 1922 dels fastställt omkostnadsstat för tvångsarbetsanstalten å Svartsjö och alkoholistanstalten därstädes, dels ock meddelat förordnande angående anställande hos tvångsarbetsanstalten av icke-ordinarie befattningshavare. Omkostnadsstaten slutar å ett belopp av 65,000 kronor. Beträffande de icke-ordinarie befattningshavarna har någon ändring i de för år 1922 meddelade bestämmelserna icke vidtagits.

Samtliga ovan nämnda icke-ordinarie befattningshavare avlönas från det i tvångsarbetsanstaltens ordinarie stat ingående förslagsanslaget å 18,000 kronor för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Kostnaderna för dessa avlöningar uppgå, fränsett avlöningsförhöjningar till följd av uppflyttningar i högre löneklass, till 27,700 kronor för år. Anledningen till att anslagsposten sålunda måst överskridas är, att densammas storlek bestämts utan hänsyn till dels läkarens arvode, vilket tidigare utgått från den i omkostnadsstaten upptagna posten »hälso- och sjukvård», dels avlöningen till montören, vilken befattningshavare icke funnits anställd före år 1922 men på grund av de omfattande elektrifieringarna vid anstalten då måst tillsättas, dels ock avlöningen till mejeristen, vars arvode tidigare utgått från jordbrukets stat men numera ansetts böra utbetalas från avlöningsstaten. Vidare har antalet extra ordinarie förmän, som tidigare utgjort sju, måst ökas till högst nio.

Anstaltens
styrelse.

I skrivelse den 22 augusti 1922 har styrelsen för tvångsarbetsanstalten å Svartsjö gjort framställning i fråga om anslag till anstalten för budgetåret 1923—1924.

Beträffande avlöningsstatens post å 176,000 kronor för *avlöningar till ordinarie tjänstemän* har styrelsen föreslagit, att denna post måtte ökas med 1,000 kronor, beroende på att en del ordinarie befattningshavare blivit eller under budgetåret 1923—1924 komme att bliva uppflyttade i högre löneklass.

Anslagsposten till *vikariatsersättningar*, nu å 5,000 kronor, har, enligt vad styrelsen framhåller, under år 1922 visat sig alldeles otillräcklig. Vid semesterledigheter måste nämligen på grund av den säregna tjänstgöringen vid en tvångsarbetsanstalt såsom regel förordnas vikarier, varför några besparingar under ordinarie befattningshavares semesterledigheter icke kunde göras. Styrelsen har därför föreslagit, att posten måtte höjas till 10,000 kronor.

Vad angår anslagsposten *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* har styrelsen framhållit, att samma behov av dylika befatt-

ningshavare föreläge under budgetåret 1923—1924 som under första halvåret 1923. Styrelsen har på grund härav och med hänsyn till uppflyttningar i högre löneklass beräknat förevarande anslagspost till 28,000 kronor.

[27.]

Rörande *omkostnadsstaten* har styrelsen, med hänsyn till de vikande priserna å bränsle och en del andra förnödenheter, ansett förslagsanslaget till nämnda stat för budgetåret 1923—1924 kunna minskas från 150,000 kronor till 125,000 kronor. Ytterligare sänkning har styrelsen förklarat sig ej våga tillråda, enär all anledning finnes att antaga, att en höjning av tvångsarbetarnas antal kunde komma att ske.

Vad anstaltsstyrelsen föreslagit i fråga om de i avlöningsstaten ingående posterna *vikariatersättningar* och *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* kan jag lämna utan erinran. Jag vill sålunda förorda, att dessa poster för budgetåret 1923—1924 bestämmas till 10,000 kronor och 28,000 kronor. Vad sistnämnda anslagspost angår, framgår av vad ovan anförts, att det belopp, varmed posten för närvarande måste överskridas, i stort sett icke innebär någon verklig utgiftsökning utan motsvaras av minskningar i omkostnadsstaten.

Departements-
chefen

Beträffande anslagsposten *avlöningar till ordinarie tjänstemän* å 176,000 kronor har anstaltsstyrelsen med hänsyn till avlöningsförhöjningar på grund av uppflyttning i högre löneklass föreslagit en ökning med 1,000 kronor. En förhållandevis så ringa ändring finner jag dock icke lämpligen böra vidtagas med avseende å denna post, som har karaktären av förslagsanslag.

Vad *omkostnadsstaten* angår, vill det synas mig, som om, med utgångspunkt från de för år 1922 och för första halvåret 1923 fastställda staterna och i betraktande av inträdda prissänkningar, en något större begränsning än den av styrelsen föreslagna skulle kunna vidtagas. Jag finner mig böra föreslå, att anslagsposten i fråga beräknas till 115,000 kronor.

Vid bifall till vad här föreslagits komma de i tvångsarbetsanstaltarnas stat ingående beloppen för Svartsjöanstalten att uppgå till sammanlagt 329,000 kronor, vilket i jämförelse med nuvarande stat innebär en besparing av 20,000 kronor.

I tvångsarbetsanstaltarnas övergångsstat torde, i enlighet med vad styrelsen hemställt, för Svartsjöanstaltens vidkommande någon ändring för närvarande icke böra företagas.

[27.]
*Anstalten i
 Landskrona.*

Vad angår anstalten i Landskrona, fastställde Kungl. Maj:t genom brev den 24 februari 1922 omkostnadsstat att gälla för år 1922 för tvångsarbetsanstalten och vårdanstalten för alkoholister därstädes. Denna stat slutade på en summa av 120,000 kronor, att utgå dels av ovan omförmälda förslagsanslag å 130,000 kronor, dels ock från det till anordnande och drivande av en ny statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona för år 1922 anvisade förslagsanslaget å 10,000 kronor. Genom särskilt beslut samma dag förordnade Kungl. Maj:t vidare, att hos tvångsarbetsanstalten skulle, räknat från och med den 1 januari 1922 tills vidare intill utgången av samma år, vara anställda dels en på könssjukdomarnas område särskilt utbildad läkare med ett arvode av högst 5,000 kronor för år och en predikant med ett arvode av högst 1,200 kronor för år, å vilka arvoden dyrtidstillägg icke finge utgå, dels ock ytterligare en läkare med ett arvode av högst 1,400 kronor för år och en å könssjukdomarnas område särskilt utbildad sjuksköterska med ett arvode av högst 2,525 kronor för år. Tillika medgav Kungl. Maj:t, att hos anstalten finge under samma tid vara anställda följande extra ordinarie tjänstemän, nämligen högst två förmän, den ena med tjänstgöring såsom maskinist, en första vaktfru och högst nio vaktfruar. Dessa befattningshavares avlöningar utgå från den i anstaltens ordinarie stat upptagna anslagsposten å 15,000 kronor för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. I jämförelse med tidigare förhållanden med avseende å icke-ordinarie personal vid anstalten innebar ifrågasvarande beslut den 24 februari 1922 den förändringen, att den icke specialutbildade läkaren, vars arvode tidigare utgått från en i omkostnadsstaten under rubriken »hälso- och sjukvård» upptagen post, nu ansetts böra med oförändrat arvode inräknas bland anstaltens övriga icke-ordinarie befattningshavare, samt att jämväl maskinisten, som förut tillhört den extra personal, vilken styrelsen jämlikt § 11 av stadgan för tvångsarbetsanstalterna ägt anställa och vars arvode utgått från omkostnadsstaten, upptagits i personalstaten. Vidare har antalet extra vaktfruar, som tidigare utgjort åtta, måst ökas till högst nio.

Genom särskilda beslut den 24 november 1922 har Kungl. Maj:t vidare dels fastställt omkostnadsstat för första halvåret 1923 för tvångsarbetsanstalten och den därmed förenade vårdanstalten för alkoholister, dels ock förordnat om anställande av icke-ordinarie befattningshavare under nämnda tid. Omkostnadsstaten slutar på en summa av 50,000 kronor. I jämförelse med staten för år 1922 innebär detta en minskning av 20,000 kronor för helt år räknat, vilken minskning emellertid

huvudsakligen beror därpå, att någon anslagspost för inköp av ved, stenkol och koks icke upptagits i staten, emedan bränsle upphandlas under senare halvåret. Med avseende på anstaltens icke-ordinarie befattningshavare har genom nyssnämnda beslut den förändringen vidtagits, att den i brevet den 24 februari 1922 angivna extra ordinarie första vaktfrun, vilken tjänstgör såsom föreståndarinna för anstaltens filial vid Hildero, med hänsyn till denna ansvarsfulla uppgift erhållit ställning såsom kvinnlig assistent med placering i 6:e lönegraden för extra ordinarie kvinnliga tjänstemän, omfattande 8:e och 9:e löneklasserna för kvinnliga tjänstemän. Vidare hava ytterligare tre extra ordinarie vaktfruar upptagits i personalstaten, varigenom antalet extra vaktfruar uppgår till tolv. Sistnämnda åtgärd innebär emellertid icke någon nyanställning av personal utan utgör endast ett överflyttande å nämnda stat av tre biträden, som användas för trädgårdsarbetet vid anstalten och tidigare avlönats från trädgårdens avkastning. Kostnaderna för avlöning åt de icke-ordinarie befattningshavarna uppgå, fränsett avlöningsförhöjningar, till närmare 36,000 kronor för år.

[27.]

I skrivelse den 15 augusti 1922 har anstaltens styrelse gjort framställning om anvisande av anslag till anstalten för budgetåret 1923—1924.

Anstaltens
styrelse.

Beträffande anslagsposten *avlöningar till ordinarie tjänstemän* har styrelsen därvid med hänsyn till avlöningsförhöjningar på grund av uppflyttningar i högre löneklass föreslagit en höjning med 2,000 kronor för år eller till 62,000 kronor. Anslagsposten till *vikariatsersättningar*, som visat sig för lågt tillmätt, har styrelsen ansett böra ökas med 500 kronor till 2,500 kronor. Anslagsposten för *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* har i enlighet med det ovan anförda och med inräknande av kostnader för avlöningsförhöjningar, uppskattade till omkring 700 kronor, beräknats till 37,000 kronor.

Vidkommande anslaget till *omkostnadsstat* har styrelsen hemställt, att för detta ändamål måtte för budgetåret 1923—1924 äskas ett förslagsanslag av 112,000 kronor; och har styrelsen framhållit att, ehuru det vore önskvärt att större sänkning i omkostnadsstaten kunnat föreslås, styrelsen likväl ej ansett sig böra göra detta, enär anstaltens räkenskaper för den gångna delen av året visade, att en del poster i den av Kungl. Maj:t fastställda detaljerade omkostnadsstaten överskridits, trots att sparsamhet iakttagits.

Vad angår å tvångsarbetsanstalternas *övergångsstat* upptagna befattningshavare vid Landskronaanstalten, har styrelsen meddelat, att till

- [27.] följd utav avgång samt överflyttningar till fångvårdsanstalter numera av dessa befattningshavare återstode endast en förste förman med förordnande såsom uppsyningsman samt en förman. Då dessa befattningshavare syntes komma att kvarstå under budgetåret 1923—1924, kunde övergångsstaten, vad Landskronaanstalten anginge, för nämnda tid minskas med 7,400 kronor och skulle erhålla följande utseende:

	Lön eller motsvarande	Tjänstgöringspenningar eller motsvarande	Arvode för särskilt uppdrag	Summa
1 förste förman (med uppsyningsmansförordnande)	1,000	550	200	1,750
1 förman	800	500	—	1,300
Ålderstillägg	—	—	—	300
Hyresersättningar och vedanslag samt beklädnadsersättning	—	—	—	1,750
Summa	—	—	—	5,100

Departements-
chefen.

Vad anstaltsstyrelsen föreslagit i fråga om avlöningsstaten för tvångsarbetsanstalten i Landskrona, finner jag mig böra biträda med undantag därav, att jag liksom i fråga om Svartsjöanstalten anser någon ändring av posten för avlöningar åt ordinarie tjänstemän icke böra äga rum. Jag förordar sålunda, att de under nämnda stat upptagna posterna *avlöningar till ordinarie tjänstemän, vikariatsersättningar och avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* måtte uppföras med respektive 60,000 kronor, 2,500 kronor och 37,000 kronor. Det torde i detta sammanhang böra framhållas, att den jämförelsevis avsevärda höjningen av anslaget till icke-ordinarie befattningshavare, såsom av det ovan anförda framgår, dels i avsevärd utsträckning motsvaras av minskningar i utgifterna å omkostnadsstaten och övergångsstaten, dels ock i övrigt huvudsakligen har sin grund i kostnaderna för den särskilda behandlingen av könssjukdomar bland de vid anstalten intagna. I detta hänseende har styrelsen meddelat, att det, sedan den på ifrågavarande område särskilt utbildade läkaren blivit anställd, visat sig, att tvångsarbeterskorna i större utsträckning, än förut varit bekant, äro behäftade med veneriska sjukdomar, vilka kräva en rationell behandling. Enligt vad styrelsen framhållit, har ifrågavarande specialvård redan nu visat goda resultat. Det är uppenbart, att meddelandet av sådan vård både, såsom ett led i kampen mot spridandet av könssjukdomarna, från det allmännas synpunkt äger stor betydelse och utgör en ofrånkomlig plikt för staten

[27.]

gent emot de tvångsvis internerade kvinnorna. Vad i övrigt angår ifrågavarande anslagspost vill jag särskilt framhålla, att den förbättring i löneförmåner, som beretts den såsom föreståndarinna vid Hildero tjänstgörande kvinnliga extra ordinarie befattningshavaren, varit starkt påkallad på grund av det synnerligen ansträngande och uppoffrande arbete, som kräves på denna plats.

Beträffande omkostnadsstaten ifrågasätter jag av skäl, som ovan anförts rörande motsvarande anslag för Svartsjöanstalten, en ytterligare begränsning utöver den av styrelsen förordade, förslagsvis till 103,500 kronor.

Mot styrelsens förslag beträffande övergångsstaten har jag intet att erinra.

Vid bifall till vad jag här föreslagit skulle avlöningsstaten ökas med sammanlagt 22,500 kronor, varemot omkostnadsstaten skulle minskas med 26,500 kronor.

I enlighet med vad jag här ovan föreslagit, skulle staterna för statens tvångsarbetsanstalter erhålla följande utseende:

Ordinarie stat.

A. Avlöningsstat.

Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	176,000:—
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	10,000:—
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	28,000:—

Tvångsarbetsanstalten i Landskrona.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	60,000:—
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	2,500:—
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	37,000:—

B. Omkostnadsstat.

Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.

Övriga kostnader för driften, <i>förslagsanslag</i>	kronor	115,000:—
---	--------	-----------

Tvångsarbetsanstalten i Landskrona.

Övriga kostnader för driften, <i>förslagsanslag</i>	kronor	103,500:—
<u>Summa förslagsanslag</u>		<u>kronor 532,000:—</u>

[27.]

Övergångsstat.

	Lön eller motsva- rande	Tjänst- görings- penningar eller mot- svarande	Arvode för särskilt uppdrag	Summa
Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö:				
1 lärare, arvode	1,200	900	—	2,100 ¹⁾
Till ålderstillägg, förslagsvis	—	—	—	400
Tvångsarbetsanstalten i Landskrona:				
1 förste förman (med förordnande såsom uppsyningsman)	1,000	550	200	1,750 ²⁾
1 förman	800	500	—	1,300 ²⁾
Till ålderstillägg, förslagsvis	—	—	—	300
Till hyresersättningar och vedanslag, där förmån av fri bostad med bränsle icke åtnjutes, samt till beklädnadsersättning, förslagsvis	—	—	—	1,750
Summa förslagsanslag	—	—	—	7,600

¹⁾ Efter 5 år kan den del av arvudet, som motsvarar lön, höjas med 400 kronor och efter 10 år med ytterligare 400 kronor.

²⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.

Vad beträffar anslag till tvångsarbetsanstalternas övergångsstat gör jag framställning under följande punkt.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig här ovan förordade förslaget till ordinarie stat för statens tvångsarbetsanstalter,

dels ock i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens tvångsarbetsanstalter* med kronor 532,000.

25. Övergångsstat.

[28.]
Övergångs-
stat.
(Ordinarie
anslag.)

Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig förordade förslaget till övergångsstat för statens tvångsarbetsanstalter,

dels ock i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens tvångsarbetsanstalter*:
övergångsstat med kronor 7,600.

26. Vissa hygieniska anordningar vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö.

I skrivelse den 22 augusti 1922 har styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö gjort framställning om anvisande av medel för anordnande av tvättfat med tillhörande ledningar i nattcellbyggnaden vid anstalten.

Styrelsen har därvid anfört, att i varje rum i byggnaden för närvarande finnes anordnade tvättställ med mindre, lösa handfat, som tömdes i hinkar. Det rena vattnet måste hällas i faten från särskilda kannor. Att dylika primitiva toalettanordningar ej vore tillfyllest, särskilt då tvångsarbetarna på grund av sin sysselsättning med jordbruksarbete behöfde tillgång till rymliga tvättanordningar, syntes ligga i öppen dag. Såväl ifrån befattningshavarnas som från tvångsarbetarnas sida hade ock försports ständiga klagomål över tvättanordningarna, vilka klagomål styrelsen måste erkänna vara fullt berättigade. Även ur uppfostrings-synpunkt vore det angeläget, att de hygieniska anordningarna för tvångsarbetarna vore så inrättade, att dessa kunde vänjas vid renlighet och hygien.

För att kunna avhjälpa dessa brister hade styrelsen låtit verkställa en utredning angående kostnaderna för vatten- och avloppsledningar m. m. för nya toalettanordningar i nattcellbyggnaden. Enligt av mellersta och norra Sveriges ångpanneförening gjord utredning skulle kostnaderna för anordningarnas utförande i enlighet med ett framställningen bifogat, av nämnda förening uppgjort förslag med tillhörande ritningar uppgå till omkring 10,000 kronor. Då emellertid en stor del av rörledningsarbetena kunde utföras av anstaltens eget folk, syntes kostnaderna antagligen kunna nedbringas under berörda belopp.

Vidkommande sättet för beredande av medel till ifrågavarande arbeten har styrelsen erinrat, att 1921 års riksdag på tilläggsstat för år 1921 beviljat ett reservationsanslag å 95,000 kronor för ombyggnad av ekonomihuset vid Svartsjö samt för upprepningsarbeten i Svartsjöviken m. m. Dessa arbeten vore nu i det närmaste slutförda; och hade det därvid befunnits, att de ej dragit större kostnad än omkring 85,000 kronor, vadan en besparing av cirka 10,000 kronor finnes att tillgå på detta anslag.

Då det syntes styrelsen alldeles nödvändigt, att tvättanordningarna snarast förbättrades, har styrelsen därför hemställt om bemyndigande att använda överskottet på nyssnämnda anslag till bestridande av kost-

[29.]

Vissa hygieniska anordningar vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö.

(Extra anslag. Anstaltens styrelse.

- [29.] naderna härför. Styrelsen har vidare framhållit, att anstaltens nuvarande vattenledning lämnade möjlighet till den ifrågasatta utvidgningen av ledningarna.

Byggnadsstyrelsen. Byggnadsstyrelsen har i infortrat utlåtande den 16 november 1922 förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till den gjorda framställningen.

Departementschefen. Vad styrelsen för tvångsarbetsanstalten å Svartsjö anført synes mig ådagalägga behovet av en förbättring, på sätt styrelsen föreslagit, av tvättanordningarna i nattcellbyggnaden, vilka anordningar uppenbarligen i en anstalt av ifrågavarande art och storlek icke utan olägenhet kunna bibehållas i det nuvarande primitiva skicket. Från budgetteknisk synpunkt finner jag emellertid riktigare att för ändamålet anvisa ett särskilt anslag än att medgiva användningen av reserverade medel av ett tidigare beviljat anslag.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för *vissa hygieniska anordningar i nattcellbyggnaden vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av kronor 10,000.

27. Vissa ändringsarbeten vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona.

- [30.] Vissa ändringsarbeten vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona. (Extra anslag.) Anstaltens styrelse. I skrivelse den 15 augusti 1922 har styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona, vilken är inrymd i Landskrona gamla fästning, gjort framställning om beredande av medel för inredande av ny kyrksal i översta våningen av södra fästningslängan, som nu upptages av arbetssalar, och för förändring av den nuvarande kyrksalen, belägen i västra längans översta våning, till två nya arbetssalar. Styrelsen har därvid anført följande:

Den södra längan, som vore anstaltens äldsta byggnad, hade ursprungligen uppförts såsom försvarsverk. Längs ena långsidan i översta våningen löpte ännu en palissad, som i hög grad bidroge till att göra arbetssalen mörk och dyster. Stora pelare mitt inne i salen försvårade ock övervakningen av de internerade.

Arbetssalen vore genom träspjälkar indelad i mindre arbetssalar, inom vilka de internerade kvinnorna brukade inlåsas för att förhindra kommunikation mellan de olika avdelningarna. På grund av bristande ljus och effektiva ventilations-

[30.]

anordningar vore arbetssalen allt annat än lämplig; på grund av byggnadens beskaffenhet syntes den ej heller kunna genom särskilda anordningar förbättras. En annan olägenhet vore, att den vore svår att vid fuktig och kall väderlek hålla varm. Styrelsen ansåge sig därför ej stå till svars med att längre bibehålla denna arbetssal.

Då det även vore av stor betydelse ur uppfostringssynpunkt att hava tillgång till en lämplig och tilltalande arbetssal, som kunde skänka tvångsarbeterskorna en känsla av trevnad och arbetsglädje, avvanda därifrån som de i regel vore, hade styrelsen, ehuru tiderna manade till sparsamhet, likväl ansett sig böra upptaga ett tidigare framställt förslag att inreda nuvarande kyrkan till två stora, ljusa och rymliga arbetssalar.

Styrelsen hade låtit utarbета förslag till dessa ändringar i enlighet med framställningen bifogade ritningar.

Den till kyrka förvandlade arbetssalen i södra längan skulle efter styrelsens uppfattning enligt dessa ritningar bliva tilltalande och vacker, varjämte anstalten samtidigt skulle erhålla en föreläsningssal och samlings-sal, som länge saknats. En dylik sal behövdes ej blott för de internerade kvinnornas del utan även för sammanträden med befattningshavarne. Den föreslagna förändringen av arbetssalen medförde ej någon flyttning eller ändring av de gamla murarna.

De nya arbetssalarna bleve synnerligen ljusa och luftiga, varjämte de vore lätta att övervaka. Härigenom skulle ock vinnas den fördelen, att vaktfruarna kunde personligen deltaga i tvångsarbeterskornas arbeten. Ehuru det enligt stadgan för anstalten ålegat vaktfruarna att vid behov deltaga i förekommande arbeten, hade styrelsen på grund av de lokala förhållandena i nuvarande arbetssalen ej ansett sig kunna ålägga vaktfruarna en dylik skyldighet. Att vaktfruarnas deltagande i arbetet hade stor betydelse för ett rätt uppfostringsarbete, behövde knappast framhållas. Vaktfruarna själva hade ock förklarat sig anse det lämpligt och ändamålsenligt att deltaga i arbetet tillsammans med de internerade.

För att utröna kostnaderna för nu omförmälta omändringsarbeten hade byggnadsingenjören Anton Andersson på styrelsens uppdrag uppgjort kostnadsförslag, vilka slutade å en sammanlagd summa av 14,040 kronor, varav 7,800 kronor för inredning av kyrksal och 6,240 kronor för anordnande av arbetssalar. Härtill komme anskaffning av bänkar m. m. till föreläsningssalen, vilket beräknades draga en kostnad av cirka 2,500 kronor. I den nya kyrksalen skulle bänkarna i den nuvarande kyrkan användas.

På grund av det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen begära ett anslag å 16,500 kronor för utförande av ovanberörda omändringsarbeten.

Sedan byggnadsstyrelsen genom remiss anbefallts avgiva utlåtande över förslaget, har tjänstgörande arkitekten hos styrelsen Carl Åkerblad, vilken på platsen verkställt granskning av detsamma, i ett till

Byggnads-
styrelsen.

[30.] byggnadsstyrelsen ingivet tjänstememorial föreslagit vissa smärre inskränkningar och andra modifikationer beträffande styrelsens förslag.

Dessa modifikationer gå ut på, att kyrksalen och föreläsningssalen i södra längan skulle anordnas på förändrat sätt i enlighet med av arkitekten Åkerblad upprättad skiss, varigenom kyrksalen skulle bli ljusare. De nya arbetslokaler i västra längans översta våning skulle anordnas i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag med den ändring, att klosetter i denna våning icke skulle inredas och att takljusfönster ej skulle anordnas på andra ställen än över det i samband med arbetssalarna inredda vaktrummet. Vidare skulle betryggande anordningar för kraftig ventilation av arbetslokalerna vidtagas.

För egen del har byggnadsstyrelsen i ett den 12 oktober 1922 dagtecknat utlåtande tillstyrkt, att det av anstaltens styrelse ingivna förslaget måtte komma till utförande på sätt, som av arkitekten Åkerblad föreslagits.

Beträffande de för ändamålet erforderliga medlen har byggnadsstyrelsen framhållit, att styrelsen i likhet med arkitekten Åkerblad funne det av anstaltens styrelse begärda anslagsbeloppet, 16,500 kronor, vilket syntes hava varit väl knappt tilltaget för förslaget genomförande i dess helhet, vara fullt behöfligt för arbetenas utförande i den omfattning, som av byggnadsstyrelsen tillstyrkts.

Departements-
chefen.

Vad anstaltsstyrelsen anfört och jag under personligt besök vid anstalten iakttagit, har övertygat mig om, att de föreslagna omändringarna, genom vilka den nuvarande kyrkan skulle inredas till arbets-salar, äro nödvändiga för skapande av tillfredsställande arbetsförhållanden vid anstalten. Härvid tänker jag icke blott på de sanitära förhållandena under arbetet utan ock på önskvärdheten av att den kvinnliga vaktpersonalen kan själv deltaga i detsamma. Det är lätt att inse, vilken betydelse allt, som kan bidra till väckande av arbetslusten, har för vinnande av det uppfostrande syftet med tvångsarbetet. Jag vill därför tillstyrka, att de ifrågasatta ändringsarbetena komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med byggnadsstyrelsens förslag. Dock finner jag det böra tagas under förnyad omprövning, huruvida icke de nya arbetssalarna böra förses med takfönster, under förutsättning likväl att detta kan ske utan överskridande av den beräknade kostnadssumman 16,500 kronor. Detta belopp torde böra såsom reservationsanslag anvisas å riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Jag hemställer förty, att Kungl. Majt måtte föreslå riksdagen

att för utförande av *vissa ändringsarbeten vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 16,500.

Nyktterhetsverksamheten.

Alkoholistvården.

28. Statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö.

Till driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö har 1921 års riksdag å extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag av 50,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 har beviljats hälften av nämnda belopp eller 25,000 kronor.

I skrivelse den 22 augusti 1922 har anstaltens styrelse anført, att på grund av vikande konjunkturer och enär antalet alkoholister ej syntes behöva beräknas högre än till 25, ifrågavarande anslag för budgetåret 1923—1924 syntes kunna nedsättas till 25,000 kronor.

Då med hänsyn till de för alkoholists intagande å Svartsjöanstalten stadgade särskilda villkoren antalet internerade torde kunna beräknas så lågt, som anstaltsstyrelsen antagit, kan jag biträda styrelsens förslag och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 25,000.

[31.]

*Statens
vårdanstalt
för alko-
holister vid
Svartsjö.*

(Extra anslag.)

29. Statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona.

För anordnande och drivande av en ny statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona har 1921 års riksdag anvisat å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag å 10,000 kronor. Med hänsyn till den ringa beläggningen å anstalten bestämdes anslaget till driftkostnader för tiden 1 januari—30 juni 1923 till endast 3,500 kronor.

I skrivelse den 15 augusti 1922 har styrelsen för anstalten anført, att, då endast ett fåtal alkoholister väntades komma att vara internerade å anstalten, driftkostnadsanslaget för budgetåret 1923—1924 syntes kunna nedsättas till 3,000 kronor.

Av skäl, jag i liknande fall anført under nästföregående punkt, biträder jag anstaltsstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 3,000.

[32.]

*Statens
vårdanstalt
för alko-
holister i
Landskrona.*

(Extra anslag.)

30. Driftkostnader för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister.

[33.]
Driftkost-
nader för
statens vård-
anstalt å
Venngarn för
alkoholister.
(Extra anslag)

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat *dels* till avlöningar och vikariatersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister ett förslagsanslag, högst, 20,473 kronor, *dels ock* till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt ett förslagsanslag av 26,500 kronor.

Genom brev den 30 juni 1922 har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat, beräknad för helt år, för berörda anstalt att gälla för första halvåret 1923.

	Oredu- cerat belopp	Pensions- avgift motsva- rande belopp	Redu- cerat belopp	Tjänst- görings- pen- ningar	Arvode för särskilt uppdrag	Summa
1 direktör	3,000	150	2,850	1,500	—	¹⁾ 4,350
1 assistent	1,600	50	1,550	1,000	—	²⁾ 2,550
1 räkenskapsförare	1,600	50	1,550	1,000	—	³⁾ 2,550
1 lantbruksinspektör	1,600	50	1,550	1,000	—	⁴⁾ 2,550
1 husfader	1,200	50	1,150	900	—	⁵⁾ 2,050
1 maskinist	1,000	30	970	550	—	⁶⁾ 1,520
1 vårdare (tillika rättare)	800	25	775	500	200	⁷⁾ 1,475
1 vårdare	800	25	775	500	—	⁸⁾ 1,275
10 vårdare	8,000	250	7,750	5,000	—	⁹⁾ 12,750
1 husmoder, jämte fri kost	700	25	675	—	—	¹⁰⁾ 675
Läkararvode	—	—	—	—	—	¹¹⁾ 2,000
Predikantarvode	—	—	—	—	—	¹²⁾ 1,200
Summa kronor	—	—	—	—	—	34,945

¹⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

²⁾ » 5 » » » » 400 » » » 10 » » » 400 »

³⁾ » 5 » » » » 200 » » » 10 » » » 200 »

⁴⁾ » 5 » » » » 100 » » » 10 » » » 100 »

⁵⁾ » 5 » » » » 50 » » » 10 » » » 50 »

⁶⁾ Därjämte fria resor.

Anm. Med undantag av läkare och predikant erhålla alla fri bostad, fri uppvärmning (eller bränsle) eventuellt elektrisk belysning (enligt styrelsens bestämmande). Huggning och sågning av bränsle ävensom armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock alltid av befattningshavaren. Maskinist, vårdare och husmoder erhålla beklädnadsersättning, de förra med 100 kronor vardera, den senare med 50 kronor per år. Befattningshavare må kunna tilldelas trädgårds- eller planteringsland (enligt styrelsens bestämmande). Därest direktören tillika ombesörjer läkarvården eller predikantens göromål, må honom kunna tilläggas så stor del av läkararvudet eller predikantarvudet, som Kungl. Maj:t bestämmer. För det fall direktören åtnjuter båda de för befattningen uppförda ålderstilläggen, skall det pensionsavgift motsvarande belopp, som skall avdragas å lönen, utgöra 200 kronor. Befattningshavare vid anstalten må tillåtas att i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo tid, varunder han varit innehavare av motsvarande eller jämförlig befattning vid statens vårdanstalt för alkoholister vid Venngarn eller å Salbohed eller vid statens uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare å Venngarn.

Därest läkaren och predikanten icke enligt avtal med styrelsen äga att genom anstaltens försorg åtnjuta fria resor, erhålla de resekostnadsersättning, läkaren enligt tredje klassen och predikanten enligt fjärde klassen i resereglementet, att utgå från det som bidrag till driftkostnader för anstalten beviljade förslagsanslaget.

I samband därmed bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen för alkoholistanstalten att under ifrågavarande halvår använda ett belopp av högst 3,000 kronor till ersättning åt extra personal, till vikariatsersättningar samt för beredande i vederbörlig ordning av ålderstillägg åt därtill berättigade befattningshavare vid anstalten.

[33.]

Vidare har Kungl. Maj:t genom brev den 29 september 1922 fastställt följande stat beträffande driftkostnaderna i övrigt, att lända till efterrättelse för tiden 1 januari—30 juni 1923:

Utgifter:

	Kronor
Utpisning för 6 funktionärer och 100 intagna à 1: 75	33,575: 50
Beklädnad för vissa å anstalten intagna	500: —
Beklädnadsersättning åt personal	775: —
Värme, lyse och elektrisk drivkraft	14,375: —
Tvätt och renhållning	2,500: —
Fastighetens underhåll	2,750: —
Underhåll och anskaffning av anstaltsinventarier	3,000: —
Sjukvård	2,500: —
Expeditionen	2,000: —
Resekostnader och skjutsar för personal m. fl.	1,250: —
Frakter och skjutsar för diverse ändamål	750: —
Övriga allmänna omkostnader	1,224: 50
Summa kronor	65,200: —

Inkomster:

Avgifter för 100 intagna à 2 kronor per dag	36,200: —
Nettoinkomst av verkstadsarbetet	2,500: —
Statens tillskott	26,500: —
Summa kronor	65,200: —

I skrivelse den 11 augusti 1922 har styrelsen för alkoholistanstalten gjort framställning om anslag till bestridande av anstaltens utgifter under budgetåret 1923—1924.

Över berörda framställning har socialstyrelsen den 25 september 1922 avgivit infordrat utlåtande.

I sin förevarande skrivelse har anstaltsstyrelsen framlagt förslag till avlöningsstat för budgetåret 1923—1924 av enahanda lydelse som den genom förberörda brev den 30 juni 1922 beträffande första halvåret 1923 fastställda och alltså slutande å ett belopp av 34,945 kronor.

*Anslag till
avlöningar
och vikariats-
ersättningar.*

Till extra personal m. m. anser styrelsen ett belopp å 6,000 kronor eller samma belopp, för år räknat, som hittills vara erforderligt, vilket

*Extrapersonal
och vikariats-
ersättningar.*

[33.] belopp skulle användas på sätt framgår av följande av styrelsen framlagda tablå:

2 extra vårdare	kronor 2,500: —
1 nattvakt (halva lönen)	» 600: —
Ålderstillägg åt därtill berättigade befattningshavare	» 1,350: —
Tillfällig personal och vikariatsersättningar	» 1,550: —
	kronor 6,000: —

Rörande de särskilda posterna yttrar styrelsen i huvudsak:

I styrelsens förslag till stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 hade upptagits 2 extra vårdare, en åtgärd, som då motiverades med att styrelsen förutsatte, att överbeläggning kunde bli nödvändig. Det hade också visat sig, att anstalten under större delen av år 1922 varit överbelagd, vadan styrelsen även nu ansett sig böra räkna med 2 extra vårdare. I likhet med förra statförslaget hade en nattvakt uppförts med halva lönen. Den övriga delen av lönen utginge från kungsgården. Från den uppförda summan för tillfällig personal hade styrelsen beräknat, att arvode för därtill kvalificerad person att sköta orgelspelingen vid gudstjänsterna skulle utgå.

Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har i sitt utlåtande icke framställt någon erinran mot anstaltsstyrelsens förslag i förevarande delar.

Departementschefen.

För egen del anser jag mig även böra giva förslaget i nu angivna avseenden mitt förord. Någon minskning av personalen torde nu så mycket mindre böra ifrågasättas, som ikraftträdandet den 1 januari 1923 av lagen om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister — enligt vilken tvångsinternering kan äga rum jämväl i det fall att någon, som är hemfallen åt dryckenskap, blivit under de två senast förflutna åren upprepade gånger dömd till ansvar för fylleri — kan väntas komma att medföra en ännu starkare beläggning å anstalten. Till avlöningar och vikariatsersättningar vid anstalten skulle alltså för ifrågavarande budgetår erfordras ett extra anslag å 40,945 kronor (34,945+6,000).

Anslag för driftkostnader i övrigt. Anstaltsstyrelsen.

Härefter övergår jag till behandling av anstaltsstyrelsens förslag till stat för *driftkostnaderna i övrigt*. Detta förslag ter sig på följande sätt:

Utgifter:

1. Utspisning för 6 personal och 100 intagna = 38,796 dagportioner à 1:75..... kronor 67,893: —

2.	Beklädnad för vissa å anstalten intagna	kronor	1,000: —	[33.]
3.	Beklädnadsersättning åt:			
	1 maskinist	kronor	100: —	
	1 vårdare	»	100: —	
	11 vårdare	»	1,100: —	
	2 extra vårdare	»	200: —	
	1 husmoder	»	50: —	
			»	1,550: —
4.	Värme, lyse och elektrisk drivkraft:			
	Eldning:			
	Till anstaltens, verkstadshusets och slottets central- värmeledningar, medeltryckspannan i anstalten för alstran- de av ånga till matlagning, tvätt och bad m. m. 130 ton koks à 70 kr. per ton	kronor	9,100: —	
	Till anstaltens kök och bageri samt till befattningshavares bostäder 400 fam- nar ved à 30 kr. per famn	»	12,000: —	
	Packningar, oljor, trassel, tändstic- kor m. fl. förbrukningsartiklar	»	1,000: —	
	Belysning och elektrisk drivkraft:			
	Elektrisk energi	»	7,500: —	
	Glödlampor och annan elektrisk för- brukningsmateriel	»	1,000: —	
			»	30,600: —
5.	Tvätt och renhållning:			
	Såpa, soda, tvål, borstar, putsmedel m. fl. förbruk- ningsartiklar		»	5,000: —
6.	Fastighetens underhåll:			
	Underhåll av hus (utom byggnader tillhörande Kungs- gården) såsom takstrykning, underhåll av målning, fönster, lås m. m. samt eldstäder, ångpannor, rörledningar, tvätt och andra maskiner, ävensom underhåll av gårdsplaner samt vägar och planteringar vid anstalten		»	5,500: —
7.	Underhåll och anskaffning av anstaltsinventarier		»	6,000: —
8.	Sjukvård:			
	Medicin, förbandsartiklar och instru- ment	kronor	1,500: —	
	Resekostnader för läkare, för sjuka och deras vårdare samt för vårdavgifter å sjukhus	»	2,500: —	
			»	4,000: —
9.	Expeditionen:			
	Skriv- och tryckningskostnader, skrivmateriel, porton, telefon- och telegramavgifter m. m.		»	4,000: —
10.	Resekostnader och skjutsar för personal m. fl.:			
	Rese- och traktamentsersättningar för personal i tjänsteärenden		»	2,500: —
11.	Frakter och skjutsar för diverse ändamål		»	1,500: —
12.	Övervakning av utskrivna:			
	Kostnader för tillsyn och övervakning av sådana ut- skrivna och utskrivningspermitterade, för vilka anstalts- ledningen fått sig övervakningen anförtrodd		»	800: —

[33.] 13. Övriga allmänna omkostnader:

Såsom arvode för jordbrukskunnig styrelseledamot med särskilt uppdrag att förrätta besiktningar och inventeringar. Ersättning till direktören för honom påvilande representationsskyldighet. Annonser och tidningsprenumeration. Bibliotek, idrottsmateriel och förströelse för intagna m. m.

kronor 3,657: —

kronor 134,000: —

Inkomster:

1. Vårdavgifter för 100 intagna = 36,600 vård dagar à 2 kr. per vård dag	kronor	73,200: —
2. Beräknad nettoinkomst å jordbruksdriften	»	10,000: —
3. Beräknad nettoinkomst å verkstadsdriften	»	2,000: —
4. Statens tillskott	»	48,800: —
		kronor 134,000: —

I överensstämmelse med detta förslag hemställer anstaltsstyrelsen, att till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för ifrågavarande anstalt måtte för budgetåret 1923—1924 äskas ett förslagsanslag av 48,800 kronor.

Beträffande vissa av *inkomst- och utgiftsposterna* i staten anför anstaltsstyrelsen i huvudsak följande.

Utgifter.

4. *Värme, lyse och elektrisk drivkraft.* I statförslaget för första halvåret 1923 hade styrelsen räknat med ett kokspris av 80 kronor per ton. Såväl socialstyrelsen som riksräkenskapsverket hade i avgivna utlåtanden emellertid ansett detta pris för högt beräknat och föreslagit, den förra 50 och den senare 55 kronor per ton. Denna senare siffra lades också till grund för det av riksdagen begärda driftkostnadsanslaget i denna del. Styrelsen hade nu, då koksen på senare tiden visat en nog så kraftigt stigande tendens och även med hänsyn till de dyra transportkostnaderna mellan Stockholm och Venngarn, icke vågat räkna med ovanstående låga å-pris utan ansett sig böra räkna med ett pris av 70 kronor per ton.

12. *Övervakning av utskrivna.* Då styrelsen uppfört ett belopp av 800 kronor för övervakning av vissa utskrivna och utskrivningspermitterade, vilade åtgärden i fråga på en under årens lopp allt tydligare vunnen erfarenhet, att en betydande övervakning just från anstaltsledningens sida helt enkelt vore ofrånkomlig. Att anstalten i största möjliga utsträckning anskaffade lämpligt arbete åt från anstalten utskrivna vore ju helt naturligt, men denna platsanskaffning måste åtföljas av en effektiv och grannlaga övervakning. Flera gånger hade det inträffat, att ett lämpligt arbete å passande plats kunnat beredas, men ingen lämplig övervakare där stått att finna. Antingen hade ingen nykterhetsnämnd

[33.]

funnits i kommunen eller också hade dess representanter bött så långt ifrån den ifrågavarande arbetsplatsen, att endast en övervakning till namnet skulle kunnat erhållas. I dylika fall hade det uppdragits åt anstaltens direktör eller assistent att sköta övervakningen. Fullgörandet av den oftast med resor förenade övervakningen hade givetvis ej kunnat ske utan att den övervakande måst vidkännas personlig ekonomisk uppoffring. Det hade då syntts styrelsen, att för framtiden gottgörelse borde utgå för sådana resor, som med nödvändighet betingades av en anstandsledning påvilande övervakningsskyldighet.

Under den tid anstalten fungerade såsom uppfostringsanstalt hade det *ålegat* direktören och avdelningsföreståndarna att utöva tillsyn över villkorligt utskrivna elever, och det torde ej ligga någon överdrift i det påståendet, att denna övervakning betecknade en av hörnstenarna i hela uppfostringsarbetet. För uppfostringsanstalten hade årligen upptagits ett belopp av 5,000 kronor för nämnda ändamål. Då i fråga om alkoholistanstalten den direkta övervakningen från anstaltsledningen inskränkte sig till sådana fall, där annan lämplig övervakning ej kunnat anskaffas, och då ingen annan gottgörelse skulle komma den övervakande till del än den, som enligt gällande resereglemente utginge för resor i tjänsten, hade styrelsen ansett sig kunna stanna vid ett belopp för år räknat av 800 kronor.

Inkomster.

2. *Beräknad nettointkomst å jordbruksdriften.* De rådande tryckta tiderna med onormalt låga priser på jordbruksprodukter gjorde, att styrelsen icke vågat räkna med högre nettointkomst å jordbruksdriften än 10,000 kronor.

3. *Beräknad nettointkomst å verkstadsdriften.* Verkstadsdriften vid anstalten vore inriktad på att tillgodose anstaltens egna behov. Då verkstäderna utförde nytillverknings- eller reparationsarbeten för anstaltens räkning, hade dessa arbeten debiterats vederbörande konto till självkostnadspris. Genom detta förfaringssätt, vilket styrelsen ansåge enklast och naturligast, uppkomme vinst endast å de privatarbeten, som, huvudsakligast för anstaltens befattningshavare, utfördes å verkstäderna. På grund härav ansåge sig styrelsen icke kunna räkna med högre nettointkomst å verkstadsdriften än 2,000 kronor.

Vid sin granskning av driftkostnadsförslaget har socialstyrelsen icke funnit anledning till erinran mot någon av de däri upptagna posterna. Beträffande den ifrågasatta utgiftsposten å 800 kronor till övervakning av utskrivna har styrelsen förklarat sig livligt förorda densamma. Styrelsen erinrade därvid om föreskriften i 20 § i gällande lag om behandling av alkoholister, att den, som utskreves från alkoholistanstalt, under en tid, som vid utskrivningen blivit förelagd, dock högst sex månader, vore pliktig att vistas inom viss vid utskrivningen eller därefter bestämd kommun samt att underkasta sig den tillsyn och de övriga villkor, som blivit vid utskrivningen eller därefter bestämda, ävensom att ifrågavarande övervakning för närvarande i regel anförtroddes åt vederbörande nykterhetsnämnd. Syftet med den ifrågasatta övervakningen vore ej att med frångående av nu gällande principer

Social-
styrelsen.

- [33.] överflytta övervakningsuppgifterna på ledningen av anstalten utan endast att i särskilda fall komplettera det nu tillämpade systemet, där detta bruste.

Departements-
chefen.

Övervakningen av utskrivna är givetvis av synnerligen stor betydelse för vinnande av ett gott och bestående resultat av anstaltsvården. Jag anser mig därför, i likhet med socialstyrelsen, böra tillstyrka, att medel beviljas för sådant ändamål. Innan närmare erfarenhet vunnits rörande kostnaderna härför, torde emellertid anslagsposten kunna begränsas till förslagsvis 500 kronor. Mot anstaltsstyrelsens förslag i fråga om grunderna för medlens användning torde intet vara att invända.

Vidkommande övriga *utgiftsposter* inom driftkostnadsstaten torde i en del fall reduceringar kunna äga rum. För beräkning av posten *utspisning för personal och intagna* har anstaltsstyrelsen ansett sig böra beträffande förevarande budgetår räkna med samma pris per dagportion som det i staten för första halvåret 1923 upptagna eller 1 krona 75 öre. Enligt vad jag inhämtat, har dagportionspriset vid anstalten under första halvåret 1922 uppgått till i genomsnitt 1 krona 65 öre. Med hänsyn härtill och då någon ytterligare nedgång i livsmedelsprisen väl torde kunna förväntas, anser jag, att priset per dagportion för budgetåret 1923—1924 bör kunna beräknas till 1 krona 60 öre. Vid bifall härtill skulle anslagsposten i fråga kunna sänkas till, i avrundat tal, 62,075 kronor.

Posten *beklädnad för vissa å anstalten intagna* har, enligt vad jag förväntat mig om, under senare år icke i avsevärd mån belastats. En nedsättning av denna post till 500 kronor eller halva det ifrågasatta beloppet torde utan risk kunna äga rum.

Inom posten *värme, lyse och elektrisk drivkraft* har anstaltsstyrelsen beräknat priset å koks efter 70 kronor för ton under hänvisning till stigande priser samt de dryga transportkostnaderna mellan Stockholm och Venngarn. Även om det måhända icke kan anses tillrådligt att för nu avsedda budgettermin utgå från samma å-pris per ton koks som för första halvåret 1923 eller 55 kronor, torde man dock icke behöva kalkylera med högre siffra än 60 kronor per ton. Härvid skulle postens totalsumma komma att uppgå till 29,300 kronor i stället för till 30,600 kronor.

Posten *tvätt och renhållning* har anstaltsstyrelsen uppfört till 5,000 kronor eller dubbla beloppet av det för första halvåret 1923 beräknade. Med hänsyn till fallande priser å hithörande förbrukningsartiklar skulle man kunna ifrågasätta en sänkning av denna post. Vid förfrågan har

emellertid från anstalten upplysts, att hittills beräknade belopp till fullo åtgått samt att från denna post hädanefter även komme att bestridas kostnaderna för renhållningen av ett verkstadshus med 4 stora salar, vilket från och med oktober 1922 fullständigt kunnat tagas i bruk. Vid sådant förhållande torde anslagsposten i fråga böra lämnas orubbad. [33.]

Posten *övriga allmänna omkostnader* har anstaltsstyrelsen upptagit till 3,657 kronor, medan motsvarande siffra i staten för första halvåret 1923 utgör 1,224 kronor 50 öre. Förstnämnda siffra innebär alltså en förhöjning, för år räknat, med omkring 1,200 kronor. Då något skäl för en dylik höjning icke förebragts, torde anslagsposten kunna upptagas till ungefär det dubbla beloppet för halvåret 1923 eller till 2,475 kronor.

Anstaltsstyrelsens beräkningar av övriga utgiftsposter synas mig böra godtagas.

Rörande beräkningen av *inkomstposterna* har jag ingen erinran att göra utom beträffande posten *statens tillskott*, vilken, vid bifall till ovan av mig föreslagna reduceringar av vissa utgiftsposter, skulle kunna sänkas med 9,100 kronor eller från 48,800 kronor till 39,700 kronor. Till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för anstalten under budgetåret 1923—1924 skulle alltså erfordras ett extra förslagsanslag å sistnämnda belopp.

Ovan har jag förordat, att till avlöningar och vikariatsersättningar vid anstalten för samma tid begäres ett extra anslag å 40,945 kronor.

På grund av vad jag sålunda i skilda hänseenden anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa
*dels till avlöningar och vikariatsersättningar åt be-
 fattningshavare vid statens vårdanstalt å Venngarn för
 alkoholister ett extra anslag av kronor 40,945,
 dels ock till bidrag till driftkostnaderna i övrigt
 vid samma anstalt ett extra förslags-
 anslag av kronor 39,700.*

31. Vissa övriga anslag till alkoholistvården m. m.

För år 1922 anvisade 1921 års riksdag enligt Kungl. Maj:ts framställning på extra stat:

dels ett förslagsanslag av 100,000 kronor såsom bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader;

[34.]

*Vissa övriga
 anslag till
 alkoholist-
 vården m. m.
 (Extra anslag.)*

[34.] *dels* ett förslagsanslag av 17,000 kronor till bestridande av statens kostnader för farliga alkoholister, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.;

dels ett reservationsanslag av 10,000 kronor såsom bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter;

dels ock ett förslagsanslag, högst, 3,600 kronor till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården.

Därjämte medgav riksdagen, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av allmän alkoholistanstalt.

Vidare har 1921 års riksdag i anledning av särskilda motioner till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m. beviljat, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel, *dels* å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor, *dels ock* å 1922 års stat ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor.

För motsvarande ändamål har 1922 års riksdag på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat följande belopp, nämligen

dels såsom bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader ett förslagsanslag av 40,000 kronor,

dels till bestridande av statens kostnader för farliga alkoholister m. m. ett förslagsanslag av 3,000 kronor,

dels ock till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården ett förslagsanslag, högst, 1,800 kronor.

Därjämte har samma riksdag medgivit, att av det på extra stat för år 1922 anvisade förslagsanslaget till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader ävensom av det anslag, som för ändamålet beviljats för första halvåret 1923, finge till erkända alkoholistanstalten Hemmet Gunnarskog för år 1922 och första halvåret 1923 utgå bidrag till driftkostnaderna med *dels* ett belopp av en krona för dag och vårdplats, *dels ock* ett belopp för vårdtag, som med en krona understiger det till övriga erkända alkoholistanstalter utgående statsbidraget.

Slutligen har 1922 års riksdag, med bifall till väckt motion, beslutat, att nyssnämnda å 1922 års riksstat upptagna förslagsanslag, högst, 100,000 kronor till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m. finge, i den mån det icke förbrukades under sistnämnda år och efter i huvudsak de grunder, som då vore gällande för samma anslag, användas under första halvåret 1923.

[34.]

Ifråga om anslaget till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader medgav 1921 års riksdag (skrivelse nr 5 A punkt 30), att av detta finge, därest förhållandena så påkallade, utöver det enligt kungörelsen den 27 oktober 1916 angående statsbidrag till driftkostnader vid alkoholistanstalter utgående statsbidraget, för år 1922 utgå ett tilläggsbelopp av den storlek, att totala driftkostnadsbidraget till erkända alkoholistanstalter för vård dag räknat utgjorde högst 3 kronor 50 öre för såväl tvångsinternerad som frivilligt ingående samt att totala driftkostnadsbidraget till enskilda alkoholistanstalter utgjorde högst 3 kronor för vård dag, allt enligt de villkor, som Kungl. Maj:t bestämde.

*Erkända och
enskilda an-
stalters drift-
kostnader.*

De av riksdagen sålunda godkända grunderna för statsbidragets utgående hava sedermera kommit till uttryck i en av Kungl. Maj:t den 29 augusti 1921 utfärdad kungörelse angående statsbidrag till driftkostnaderna vid alkoholistanstalter för åren 1921 och 1922 (sv. förf.-saml. nr 535).

I statsverkspropositionen till 1922 års riksdag (femte huvudtiteln punkten 31) föreslog Kungl. Maj:t, att statens bidrag för nu ifrågasvarande ändamål under första halvåret 1923 skulle utgå efter samma grunder som de för år 1922 stadgade. Sedan detta förslag av riksdagen lämnats utan erinran, har Kungl. Maj:t den 30 juni 1922 utfärdat kungörelse (sv. förf.-saml. nr 355) om fortsatt tillämpning av kungörelsen den 29 augusti 1921 angående statsbidrag till driftkostnaderna vid alkoholistanstalter för åren 1921 och 1922, vari stadgats, att sistnämnda kungörelse skall äga tillämpning tillsvidare, så länge anslag för ifrågasvarande ändamål fortfarande utgår.

I skrivelse den 27 september 1922 har nu socialstyrelsen, som funnit den sålunda föreskrivna anordningen synnerligen lämplig, föreslagit, att densamma måtte bibehållas jämväl i fråga om det anslag, som kan komma att anvisas å riksstaten för budgetåret 1923—1924. Detta synes styrelsen kunna låta sig göra även utan närmare utredning rörande storleken av statsbidragsbeloppen per vård dag under

*Social-
styrelsen.*

- [34.] ifrågavarande tid på den grund, att nämnda kungörelse den 29 augusti 1921 icke bestämt angiver bidragsbeloppens storlek utan endast fastställer en övre gräns för dem och att dessa belopp sålunda, därest så befinnes lämpligt, kunna av Kungl. Maj:t nedsättas.

Beträffande statsbidrag till alkoholistanstalten Hemmet Gunnarskog har socialstyrelsen uttalat, att den av 1922 års riksdag medgivna anordningen till tryggnad av fortgången utav hemmets verksamhet, vilken eljest lätt skulle drabbas av ekonomiska störningar på grund av växlingarna i beläggningen, enligt styrelsens mening bör bibehållas även under budgetåret 1923—1924.

Vidkommande anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 under förevarande rubrik har socialstyrelsen ansett det icke böra komma ifråga att upptaga ett mindre belopp än 100,000 kronor eller samma anslag, som årligen utgått under åren 1919—1922. Till jämförelse har styrelsen erinrat, att motsvarande anslag för åren 1916, 1917 och 1918 utgjort respektive 125,000, 175,000 och 175,000 kronor, samt framhållit, att 1921 års anslag å 100,000 kronor överskridits med icke mindre än 53,209 kronor. Såsom ytterligare skäl för anslagets bestämmande till 100,000 kronor har styrelsen framhållit alkoholistlagens förestående utvidgning.

Departements-
chefen.

Vad socialstyrelsen i förevarande hänseenden föreslagit anser jag mig böra biträda. Jag vill sålunda förorda, att förslagsanslaget till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader för budgetåret 1923—1924 bestämmas till 100,000 kronor och att av detta anslag i enlighet med de grunder, som tillämpats under år 1922, må utgå bidrag till alkoholistanstalten Hemmet Gunnarskog. Jag tillåter mig i detta sammanhang omnämna, att enligt riksräkenskapsverkets belastningstabell utgifterna å ifrågavarande anslag under tiden 1 januari—30 juni 1922 uppgått till 52,404 kronor 50 öre.

Statens kost-
nader för
farliga
alkoholister
m. m.

Anslaget till statens kostnader för farliga alkoholister m. m., vilket för år 1922 var upptaget med 17,000 kronor, nedsattes med hänsyn till den ringa belastningen å detsamma för tiden 1 januari—30 juni 1923 till 3,000 kronor. Socialstyrelsen har nu föreslagit, att det för budgetåret 1923—1924 skulle uppföras med sistnämnda belopp fördubblat eller 6,000 kronor. Då emellertid utgifterna å anslaget under år 1921 stannat vid 4,470 kronor 55 öre och under första halvåret 1922 uppgått till endast 1,374 kronor 25 öre, anser jag, att anslaget utan olägenhet kan ytterligare begränsas till 5,000 kronor.

Till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter hava för åren 1916—1922 å extra stat anvisats särskilda reservationsanslag. Ifrågavarande anslag, som för åren 1916—1918 utgjorde 30,000 kronor årligen, hava för vart och ett av åren 1919—1922 utgått med 10,000 kronor. För första halvåret 1923 upptogs, med hänsyn till de befintliga reservationerna, icke något nytt anslagsbelopp för ifrågavarande ändamål.

[34.]

*Bidrag till
anordnande
av erkända
alkoholist-
anstalter.*

Bidrag från förevarande anslag utgå enligt bestämmelser, meddelade i kungörelse den 17 juni 1916 angående statsbidrag för anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. (sv. förf.-saml. nr 311). Enligt nämnda bestämmelser må statsbidrag för anordnande av dylika anstalter tilldelas enskilda personer, föreningar, stiftelser eller bolag. Landsing eller kommuner kunna däremot icke komma i åtnjutande av sådant bidrag. Statsbidragets sammanlagda belopp, däri jämväl inbegripet bidrag till kostnad för reparationer, förbättringar eller dylikt, som anstalten tidigare kan hava fått sig tilldelat, må ej beträffande någon anstalt överstiga 1,000 kronor för varje vårdplats och ej heller vad från annat håll tillskjutes.

I sin förberörda skrivelse den 27 september 1922 har nu socialstyrelsen hemställt, att anslag för ifrågavarande ändamål ånyo måtte uppföras i riksstaten med ett belopp av 10,000 kronor för budgetåret 1923—1924; och har styrelsen därvid åberopat vad styrelsen anfört i ett den 31 augusti 1922 avgivet utlåtande angående ikraftträdande av den utav 1922 års riksdag antagna lagen om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister.

*Social-
styrelsen.*

I sistnämnda utlåtande, däri styrelsen behandlat frågan om möjligheterna att åstadkomma den ökning av antalet platser å alkoholistanstalter, som erfordrades för ikraftträdandet av berörda lag, har styrelsen framhållit, bland annat, att det för att stimulera till upprättande av nya erkända alkoholistanstalter syntes påkallat, att staten på ett mera effektivt sätt än enligt nu gällande stadganden trädde in med ekonomiskt stöd. Bestämmelserna i ovan omnämnda kungörelse den 17 juni 1916 borde därför i fråga om storleken av bidragsbeloppen ändras, förslagsvis till likhet med motsvarande bestämmelser i kungörelsen den 7 juli 1921 (sv. förf.-saml. nr 371) angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av i lagen om fattigvården den 14 juni 1918 avsedda arbetshem, vilken kungörelse i fråga om kostnader för nybyggnad av sådant arbetshem stadgar, att statsbidrag utgår med högst hälften av byggnadskostnaderna, däri ej inberäknade utgifter för tillhörande jordområde eller tomt eller för inventarier, dock med den inskränkning, att bidraget ej må överstiga 2,500 kronor för varje, för å arbetshemmet intagen person avsedd sängplats, som hemmet beräknas rymma. Vidare har styrelsen föreslagit, att den nuvarande bestämmelsen, enligt vilken

[34.] landsting eller kommun icke må komma i åtnjutande av statsbidrag till anordnande av erkänd alkoholistanstalt, skulle borttagas.

Beträffande behovet av medel för ifrågavarande statsbidrag har styrelsen anført, att å de hittills anvisade anslagen för närvarande funnes en reservation av omkring 75,000 kronor, därvid frånräknats ett belopp av 12,000 kronor, som i enlighet med av Kungl. Maj:t redan meddelat beslut komme att tagas i anspråk under den allra närmaste framtiden. Det tillgängliga beloppet syntes emellertid icke vara tillfyllest för att med visshet tillgodose behovet av dylika anslagsmedel. Då beredandet av statsbidrag för anordnande av erkända alkoholistanstalter syntes vara det för staten minst kostsamma sättet att åvägbringa det ökade antal vårdplatser å allmänna alkoholistanstalter, som kunde visa sig påkallat, syntes försiktigheten bjuda, att erforderliga medel för ändamålet städse hölles tillgängliga för att i mån av behov tagas i anspråk.

Departements-
chefen.

Frågan om åtgärder för anskaffande av nya vårdplatser å allmänna alkoholistanstalter måste uppenbarligen anses hava kommit i nytt läge genom lagen den 9 juni 1922 (sv. förf.-saml. nr 267) om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister, vilken förstnämnda lag enligt kungörelse den 30 november 1922 (sv. förf.-saml. nr 548) trätt i kraft den 1 januari 1923. Denna lagändring, som innebär, att förordnande om intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister må meddelas även i fall, där åt dryckenskap hemfallen person blivit under de två senast förflutna åren upprepade gånger dömd till ansvar för fylleri, förutsätter nämligen tillgång på ökat antal platser å sådana anstalter. På grund härav och då det under nuvarande statsfinansiella situation icke lär kunna ifrågasättas att anlägga någon ny statsanstalt för alkoholister, synes det påkallat, att staten i större utsträckning, än vad hittills ägt rum, lämnar bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter. Jag finner därför lika med socialstyrelsen, att statsbidragets maximibelopp, nu 1,000 kronor för vårdplats, bör höjas samt att även landsting och kommuner böra göras berättigade att åtnjuta sådant bidrag. Maximibeloppet synes mig dock icke böra sättas högre än 2,000 kronor för vårdplats.

På grund av vad nu anförts torde anslag för ifrågavarande ändamål ånyo böra upptagas i riksstaten. Vidkommande anslagets storlek har socialstyrelsen, med hänsyn till befintliga reservationer, ansett det kunna begränsas till samma belopp, som senast anvisats, eller 10,000 kronor. Med anledning härav tillåter jag mig erinra, att enligt 1922 års riksdags beslut av reservationerna å förevarande anslag, vilka enligt riksräkenskapsverkets belastningstabell vid utgången av första halvåret 1922 uppgingo till 89,330 kronor 4 öre, ett belopp av 40,000 kronor avsetts att tagas i anspråk för finansiering av riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923. (Jfr. bilaga till 1922 års statsverksproposition: Inkomsterna sid. 29 och riksdagens skrivelse nr 293 A sid. 11). Med

frånräknande av den ovannämnda summa av 12,000 kronor, som enligt redan meddelat beslut tagits i anspråk, skulle sålunda återstå disponibelt endast ett belopp av i runt tal 37,000 kronor. Vid sådant förhållande kunde det av socialstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet måhända synas otillräckligt för tillgodoseende av medelsbehovet. Då emellertid anordnandet av nya anstalter torde kunna äga rum endast så småningom, och då det i varje fall synes omöjligt att för närvarande med tillförlitlighet beräkna storleken av de medel, som kunna bli erforderliga under den närmaste framtiden, synes mig anslaget likväl för budgetåret 1923—1924 lämpligen kunna begränsas till 10,000 kronor.

[34.]

I fråga om anslaget till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården, vilket anslag hittills för år räknat utgått med 3,600 kronor, har styrelsen icke för närvarande ifrågasatt någon ändring. I överensstämmelse härmed hemställer jag, att ifrågasatt anslag för budgetåret 1923—1924 upptages med 3,600 kronor.

*Sakkunnig för
ärenden
rörande alko-
holistvården.*

I sin förberörda skrivelse har socialstyrelsen även upptagit frågan om beredande av medel för fortsatt understödjande av nykterhetsnämndernas verksamhet och därom anfört, bland annat, följande:

*Understöd åt
nykterhets-
nämnder m.m.*

Som bekant skulle enligt lagen om behandling av alkoholister inom varje kommun finnas en nykterhetsnämnd, avsedd att utgöra det närmaste lokala organet för det allmännas nykterhetsfrämjande åtgärder, och enligt såväl nämnda lag som gällande rusdrycksförsäljningsförordning tillades nämnderna ett flertal betydelsefulla uppgifter i sådant hänseende. Där särskild nykterhetsnämnd ej tillatts, skulle vederbörande fattigvårdsstyrelse fungera såsom nykterhetsnämnd.

Det hade emellertid vid flera tillfällen framhållits, att gällande författningsföreskrifter i ämnet i viss mån stannat på papperet, i det att nämnderna flerstades saknat intresse för och resurser att fylla sina uppgifter. För att undanröja detta missförhållande hade staten på sista tiden genom särskilda åtgärder sökt stimulera, understödja och informera nykterhetsnämnderna i deras verksamhet samt förbättra det ekonomiska underlaget för denna. Det låge i sakens natur, att dessa åtgärder, i vad de åsyftade att hos nämnderna väcka insikt om och intresse för deras uppgifter och att stärka deras initiativkraft, borde anses ställas på mera lång sikt och sålunda knappast kunde förväntas omedelbart leda till större resultat. Icke desto mindre syntes man redan nu hos nämnderna kunna skönja tecken till ökad aktivitet, vilka tydde på, att åtgärderna ingalunda varit utan resultat.

Skulle man nu avbryta eller ens väsentligt inskränka denna statliga verksamhet, hade man anledning befara icke blott att fortsatta framsteg i förevarande hänseende skulle utebli utan även att frukterna av den redan bedrivna verksamheten skulle gå till spillo. Detta vore så mycket mera att beklaga, som det kunde förväntas, att nykterhetsnämndernas arbetsuppgifter komme att inom en nära förestående framtid ytterligare utvidgas på grund av dels det redan beslutade

- [34.] tillägg i alkoholistlagen, varigenom alkoholister, som upprepade gånger straffats för fylleri, komme att hemfalla under nämnda lag, och dels den ifrågasatta skärpningen av gällande straffbestämmelser mot fylleri och dryckenskap.

Med anledning av vad sålunda och i övrigt anförts har socialstyrelsen förordnat, att staten måtte bereda medel till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet jämväl under budgetåret 1923—1924.

Användningen
av hittills
beviljade
anslag.

Innan jag övergår att behandla styrelsens förslag angående storleken av det anslagsbelopp, som ansetts böra ställas till förfogande för ändamålet, torde jag få omnämna, att socialstyrelsen i ett den 31 augusti 1922 avgivet utlåtande angående användningen av eventuellt uppkommen behållning å 1922 års anslag för hithörande ändamål lämnat en redogörelse för användningen av de för åren 1921 och 1922 anvisade anslagen till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m., ur vilken här må meddelas följande:

1921 års
anslag.

Vad först angår det å tilläggsstat för år 1921 anvisade anslaget, högst, 50,000 kronor, hade socialstyrelsen den 17 augusti 1921, efter samråd med kontrollstyrelsen och statens fattigvårdsinspektör, avgivit anbefallt utlåtande med förslag rörande anslagets användning. Genom brev den 19 samma månad ställde Kungl. Maj:t av berörda anslag ett belopp av 30,000 kronor till förfogande att av styrelsen, likaledes efter samråd med nyssnämnda myndigheter, användas i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda förslag.

Med anlitande av nämnda medel hade styrelsen under hösten 1921 anordnat 8 konferenser med nykterhetsnämnder, i vilka deltagit sammanlagt inemot 600 ombud för nämnder och vilka dragit en kostnad av tillhoppa 19,620 kronor 15 öre, häri icke inberäknat reseersättningar å sammanlagt 1,427 kronor 42 öre, som i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 11 november 1921 utgått till ombud för nykterhetsnämnder inom Västernorrlands län för bevisande av centralförbundets för nykterhetsundervisning allmänna upplysningskurs i Örnsköldsvik 11—15 november 1921. Av anslaget hade därjämte tagits i anspråk dels ett belopp av 237 kronor 80 öre till ersättning åt av styrelsen anlitade sakkunniga vid uppgörande av förslag angående användningen av för år 1922 anvisade medel ävensom för granskning av publikationen »Råd och anvisningar till nykterhetsnämnderna, meddelade av Kungl. Socialstyrelsen och Kungl. Kontrollstyrelsen», dels ock ett belopp av 2,739 kronor 74 öre, utgörande tryckningskostnader m. m. för 3,000 exemplar av nämnda publikation, vilken jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t gratis tillställts samtliga nykterhetsnämnder och de fattigvårdsstyrelser, som utgjorde nykterhetsnämnder.

Av nu ifrågavarande anslag togos sålunda i anspråk tillhoppa 24,025 kronor 11 öre, medan återstoden, 25,974 kronor 89 öre, återgick till rusdrycksmedelsfonden.

1922 års
anslag.

Vad angår grunderna för användningen av 1922 års anslag, har Kungl. Maj:t, efter inhämtande av socialstyrelsens utlåtande, den 25

november 1921 dels utfärdat kungörelse angående understöd av statsmedel åt nykterhetsnämnder under år 1922 (sv. förf.-saml. nr 670), dels ock genom brev till socialstyrelsen meddelat vissa ytterligare föreskrifter rörande anslagets användning.

[34.]

Berörda kungörelse är av följande lydelse:

§ 1.

Finnes inom kommun särskild nykterhetsnämnd, må understöd av statsmedel kunna tilldelas kommunen såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för fullgörande av de uppgifter, vilka åligga nämnden enligt gällande lagstiftning rörande alkoholistvården och rusdrycksförsäljningen. Understöd, som här sägs, utgår i främsta rummet för att i fall av behov bereda nämnden tillfälle att för verksamhetens ändamålsenliga bedrivande anlita särskild arbetskraft.

§ 2.

Statsunderstöd utgår till kommun med ett belopp, som, där ej särskilda omständigheter påkalla undantag, ej må överstiga 500 kronor och ej heller beloppet av det kommunala anslag, som för år 1922 anvisats för nykterhetsnämndernas verksamhet.

§ 3.

Ansökning om understöd skall ingivas eller insändas till socialstyrelsen senast den 1 februari 1922.

§ 4.

Ansökning om understöd skall innehålla redogörelse för: nykterhetsnämndens organisation och verksamhet samt den hos nämnden anställda personalen och dess arbetsuppgifter;

storleken och användningen av de kommunala anslag, som må hava beviljats för nämndens verksamhet för åren 1920 och 1921, med fördelning å förekommande utgiftsrubriker; samt

den för verksamheten under år 1922 uppgjorda plan jämte förslag till inkomst- och utgiftsstat för nämnda år.

§ 5.

Efter utgången av den i § 3 föreskrivna ansökningstid har socialstyrelsen att, efter samråd med kontrollstyrelsen och statens fattigvårdsinspektör, meddela beslut i anledning av de inkomna ansökningarna. Härvid må hänsyn tagas såväl till det inom vederbörande kommun förefintliga behovet av statsunderstöd för vidtagande av åtgärder till främjande av nykterhetsnämndens verksamhet som ock till ändamålsenligheten av de i sådant syfte vidtagna eller föreslagna anordningar.

§ 6.

Beviljat understöd utbetalas genom socialstyrelsen, som äger att härom meddela närmare föreskrifter.

§ 7.

Nykterhetsnämnd, för vars verksamhet understöd enligt denna kungörelse utgått, har att senast den 1 mars 1923 till socialstyrelsen avgiva redogörelse för verksamheten under år 1922 i enlighet med de närmare föreskrifter, som av socialstyrelsen må meddelas.

[34.] Beträffande anslagets användning har socialstyrelsen i förberörda skrivelse den 31 augusti 1922 meddelat, bland annat, följande:

Av anslaget hade styrelsen i enlighet med nämnda föreskrifter beviljat reseersättningar till ombud för nykterhetsnämnder med sammanlagt 2,508 kronor 50 öre, varjämte styrelsen tilldelat Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning samt Örebro stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning understöd till bedrivande av dessa organisationers verksamhet med vardera 500 kronor. Vidare hade styrelsen på framställning beviljat statsbidrag å 2,000 kronor till understödjande under år 1922 av publikationen »Tidskrift för nykterhetsnämnderna», vilken med överinspektören med. doktor A. Petrén såsom redaktör utgaves under inseeende av en redaktionskommitté, bestående av inspektören hos kontrollstyrelsen J. Bergvall, skolöverstyrelsens konsulent för nykterhetsundervisningen fil. doktor Th. Dahlgren, socialstyrelsens expert för ärenden rörande alkoholistvården professorn O. Kinberg, statens fattigvårdsinspektör kanslirådet G. H. von Koch och centralförbundets för nykterhetsundervisning ledare A. Ljunggren. De medel, som av anslaget tagits i anspråk, hade emellertid till största delen, 19,935 kronor, utgått i enlighet med bestämmelserna i ovanberörda kungörelse såsom direkta understöd åt nykterhetsnämnderna. I förhållande till såväl den för ändamålet tillgängliga delen av anslaget som till det sammanlagda sökta understödsbeloppet utgjorde denna summa ett relativt ringa belopp. Hela antalet ansökningar hade utgjort 138, och styrelsens beslut rörande dessa ansökningar hade inneburit, att 49 nämnder erhållit understöd i begärd omfattning med sammanlagt 13,645 kronor, 56 nämnder efter större eller mindre reducering erhållit understöd med tillhoppa 9,290 kronor samt 33 nämnder fått sina ansökningar avslagna.

Beträffande de grundsatser, som av styrelsen följts vid tillämpningen av de meddelade allmänna författningsföreskrifterna med avseende på ifrågavarande understöd, har styrelsen i utlåtandet lämnat en ingående redogörelse. Av denna redogörelse, som jag i detta sammanhang icke torde behöva närmare referera, framgår bland annat, att — då syftet med anslaget vore att bereda nykterhetsnämnderna ekonomisk möjlighet till ökad aktivitet — styrelsen beviljat statsunderstöd allenast i sådana fall, där det ansetts tydligen hava framgått, att understödet verkligen skulle medföra ett utbyggande av nämndens verksamhet, och att styrelsen sålunda utgått ifrån, att statens medel icke finge träda i stället för redan beviljade kommunala anslag, som därigenom kunde inbesparas.

Sammanlagda beloppet av de understöd, som med tillämpning av de angivna grunderna fördelats dittills under år 1922, hade såsom nämnts uppgått till 19,935 kronor. Tillhoppa med övriga angivna förfoganden hade vid avgivandet av styrelsens skrivelse den 31 augusti 1922 tagits i anspråk sammanlagt 25,443 kronor 50 öre. Även om man räknade något högt i fråga om de sannolika utgifterna under återstående delen

av år 1922, syntes man enligt socialstyrelsens mening kunna utgå från att åtminstone två tredjedelar av anslaget icke komme att förbrukas under nämnda år. [34.]

Beträffande grunderna för användningen under år 1923 av behållning å anslaget har socialstyrelsen, då hittills vunnen erfarenhet ej givit styrelsen anledning att föreslå några sakliga ändringar med avseende å de regler, som innefattas i ovanberörda kungörelse den 25 november 1921, förordat, att ny kungörelse beträffande motsvarande verksamhet under år 1923 måtte utfärdas i huvudsaklig anslutning till densamma.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 november 1922 förordnat om fortsatt giltighet under första halvåret 1923 av de i kungörelsen den 25 november 1921 fastställda grunderna.

Beträffande storleken av de medel, som för ifrågavarande ändamål borde ställas till förfogande under budgetåret 1923—1924, har socialstyrelsen, under hänvisning till vad i berörda skrivelse den 31 augusti 1922 anförts, i sin ovan omnämnda skrivelse den 27 september 1922 yttrat huvudsakligen följande:

*Anslag för
budgetåret
1923—1924.*

Det syntes kunna antagas, att, sedan allmänna grunder numera utformats med avseende å statsunderstöd till nykterhetsnämnderna, dessa skulle söka anpassa sin verksamhet i enlighet härmed och sålunda komma att framställa bättre motiverade anspråk än hittills på att komma i åtnjutande av understöd. Med anledning härav beräknade styrelsen, att för år 1923 behövde tagas i anspråk en proportionsvis större del av anslaget än vad under år 1922 varit fallet, förslagsvis cirka 40,000 kronor, nämligen, allt förslagsvis, 30,000 kronor till direkta understöd, 5,000 kronor till resebidrag åt nämndombud vid kurser och konferenser, 1,000 kronor till arvoden och reseersättningar åt personer, som av socialstyrelsen anlätades för inspektions- och upplysningsverksamhet bland nykterhetsnämnder, 2,000 kronor till understöd åt länssammanslutningar av nykterhetsnämnder samt 2,000 kronor såsom bidrag till fortsatt utgivande av publikationen »Tidskrift för nykterhetsnämnderna».

Då dessa understöd företrädesvis av hänsyn till kommunala budgetförhållanden böra fördelas redan i början av det år, för vilket de avses, anser socialstyrelsen hela det för år 1923 erforderliga beloppet, 40,000 kronor, böra tagas i anspråk under första halvåret 1923.

Vid ingången av budgetåret 1923—1924 skulle enligt dessa beräkningar av anslaget sålunda finnas odisponerat ett belopp av omkring 27,000 kronor. Även vid bifall till styrelsens nedan framförda förslag, att denna behållning av anslaget skulle få disponeras för nämnda budgetår, skulle detta belopp emellertid icke vara tillräckligt för att säkerställa ett upprätthållande av ifrågavarande upplysnings- och understödsverksamhet i samma omfattning, som beräknades äga rum under förra hälften av år 1923. För sådant ändamål syntes därför, oavsett besparingarnas överförande till budgeten för 1923—1924, erfordras ytterligare anslag. Med

- [34.] sträng sparsamhet borde det bliva möjligt att fullfölja det nuvarande programmet, därest detta nya anslag sattes till 15,000 kronor, varigenom det disponibla beloppet skulle kunna beräknas till sammanlagt 42,000 kronor. Förslagsvis skulle användningen av det sålunda disponibla beloppet ske efter följande grunder: till direkta understöd åt nykterhetsnämnderna 30,000 kronor, till resebidrag till nämndombud för bevisande av konferenser och kurser 7,000 kronor, till särskild inspektionsverksamhet 1,000 kronor, till sammanslutningar av nykterhetsnämnder 2,000 kronor samt till Tidskrift för nykterhetsnämnderna 2,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* medgiva, att eventuellt uppkommande behållning, beräknad till 27,000 kronor, å omförmälda förslagsanslag för år 1922 måtte få disponeras för budgetåret 1923—1924 till beredande av understöd åt nykterhetsnämnder samt till andra åtgärder, avseende att i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivna plan främja de uppgifter, som åvila dessa, *och dels* för enahanda ändamål å extra stat för budgetåret 1923—1924 anvisa, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel, ytterligare ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vid anmälan av sitt beslut i anledning av ovanberörda motion angående användande av eventuellt uppkommen behållning å det för år 1922 beviljade förslagsanslaget till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m. framhöll nämnda års riksdag (skrivelse nr 154 sid. 5), att riksdagens bifall till motionen icke finge anses innebära ett ställningstagande från riksdagens sida till frågan, huruvida anslag av ifrågavarande art jämväl i fortsättningen borde ifrågakomma.

Utan tvivel hava de medel, som under de två senaste åren stått till förfogande för understöd åt nykterhetsnämnder och för andra åtgärder, avseende att främja nämndernas uppgift, varit ägnade att stimulera och understödja nykterhetsnämnderna i deras verksamhet liksom att över huvud stärka den ekonomiska grundvalen för denna verksamhet. Dessa åtgärder få emellertid, såsom socialstyrelsen framhållit, anses till stor del hava varit av den art, att de icke kunnat förväntas omedelbart leda till mera avsevärda resultat. Vid sådant förhållande synes det icke välbetänkt att nu avbryta denna verksamhet. Under nuvarande statsfinansiella förhållanden kan jag dock icke tillstyrka beviljandet av nytt anslag för verksamhetens fortsättande, utan anser jag, att utgifterna böra så begränsas, att behållningen å 1922 års anslag blir tillräcklig under budgetåret 1923—1924. Riksdagens medgivande till användandet under nämnda budgetår av denna behållning torde böra inhämtas.

Med åberopande av vad i det föregående anförts, får jag hemställa, [34.]
att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa
dels såsom bidrag till *erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader* ett *extra* förslagsanslag av kronor 100,000,
dels till bestridande av statens kostnader för *farliga alkoholister, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.* ett *extra* förslagsanslag av kronor 5,000,
dels såsom bidrag till *anordnande av erkända alkoholistanstalter* ett *extra* reservationsanslag av kronor 10,000,
dels ock till *sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården* ett *extra* anslag av kronor 3,600;

ävensom medgiva,

dels att av ovannämnda anslag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader må kunna till erkända alkoholistanstalten Hemmet Gunnarskog för budgetåret 1923—1924 utgå bidrag till driftkostnaderna med ej mindre ett belopp av en krona för dag och vårdplats, än även ett belopp för vård dag, som med en krona understiger det till övriga erkända alkoholistanstalter utgående statsbidraget,

dels att uppkommen behållning på det å 1922 års riksstat upptagna förslagsanslaget, högst, 100,000 kronor, till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m. må för samma ändamål användas under budgetåret 1923—1924,

dels ock att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av allmän alkoholistanstalt.

32. Främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

[35.]
Främjande av
nykterhet och
motarbetande
av drycken-
skapens
följder.
(Extra anslag.)

Under ett antal år tillbaka hava anslag på extra stat av riksdagen beviljats till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder. Anslaget för år 1922 var uppfört med 25,750 kronor. Därav skulle ett belopp om 22,750 kronor såsom förslagsanslag, högst, enligt riksdagens beslut utgå sålunda:

a) till främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade nykterhets-sällskapets verksamhet	kronor 10,000: —
b) till främjande av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet	» 2,000: —
c) till främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet ...	» 10,000: —
d) såsom bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet	» 750: —
Summa kronor 22,750: —	

Återstående 3,000 kronor hava såsom reservationsanslag ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

I särskilda till Kungl. Maj:t år 1921 ingivna framställningar hemställde svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran samt Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling för järnvägsmännens helnykterhetsförbund om anslag för år 1923 till samma belopp som de för år 1922 beviljade, varjämte nykterhetssällskapens representantförsamling anhöll om utverkande för år 1923 av ett till 3,000 kronor förhöjt anslag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande. Slutligen begärde nykterhetssällskapens representantförsamling ett till 15,000 kronor förhöjt anslag för år 1923 till främjande av dess upplysningsbyrås verksamhet.

Vid behandling av 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 32) fann Kungl. Maj:t, att med den slutliga prövningen av ifrågavarande framställningar kunde anstå till 1923 års riksdag utom beträffande frågan om bidrag till främjande av Sveriges nykterhets-

sällskaps representantförsamlings upplysningsverksamhet, för vilket ändamål ett anslag å 5,000 kronor äskades för första halvåret 1923. [35.]

Då å de under flera föregående år beviljade reservationsanslagen å 3,000 kronor funnos jämförelsevis stora besparingar, ansågs något dylikt anslag icke behöva begäras för nyssnämnda halvår.

Riksdagen beviljade det av Kungl. Maj:t sålunda äskade anslaget å 5,000 kronor till främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet samt anvisade dessutom, i anledning av två inom riksdagen väckta motioner, såsom bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne verksamhet för första halvåret 1923 ett förslagsanslag, högst, å samma belopp som det, varmed anslaget dittills för år utgått, eller 750 kronor.

I särskilda till Kungl. Maj:t ställda ansökningar hava nu framställningar gjorts om statsanslag för budgetåret 1923—1924 till svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, järnvägsmännens helnykterhetsförbund, nykterhetssällskapens representantförsamlings upplysningsbyrå samt internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande.

Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran anholder i skrivelse den 14 oktober 1922, under åberopande av att sällskapet alltsedan år 1895 åtnjutit statsanslag, om fortsatt understöd för sin sedan dess i flera avseenden väsentligt utvidgade verksamhet med 10,000 kronor.

Sällskapet
för nykterhet
och folkupp-
fostran.

I utlåtande häröver har socialstyrelsen, med erinran bland annat, att årliga anslaget till sällskapet under åren 1909—1919 utgjort 8,000 kronor samt att anslaget med hänsyn till kristidens prisstegring från och med år 1920 höjts till 10,000 kronor, framhållit, att under 1921 sällskapets inkomster stigit till 27,165 kronor 55 öre mot 22,829 kronor 21 öre under år 1920 och utgifter sjunkit till 21,946 kronor 33 öre mot 23,316 kronor 70 öre under år 1920. Vid 1921 års slut hade också förelegat ett överskott på icke mindre än 7,563 kronor 65 öre. I betraktande av dessa omständigheter syntes statsunderstödet kunna nedsättas åtminstone till det belopp, 8,000 kronor, som årligen utgått före år 1920, eller, med hänsyn till nedläggande av en av sällskapet utgiven periodisk publikation, till ett lägre belopp.

För järnvägsmännens helnykterhetsförbund hemställer vidare nykterhetssällskapens representantförsamling i skrivelse av den 1 augusti 1922 om ett statsanslag till främjande av förbundets verksamhet med samma belopp som hittills utgått eller 2,000 kronor.

Järnvägs-
männens
helnkykterhets-
förbund.

[35.]

Socialstyrelsen har i infordrat utlåtande den 10 oktober 1922 tillstyrkt denna framställning. Styrelsen framhåller därvid, att lämplig positiv verksamhet för nykterhetens befrämjande måste anses förtjänt av omvårdnad från det allmännas sida, särskilt på ifrågavarande område med hänsyn till det ansvarsfulla värv, som åvilade personalen vid landets järnvägar, samt att intet syntes vara att erinra mot det sätt, varpå ifrågavarande förbund dittills bedrivit denna sin verksamhet.

Sveriges
nykterhets-
sällskaps
representant-
föreläsning
uppläsnings-
byrå.

Nykterhetssällskapets representantföreläsning anholder vidare i skrivelse den 1 augusti 1922 om statsanslag till understödande av sin uppläsningsbyrås verksamhet med ett till 15,000 kronor förhöjt belopp. Till stöd för denna framställning åberopar representantföreläsningen en skrivelsen bifogad redogörelse för byråns verksamhet under år 1921 samt anför, att statsbidrag till nämnda belopp visat sig vara behöfligt för täckande av de utgifter, som krävdes för byråns verksamhet.

I häröver infordrat utlåtande har socialstyrelsen anført bland annat följande:

Enligt uppgifter i skrivelsen bilagt, av styrelsen införskaffat protokollsutdrag från representantföreläsningens årsmöte den 23 september 1922 skulle, under förutsättning att begärt statsbidrag beviljades, utgifter och inkomster under år 1923 balansera å 18,650 kronor. Av bilagd tablå, utgörande en inom socialstyrelsen på grundval av tillgängliga uppgifter upprättad jämförelse mellan å ena sidan de för år 1923 beräknade inkomsterna och utgifterna och å andra sidan de motsvarande verkliga posterna för år 1921, framginge, att stegringen i anspråk på statsunderstöd till en mindre del, med 578 kronor 40 öre, härrörde från minskade inkomster från andra håll — däribland en minskning i representantföreläsningens bidrag med 460 kronor 66 öre, motsvarande över 11 % av 1921 års belopp — men väsentligen berodde på utgifternas stegring med 4,421 kronor 60 öre eller 31,1 %. Den viktigaste höjningen vore härvid den, som företagits å posten avlöning till byråföreläsaren, nämligen från 6,000 kronor till 9,000 kronor, eller en förhöjning med 50 %. Styrelsen ansåge sig ej kunna ingå på ett sakligt bedömande av spörsmålet, huruvida det ifrågasatta högre arvudet borde anses skäligt, då någon motivering icke förebragts för denna arvodesförhöjning, som väsentligen föranlett de ökade kraven på statens ekonomiska stöd. Samtliga övriga utgifter, med undantag av posten »tidningar och tidskrifter», hade även upptagits med högre belopp — i vissa fall dock endast obetydligt högre — än de verkliga under år 1921. I framställningen hade emellertid icke antytts, att någon utvidgning av byråns verksamhet vore planerad, vilken kunde väntas föranleda ökade utgifter. Såsom styrelsen framhållit i utlåtande den 29 september 1921 rörande statsunderstöd för ifrågavarande verksamhet, torde man tvärtom kunna motse en viss minskning i omfattningen av byråns verksamhet, nämligen i vad den anginge nykterhetsnämnderna, till följd av de senaste årens statliga åtgärder till dessa kommunala organs upplysande och understödande. Komme härtill, att hänsyn borde tagas till det sedan år 1921 fortgående allmänna prisfallet, torde en höjning av anslaget icke böra ifrågakomma. Snarare kunde skäl anses föreligga för en minskning av detsamma.

Slutligen ville styrelsen erinra, att det sökta statsbidraget, 15,000 kronor, skulle motsvara ungefär 80 procent av de beräknade utgifterna för den tid, bidraget avsåge, och att det utan tvivel vore ägnat ingiva betänklighet, därest staten i sådan utsträckning skulle ekonomiskt uppbära en verksamhet, över vilken den icke utövade egentlig kontroll.

[35.]

Styrelsen hade sökt följa byråns verksamhet, i den mån detta låtit sig göra genom aktgivande på de »meddelanden från Sveriges nykterhetssällskaps upplysningsbyrå», vilka i korrekturavdrag tillställdes olika pressorgan i landet, utländska institutioner m. fl. Styrelsen kunde av dessa »meddelanden» ej undgå det intrycket, att byrån icke utan ensidighet ägnat sin uppmärksamhet åt vissa strävanden på området, nämligen förbudssträvandena, och därvid kanske icke i allo visat önskvärd hänsynsfullhet mot företrädare av andra meningsriktningar.

Socialstyrelsen förklarar slutligen, att styrelsen, med den uppfattning styrelsen i allmänhet hyste om vikten av att statens egna nykterhetsfrämjande åtgärder stöddes av intresserad frivillig verksamhet, funne det beklagligt, om byråns arbete på grund av minskat statsunderstöd skulle hämmas, samt föreslår därför ej någon nedsättning av understödet utan förordar ett statsanslag av 10,000 kronor för år räknat. Då ett understöd av 5,000 kronor redan beviljats för verksamheten under första halvåret 1923, men byråns räkenskaper synbarligen fördes per kalenderår, finner styrelsen, att vid bifall till framställningen bör göras det förbehåll, att hälften av understödet får lyftas först efter ingången av 1924.

I anledning av socialstyrelsens berörda utlåtande har representantförsamlingen till Kungl. Maj:t inkommit med ytterligare en skrivelse i ärendet och därvid vidhållit sin begäran om ett till 15,000 kronor förhöjt anslag.

Representantförsamlingen hemställer slutligen i skrivelse den 1 augusti 1922 om statsbidrag till den internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande med ett belopp, beräknat efter det av riksdagen för första halvåret 1923 beviljade anslaget å 750 kronor, eller med 1,500 kronor för år räknat.

Inter-
nationella
byrån för
alkoholismens
bekämpande.

Socialstyrelsen har, till följd av remiss, häröver avgivit utlåtande den 9 oktober 1922. Med erinran att 1922 års riksdags sistberörda beslut innebure en höjning av anslaget, för år räknat, till dubbla beloppet, tillstyrker styrelsen bifall till framställningen. Styrelsen föreslår, att beviljandet av understöd förbindes med det villkor, att den av byrån från och med år 1922 på tre språk utgivna publikationen Internationale Zeitschrift gegen den Alkoholismus i 20 exemplar gratis ställes till förfogande för intresserade svenska myndigheter och institutioner, att av socialstyrelsen fördelas på visst angivet sätt.

[35.]
Departements-
chefen.

Vad först beträffar anslaget till svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, anser jag, i likhet med socialstyrelsen, att detsamma under nuvarande förhållanden bör utgå med ett nedsatt belopp, och synes mig begränsningen kunna göras starkare, än socialstyrelsen ifrågasatt, förslagsvis till 5,000 kronor. Jag föreslår vidare, att jämväl anslaget till främjande av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet nedsättes till hälften av det senast anvisade årsbeloppet eller till 1,000 kronor. Anslaget till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande torde för nu ifrågavarande budgetår böra bestämmas till 1,000 kronor; och finner jag de av socialstyrelsen föreslagna villkoren om skyldighet för byrån att tillhandahålla visst antal exemplar av byråns ifrågavarande publikation böra föreskrivas för anslags utbetalande.

Vad slutligen angår representantförsamlingens framställning om höjning av anslaget till understödjande av upplysningsbyråns verksamhet till 15,000 kronor, för år räknat, finner jag mig, i likhet med socialstyrelsen, icke kunna förorda den begärda höjningen, vilken skulle medföra, att staten hädanefter skulle bära huvudparten av de med byråns verksamhet förenade kostnaderna. Tvärtom lär anslaget med hänsyn till den statsfinansiella situationen och i betraktande av de inskränkningar, som ansetts oundgängliga med avseende å jämförliga anslag, skäligen böra något nedsättas, förslagsvis till 8,000 kronor. I fråga om utanordnande av anslaget torde den av styrelsen förordade uppdelningen med halva beloppet å vartdera av budgetterminens två halvår böra iakttagas.

Då på de under flera föregående år beviljade reservationsanslagen å 3,000 kronor finnas jämförelsevis stora besparingar, torde något dylikt anslag icke behöva äskas för budgetåret 1923—1924.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av kronor 15,000;

dels ock besluta, att av nämnda anslag skola under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå:

a) till främjande av svenska sälls-kapets för nykterhet och folkupp-fostran, det år 1837 stiftade nyk-terhetssällskapets verksamhet..... kronor 5,000:—

b) till främjande av järnvägsmän- nens helnykterhetsförbunds verk- samhet	kronor	1,000: —	[35.]
c) till främjande av Sveriges nyk- terhetssällskaps representantför- samlings upplysningsbyrås verk- samhet	»	8,000: —	
d) såsom bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lau- sanne för alkoholismens bekäm- pande verksamhet	»	1,000: —	
		Summa kronor	15,000: —

Sjukförsäkring.

33. Allmän sjukförsäkring.

Då de skäl, som föregående år hindrat framläggandet inför riksdagen av förslag om införande av allmän sjukförsäkring, fortfarande äga oförminskad giltighet, bör detta spörsmål enligt min mening icke heller nu företagas till avgörande.

*Allmän sjuk-
försäkring.*

34. Sjukkasseväsandets befrämjande.

Sedan flera år tillbaka har riksdagen å ordinarie stat anvisat ett förslagsanslag till sjukkasseväsandets befrämjande. Vidare hava å extra stat anvisats förslagsanslag för understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, samt för beredande av extra statsbidrag åt registrerade sjukkassor.

[36.]

*Sjukkassee-
väsendets
befrämjande.
(Ordinarie
anslag.)*

Vad först angår de extra statsbidragen åt registrerade sjukkassor, hava anslag för detta ändamål sedan år 1919 varit uppförda i riksstaten. Anslagen hava utgått för år 1919 med 1,000,000 kronor, för vartdera av åren 1920 och 1921 med 1,500,000 kronor och för år 1922 med 1,800,000 kronor. Genom utsträckning av karenstiden så, att den tid, från vilken vid sjukdom det extra bidraget skall beräknas, bestämdes till den fjortonde i stället för den sjunde dagen efter den, från vilken sjukhjälp börjat utgå från vederbörande kassa, kunde an-

*Extra stats-
bidrag åt
registrerade
sjukkassor.*

[36.] slaget vid 1922 års riksdag beräknas till allenast 900,000 kronor för helt år. Av detta belopp anvisades en tredjedel eller 300,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Gällande föreskrifter för åtnjutande av extra statsbidrag återfinnas i kungörelse av den 2 december 1921 (sv. förf.-saml. nr 697), med däri enligt nyssberörda beslut om karenstidens utsträckning genom kungörelse den 9 november 1922 (sv. förf.-saml. nr 518) gjorda ändringar.

Enligt dessa föreskrifter skola kassorna för att vara berättigade till extra statsbidrag under näst föregående år, i den mån från kassan utgående sjuk- eller moderskapshjälp förfallit till betalning, av egna medel hava förskottsvis utbetalt ett belopp, motsvarande bidraget.

Bidraget må utgå med 50 öre för varje dag, för vilken kontant sjukhjälp eller moderskapshjälp med minst 90 öre av kassan utgivits under nästföregående år, eller, därest kassan ej varit registrerad under hela det nästföregående året, under den del därav, som kassan varit registrerad.

Ansökan om extra statsbidrag skall göras i samband med ansökan om det ordinarie statsbidraget enligt kungörelse den 11 oktober 1920 angående statsbidrag åt sjukkassor (sv. förf.-saml. nr 689); och skall i övrigt angående handläggningen av hithörande frågor i tillämpliga delar vara gällande kungörelsen den 31 december 1921 angående handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkassor (sv. förf.-saml. nr 845).

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har Sveriges allmänna sjuk-kasseförbund anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om anslag för beredande av extra statsbidrag för år 1923 enligt samma grunder som år 1922.

Social-
styrelsen.

Över denna framställning har socialstyrelsen yttrat sig i skrivelse den 30 september 1922 med förslag angående anslagsäskanden med avseende på sjukkasseväsendet för budgetåret 1923—1924.

I fråga om storleken av det anslag, som — utöver de för första halvåret 1923 anvisade medlen — skulle erfordras för bestridande av de extra bidrag, vilka av sjukkassorna förskotterats under år 1922 och sålunda böra ersättas av statsmedel under år 1923, har styrelsen i sitt yttrande anfört följande:

Såsom extra statsbidrag hade av styrelsen under åren 1920—22 utanordnats:

1920	kronor 1,784,295: —
1921	» 1,655,694: 75
1922	» 1,828,055: 05 (beräknat belopp).

För de båda åren 1921 och 1922 gäve dock dessa siffror en något skev bild av det verkliga anslagsbehovet. På grund av hopat arbete och otillräcklig arbetskraft å byrån för sjukkasseväsendet m. m. hade handläggningen av 1921 års statsbidragsansökningar blivit avsevärt försenad och åtskilliga av dessa ansök-

[36.]

ningar hunnit slutbehandlas först under år 1922. En del av det statsbidrag, som utanordnats under år 1922, tillhörde därför i verkligheten året 1921. Däremot hade det, sedan medel för en tillfällig förstärkning från och med den 1 juli 1921 av arbetskrafterna å byrån beviljats, varit möjligt att påskynda handläggningen av 1922 års ansökningar, så att med utgången av september månad 1922 praktiskt taget samtliga statsbidrag för året vore utanordnade. Verkställdes med hänsyn härtill en korrigering av de sista båda årens siffror, befundes det för vart och ett av de sista tre åren för ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget hava utgjort:

1920	kronor 1,784,295: —
1921	» 1,737,599: 30
1922	» 1,746,150: 50

Då det extra statsbidrag, som utbetalades av sjukkassorna under år 1922, och som skulle utgå av statsmedel år 1923, av skäl, för vilka styrelsen närmare redogjort i samband med frågan om det ordinarie anslaget till sjukkasseväsandets befrämjande, icke syntes komma att överstiga utan snarare understiga det under åren 1921 och 1922 utanordnade, syntes det för år 1923 för ändamålet erforderliga anslaget kunna beräknas till — utöver för första halvåret beviljade 300,000 — i runt tal 575,000 kronor.

Beträffande sjukkasfeförbundets hemställan om beredande av extra statsbidrag jämväl för år 1923 har styrelsen anfört huvudsakligen följande:

I utlåtande den 30 september 1921 angående extra statsbidrag för år 1922 hade styrelsen framhållit bland annat, att de omständigheter, som föregående år medverkat till ett beviljande av dylikt bidrag, kunde anses i stort sett alltjämt vara för handen, samt att någon anledning att antaga, att detsamma icke skulle bliva förhållandet även under år 1922, icke syntes föreligga. Vad då anförts, kunde enligt styrelsens mening med ungefär samma rätt åberopas till förmån för extra statsbidrags beviljande även för år 1923.

Härtill komme vidare, att detta bidrag numera icke syntes kunna betraktas såsom varande endast ett kristidsanslag. Sålunda hade statsutskottet vid 1921 års riksdag i sitt utlåtande (nr 5 A sid. 20) angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 femte huvudtitel i fråga om det extra statsbidraget framhållit bland annat, att, då anslaget lämnades, detta enligt utskottets mening icke föranletts enbart av hänsyn till dyrtiden, utan att därtill medverkat jämväl insikten om behovet i allmänhet av ökat statsbidrag till ifrågavarande självhjälps-verksamhet.

Å andra sidan kunde emellertid även åtskilliga skäl anföras mot ett fortsatt beviljande av detta anslag.

I sådant hänseende tillåte sig styrelsen till en början erinra därom, att detta anslag, som för år 1922 anvisats med ett belopp av 1,800,000 kronor, vid samma års riksdag reducerats till hälften. På grund härav hade kretsen av de sjukkassemedlemmar, som i förekommande fall bleve delaktiga av detta understöd, begränsats till ett jämförelsevis ringa fåtal mera långvarigt sjuka, för vilka bidraget visserligen kunde anses i och för sig mest behövt men dock långt ifrån alltid tillräckligt. Genom karenstidens utsträckning hade vidare ojämnheter i fråga om bidragets utgående, som sammanhänge med de för olika sjuk-kassor gällande sjukhjälpbestämmelserna, blivit än mera framträdande.

[36.]

Av mindre vikt men icke desto mindre värt beaktande vore vidare, att systemet med av sjukkassorna förskotterade sjukhjälpsstillägg, vilka därefter gäldades av det allmänna, visat sig hava på sina håll föranlett underslev och missbruk, som det varit jämförelsevis svårt att upptäcka och få beivrade.

För styrelsen avgörande i denna fråga hade emellertid framförallt varit, att det extra statsbidraget till hela sin natur vore någonting tillfälligt och proviso-riskt. Att göra detta bidrag permanent kunde uppenbarligen icke ifrågasättas och skulle sannolikt icke heller vara ur alla synpunkter lämpligt.

Socialstyrelsen erinrar i detta sammanhang om att styrelsen i sitt ovan återopade utlåtande den 30 september 1921 ifrågasatt, huruvida icke detta stats bidrag till en mot behovet mera svarande sjukersättning borde, därest detsamma gäves en permanent karaktär, utgå under annan form än det extra statsbidraget, samt hemställer nu i sådant avseende *dels*, på sätt nedan angives, om ändring i grunderna för det ordinarie statsbidraget, *dels ock*, under förutsättning av bifall härtill, om avslag å sjukkasseförbundets framställning om beredande av extra statsbidrag för år 1923.

Under antagande av att sådant bidrag icke beviljas framhåller styrelsen, att i riksstaten för budgetåret 1923—1924 anslag behöver uppföras allenast för bestridande av den del av 1922 års extra statsbidrag, för vilken anslag icke redan uppförts i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 eller, såsom redan anförts, 575,000 kronor.

*Det ordinarie
statsbidraget
till sjukkas-
söväsendets be-
främjande.*

Det ordinarie förslagsanslaget till sjukkasseeväsendets befrämjande, som för varterdera av åren 1920 och 1921 var upptaget med 1,700,000 kronor, höjdes av 1921 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t för år 1922 till 2,800,000 kronor. Nämda höjning var föranledd bland annat av 1920 års riksdags i anledning av särskilda motioner fattade beslut om sådan ändring i grunderna för statsbidrags utgående, att den del av bidraget, som utgår i förhållande till sjukkassas medlemsantal, blev till sitt belopp fördubblad. I riksstaten för första halvåret 1923 har anslaget upptagits med 930,000 kronor, motsvarande ungefär en tredjedel av det för helt år beräknade anslagsbehovet.

Ifrågavarande anslag utgår enligt grunder, som innehållas i ovan berörda kungörelse den 11 oktober 1920 angående statsbidrag åt sjuk-kassor med däri genom kungörelse den 2 december 1921 (nr 695) gjorda ändringar.

Enligt dessa grunder må statsbidrag tilldelas registrerad sjuk-kassa och fortsättningskassa med

dels 2 kronor för varje medlem, fortsättningskassa dock allenast 50 öre för medlem, därvid antalet medlemmar skall beräknas efter förhållandena den 31 december nästföregående år; dock att för sjukkassemédlem, som är medlem jäm-väl i annan sjuk-kassa, dylikt bidrag skall utgå med endast 1 krona;

[36.]

dels 25 öre för varje sjukdag, söndagar oräknade, för vilken under nästföregående år eller den del därav, som kassan varit registrerad, kontant sjukhjälp från kassan utgått med minst 90 öre eller vård å sjukhus av kassan bekostats, dock för sjukkassa minst 50 öre och högst 2 kronor samt för fortsättningskassa högst 50 öre, allt per medlem den 31 december nästföregående år;

dels ock ett belopp lika med fjärdedelen av de utgifter, kassan under nästföregående år eller den del därav, som kassan varit registrerad, fått vidkännas för bekostande av läkarvård och läkemedel åt medlemmarna, dock för sjukkassa högst 1 krona samt för fortsättningskassa högst 25 öre, allt likaledes per medlem den 31 december nästföregående år.

Beträffande handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkassor gäller förberörda kungörelse den 31 december 1921.

I särskilda till Kungl. Maj:t ingivna framställningar har nu Sveriges allmänna sjukkasseförbund hemställt om förhöjning av de delar av statsbidraget, som utgå i förhållande till av sjukkassorna bekostad *sjukhusvård, läkarvård och läkemedel* så, att bidraget skulle utgå med 60 procent av kassornas utgifter härför. Vidare har förbundet i en senare framställning hemställt, att sjukkassorna måtte tillerkännas rätt till statsbidrag enligt samma, förhöjda norm jämväl för av dem bekostad *sjukvård i hemmet* genom fullt utbildade sjuksköterskor.

Framställningar från sjukkassasammanslutningar.

Vidare har rikssjukkassornas centralorganisation i en till Kungl. Maj:t ingiven framställning hemställt, bland annat, om sådan ändring i grunderna för statsbidraget, att den del av bidraget, som beräknas *efter antalet sjukdagar*, måtte utgå icke som nu med 25 öre per dag utan med ett belopp, motsvarande 25 procent av den lämnade sjukhjälp.

Socialstyrelsen.

Jämväl över ifrågavarande framställningar har socialstyrelsen yttrat sig i förevarande skrivelse den 30 september 1922.

Styrelsen har därvid förklarat sig anse det redan av hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget vara uteslutet, att statsmakterna nu skulle vara villiga att öka det allmännas bidrag till den frivilliga sjukkasserörelsen efter båda de av sjukkassasammanslutningarna uppdragna linjerna, vilket dessutom i sig skulle innebära en uppenbar motsägelse. Gäller det sålunda att välja mellan de båda alternativen, måste detta val, anser styrelsen, ske med hänsyn till, utom statsfinansernas nuvarande tryckta läge, i främsta rummet den på dagordningen stående frågan om övergång till obligatorisk sjukförsäkring och en i samband därmed sannolik omläggning och partiell avveckling av den frivilliga sjukkasserörelsen. Under nuvarande övergångsstadium böra enligt styrelsens åsikt endast ifrågasättas sådana reformer i gällande sjukkasse-

[36.] lagstiftning, som äro av natur att underlätta eller i varje fall icke försvåra genomförandet av den obligatoriska sjukförsäkringen.

Utgående från denna förutsättning har socialstyrelsen — under erinran, att det av rikssjukkassornas centralorganisation väckta förslaget om höjning av det s. k. sjukdagsbidraget tidigare vid ett par tillfällen varit föremål för statsmakternas prövning men då avvisats med hänsyn bland annat till den väntade obligatoriska sjukförsäkringen, samt med framhållande av de sjukvårdande åtgärdernas stora betydelse inom sjukförsäkringen — framställt förslag om sådan ändring i grunderna för statsbidraget åt sjuk-kassor, att bidraget för läkarvård och läkemedel, som nu utgår med belopp motsvarande en fjärdedel av sjuk-kassornas egna utgifter för ändamålet, skulle ökas till två femtedelar av dessa utgifter, samt att bidrag efter enahanda grunder skulle utgå jämväl för av sjuk-kassorna bekostad sjukvård i hemmet genom fullt utbildade sjuksköterskor. Styrelsen har därjämte föreslagit, att den del av sjuk-kassornas statsbidrag, som utgår på grund av meddelad kontant sjukhjälp eller sjukhusvård efter antalet sjukdagar, skulle få beräknas jämväl för söndagar. Däremot har styrelsen avstyrkt förslagen om höjt statsbidrag för vård å sjukhus samt om ändring av sjukdagsbidragets nuvarande belopp.

I fråga om beräkningen av förslagsanslaget till sjukkasseeväsendets befrämjande har socialstyrelsen, under förutsättning att de för närvarande gällande grunderna för statsbidrags utgående bibehölles, anfört följande:

Statsbidrag enligt kungörelsen den 11 oktober 1920 angående statsbidrag åt sjuk-kassor med däri genom kungörelsen den 2 december 1921 gjorda ändringar hade under de två senaste åren utanordnats med följande belopp:

1921.....	kronor 2,427,158: 17
1922.....	» 2,673,956: 18 (beräknat belopp).

Av skäl, som anförts i fråga om anslaget för extra statsbidrag åt registrerade sjuk-kassor, vore emellertid även de här anförda siffrorna missvisande i så måtto, att i 1922 års siffra inginge även åtskilliga bidrag, som beviljats på grund av ansökningar för år 1921. Räknade man i stället med de belopp, som motsvarade vartdera årets ansökningar, erhöles följande siffror:

1921	kronor 2,565,431: 48
1922	» 2,535,682: 87

Ovanstående siffror för åren 1921 och 1922 syntes utvisa, att anslaget — vilket, såsom ovan nämnts, för åren 1922 och 1923 beräknats till 2,800,000 kronor för helt år räknat — blivit bestämt något för högt. Anledningen härtill vore att söka dels i den ekonomiska depressionen, som medfört, att sjuk-kasserörelsens utveckling gått vida lång-

sammare än vad som kunde förutses på hösten 1920, dels i den omständigheten, att styrelsen både år 1921 och år 1922 funnit anledning att vägra sjukkassor statsbidrag eller bevilja dylikt först efter betydande reduktioner, dels ock slutligen i det förhållandet, att sjukligheten bland sjukkassornas medlemmar, varav ju statsbidragets storlek i väsentlig grad påverkades, syntes hava varit ovanligt ringa under åren 1920—21.

[36.]

Vid beräkningen av anslagets storlek för budgetåret 1923—1924 har styrelsen utgått från att, såsom i 1922 års statsverksproposition anförts, av det för ett kalenderår erforderliga anslaget en tredjedel hunne utbetalas under första halvåret och två tredjedelar under andra halvåret. För budgetåret 1923—24 borde därför anvisas ett anslag, motsvarande två tredjedelar av det statsbidrag, som gäller för år 1923, och en tredjedel av det, som gäller för år 1924. Styrelsen har för sin del ansett sannolikt, att det för åren 1923 och 1924 utgående statsbidraget, förutsatt att inga oförutsedda händelser såsom allmänna farsoter eller dylikt inträffade, icke komme att överstiga vad som utan ordnats under år 1922. Vid sådant förhållande skulle, därest ingen ändring i grunderna för statsbidraget företoges, anslaget för budgetåret 1923—1924 behöva uppföras med i runt tal 2,550,000 kronor. Emellertid komme å anslaget för första halvåret 1923, vilket anvisats med 930,000 kronor efter ett beräknat årsbehov av 2,800,000 kronor, att uppstå ett överskott av i runt tal 80,000 kronor. Med oförändrade grunder för statsbidragets utgående skulle därför för budgetåret 1923—1924 behöva äskas endast 2,470,000 kronor.

Beträffande kostnaderna för den av rikssjukkassornas centralorganisation föreslagna höjningen av statens bidrag för lämnad sjukhjälp i penningar har socialstyrelsen beräknat, att vid bifall till detta förslag skulle krävas en förhöjning av anslaget till sjukkasseväsendets befrämjande med i runt tal 1,490,000 kronor. Den ökade kostnad, som en förhöjning av statens bidrag för läkarvård, läkemedel och hemsjukvård i enlighet med styrelsens förslag skulle medföra, har beräknats uppgå till omkring 150,000 å 200,000 kronor årligen.

Vad slutligen beträffar kostnaden för en sådan utvidgning av statsbidraget för av sjukkassorna lämnad sjukhjälp i penningar eller sjukhusvård, att dylikt bidrag skulle komma att utgå även för söndagar, har socialstyrelsen beräknat, att denna kostnad komme att föranleda en höjning av anslaget med i runt tal 250,000 kronor per år.

För understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapshjälp, har alltsedan år 1913 utgått ett förslagsanslag å extra stat att fördelas i enlighet med grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes.

*Anslag till
sjukkassor,
som meddela
moderskaps-
understöd.*

[36.] Anslaget, som för år 1921 utgick med 110,000 kronor, höjdes av riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning, för år 1922 till 150,000 kronor. För första halvåret 1923 har beviljats en tredjedel av det för helt år beräknade beloppet eller 50,000 kronor.

Föreskrifterna rörande statsbidrag till sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, återfinnas i kungörelse den 30 juni 1913 (sv. förf.-saml. nr 136) med däri genom kungörelse den 2 december 1921 (nr 696) gjorda ändringar.

Enligt dessa föreskrifter utgår statsbidrag — fränsett en del närmare villkor — med visst belopp för varje dag, för vilken moderskaps hjälp utgått från kassan under nästföregående år. Ansökning om statsbidrag av ifrågavarande slag skall göras i samband med ansökning om statsbidrag enligt ovanberörda kungörelse den 11 oktober 1920 angående statsbidrag åt sjukkassor; och skall i övrigt beträffande handläggningen av hithörande frågor kungörelsen angående handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkassor den 31 december 1921 i tillämpliga delar vara gällande.

Social-
styrelsen.

I sin förberörda skrivelse den 30 september 1922 har socialstyrelsen gjort framställning om anslag för ändamålet för budgetåret 1923—1924. Styrelsen, som utgått från att anslaget för nämnda budgetår bör uppföras med ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den för kalenderåret 1923 och en tredjedel av den för kalenderåret 1924 erforderliga summan, har därvid beträffande beräkningen av anslagsbeloppets storlek anfört följande:

Statsbidrag till sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, hade under åren 1920—22 av styrelsen utanordnats med följande belopp:

1920.....	125,296: 60 kronor	
1921.....	159,409: 20	»
1922.....	185,745: 50	» (beräknat belopp).

Av skäl, som anförts i fråga om övriga anslag till sjukkasseväsendet, vore även i detta fall siffrorna för de båda sista åren i viss mån missvisande. Verkställdes med hänsyn härtill en korrigerig av dessa års siffror, befundes det för vart och ett av de sista tre åren för ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget hava utgjort:

1920.....	125,296: 60 kronor	
1921.....	173,299: 80	»
1922.....	171,854: 90	» .

Härav framginge, att anslaget nu syntes böra förhöjas. Visserligen hade depressionstiden gått hårt fram även över sjukkasserörelsen och särskilt på sina håll framkallat en minskning i sjukkassornas medlemsantal, men vissa tecken tydde dock på, att denna tillbakagång huvudsakligen drabbat det manliga medlemsbeståndet och endast i mindre grad det kvinnliga.

På grund härav har styrelsen, som ansett sig böra utgå ifrån, att anslaget för sjukkassornas moderskapsunderstöd komme att under åren 1923 och 1924 tagas i anspråk i ungefär samma utsträckning som under åren 1921 och 1922, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen för budgetåret 1923—1924 för ifrågavarande ändamål äska ett förslagsanslag å extra stat av 170,000 kronor.

[36.]

I likhet med socialstyrelsen finner jag det extra statsbidrag, som under de senaste åren utgått till sjukkassorna, icke längre böra bibehållas. För budgetåret 1923—1924 synes därför anslag för detta ändamål böra beviljas endast med det belopp, som kräves för bestridande av den del utav 1922 års extra statsbidrag, för vilken medel icke anvisats å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923. Nämda belopp har av socialstyrelsen på anförda skäl ansetts kunna begränsas till 575,000 kronor. Mot denna beräkning torde icke något vara att erinra.

Departements-
chefen.

Socialstyrelsen har i sitt yttrande framställt förslag om sådana ändringar i grunderna för det ordinarie statsbidraget till sjukkassorna, att åt dessa skulle i annan, mera permanent form beredas någon ersättning för det extra statsbidraget. Dessa förslag, som gå ut på dels en ökning av statens bidrag för sjukkassornas direkt sjukvårdande verksamhet, dels ock sjukdagsbidragets beräknande även för söndagar, synas mig i och för sig värda allt beaktande. Men huru önskvärt det med hänsyn till den frivilliga sjukförsäkringens sociala och humanitära betydelse än vore, att sjukkassorna kunde erhålla den förstärkning i statsunderstödet, som ett bifall till dessa förslag skulle medföra, finner jag mig med hänsyn till den rådande statsfinansiella situationen icke kunna förorda nämnda förslag lika litet som sjukkassesammanslutningarnas längre gående framställningar, utan måste tillstyrka, att anslaget för sjukkasseverksamhetens befrämjande för närvarande begränsas till det belopp, som erfordras för beredande av ordinarie statsbidrag efter oförändrade grunder. Det anslag, som härför är behövt under budgetåret 1923—1924, har av socialstyrelsen beräknats till 2,470,000 kronor, och finner jag intet att erinra mot denna beräkning.

Vad beträffar anslaget för understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapshjälp, synes mig socialstyrelsens utredning hava ådaga-lagt behovet av den ifrågasatta anslagsförhöjningen, varför jag anser, att detta anslag för budgetåret 1923—1924 bör bestämmas till 170,000 kronor.

Rörande sistnämnda anslag liksom beträffande anslaget till extra statsbidrag åt registrerade sjukkassor gör jag framställning i det följande.

[36.] Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *sjukkasseväsendets* befrämjande med kronor 2,470,000.

35. Extra statsbidrag för år 1922 åt registrerade sjukkassor.

[37.] Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Extra statsbidrag för år 1922 åt registrerade sjuk-
kassor.
(Extra anslag.)

att för beredande av *extra statsbidrag för år 1922 åt sjukkassor, som registrerats enligt lagen om sjukkassor den 4 juli 1910*, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 575,000.

36. Sjuk-kassor, som meddela moderskapsunderstöd.

[38.] Under åberopande av vad jag under punkten 36 anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Sjuk-kassor, som meddela moderskapsunderstöd.
(Extra anslag.)

att för *understödjande av sjuk-kassor, som meddela moderskapsunderstöd*, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 170,000.

37. Tillsyn över understödsföreningar.

[39.] För tillsyn över understödsföreningar har alltsedan år 1913 av riksdagen anvisats ett anslag å extra stat av 6,000 kronor för år. För tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisade 1922 års riksdag för detta ändamål hälften av nämnda belopp.

Tillsyn över understödsföreningar.
(Extra anslag.)

I sin förberörda skrivelse den 30 september 1922 har socialstyrelsen hemställt, att för budgetåret 1923—1924 måtte för samma ändamål äskas ett förslagsanslag å extra stat, högst, 6,000 kronor.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för uppehållande under nämnda tid av *tillsyn över understödsföreningar*, ett *extra* anslag av kronor 6,000.

38. **Kostnader för tillämpningen av lag om arbetstidens begränsning m. m.**

För gäldande av kostnader för tillämpningen av lagarna om arbetstidens begränsning och om begränsning av tiden för bageri- och konditoriarbete anvisades på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag av 164,100 kronor samt för första halvåret 1923 ett förslagsanslag av 60,000 kronor. Av dessa anslag har största delen avsetts för arbetsrådet samt mindre belopp till förstärkning av arbetskrafterna å socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå och hos yrkesinspektionen.

[40.]
Kostnader för
tillämpningen
av lag om
arbetstidens
begränsning
m. m.
(Extra anslag.)

Båda de nämnda lagarnas giltighetstid utgår den 31 december 1923. Med anledning av Kungl. Maj:ts genom beslut den 22 juni 1921 och den 24 mars 1922 meddelade uppdrag har socialstyrelsen den 29 september 1922 avgivit förslag till reviderad lag om arbetstidens begränsning, att gälla under tre år räknat från och med ingången av år 1924, jämte utredningar rörande arbetstidslagstiftningens verkningar och arbetsförhållandena inom vissa yrken. (Statens offentliga utredningar 1922: 33.) I motiveringen till omförmälda lagförslag har socialstyrelsen antytt möjligheten att väsentligt nedbringa statsverkets kostnader för arbetsrådets verksamhet.

Socialstyrelsens förslag har remitterats till en del ämbetsverk och sammanslutningar samt är, sedan utlåtanden från dessa numera inkommit, föremål för behandling inom socialdepartementet. Jag ämnar föreslå Kungl. Maj:t att till innevarande års riksdag avlåta proposition med förslag till förnyade provisoriska lagar i ovan nämnda ämnen. Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av dessa lagförslag torde jag även få ingå i närmare prövning av frågan om de kostnader, som måste bestridas av statsverket för tillämpningen av de gamla lagarna under senare halvåret 1923 och av de nya lagarna under första halvåret 1924. Vid nu antydda förhållanden lärer i statsverkspropositionen böra beräknas det anslagsbelopp, som kan bli erforderligt härför. Att det nuvarande årsbeloppet skall kunna betydligt nedsättas, synes mig uppenbart. Men försiktigheten torde bjuda att vid den nu skeende preliminära beräkningen icke gå längre ned, än arbetsrådet och socialstyrelsen i sina anslagsäskanden föreslagit, eller till i runt tal 104,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas i ämnet, för gäldande av kostnader för tillämpningen av lag om arbetstidens begränsning m. m. för budgetåret 1923—1924 beräkna ett extra förslagsanslag av kronor 104,000.

Allmänna pensionsförsäkringen.

39. Pensionsstyrelsen.

[41.]

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Pensions-
styrelsen.
(Ordinarie
anslag.)*

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsan-
slaget till *pensionsstyrelsen* med..... kronor 624,000.

40. Upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet.

[42.]

*Upprätt-
hållande av
pensions-
styrelsens
verksamhet.*

(Extra anslag.)

*Anslag för år
1922.*

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet för år 1922, utöver anslaget på ordinarie stat, på extra stat anvisa ett förslagsanslag å 734,000 kronor.

Detta belopp hade beräknats på följande sätt:

lönatillägg till generaldirektören	kronor	4,000: —
ersättning till sakkunniga hos pensionsstyrelsen.....	»	12,000: —
avlöning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser samt andra extra biträden ävensom extra vaktmästare, förslagsvis	»	327,000: —
ersättning till en överläkare samt medicinskt biträde i övrigt hos styrelsen, förslagsvis	»	18,000: —
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	100,000: —
resekostnadsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis	»	70,000: —
resekostnadsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis...	»	8,000: —
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	37,000: —
tryckningskostnader, förslagsvis	»	35,000: —
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, förslagsvis	»	65,000: —
anskaffande av inventarier m. m. för nya lokaler i fastigheterna nr 5 och 7 vid Engelbrektsgatan, förslagsvis	»	15,000: —
vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter, förslagsvis	»	25,000: —
	»	18,000: —
Summa kronor		734,000: —

Den av Kungl. Maj:t för år 1922 föreslagna förhöjningen av anslaget, som för år 1921 var uppfört med 586,000 kronor, var i huvudsak föranledd av den nya löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk. I anledning härav beräk-

nades sålunda, att det till avlöning åt extra och tillfällig personal för år 1921 beräknade beloppet, 245,000 kronor, borde för år 1922 höjas med 82,000 kronor.

[42.]

Riksdagen anförde i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, att riksdagen icke kunnat undgå att finna det med hänsyn till den nya löne-regleringens genomförande äskade beloppet, 82,000 kronor, vara för högt beräknat. Likaledes funne sig riksdagen böra ifrågasätta, huruvida icke en del övriga i anslaget i fråga ingående poster beräknats till onödigt höga belopp. Riksdagen, som ansåge, att med hänsyn till i allmänhet nedåtgående pris en jämkning av vissa poster borde kunna äga rum, hade funnit sig böra nedsätta anslaget i dess helhet med 34,000 kronor. I enlighet härmed bestämdes anslaget för 1922 till 700,000 kronor.

Sedan pensionsstyrelsen anbefallts att inkomma med förslag till fördelning av det utav riksdagen sålunda anvisade anslaget, avgav styrelsen i skrivelse den 8 december 1921 sådant förslag, däri vidtagits reduceringar ifråga om de anslagsposter, som föranlett anmärkning från riksdagens sida.

Pensionsstyrelsen anmodades därefter genom remiss den 5 december 1921 att inkomma med dels de särskilda yttranden och förslag, som kunde föranledas av vissa i allmänna civilförvaltningens lönenämnds förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare intagna föreskrifter, dels ock utredning rörande behovet av anslag för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare under år 1922 och första halvåret 1923. I sitt med anledning härav den 30 december 1921 avgivna utlåtande framlade styrelsen en på grund av de föreslagna avlöningsbestämmelserna verkställd förnyad beräkning angående anslagsposten till avlöningar m. m. och anförde därvid bland annat beträffande de kvinnliga befattningshavarna, att dessa befattningshavares antal, såsom styrelsen flera gånger anmält till Kungl. Maj:t, länge varit för knappt tilltaget, men att det begränsade lokalutrymmet tidigare hindrat styrelsen att anställa tillräcklig sådan personal. Då detta hinder komme att bortfalla under år 1922, skulle under nämnda år verkställas behöflig nyanställning. Utöver de förnt anställda 127 hade tidigare beräknats ytterligare ett 70-tal erforderligt för att kunna i vederbörlig ordning utföra arbetet med granskningen av avgiftspåföringen och det stora registret. Med hänsyn till den utsträckt arbetstiden och en del anordningar för vinnande av kostnadsbesparingar ansåge sig styrelsen böra söka tillsvidare begränsa sig till anställning av allenast omkring 25 nya biträden.

[42.] Sammanlagda kostnadssumman för ifrågavarande anslagspost uppgick enligt styrelsens förslag till 379,482 kronor.

Genom brev den 24 februari 1922 fastställde Kungl. Maj:t därefter följande stat för användningen av det extra anslaget för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m. under år 1922:

lönstillägg till generaldirektören	kronor	4,000: —
ersättning till sakkunniga hos styrelsen	»	12,000: —
avlönningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen m. m., högst	»	368,000: —
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	100,000: —
resekostnads- och traktamentsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis	»	70,000: —
resekostnads- och traktamentsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst	»	8,000: —
städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis ..	»	36,000: —
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	32,000: —
tryckningskostnader, förslagsvis	»	57,000: —
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, förslagsvis	»	15,000: —
anskaffande av inventarier m. m. för nya lokaler i fastigheterna nr 5 och nr 7 vid Engelbrektsgatan, förslagsvis	»	25,000: —
vakhållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter, förslagsvis	»	13,000: —
Summa kronor		740,000: —

I fråga om den fastställda staten är att märka, att i posten avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen m. m. inberäknats även det belopp av 18,000 kronor, som i föregående års stater upptagits såsom en särskild anslagspost med rubrik: ersättning till en överläkare samt medicinskt biträde i övrigt hos styrelsen.

Vid fastställandet av denna stat, därvid, såsom av det ovanstående framgår, det av riksdagen anvisade förslagsanslaget huvudsakligen på grund av de nya avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare måst överskridas med 40,000 kronor, hade hänsyn likväl tagits därtill, att fulltalig personal skulle komma att vara anställd endast under halva året 1922.

*Anslag för
första halv-
året 1923.*

Det för första halvåret 1923 för ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget beräknades av pensionsstyrelsen i skrivelse den 12 augusti 1921 på följande sätt:

lönertillägg till generaldirektören	kronor	2,000: —	[42.]
ersättning till sakkunniga hos pensionsstyrelsen	»	6,000: —	
avlönning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser samt andra extra biträden ävensom extra vaktmästare, förslagsvis	»	155,000: —	
ersättning till en överläkare samt medicinskt biträde i övrigt hos styrelsen, förslagsvis	»	9,000: —	
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	50,000: —	
resekostnadsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis	»	35,000: —	
resekostnadsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst	»	3,000: —	
städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis ..	»	15,000: —	
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	16,000: —	
tryckningskostnader, förslagsvis	»	26,000: —	
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, för- slagsvis	»	7,000: —	
vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastig- heterna samt diverse utgifter, förslagsvis	»	6,000: —	
Summa kronor		330,000: —	

I anslutning härtill anhöll styrelsen om äskande av ett förslagsanslag å 330,000 kronor för första halvåret 1923 för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m. Vid anmälan härav ansåg jag emellertid, att en nedsättning av nämnda belopp kunde äga rum. Sålunda beräknades posten avlöning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän m. m. till 140,000 kronor, posten ersättning åt styrelsens ombud till 48,000 kronor, posten resekostnadsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga till 2,000 kronor, posten städning av ämbetslokalen, värme och belysning till 14,000 kronor samt posten tryckningskostnader till 21,000 kronor. De av mig sålunda föreslagna ytterligare minskningarna uppgingo till sammanlagt 24,000 kronor. I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m., utöver anslaget på ordinarie stat, på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 306,000 kronor. Detta förslag blev av riksdagen bifallet.

I sin förutnämnda skrivelse den 30 december 1921 anförde pensionsstyrelsen jämväl beträffande första halvåret 1923, att på grund av de ökade belopp, med vilka ersättningarna till den extra personalen enligt de föreslagna nya avlöningsbestämmelserna skulle komma att utgå, anslagsbeloppet å posten avlöning till extra personal för ifrågavarande tid borde beräknas till förslagsvis 190,000 kronor.

Till vad pensionsstyrelsen i nyssnämnda skrivelse anført kunde emellertid, då 1922 års statsverksproposition vid denna tidpunkt förelåg utarbetad, hänsyn icke tagas vid avlåtande av berörda proposition.

[42.]

Anslag för
budgetåret
1923—1924.

Pensions-
styrelsen.

I skrivelse den 30 augusti 1922 har nu pensionsstyrelsen gjort framställning angående anslag för upprätthållande av styrelsens verksamhet för budgetåret 1923—1924.

I fråga om detta anslag har styrelsen ansett sig kunna i huvudsak utgå från de för år 1922 fastställda beloppen. En höjning har dock ansetts erforderlig beträffande ett par poster, men har å andra sidan nedsättning beräknats å andra, ehuru styrelsen funnit det vanskligt att inlåta sig på nedsättningar, då någon prisstabilisering ej ännu ägt rum.

Angående beräkningen av de särskilda i anslaget ingående posterna har styrelsen anfört följande:

Beträffande först posten *avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen m. m.* hade styrelsen lagt till grund för sina beräkningar det i ovanberörda skrivelse den 30 december 1921 angivna beloppet, 379,482 kronor. I detta belopp hade ingått ålderstillägg till en beräknad summa av cirka 11,000 kronor. Däremot vore däri ej inräknad ersättningen, 18,000 kronor, till läkare. Med tillägg av det ytterligare belopp, som för budgetåret 1923—1924 erfordrades för ålderstillägg eller cirka 11,300 kronor, skulle hela posten, inklusive ersättningen till läkare, belöpa sig till 408,782 kronor. Med hänsyn till möjligheten av ytterligare förenklingar i arbetet, syntes dock beloppet kunna nedbringas till 400,000 kronor.

Posten *vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter* hade i 1921 års statsverksproposition upptagits till 18,000 kronor. Med anledning av den utav riksdagen beslutade nedsättningen av anslagsbeloppet för år 1922 i dess helhet hade sedermera ifrågavarande post beräknats till 13,000 kronor, varvid styrelsen dock framhållit, att ett överskridande med all sannolikhet måste äga rum. Anslagsbeloppet avsåge dels, såsom rubriken angåve, kostnad för vakthållning nattetid i styrelsens lokaler och utgifter för fastigheterna, dels kostnader för tvätt, reparation av maskiner, inköp av korkmattor, elektrisk armatur o. s. v. De faktiska kostnaderna å denna post hade för de närmast föregående åren belöpt sig till: för år 1919 kronor 23,476: 04, för år 1920 kronor 18,627: 54, för år 1921 kronor 17,616: 89 samt för tiden januari—juni 1922 kronor 7,800: 37. På grund härav hade styrelsen ansett sig böra föreslå en höjning av posten för budgetåret 1923—1924, men hade beräknat förhöjningen till allenast 1,000 kronor, i förhoppning att genom inskränkningar i så stor utsträckning som möjligt kunna hålla sig inom det begärda beloppet.

Posten *resekostnads- och traktamentsersättning åt styrelsens ombud* hade upptagits för år 1922 liksom föregående år till ett belopp av förslagsvis 70,000 kronor. Detta belopp hade emellertid avsevärt överskridits, vilket till icke ringa grad syntes hava berott på bland annat de väsentligt höjda skjutnersättningarna. Styrelsen hade varit betänkt på att föreslå en höjning av anslaget, men funnit det omöjligt att för närvarande verkställa någon mera exakt beräkning över det erforderliga beloppets storlek. Sannolikt vore, att kostnaderna å ifrågavarande post komme att sjunka icke obetydligt till följd av de sänkta resekostnadsersättningarna, sänkning av biljettpreis o. s. v. Styrelsen hade ock vidtagit direkta åtgärder för att i den omfattning, det varit möjligt utan risk för arbetet, inskränka ombudens resor.

[42.]

Posten *ersättning åt styrelsens ombud* vore för år 1922 upptagen till förslagsvis 100,000 kronor. Denna post syntes åtminstone tillsvidare kunna sänkas med 10,000 kronor till förslagsvis 90,000 kronor. Likaledes borde en sänkning av posten *resekostnads- och traktamentsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga* kunna äga rum med 2,000 kronor eller från 8,000 till 6,000 kronor. Posterna för *skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m.* (för år 1922 förslagsvis 32,000 kronor) samt för *tryckningskostnader* (för år 1922 förslagsvis 57,000 kronor) hade styrelsen, med hänsyn till fallande pris, ansett kunna sänkas med respektive 3,000 och 5,000 kronor.

Med iakttagande av vad sålunda anförts skulle de särskilda posterna enligt pensionsstyrelsens förslag beräknas på följande sätt:

lönstillägg till generaldirektören	kronor	4,000: —
ersättning till sakkunniga hos styrelsen	»	12,000: —
avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen m. m., förslagsvis	»	400,000: —
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	90,000: —
resekostnads- och traktamentsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis	»	70,000: —
resekostnads- och traktamentsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst	»	6,000: —
städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis ...	»	36,000: —
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	29,000: —
tryckningskostnader, förslagsvis	»	52,000: —
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, förslagsvis	»	15,000: —
vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter, förslagsvis	»	14,000: —
Summa kronor		728,000: —

Den på förslag av chefen för finansdepartementet tillsatta granskningsnämnden har i fråga om det av pensionsstyrelsen sålunda framställda anslagsäskandet yttrat följande:

Finans-
departemen-
tets gransk-
ningsnämnd.

Pensionsstyrelsen har nu hemställt, att anslaget till upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1923—1924 måtte upptagas med 728,000 kronor.

Vid den företagna undersökningen angående möjligheten av personalindragning har från pensionsstyrelsens sida icke framkommit något uppslag i sådant avseende. Då emellertid pensionsstyrelsen näst riks försäkringsanstalten är det kostsammaste av de ämbetsverk, som varit föremål för utredningen, lär det knappast kunna ifrågakomma, att detta stora verk skulle bli oberört av de besparingsåtgärder, som eljest så gott som över hela linjen föreslås.

Vid en granskning av styrelsens tjänstemannabestand kan man svårigen värja sig för den uppfattningen, att detta blivit ganska fylligt tilltaget, särskilt i de högsta avlöningsgraderna. I trots av den jämförelsevis enhetliga beskaffningen av dess ämbetsåligganden, är styrelsen sålunda utrustad med ett osedvan-

[42.] ligt stort antal byråchefer, nämligen icke mindre än 9, därav en å extra stat. Man lär kunna ifrågasätta om ej en del av dessa byråchefers åligganden äro av den art att de utan våda kunnat anförtros åt tjänstemän med lägre ställning å löneskalan. Visserligen har kommittén för utredning rörande möjligast enhetliga och enkla organisationsformer för socialförsäkringens olika grenar i sitt den 25 oktober 1922 avgivna utlåtande uttalat, att kommittén på grundval av den verkställda undersökningen kommit till den allmänna uppfattningen, att i ifrågasvarande ämbetsverk (pensionsstyrelsen och riks-försäkringsanstalten) för närvarande icke användes större personal än som med hänsyn till gällande författningar över huvud betingas av föreliggande arbetsuppgifter och att man därstädes vid anställande av extra och tillfällig personal går till väga med önskvärd försiktighet samt tager nödig hänsyn till att endast oavvisliga behov tillgodoses. Men det torde härvid böra beaktas att vid den undersökning, som legat till grund för detta uttalande, ännu icke förelegat det alldeles speciella sparsamhetskrav, som framtvingats av det nu rådande statsfinansiella läget. Och vad riks-försäkringsanstalten beträffar har en ytterligare ej oväsentlig minskning i arbetskraften ansetts möjlig.

Vad nu pensionsstyrelsen angår, synes det, som om antalet byråchefer borde nu kunna minskas med en, nämligen med den extra byråchef, som år 1919 tillkom för sjukvårdsärenden. Enligt lämnad uppgift angående antalet av dessa ärenden har detta under de senaste åren snarare minskats än ökats i förhållande till åren 1916 och 1918, då de handlades av allenast en byråchef. Och även om denna uppgift icke skulle vara någon tillförlitlig mätare beträffande arbetsmängden och alltså göromålen i verkligheten ökats, bör det i betraktande av det stora antalet byråchefer i övrigt ej vara omöjligt att genom lämplig arbetsfördelning ordna saken så att den extra byråchefen kan undvaras. Härigenom skulle å det extra anslaget kunna inbesparas 10,020 kronor.

Att i övrigt här framställa några detaljerade förslag till personalindragning är naturligtvis en vanskelig sak, då någon riktlinje för en sådan ej från verket självt lämnats. Inom det med pensionsstyrelsen närmast jämförliga verket, riks-försäkringsanstalten, har under den senaste tiden en väsentlig reduktion av arbetskrafterna kunnat vidtagas, tack vare vissa arbetsbesparande metoder, syftande till dels förenklingar i arbetet och dels ett uppdrivande av arbetsintensiteten. Men icke desto mindre har nu ställts i utsikt ytterligare personalindragning i riks-försäkringsanstalten med omkring 25 personer. Även inom pensionsstyrelsen har i fråga om vissa byråer under senaste åren någon personalindragning ägt rum, bland annat beroende därpå, att omkring år 1916 behovet av arbetskrafter på grund av särskilda förhållanden var abnormt stort. Men på den stora statistiska byrån, som huvudsakligen sysslar med granskningen av avgiftsredovisningen samt förandet av register över de försäkrade, har personalen ökats från 83 år 1916 till 120 år 1922. Man måste fråga sig, om ej införandet i pensionsstyrelsen av liknande arbetsbesparande anordningar som inom riks-försäkringsanstalten skulle kunna möjliggöra en rätt avsevärd personalindragning även där; och redan den dagliga arbetstidens ökning från 6 till 7 timmar kan ju ej hava undgått att öka arbetsresultatet. Skulle det visa sig att även med anlitande i antydd omfattning av arbetsbesparande metoder det ej blir möjligt att avsevärt minska den med nuvarande arbetsuppgifter sysselsatta personalen, bör det tagas i övervägande om ej, på sätt beträffande socialstyrelsen ifrågasatts, vissa jämförelsevis mindre viktiga arbetsuppgifter kunna utan större olägenhet tills vidare inskränkas eller undanskjutas.

Med hänsyn till det sålunda anförda har granskningsnämnden funnit, att det av styrelsen till avlöningar och vikariatsersättningar åt icke-ordinarie befattningshavare beräknade beloppet 400,000 kronor kunde minskas med omkring 75,000 kronor. [42.]

Vad först beträffar beräkningen av posten *avlöningar och vikariatsersättningar m. m.* måste jag, utan att nu taga ståndpunkt till granskningsnämndens yttrande i dess helhet, på grund av nödvändigheten att begränsa statsutgifterna ansluta mig till nämndens förslag, i vad det avser postens belopp. Denna post, vari synes böra inräknas ersättningen till läkare, torde alltså upptagas till 325,000 kronor. Departements-
chefen.

Vidkommande övriga i anslaget ingående poster innebär styrelsens förslag i jämförelse med de för första halvåret 1923 beräknade beloppen, uträknade för helt år, en minskning på ett par poster, nämligen posten *ersättning åt styrelsens ombud* med 6,000 kronor och posten *skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m.* med 3,000 kronor. Styrelsens beräkningar i fråga om dessa anslagsposter föranleda icke någon erinran från min sida. Vad åter angår vissa andra poster, företer pensionsstyrelsens förslag — som visserligen i jämförelse med 1922 års stat innebär en minskning beträffande ifrågavarande poster med sammanlagt 6,000 kronor — i förhållande till de för första halvåret 1923 beräknade summorna, omräknade i årsbelopp, någon ökning, nämligen i fråga om posten *resekostnads- och traktamentsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga* med 2,000 kronor, posten *städning av ämbetslokalen, värme och belysning* med 8,000 kronor, posten *tryckningskostnader* med 10,000 kronor, posten *inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner* med 1,000 kronor samt posten *vakthållning natttid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter* med 2,000 kronor. Någon minskning i de av pensionsstyrelsen föreslagna beloppen synes mig här kunna äga rum. Klart är visserligen, att utvidgningen av styrelsens lokalutrymme måste medföra ökade utgifter under vissa här berörda anslagsposter. Erinras må vidare därom, att man vid beräklandet av halvårsstaten 1 januari—30 juni 1923 utgått från angelägenheten av att i möjligaste mån begränsa utgifterna vid budgetårets omläggning. Med hänsyn till fallande priser anser jag dock, att ifrågavarande anslagsposter böra kunna beräknas efter samma grunder, som tillämpats vid uppgörandet av nyssnämnda halvårsstat, och sålunda upptagas med respektive 4,000, 28,000, 42,000, 14,000 och 12,000 kronor. Härigenom skulle åstadkommas en minskning i förhållande till styrelsens förslag med 23,000 kronor.

[42.] I enlighet med vad jag här föreslagit skulle det av pensionsstyrelsen beräknade totalbeloppet, 728,000 kronor, kunna nedsättas med 98,000 kronor till 630,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m.*, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 630,000.

41. Pensionsförsäkringens genomförande.

[43.] Enligt 10 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 bestrides kostnaden för de jämlikt samma lag utgående pensionstilläggen till $\frac{3}{4}$ av staten samt till $\frac{1}{4}$ av landstingen och kommunerna. Detsamma gäller i fråga om understöd, som utgå i enlighet med 33 § i nämnda lag.

*Pensions-
försäkringens
genom-
förande.
(Extra anslag.)*

Till bestridande av den på staten belöpande andelen av ifrågavarande kostnader hava för tiden 1 januari 1914—30 juni 1923 av riksdagen på extra stat beviljats särskilda förslagsanslag, för år 1922 å 18,785,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 10,100,000 kronor.

I dessa anslagsbelopp har ej medräknats statens andel i kostnaden för understöd åt de personer, som blivit delaktiga av pensionsförsäkringen genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen (se nästkommande punkt), dock ingår i beloppen jämväl statens kostnad för barntillägg till pensions-tagare enligt 1915 års lag.

Från förevarande anslag hava under de senaste åren medel ställts till pensionsstyrelsens förfogande jämväl för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet. Enligt den plan för fördelningen av kostnaderna för sistberörda verksamhet under åren 1921—1925, som av pensionsstyrelsen år 1920 framlagts och av statsmakterna i huvudsak godkänts (se 1921 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 42), skulle staten under nämnda period bidra med ett bestämt årsanslag av 650,000 kronor, medan återstoden av kostnaderna skulle bestridas ur pensionsförsäkringsfondens överskottsmedel. I enlighet härmed har 1921 års riksdag medgivit, att av det förslagsanslag, som kunde komma att för år 1922 beviljas för bestridande av den på staten belöpande kostnad för ovan berörda pensionstillägg och under-

stöd finge för nu ifrågavarande ändamål enligt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades, av pensionsstyrelsen under år 1922 disponeras ett belopp av högst 650,000 kronor, av vilket belopp dock sedermera endast 500,000 kronor behövt ställas till styrelsens förfogande. För år 1922 har därjämte till styrelsens disposition av pensionsförsäkringsfondens överskottsmedel ställts dels ett belopp av högst 400,000 kronor till bestridande av driftkostnader, utöver det belopp, som kunde utgå av statsmedel, för styrelsens sjukvårdsrörelse, dels ock ett belopp av högst 175,000 kronor till bestridande av kostnader för annan verksamhet, som avser att förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan. För första halvåret 1923 har av statsmedel för styrelsens sjukvårdande verksamhet beviljats ett belopp av högst 325,000 kronor att utgå under samma förutsättning som det för år 1922 beviljade anslaget.

[43.]

Pensions-
styrelsen.

I skrivelse den 30 augusti 1922 har pensionsstyrelsen gjort framställning om anslag för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 för bestridande av de på staten belöpande kostnader för genomförande av den allmänna pensionsförsäkringen. Styrelsen har därvid beräknat det för nämnda tid erforderliga anslaget för bestridande av statens kostnad för pensions-tillägg och understöd till de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, till ett belopp av 22,000,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har styrelsen vidare gjort framställning om medel för budgetåret 1923—1924 för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet och därvid yrkat inhämtande av riksdagens medgivande, att av det förslagsanslag, som kunde komma att för nämnda budgetår beviljas för bestridande av statens kostnader för nyssnämnda pensionstillägg och understöd, finge för ifrågavarande ändamål under samma budgetår disponeras ett belopp av högst 650,000 kronor.

Kommittén för socialförsäkringens organisation har i början av sistlidna december avlämnat ett den 25 oktober 1922 dagtecknat utlåtande om anordningar för nedbringande av riksförsäkringsanstaltens och pensionsstyrelsens administrationskostnader, vilket utlåtande för närvarande är remitterat till vederbörande ämbetsverk för avgivande av yttrande. Med hänsyn till vad i nämnda utlåtande anförts och jag i övrigt inhämtat från pensionsstyrelsen synes mig sannolikt, att det av styrelsen beräknade beloppet av förevarande anslag skall kunna nedsättas med 1,000,000 kronor till 21,000,000 kronor. Slutligt förslag härom kan

Departements-
chefen.

[43.] dock icke framläggas, förrän den pågående utredningen i ämnet blivit slutförd.

Jag hemställer därför nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition, som kan komma att i ämnet avlätas, för bestridande av *den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd till de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915*, för budgetåret 1923—1924 beräkna ett extra förslagsanslag av kronor 21,000,000.

42. Bidrag till understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen.

[44.] Genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring hava i rätten till understöd enligt 33 § i sistnämnda lag inbegripits *dels* de vid 1914 års ingång befintliga invalider, som fyllt 15 men ej 67 år och år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning antingen endast av enskilda personer eller delvis av enskilda personer och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar, *dels* ock de personer, som vid 1914 års ingång fyllt 67 år med undantag av de då befintliga invalider, som år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar. För de nytillkomna grupperna bestämdes beloppet av understöd eller ökning därav till 50 procent av i lagen om allmän pensionsförsäkring eljest stadgat belopp. Å andra sidan gjordes genom den nya lagen den inskränkning i pensionsrätten enligt lagen den 30 juni 1913, att beloppet av pensionstillägg, understöd och ökning därav för den, som under åren 1919—1929 förvärvat sådan rätt, bestämdes till 90 i stället för 100 procent av i sistnämnda lag eljest stadgat belopp.

Kostnaderna för ovannämnda befolkningsgruppers införande i den allmänna pensionsförsäkringen beräknades motsvara ett kapitalvärde den 1 januari 1916 av 53,686,000 kronor. Dessa kostnader skulle enligt uppgjord plan täckas dels därigenom, att ur arbetareförsäkringsfonden för ifrågavarande ändamål disponerades ett belopp av 27,462,000 kronor, dels genom den besparing i kostnaderna för pensionstillägg och understöd, som uppkomme genom nyss omförmälda utsträckning av

Bidrag till understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen.

(Extra anslag.)

övergångstiden, dels slutligen genom ett årligt statsanslag under åren 1917—1950 av 548,000 kronor.

[44.]

Sedermera hava emellertid vidtagits vissa ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring och lagen om övergångsbestämmelser, vilka ändringar medfört rubbning i kostnadsplanen och ökning av kostnaderna för ifrågavarande befolkningsgruppers pensionering.

I sådant hänseende må erinras därom, att genom lag den 28 juni 1918, med återgång till de ursprungliga övergångsbestämmelserna i denna del, föreskrivits, att för dem, som enligt lagen om allmän pensionsförsäkring från och med år 1919 förvärva rätt till pensionstillägg eller understöd, dessa skola utgå efter normalbeloppen, 150 kronor för man och 140 kronor för kvinna. Någon sådan besparing, som avsågs vid 1915 års lagändring, har följaktligen ej ägt rum. I stället har beviljats ett belopp, motsvarande den beräknade besparingen. Detta belopp har för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknats till 363,000 kronor.

Vidare har genom lag den 9 juli 1920 sådan ändring vidtagits i övergångsbestämmelserna, att från och med år 1921 pensionstilläggen och understöden beräknas efter normalbeloppen för samtliga pensionstagare, således även för de personer, som genom 1915 års lag infördes i försäkringen. För dessa senare beräknades kostnadsökningen utgöra 2,065,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Slutligen har genom lag den 13 oktober 1921 stadgats, att för dem, som efter 1922 års ingång bliva invalider och förvärva rätt till pensionstillägg eller understöd, tillägget eller understödet skall utgöra, för år räknat, för man 225 och för kvinna 210 kronor med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst överstiger 50 kronor. Denna höjning kommer även till godo en del av de personer, som genom 1915 års lag erhöilo delaktighet i försäkringen, nämligen dem, som före den 1 januari 1922 fyllt 75 år och icke dessförinnan blivit till arbete varaktigt oförmögna; och utgör kostnadsökningen i detta avseende 23,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Sammanlagt har till bestridande av statens andel i kostnaderna för nu ifrågavarande grupp av pensionstagare anvisats ett belopp av 2,725,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923.

I skrivelse den 30 augusti 1922 har pensionsstyrelsen gjort framställning om statsanslag för ifrågavarande ändamål för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Styrelsen anför härom följande:

Pensions-
styrelsen.

Vid beräkningen av statens andel i kostnaderna för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 har pensionsstyrelsen utgått från det konstanta beloppet 548,000 kro-

- [44.] nor. Den besparing, som skulle uppstått, därest pensionstilläggen och understöden skulle utgått med allenast nittio procent av de ursprungligen fastställda normalbeloppen, har beräknats till 846,000 kronor. Kostnadsökningen i anledning av 1920 års lagändring är beräknad till 3,816,000 kronor och i anledning av lagändringen år 1921 till 55,000 kronor. Sammanlagda kostnadsbeloppet för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 skulle således belöpa sig till omkring 5,265,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då de av pensionsstyrelsen verkställda beräkningarna angående behovet av anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 blivit uppgjorda med tillämpning av utav riksdagen förut godkända grunder, hemställer jag, i enlighet med styrelsens förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa, att utgå som *bidrag till täckande av statens kostnad för understöd enligt 33 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av förstnämnda lag blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen*, ett extra anslag av kronor 5,265,000.

43. Ersättning åt postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m.

- [45.] I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1922 års riksdag på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 425,000 kronor till ersättning åt postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m. för pensionsstyrelsens räkning. Anslaget avsåg ersättning för det arbete, postverket för ifrågavarande ändamål hade att utföra under år 1922.
- Ersättning
åt postverket
för dess bestyr
med pensions-
utbetalningar
m. m.
(Extra anslag.)*

Kungl. Maj:t utfärdade därefter genom brev den 30 juni 1922 bestämmelser angående grunderna för ersättningens beräkande, vilka grunder stå i överensstämmelse med dem, enligt vilka anslagsbeloppet beräknats (se 1922 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkten 44). Enligt dessa grunder skall ersättning åt postverket för dess bestyr med utbetalning av pensioner och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring från och med år 1922 tills vidare utgå med dels en grundersättning, beräknad efter 12 öre för varje utbetalning, dels ock därutöver en dyrtidserättning, utgörande lika många procent av grundersättningen som de av postverket under det år, ersättningen avser, utbetalade dyrtidstilläggen utgöra av de utbetalade fasta avlöningarna.

[45.]

Pensions-
styrelsen.

I skrivelse den 16 november 1922 har nu pensionsstyrelsen gjort framställning i fråga om ersättningen till postverket för pensionsutbetalningarna under år 1923. Styrelsen förklarar sig i denna fråga hava samrätt med vederbörande i generalpoststyrelsen, och har därvid ansetts, att för närvarande anledning icke förefunnes att frångå de för år 1922 gällande grunderna för ersättningens beräkande.

Beträffande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1923—1924 har styrelsen anfört följande:

Antalet pensionsutbetalningar under år 1921 utgjorde i runt tal 2,701,000, därav under första halvåret 1,328,000. Under första halvåret 1922 hade antalet utbetalningar utgjort i runt tal 1,342,000, och syntes sammanlagda antalet för detta år kunna beräknas till 2,730,000. Under år 1923 komme givetvis antalet gällande pensionsbrev att ökas. Då emellertid å flertalet nya pensionsbrev utbetalning komme att verkställas högst fyra gånger om året, syntes den motsvarande ökningen av antalet pensionsutbetalningar i väsentlig mån motvägas därav, att å de pensionsbrev, vilka av en eller annan anledning upphörde att gälla, utbetalning i regel ägt rum 12 gånger om året. Till grund för beräkning av 1923 års ersättning syntes därför kunna läggas ett antal av 2,730,000 utbetalningar. Grundersättningen skulle i dylikt fall komma att uppgå till

(0,12 × 2,730,000)	kronor 327,600:—
Beräknades dyrtidstillägg efter 30 %, skulle tillkomma	» 98,280:—
och skulle således det erforderliga beloppet utgöra	kronor 425,880:—

Detta belopp har styrelsen ansett kunna avrundas till 425,000 kronor.

Rörande kostnaderna för tryckning och expediering av pensionskvitton har styrelsen, under erinran, att 1921 års riksdag för bestridande av dessa kostnader för treårsperioden 1921—1923 på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 175,000 kronor, framhållit, att nytryckning av dylika kvitton sålunda under år 1923 måste verkställas för perioden 1924—1926. Frågan om ersättning till postverket för dessa kostnader har pensionsstyrelsen emellertid ansett kunna anstå till 1924 års riksdag.

Såsom ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen anvisades av 1921 års riksdag på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag av 300 kronor och beviljades av 1922 års riksdag på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst, 150 kronor.

Beträffande frågan om fortsatt anslag för sistberörda ändamål har pensionsstyrelsen anfört, att, då postsparbanken från och med år 1923 komme att upphöra såsom självständigt ämbetsverk och ingå såsom en byrå i generalpoststyrelsen, det icke syntes vara erforderligt att upptaga något särskilt belopp för bestyret med den frivilliga pensionsför-

[45.] säkringen. Generalpoststyrelsen har meddelat, att den ej har något att erinra häremot.

Pensionsstyrelsen har sålunda hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på extra stat för budgetåret 1923—1924 anvisa till ersättning åt postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m. ett förslagsanslag av 425,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot pensionsstyrelsens i samråd med generalpoststyrelsen gjorda beräkning av anslaget till ersättning åt postverket för bestyr med utbetalningar av pensioner och understöd enligt pensionsförsäkringslagen har jag intet annat att erinra än att, med hänsyn till den ifrågasatta sänkningen av dyrtidstilläggen, vilkas storlek enligt de gällande beräkningsgrunderna inverkar på beloppet av ifrågavarande ersättning, förslagsanslagets belopp synes mig kunna nedsättas till 410,000 kronor. På grund härav och då, såsom pensionsstyrelsen anfört, något särskilt anslag för bestyret med den frivilliga pensionsförsäkringen icke torde erfordras, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa till *ersättning åt postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m. ett extra förslagsanslag av..... kronor 410,000.*

44. Ersättning till häradsskrivarna för uppgörande av de i 14 § av pensionsförsäkringslagen omförmälda förteckningar.

[46.] För beredande av ersättning till häradsskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningar hava förslagsanslag av riksdagen beviljats för åren 1914—1922 ävensom för första halvåret 1923. För nämnda halvår beviljades sålunda ett belopp av 25,000 kronor eller hälften av det belopp, som beviljats för vart och ett av de närmast föregående åren.

*Ersättning till
häradsskrivarna för
uppgörande
av de i 14 §
av pensions-
försäkrings-
lagen omförmälda
förteckningar.*

(Extra anslag.)

Pensions-
styrelsen.

I skrivelse den 30 augusti 1922 har pensionsstyrelsen framhållit, att — under antagande att ifrågavarande ersättning såsom hittills komme att utgå med 2 öre för varje i förteckningarna upptagen person samt att förteckningarna komme att upptaga omkring 2 1/2 miljoner personer för år — för ändamålet ifråga skulle för nu ifrågavarande budgetår erfordras ett belopp av omkring 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då jag icke finner något vara att invända mot denna beräkning av anslagsbeloppet, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av *ersättning till häradsskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningar för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra förslagsanslag av* kronor 50,000.

[46.]

Fattigvård och barnavård.

45. Fattigvården i Stockholm och landsorten.

I riksstaten är sedan många år tillbaka uppfört ett ordinarie bestämt anslag till fattigvården i Stockholm och landsorten. Anslaget, som avser utbetalande av ersättningar till vederbörande för vissa indragna förmåner m. m., har alltsedan år 1887 utgått med sitt nuvarande belopp, 9,564 kronor. För första halvåret 1923 är anslaget upptaget till hälften av samma belopp.

[47.]

Fattigvården i Stockholm och landsorten.

(Ordinarie anslag.)

För budgetåret 1923—1924 torde anslaget böra utgå med hittillsvarande årsbeloppet, och får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *fattigvården i Stockholm och landsorten* med kronor 9,564.

46. Fattigvården i allmänhet.

Det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet har för vart och ett av åren 1921 och 1922 utgått med 700,000 kronor. Med hänsyn till belastningssiffrorna för år 1920 samt för första halvåret 1921 och då utanordningarna från anslaget huvudsakligen äga rum under årets första hälft, föreslog Kungl. Maj:t i 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 48), att anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle uppföras med 600,000 kronor. Riksdagen biföll detta förslag.

[48.]

Fattigvården i allmänhet.
(Ordinarie anslag.)

Belastningssiffrorna å anslaget utgöra — efter avdrag av särskilda uppbördsmedel — för hela år 1921 kronor 1,069,571: 93 och för första hälften av år 1922 kronor 573,161: 24. Då någon större nedgång av utgifterna från anslaget under rådande ekonomiska förhållanden knappast kan påräknas, torde anslaget tillsvidare icke böra upptagas till lägre belopp än 900,000 kronor för år.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *fattigvården i allmänhet* med kronor 900,000.

47. Svenska fattigvårdsförbundet.

[49.]
Svenska
fattigvårds-
förbundet.
(Extra
anslag.)

Till understöd åt Svenska fattigvårdsförbundet har riksdagen anvisat anslag på extra stat allt sedan år 1909. För år 1922 bestämdes detta anslag till högst 29,400 kronor, därav 13,000 kronor avsågos såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård. Därjämte har riksdagen till stipendier för beivrande av en av förbundet anordnad kurs i Stockholm för utbildande av föreståndarinnor vid ålderdomshem och barnhem på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t av den 21 september 1921 hemställde förbundet om utverkande av samma anslag jämväl för år 1923.

Då utbetalningen av hela understödet för kalenderåret 1923 ansågs kunna uppskjutas till årets senare hälft, äskades intet anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923. Däremot beviljade riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, för nämnda tid hela anslaget, 3,000 kronor, till stipendier för beivrande av förbundets omförmälda utbildningskurs.

I skrivelse till Kungl. Maj:t av den 15 september 1922 har nu förbundet gjort förnyad framställning om anslag till understöd åt förbundet för år 1923 med 29,400 kronor, därav 13,000 kronor såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård, varjämte förbundet i skrivelse den 12 oktober 1922 hemställt om ett anslag för år 1924 till stipendier vid förbundets utbildningskurs nämnda år.

I sin förstnämnda skrivelse har förbundet framhållit bland annat följande.

Oaktat 1921 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t beslutat bevilja förbundet förhöjt anslag för år 1922, torde förbundets räkenskaper för nämnda år komma att visa ett, om ock obetydligt, underskott, som enligt beräkning komme att uppgå till 1,795 kronor. Bristen skulle hava blivit ej obetydligt större, om förbundet icke hade lyckats öka sina inkomster av medlemsavgifter.

Den berodde därpå, att flera av förbundets inkomstkällor komme att minskas, under det att utgifterna icke i motsvarande grad kunde nedbringas. Ett betydande exempel på inkomsternas nedgång vore, att inkomsterna av annonser i förbundets tidskrift nedgått från 8,312 kronor år 1918 till 2,916 kronor år 1921. En icke oväsentlig del av förbundets inkomster utgjordes av medlems- och kursavgifter vid av förbundet anordnade fattigvårds- och barnavårdsmöten, instruktionskurser etc., och hade dessa inkomster av naturliga skäl på senare tid visat tendens att sjunka.

Å andra sidan komme vissa *utgifter* att stiga. Från och med den 1 oktober 1921 nödgades förbundet betala ökad hyra. Hyran för förbundets lokal komme sålunda att under år 1922 utgå med 4,225 kronor i stället för 3,190 kro-

nor under år 1921, varvid dock vore att märka, att lokalen utökats med två små rum, något som framstätt som en nödvändighet för att råda bot på de nära nog olidliga förhållanden, förbundets trångboddhet förut medfört.

[49.]

Någon sänkning av personalens löner kunde icke gärna tänkas ifrågakomma.

Efter framhållande att förbundet, som beslutat att under år 1922 utgiva en ny samling prejudikat i fattigvårdsmål, trots för detta ändamål lämnat statsanslag, komme att få vidkännas kostnader för arbetets utgivande, förklarar förbundet sig nödsakat att för år 1923, beträffande avdelningen för fattigvård, begära anslag till samma belopp, som beviljats för år 1922, eller 16,400 kronor.

I fråga om förbundets barnavårdsutskotts allmänna verksamhet har förbundet i sin ifrågavarande skrivelse anfört följande.

Utskottet hade alltjämt utövat en livlig verksamhet för spridandet av kännedom om den nyare lagstiftningen på barnavårdsområdet, särskilt om barnlagarna av år 1917, och för att föra densamma ut i det praktiska livet. I sådant syfte hade instruktionskurser för barnavårdsmän m. fl. anordnats, varjämte en fullständig formulärsamling med därå införda exempel vore under utarbetande, avsedd att kostnadsfritt tillställas varje barnavårdsnämnd i riket. I detta sammanhang erinrades jämväl om den upplysningsverksamhet, som ägde rum genom utgivandet av Vårdarebladet, organ för barnavård och ungdomsskydd, vars upplaga sedan år 1919 nära nog fördubblats. De av barnavårdsutskottet anordnade demonstrationskurserna i barnavård hade erhållit en allt större utsträckning, och ytterligare en kursledarinna hade tillfälligtvis måst anställas. Vid anordnandet av dessa kurser, liksom i övrigt, vore barnavårdsutskottet i stor utsträckning beroende av anslag från kommuner, stiftelser och enskilda föreningar, från vilka bidrag till följd av den rådande depressionen icke kunnat påräknas i samma utsträckning som förut.

Med anledning härav och då barnavårdsutskottet ej på annan väg kunde erhålla de för verksamheten erforderliga medlen, har förbundet, vad angår avdelningen för barnavård, förklarat sig nödsakat begära samma anslag som för år 1922 eller 13,000 kronor.

Angående framställningen om anslag till stipendier vid fattigvårdsförbundets kurs för utbildning av föreståndarinnor för ålderdomshem och barnhem framhåller förbundet, att det vore av största betydelse, att förbundet bleve i tillfälle att utdela stipendier, då eleverna till det övervägande flertalet vore obemedlade eller mindre bemedlade samt oförmögna att själva bestrida kostnaderna för den åtta månader långa kursen, som till nära halva tiden vore förlagd till Stockholm.

Socialstyrelsen har den 5 oktober 1922 avgivit infordrat utlåtande över fattigvårdsförbundets skrivelse den 15 september 1922. Efter erinran

Social-
styrelsen

- [49.] därom att 1921 års riksdag vid beviljande av förhöjt anslag åt förbundet förklarat sig förutsätta, att undersökning genom Kungl. Maj:ts försorg komme till stånd, huruvida icke det arbete, som för närvarande påvilade förbundets barnavårdsavdelning, borde kunna påläggas vederbörande fattigvårdskonsulenter och vid sådant förhållande krav på anslag till verksamheten i fråga framdeles försvinna, anför styrelsen följande.

Då det måste anses tvivelaktigt, huruvida denna överflyttning av förbundets nuvarande arbetsuppgifter till de statliga fattigvårdskonsulenterna lämpligen låte sig göra, och då densamma i varje fall icke torde kunna komma till stånd under år 1923, ansåge styrelsen synnerligen önskvärt, det fattigvårdsförbundet bereddes möjlighet att även under år 1923 upprätthålla sin barnavårdsverksamhet i samma utsträckning som hittills. Den av förbundet företedda beräkningen av inkomster och utgifter för år 1922, vilken betecknats såsom tillämplig även för år 1923 och icke givit styrelsen anledning till någon erinran, syntes giva vid handen att så icke kunde ske, med mindre förbundet komme i åtnjutande av statsbidrag till samma belopp, som beviljats för år 1922.

Beträffande understöd till förbundets egentliga fattigvårdsverksamhet tillstyrkte styrelsen samma belopp å 16,400 kronor, som utgått sedan år 1918.

Socialstyrelsen har vidare i särskilt utlåtande den 23 oktober 1922 tillstyrkt bifall till framställningen om anslag till stipendier.

Statens
fattigvårds-
inspektör.

Med anledning av riksdagens ovan omförmälda yttrande har jag anmodat statens fattigvårdsinspektör att verkställa undersökning och avgiva utlåtande.

Vid den av honom verkställda undersökningen har framgått, att barnavårdsavdelningens verksamhet huvudsakligen avser att sprida upplysning i barnavårdsfrågor genom anordnande av möten och kurser för barnavårdsintresserade, utarbetande och spridning av lämpliga skrifter, publicering av tidskriften »Vårdarebladet», meddelande av undervisning i spädbarnsvård, utgivande av blanketter och för barnavårdsmyndigheter behövliga trycksaker, besvarande av förfrågningar från barnavårdsnämnder och barnavårdsmän m. m.

Denna verksamhet, yttrar fattigvårdsinspektören, torde icke kunna påläggas fattigvårdskonsulenterna, och vore det uppenbarligen till stor skada för utvecklingen av vår barnavård, om den av förbundet utövade verksamheten på detta område upphörde på grund av bristande medel. I vilken mån nämnda verksamhet även för framtiden borde av staten understödjas torde för närvarande vara svårt att avgöra, ty detta berodde ej minst på ett blivande beslut angående vissa delar av förslaget till ny barnavårdslagstiftning, särskilt inspektionen och ungdomsråden. Sannolikt komme det emellertid att visa sig gagneligt, att förbundets barnavårdsverksamhet i allt fall fortsatte någon tid efter den nya lagstiftningens genomförande. Det hade nämligen framgått, att förbundets verksamhet varit av stor betydelse vid den praktiska tillämpningen av 1917 års barnlagar; och troligen skulle det visa sig behövt, att jämväl vid den förestående genom-

gripande förändringen av barnavårdslagstiftningen tillgång finnes till förbundets upplysande verksamhet. I övrigt torde böra framhållas, hurusom statens organ ofta kunde påräkna värdefullt biträde av enskilda sammanslutningar, varigenom de ej sällan, liksom svenska fattigvårdsförbundet och dess barnavårdsutskott, på ett gagneligt sätt kunde komplettera de offentliga organens verksamhet.

[49.]

Med hänsyn till vad den av statens fattigvårdsinspektör verkställda utredningen givit vid handen synes det mig uppenbart, att Svenska fattigvårdsförbundet fortfarande bör åtnjuta understöd för arbetet å dess barnavårdsavdelning likaväl som för verksamheten i övrigt. Men på grund av de statsfinansiella svårigheterna och i betraktande av de inskränkningar, som föreslagits beträffande andra liknande anslag, finner jag statens understöd åt förbundet böra nedsättas med 4,400 kronor till 25,000 kronor. Huru detta belopp skall fördelas mellan barnavårdsverksamheten och förbundets övriga arbete, synes det kunna överlämnas åt förbundet att bestämma.

Departements
chefen.

Vad slutligen angår förbundets begäran om anslag å 3,000 kronor att såsom stipendier utdelas till elever vid förbundets kurs år 1924 för utbildning av föreståndarinnor för ålderdomshem och barnhem, finner jag väl detta syfte synnerligen behjärtansvärt, men, då det icke lär vara alldeles nödvändigt, att en dylik kurs hålles varje år, kan jag icke tillstyrka äskandet av omförmälda stipendieanslag för nu ifrågasvarande budgetår.

I fråga om det anslag, som beviljas till understöd åt förbundet, torde Kungl. Maj:t liksom hittills meddela särskilda bestämmelser för anslaget åtnjutande.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *understöd åt Svenska fattigvårdsförbundet*
för budgetåret 1923—1924 anvisa ett
extra anslag av kronor 25,000.

48. Sveriges bidrag till den internationella föreningen för barnaskydd.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1922 års riksdag på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 2,500 kronor för gäldande av Sveriges bidrag till den internationella föreningen för barnaskydd.

[50.]

För tillkomsten av och syftet med berörda förening, till vilken Sverige anslutit sig genom en internationell konvention, redogjorde jag

Sveriges bi-
drag till den
internatio-
nella för-
eningen för
barnaskydd.
(Extra anslag.)

- [50.] vid behandling av frågan om nyssnämnda anslag i 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 51). Här torde jag endast få erinra därom, att Sveriges årsbidrag utgör 6,000 belgiska francs och att anslaget ifråga var avsett att användas till bestridande av hela årsbidraget för år 1923, då årsbidrag borde utbetalas under första hälften av det år, bidraget avsåge.

Årsbidraget för år 1924 bör alltså beräknas utgå från anslag för budgetåret 1923—1924. Detta anslag torde emellertid, med hänsyn till den låga kursen å belgiska francs, kunna sänkas, förslagsvis till 2,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för gäldande av *Sveriges bidrag till den internationella föreningen för barnskydd* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 2,000.

49. Statsinspektion av fattigvården.

- [51.] Å riksstaten för år 1922 är såsom extra anslag upptaget ett förslagsanslag, högst, 49,650 kronor till statsinspektion av fattigvården. Anslaget sammanfaller till sitt belopp helt med slutsumman för den nu gällande avlöningsstaten för fattigvårdskonsulenterna. För första halvåret 1923 har anslag för ifrågavarande ändamål beviljats med hälften av anslagsbeloppet för år 1922.

Då någon ändring i anslagsbeloppet, för år räknat, icke synes påkallad, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 till *statsinspektion av fattigvården* anvisa ett *extra* anslag av kronor 49,650.

50. Statsbidrag för uppförande eller inrättande av arbetshem.

- [52.] För beredande av statsbidrag till uppförande eller inrättande av i lagen om fattigvården avsedda arbetshem har riksdagen å extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag av 80,000 kronor. För enahanda ändamål är i riksstaten för första halvåret 1923 upptaget ett förslagsanslag av 40,000 kronor.

Kungl. Maj:t har genom kungörelse den 7 juli 1921 (sv. förf.-saml. nr 371) utfärdat närmare bestämmelser angående ifrågavarande statsbidrag och villkoren för desammas tillgodonjutande.

Enligt nämnda kungörelse utgår statsbidrag, där för anordnande av arbetshem ny byggnad uppföres, med högst hälften av byggnadskostnaderna, däri ej inräknade utgifter för tillhörande jordområde eller tomt eller för inventarier, dock med den inskränkning, att bidraget ej må överstiga 2,500 kronor för varje, för å arbetshemmet intagen person avsedd sängplats, som hemmet beräknas rymma. Där för anordnande av arbetshem inköpes redan befintlig byggnad, utgår statsbidrag med högst hälften av köpesumman, i vad densamma avser själva byggnaden, samt av kostnaderna för de om- eller tillbyggnadsarbeten, som nödvändiggöras av byggnadens användande till arbetshem, dock med den inskränkning, att bidraget ej må överstiga 1,500 kronor för varje sådan sängplats, som förut är nämnd. Skall till arbetshem användas i vederbörandes ägo befintlig byggnad, som ej uppförts eller inköpts för sådant ändamål, utgår statsbidrag med högst hälften av kostnaderna för de om- eller tillbyggnadsarbeten, vilka äro nödiga för byggnadens användande till arbetshem, dock med den inskränkning, att bidraget ej må överstiga 1,000 kronor för varje sådan sängplats, som ovan omförmäls.

Ifrågavarande statsbidrag utgår vare sig hemmet anordnats av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, eller det kommit till stånd i annan ordning.

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t hittills beviljat statsbidrag dels med 82,500 kronor till Gävle—Dala arbetshemsförbund, bildat av Gävleborgs och Kopparbergs läns landsting samt Gävle stad, vilka gemensamt inköpt ett i Kopparbergs län beläget ålderdomshem för inrättande av ett arbetshem, och dels med 20,000 kronor till Kalmar läns södra landsting för inrättande av ett arbetshem å en landstinget tillhörig egendom. Det förstnämnda arbetshemmet är avsett att träda i verksamhet den 1 januari 1923, det sistnämnda den 1 juli samma år. Enligt ovannämnda kungörelse må beviljat statsbidrag icke till vederbörande utbetalas, förrän arbetshemmet blivit av statens fattigvårdsinspektör avsynat och därvid befunnits inrättat i överensstämmelse med den fastställda planen samt till riktigheten styrkta räkenskaper över kostnaderna för arbetshemmets uppförande eller inrättande blivit av fattigvårdsinspektören granskade. Då det knappast torde kunna förväntas, att sådana räkenskaper hinna avslutas före den tid, då ifrågavarande arbetshem beräknats träda i verksamhet, lära de beviljade statsbidragen icke komma att utbetalas förr än efter den 1 januari respektive den 1 juli 1923. Det för år 1922 anvisade förslagsanslaget torde sålunda icke komma att tagas i anspråk för beredande av ovanberörda statsbidrag å 82,500 kronor till Gävle—Dala arbetshemsförbund, utan torde detta bidrag i stället komma att belasta det för första halvåret

- [52.] 1923 uppförda förslagsanslaget å 40,000 kronor, vilket i så fall kommer att överskridas. Det Kalmar läns södra landsting beviljade statsbidraget å 20,000 kronor kan åter tänkas bli utänordnat först under budgetåret 1923—1924.

För beräkning av de sannolika kraven å statsbidrag till uppförande eller inrättande av arbetshem jämväl för övriga delar av landet hava genom departementets byrå för fattigvårdsärenden uppgifter infördrats från samtliga landsting och städer, som ej deltaga i landsting. Enligt dessa uppgifter skulle, om förefintliga planer i berörda hänseende bleve i större utsträckning realiserade, statsbidrag kunna komma att under budgetåret 1923—1924 utbetalas till ett sammanlagt belopp av mera än 200,000 kronor. Men då dessa planer i allmänhet ännu icke lett till definitiva beslut samt det under nuvarande förhållanden måste anses mer än troligt, att deras realiserande kommer att i stor utsträckning fördröjas utöver den beräknade tiden, har jag icke funnit sannolikt, att förevarande förslagsanslag under nu ifrågakommande budgetår kommer att tagas i anspråk till högre belopp än omkring 100,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 till beredande av statsbidrag till *uppförande eller inrättande av i lagen om fattigvården avsedda arbetshem* anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 100,000.

51. Statsbidrag till driftkostnaderna vid arbetshem.

- [53.] På framställning av Kungl. Maj:t har 1922 års riksdag till beredande av statsbidrag till driftkostnaderna vid i lagen om fattigvården avsedda arbetshem å extra stat för första halvåret 1923 anvisat ett förslagsanslag av 25,000 kronor.

Statsbidrag till driftkostnaderna vid arbetshem.

(Extra anslag.)

Genom kungörelse den 9 juli 1920 (sv. förf.-saml. nr 607) hava fastställts villkoren för erhållande av statsbidrag till driftkostnaderna vid ifrågakommande arbetshem. Enligt nämnda kungörelse utgår statsbidrag halvårsvis med 250 kronor för en var av det antal understödstagare eller försörjningspliktiga, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna å arbetshemmet.

Det kunde måhända ifrågasättas, huruvida icke beloppet av det år 1920 bestämda statsbidraget, uppgående till 500 kronor för år och intagen person, borde något sänkas. Då emellertid, såsom av det föl-

jande framgår, någon erfarenhet ännu icke vunnits rörande driftkostnaderna vid ifrågavarande anstalter, finner jag mig icke för närvarande böra framställa något förslag i sådant hänseende.

[53.]

Vid beräkning av det för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisade anslaget antogs, att ett par arbetshem under år 1922 skulle komma till stånd. Så har emellertid ej skett och följaktligen kommer ej heller förenämnda anslag att i någon mån anlitas. Såsom av det under nästföregående punkt anförda framgår, har Gävle—Dala arbetshem beräknats eventuellt träda i verksamhet den 1 januari 1923. Räknar man beträffande detta hem under första halvåret 1923 med en medelbeläggning av 30 platser och under senare halvåret med beläggning å hela antalet platser, eller 53 stycken, skulle driftkostnadsbidragen för detta år, vilka förfalla till betalning under budgetåret 1923—1924, uppgå till 20,750 kronor. Därest vidare Kalmar läns södra landstings arbetshem om 20 platser kan tagas i bruk vid avsedd tidpunkt eller den 1 juli 1923, skulle, med full beläggning under senare halvåret 1923, krävas ett statsbidrag till detta arbetshem å 5,000 kronor; så fullständig beläggning är dock knappast antaglig. Såvitt av de inkomna uppgifterna kan bedömas, torde för övriga planerade arbetshem driftkostnadsbidragen under budgetåret 1923—1924 näppeligen komma att överstiga 10,000 kronor. Vid sådant förhållande synes mig det för nämnda budgetår erforderliga anslaget lämpligen kunna beräknas till 35,000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 till beredande av statsbidrag till *driftkostnaderna vid i lagen om fattigvården avsedda arbetshem* anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 35,000.

52. Barnhusen.

I riksstaten äro upptagna särskilda ordinarie bestämda anslag till allmänna barnhuset i Stockholm, till frimurarbarnhuset och till barnhusen i landsorten. I staten för år 1922 uppfördes anslagen till respektive 84,700 kronor, 2,750 kronor och 28,380 kronor. För första hälften av år 1923 äro anslagen bestämda till hälften av nyss angivna belopp. Anslagen avse i huvudsak att lämna gottgörelse för vissa, vederbörande anstalter av ålder tillförsäkrade förmåner, som sedermera indragits.

[54.]

Barnhusen.
(Ordinarie
anslag.)

[54.] Ur budgetteknisk synpunkt synes det lämpligt att sammanslå anslagen ifråga till ett anslag under rubriken »barnhusen», vilket anslag alltså skall uppgå till summan av de tre särskilda anslagens årsbelopp eller till 115,830 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med uteslutande ur riksstaten av de ordinarie anslagen till allmänna barnhuset i Stockholm, till frimurarbarnhuset och till barnhusen i landsorten, under rubriken *barnhusen* uppföra ett *ordinarie* anslag med kronor 115,830.

Diverse sociala ändamål.

53. Drottning Sophias skyddshem.

[55.] Med bifall till Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet har riksdagen till understöd åt Drottning Sophias skyddshem på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1919—1922 4,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämde.

*Drottning
Sophias
skyddshem.
(Extra anslag.)*

I skrivelse den 5 augusti 1921 gjorde styrelsen för hemmet framställning om statsbidrag för år 1923 med ett till 7,500 kronor förhöjt belopp.

Något anslag till beredande av statsbidrag för år 1923 äskades emellertid icke av 1922 års riksdag. Utbetalning av dylikt statsbidrag ansågs nämligen kunna anstå till 1923 års senare hälft.

I skrivelse den 21 augusti 1922 har hemmets styrelse gjort framställning om beredande av anslag för budgetåret 1923—1924 till hemmets verksamhet med 4,000 kronor.

*Social-
styrelsen.*

Socialstyrelsen har den 14 september 1922 häröver avgivit infortrat utlåtande och därvid i huvudsak anfört följande.

Av den föreliggande revisionsberättelsen rörande förvaltningen av Drottning Sophias skyddshem under år 1921 framginge, att inkomsterna överstege utgifterna med 5,736 kronor 7 öre; överskottet syntes hava använts till att nedbringa skulden till utomstående, vilken vid 1922 års ingång uppgått till endast 976 kronor 51 öre. Vid sådant förhållande torde måhända beloppet av det begärda statsbidraget — 4,000 kronor — förefalla onödigt stort.

Vid bedömande av 1921 års räkenskaper torde emellertid böra tagas i betraktande dels den rent tillfälliga karaktären hos inkomstposten »lotteriets vinst» — icke mindre än 7,128 kronor 94 öre — dels att den stora posten »gåvor och bidrags konto» å 10,554 kronor endast till ringa del utgjordes av fasta tillskott. Med hänsyn till dessa båda omständigheter samt till karaktären av hemmets

verksamhet funne socialstyrelsen skäligt, att hemmet för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 tillerkändes statsanslag med lika stort belopp som hittills utgått för år eller med 4,000 kronor. [55.]

Med hänsyn till den statsfinansiella situationen och i betraktande av de inskränkningar, som ansetts oundgängliga med avseende å en del jämförliga anslag, synes mig förevarande anslags belopp skäligen böra nedsättas till 3,000 kronor. Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *understöd åt Drottning Sophias skyddshem*
för budgetåret 1923—1924 anvisa ett
extra anslag av kronor 3,000.

54. Frälsningsarméns räddningshem.

Till understöd åt frälsningsarméns räddningshem har riksdagen å tilläggsstat för år 1921 och å extra stat för år 1922 anvisat särskilda förslagsanslag, högst, vardera å 10,000 kronor. Något anslag för ändamålet äskades icke för första halvåret 1923, då utbetalning av statsbidrag för nämnda år ansågs kunna anstå till årets senare hälft. Angående syftet med och sättet för hemmens verksamhet tillåter jag mig hänvisa till 1921 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkten 58. [56.]

Frälsnings-
arméns rädd-
ningshem.
(Extra anslag.)

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 27 mars 1922 har nu för frälsningsarméns räddningshem gjorts framställning om statsbidrag för verksamheten vid hemmen för år 1923. I skrivelsen anföres följande.

Arbetet vid hemmen hade under 1920 och 1921 fortgått enligt samma plan som hittills, och behovet av understöd från staten vore fortfarande stort. Då det vore att befara, att den rådande arbetslösheten komme att öka antalet fallna kvinnor samt arbetslösheten medförde nästan oöverstigliga svårigheter att skaffa de omhändertagna platser, varför man mer än hittills måste rent pekuniärt hjälpa skyddslingarna, ifrågasattes, huruvida anslag för år 1923 kunde utgå med något högre belopp än förut, förslagsvis 15,000 kronor. Skulle med hänsyn till de rådande ekonomiska tiderna svårigheter möta för anslagets höjande, hemställdes om ett anslag för nämnda år å 10,000 kronor.

Enligt skrivelsen bilagda uppgifter funnos å hemmen vid 1920 års slut sammanlagt 107 kvinnor och 38 späda barn. Vid utgången av år 1921 var antalet kvinnor 126 och barn 36. Utom de i hemmen intagna hava åtskilliga kvinnor och barn mera tillfälligt fått vistas i hemmen.

[56.] Av bilagda redogörelser för hemmens ekonomiska ställning under åren 1920 och 1921 framgår, att behållna inkomsten av vid hemmen utfört arbete uppgått till följande belopp

	1920	1921
för det ena hemmet i Stockholm	37,021: 31	26,988: 28
» » andra » » »	30,606: 68	27,557: 68
» hemmet i Sundbyberg	31,608: 62	31,024: 09
» » i Göteborg	18,098: 65	18,474: 87
» » i Malmö	14,210: 59	11,359: 16
Summa kronor	131,545: 85	115,404: 08.

Till tackande av den brist, som trots de kommunala bidragen och för 1921 jämväl statsbidragen uppstått å verksamheten vid hemmen, hava anslag lämnats av den till frälsningsarmén hörande s. k. slum- och räddningsverkets expedition. Dessa hava uppgått till följande belopp, nämligen för det ena hemmet i Stockholm 325 kronor år 1921, det andra hemmet i Stockholm 250 kronor år 1920 och 551 kronor år 1921, hemmet i Sundbyberg 1,000 kronor år 1920 och 335 kronor år 1921 samt hemmet i Göteborg 1,600 kronor år 1920 och 1,310 kronor år 1921.

Socialstyrelsen har den 8 juni 1922 avgivit infordrat utlåtande i ärendet.

Styrelsen förklarar, att styrelsen alltjämt ansåge, att verksamheten vid hemmen med hänsyn till såväl dess humanitära syfte som det synbarligen förtjänstfulla sätt, på vilket den bedreves, vore förtjänt av det allmännas omvårdnad. Vidare anför styrelsen:

Det borde emellertid tillses, att understöd från det allmännas sida icke verkade i sådan riktning, att andra inkomstmöjligheter eftersattes, i samma mån som det ekonomiska ansvaret överflyttades på det allmänna. Styrelsen hade ur förevarande synpunkt jämfört de till ansökningen fogade räkenskapstabellerna för åren 1920 och 1921. De inkomstposter, som i detta sammanhang vore av intresse, nämligen »gåvor», »bidrag från upprättade flickor» samt »anslag från slum- och räddningsverkets expedition» upptoges för år 1920 till sammanlagt resp. 51,182: 61, 70: — och 2,850: — kronor samt för år 1921 till resp. 23,831: 42, 660: 95 och 2,521: — kronor. Erinras borde, dels att i posten »gåvor», för år 1920 51,182: 61 kronor, inginge ett belopp av 20,150: 51 kronor, som åstadkommits genom särskild insamling för beredande av medel för tillbyggnad av hemmet Skogsbo vid Sundbyberg, och dels att i motsvarande post för år 1921 ej inräknats ett bidrag å 1,000 kronor ur Erik Säterstens nödhjälpsfond. Det borde även nämnas, att frälsningsarmén syntes hava hyresfritt upplåtit lokaler åt hemmen under båda åren. Av det anförda syntes framgå, att hemmen under 1921, ehuru de då kommit i åtnjutande av bidrag från staten, lyckats förskaffa sig enskilt understöd i ungefär samma utsträckning som under närmast föregående år.

[56.]

Vid en granskning av 1921 års tablåer framginge vidare, att under sagda år understöd från det allmänna utgått med sammanlagt 24,600 kronor, därav 10,000 kronor av statsmedel och 14,600 kronor av kommunala medel. Posterna »inkomst av arbete» däremot upptoge, efter avdrag av vissa med arbetet förenade utgifter för materialier, sammanlagt ett nära fem gånger så stort belopp eller 115,404:08 kronor. Å andra sidan belöpte sig de viktiga utgifter, som hänförde sig till kostnaderna för hushållen, kläder samt bränsle och lyse till sammanlagt 100,136:92 kronor. Hemmens ekonomi hade sålunda till väsentlig del baserats på självförsörjning, vilket vittnade om att vederbörande allvarligt vinnlagt sig om arbetsfliten inom hemmen. Särskilt om man toge i betraktande arten av hemmens klientel, syntes de vunna arbetsresultaten värda allt erkännande. Eventuella farhågor för att understöd från det allmänns sida kunde verka något förslappande på arbetsfliten inom hemmen, vilken syntes böra tillmätas den största betydelse för verksamheten jämväl ur andra synpunkter än det rent ekonomiska, syntes sålunda icke behöva hysas.

Med hänsyn till vad sålunda anförts tillstyrker socialstyrelsen statsunderstöd för ifrågavarande ändamål för år 1923. Beträffande frågan om statsbidragets höjande, förslagsvis till 15,000 kronor, yttrar styrelsen följande:

Det torde ej kunna förnekas, att vägande skäl anförts för en sådan förhöjning. Det torde sålunda vara att befara, att de hårda ekonomiska tiderna komme att medföra en skärpning av de sociala missförhållanden, vilkas verkningar räddningshemmen sökte mildra, och att såsom en följd härav ökade krav komme att ställas på hemmen. Ehuru varje ökning av anspråken på statskassan för närvarande måste ingiva synnerliga betänkligheter, ansåge sig styrelsen ej böra avstyrka, att statsunderstöd finge utgå med det ifrågasatta högre beloppet, 15,000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har frälsningsarméns ifrågavarande, i socialt och humanitärt avseende betydelsefulla verksamhet under år 1920 och 1921 fortgått enligt samma plan som förut och skötts på ett mycket förtjänstfullt sätt. Stor arbetsflit råder alltjämt inom hemmen, och verksamheten synes inriktad på att hemmen skola kunna till största delen underhållas genom inkomster av det vid hemmen utförda arbetet. Detta har ock kunnat genomföras tack vare slumsysstrarnas uppoffrande strävanden. Vikten av att hemmens verksamhet får fortgå utan inskränkning har ökat därigenom, att den liknande verksamhet, som förut bedrivits av stiftelsen Hemmet Fristad, numera upphört. Jag hyser därför icke någon tvekan att tillstyrka äskandet av fortsatt anslag till förevarande ändamål. Någon höjning av anslagets hittillsvarande belopp, 10,000 kronor, anser jag mig likväl icke för närvarande kunna tillstyrka. Tvärtom måste jag, av samma skäl som anförts beträffande minskningen av det under nästföregående punkt

Departements-
chefen.

- [56.] omförmälda anslaget, förorda en nedsättning jämväl av förevarande anslag, förslagsvis till 9,000 kronor.

Därest statsanslag beviljas, torde Kungl. Maj:t såsom villkor för dess åtnjutande föreskriva, att räddningshem skall stå under tillsyn av överståthållarämbetet respektive vederbörande länsstyrelse, till vilken myndighet årligen av hemmet skall avgivas av revisionsberättelse åtföljd redogörelse för hemmets verksamhet under närmast föregående år, samt att en av Kungl. Maj:t utsedd revisor skall å kronans vägnar deltaga i granskningen av hemmets förvaltning och räkenskaper.

På grund av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt frälsningsarméns räddningshem
för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 9,000.

55. Vita bandets småbrukshem Håkanstorp.

- [57.] Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen till understöd åt Vita bandets småbrukshem Håkanstorp på tilläggsstat för år 1921 och på extra stat för år 1922 anvisat särskilda förslagsanslag, högst, å 2,500 kronor.

*Vita bandets
småbrukshem
Håkanstorp.
(Extra anslag.)*

Något anslag för ändamålet äskades icke för första halvåret 1923, då utbetalning av för nämnda år begärt statsbidrag ansågs kunna anstå till årets senare hälft.

Hemmets uppgift är — såsom framgår av 1921 års statsverksproposition, femte huvudtiteln punkten 60 — att giva vård och kristlig fostran åt försummade unga flickor samt giva dem utbildning i ett lanthems olika sysslor.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 2 oktober 1922 har styrelsen för hemmet gjort förnyad framställning om statsbidrag åt hemmet för år 1923 med 2,500 kronor. Häri framhålles, att hemmets verksamhet under år 1921, trots statsunderstödet samt en utdelning från »Kronprinsessan Margaretas Minnesfond» å 7,000 kronor, utvisat en förlust å 6,313 kronor. Detta berodde delvis på ogynnsamma förhållanden för lantbruket och delvis på minskade bidrag från vitabandsföreningar och enskilda personer. Som hemmet för år 1923 icke hade att räkna med något anslag från berörda minnesfond och då gåvokontot dittills under 1922 utvisade en fortsatt minskning av de frivilliga bidragen, vore hemmet för sitt ekonomiska bestånd i stort behov av fortsatt statligt understöd.

Enligt skrivelsen bifogad årsberättelse för år 1921 funnos vid årets början 12 skyddslingar intagna å hemmet och vid årets slut 10. Hemmets inkomster och utgifter för år 1921 balansera, enligt revisionsberättelsen, å ett belopp av 27,250 kronor 95 öre. [57.]

I infortrat utlåtande den 7 oktober 1922 har socialstyrelsen tillstyrkt bifall till framställningen. Socialstyrelsen.

Då hemmets samhällsnyttiga verksamhet synes fortfarande bedrivas på ett i allo tillfredsställande sätt, men hemmets ekonomiska ställning det oaktat uppenbarligen är svag, anser jag mig böra förorda, att statsunderstöd tillerkännes hemmet även för år 1923. Med hänsyn till den ekonomiska situationen torde detta understöd likväl böra bestämmas till 2,000 kronor, att utgå i enlighet med hittills tillämpade föreskrifter. Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt *Vita bandets småbrukshem Håkanstorp* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av kronor 2,000.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

1. Medicinalstyrelsen.

I skrivelse den 26 augusti 1922 har medicinalstyrelsen vid behandling av frågan om styrelsens stat för kommande budgetår framhållit, att det jämlikt gällande bestämmelser åläge styrelsen att godkänna förslag till spisordning vid lasaretten och utfärda utspisningsstater för hospitalen. Då det för berörda ändamål ofta föreläge behov att anlita på området speciellt sakkunnig, har styrelsen anhållit om ökning från och med den 1 juli 1923 av antalet medlemmar av det vetenskapliga rådet vid styrelsens sida från 14 till 15, i syfte att rådet måtte kunna förstärkas med en representant för vetenskapsgrenen näringsfysiologi. [58.]

Kostnaden för denne ifrågasatta medlem av det vetenskapliga rådet har styrelsen enligt närmare angivna grunder beräknat till omkring 600 kronor för år, med vilket belopp vederbörande anslagspost i styrelsens ordinarie stat ävensom årsanslaget borde förhöjas från och med budgetåret 1923—1924. Medicinalstyrelsen. (Ordinarie anslag.)

[58.] Enligt min mening har medicinalstyrelsen icke visat förefintligheten av ett så starkt och stadigvarande behov av en särskild expert i näringsfysiologi, att det vetenskapliga rådet av denna anledning nu måste ytterligare utökas med en medlem. I fråga om avlöningen till de hittillsvarande medlemmarna synes någon ändring ej böra ske, dock att dyrtidstillägg i intet fall bör utgå.

Finansdepartementets granskningsnämnd. Emellertid har den på förslag av chefen för finansdepartementet tillsatta granskningsnämnden ansett viss nedsättning kunna äga rum av den inom den ordinarie staten upptagna anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare, vetenskapliga rådet, veterinärrådet m. m. Till stöd härför har anförts i huvudsak följande.

Anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. å 94,000 kronor har för år 1922 intill den 1 oktober belastats med 48,590 kronor 91 öre. Bland dessa befattningshavare lärar med hänsyn till den dagliga arbetstidens ökning till 7 timmar en amanuens med heltidstjänstgöring kunna indragas. Därest efter styrelsens inflyttning i ny lokal en för verket gemensam skrivcentral inrättas, förefinnes utsikt att inbespara ett å två kvinnliga skrivbiträden. Med hänsyn härtill samt med ledning av den beräkning å anslagsbelastningen, som kan göras för år 1922, synes det som om anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. kan nedsättas till 80,000 kronor eller alltså med 14,000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder den av granskningsnämnden sålunda uttalade uppfattningen. Om sålunda anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare m. m. kan nedsättas till 80,000 kronor, bör det ordinarie förslagsanslaget till medicinalstyrelsen, som för första halvåret 1923 utgår med 182,550 kronor eller efter 365,100 kronor för år räknat, från och med nästkommande budgetår upptagas till 351,100 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva sådan ändring i den ordinarie staten för medicinalstyrelsen, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, vetenskapliga rådet, veterinärrådet m. m. från och med den 1 juli 1923 nedsättes från 94,000 kronor med 14,000 kronor till 80,000 kronor;

dels ock i riksstaten uppföra det ordinarie förslagsanslaget till medicinalstyrelsen med ... kronor 351,100.

2. Övergångsstat.

Å medicinalstyrelsens övergångsstat är uppförd en kamrer med en avlöning av 4,500 kronor. Härjämte äger denne tjänsteman åtnjuta, fränsett ålderstillägg, dels tillfällig löneförbättring med 1,000 kronor, dels ock å extra stat genom ett av riksdagen för varje år särskilt för ändamålet beviljat anslag ett personligt avlöningstillägg av 1,300 kronor.

Då nämnde kamrer, enligt vad medicinalstyrelsen meddelat, fortfarande torde komma att kvarstå å övergångsstat, lärar, såsom medicinalstyrelsen ock föreslagit, alltjämt böra upptagas ett ordinarie anslag å 4,500 kronor, för år räknat, till styrelsens övergångsstat samt ett särskilt belopp å 1,300 kronor beräknas till personligt avlöningstillägg åt ifrågavarande tjänsteman.

Rörande det för nämnda lönetillägg erforderliga beloppet gör jag framställning under nästföljande punkt.

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *medicinalstyrelsen: övergångsstat* med kronor 4,500.

[59.]
Övergångs-
stat.
(Ordinarie
anslag.)

3. Upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet.

För upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 34,700 kronor. Anslaget var avsett att bereda avlöning enligt angivna grunder (statsverkspropositionen 1921, femte huvudtiteln, punkt 63) åt vissa för handläggning av apoteksärenden erforderliga extra befattningshavare inom styrelsen ävensom åt den jämlikt brev den 7 november 1919 hos styrelsen anställda inspektrisen över sjuksköterskeväsendet.

Genom brev den 24 februari 1922 fixerade Kungl. Maj:t, i anslutning till ovan berörda grunder, de avlöningar, ifrågavarande befattningshavare med undantag av två amanuenser skulle åtnjuta från och med år 1922 enligt den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. uppförda löneplanen, på följande sätt:

[60.]
Upprätt-
hållande av
medicinal-
styrelsens
verksamhet.
(Extra anslag.)

[60.]

för en extra byråchef	Avd. B 20
för en byråapotekare	» B 15
för ett kontorsbiträde	» C 2
för inspektrisen över sjuksköterskeväsendet	» C 8

Härjämte meddelades bestämmelser i fråga om avlöningsförmånerna n juridiskt bildad och en farmaceutiskt utbildad amanuens.

För första halvåret 1923 har riksdagen för upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet beviljat ett extra anslag å 18,350 kronor, vilket motsvarar hälften av det för år 1922 anvisade anslaget, ökat med hälften av det belopp, 2,000 kronor, som en av Kungl. Maj:t föreslagen (statsverkspropositionen 1922, femte huvudtiteln, punkt 61) och av riksdagen godkänd omläggning av arbetet med granskningen av medicinaltaxan årligen beräknas medföra.

Medicinal-
styrelsen.

För nu ifrågavarande budgetår har medicinalstyrelsen i skrivelse den 26 augusti 1922 hemställt om ett extra anslag å 36,700 kronor eller samma belopp, för år räknat, som det senast anvisade.

Departements-
chefen.

Den på förslag av chefen för finansdepartementet tillsatta granskningsnämnden har ansett den från förevarande anslag avlönade extra byråapotekarbefattningen kunna undvaras, vilket skulle medföra en besparing å förevarande anslag av 7,212 kronor för år.

Mot nämndens ifrågavarande förslag finner jag intet vara att erinra. Förevarande anslag skulle således kunna, för år räknat, nedsättas till i runt tal 29,500 kronor.

Såsom jag under närmast föregående punkt framhållit, erfordras jämväl för budgetåret 1923—1924 ett belopp av 1,300 kronor till personligt avlöningstillägg åt en å övergångsstat uppförd befattningshavare hos medicinalstyrelsen. Detta belopp, som hittills i riksstaten varit uppfört under särskild anslagsrubrik, synes mig av budgettekniska skäl böra inräknas i anslaget till upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet. Läggas beloppet 1,300 kronor till ovan angivna summa 29,500 kronor, erhålles ett belopp av 30,800 kronor, vartill anslaget för upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet alltså torde upptagas för budgetåret 1923—1924.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet*, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 30,800.

Statsmedicinska anstalten.**4. Statens bakteriologiska laboratorium.**

Det ordinarie anslaget till statens bakteriologiska laboratorium, som i riksstaten sedan år 1920 är upptaget till 102,290 kronor, för år räknat, torde jämväl för nu ifrågakvarande budgetår böra upptagas med samma belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [61.]

Statens bakteriologiska laboratorium.
(Ordinarie anslag.)

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *statens bakteriologiska laboratorium* med kronor 102,290.

5. Upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium.

Det ordinarie anslaget till statens bakteriologiska laboratorium utgår, såsom ovan nämnts, från och med år 1920 med 102,290 kronor. Till täckande av förluster, som under åren 1918 och 1919 uppkommit å laboratoriets drift, anvisades å tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 73,000 kronor. Då det visade sig, att brist uppstått jämväl för år 1920 samt att det ordinarie anslaget icke heller för följande år komme att räcka, anvisades å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 240,000 kronor, av vilket anslag 120,000 kronor voro avsedda till täckande av 1920 års brist. Jämväl för år 1922 och för första halvåret 1923 har riksdagen, utöver vederbörande ordinarie anslag, på extra stat anvisat förslagsanslag, högst, å respektive 120,000 kronor och 50,000 kronor. [62.]

Upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium.
(Extra anslag.)

I skrivelse den 21 augusti 1922 meddelar medicinalstyrelsen, att det, på grund av influtna hyror för en del av laboratoriets lokaler vid Idungatan samt prisfall å åtskilliga förnödenheter, torde kunna beräknas, att av ovannämnda för år 1922 anvisade tilläggsanslag å 120,000 kronor endast omkring 35,000 kronor behövde tagas i anspråk. Då förhållandena under budgetåret 1923—1924 torde bli ungefärligen desamma som under år 1922, syntes ett extra anslag krävas för nyssnämnda budgetår till belopp av högst 50,000 kronor, häri inräknat utgifterna för en eventuell utvidgning av laboratoriets verksamhet genom inrättande av en avdelning för att bereda vaccin för behandling av sådana personer, som blivit bitna av rabiessjuka hundar.

Medicinalstyrelsen.

[62.] Uti en sedermera avgiven, den 9 september 1922 dagtecknad promemoria har från styrelsens sida framlagts de närmare kalkyler, som inom styrelsen uppgjorts för beräkning av nyssnämnda extra anslag.

I denna promemoria anföres i huvudsak följande:

Utgifterna för anslagsposten »tillfälliga biträden, övrig betjäning, vikariatsersättning, renskrivning m. m.», i den ordinarie staten upptagen till 6,500 kronor, hade under första halvåret 1922 utgjort kronor 11,233:69. Vid årets slut torde alltså nämnda anslagspost komma att överskridas med omkring 16,000 kronor.

Utgifterna för anslagsposten »hyra av erforderliga lokaler», som i den ordinarie staten upptagits till 11,750 kronor, hade, i vad de avsåge första halvåret 1922, uppgått till kronor 28,755:53. Laboratoriets hyresutgifter kunde för år beräknas uppgå till omkring 57,500 kronor. Inkomsterna för denna titel, i den mån de belöpte på året, torde år 1922 komma att uppgå till omkring 33,600 kronor, varför en brist för året torde uppstå på i runt tal 12,200 kronor.

Å anslagsposten »belysning, bränsle, gas, vatten m. m.» — i ordinarie staten bestämd till 1,400 kronor — hade utgifterna vid halvårsskiftet uppgått till 4,051 kronor. Bristen vid årets slut torde komma att i runt tal uppgå till 6,800 kronor.

Å anslagsposten »beredning av vaccin, tillverkning av serum, inköp av djur, anskaffande av apparater och reagens m. m.» å 47,940 kronor funnes vid halvårsskiftet 1922 en behållning av kronor 23,394:84 eller kronor 575:16 mindre än halva årsanslaget. Huruvida vid årets slut anslagsposten i fråga komme att visa någon brist, vore nu svårt att avgöra, men syntes med ledning av räkenskaperna för den gångna delen av senare halvåret kunna antagas, att så icke skulle bli va fallet.

Det kunde således, att döma av dittills tillgängliga uppgifter, beräknas, att 1922 års anslag för upprätthållande av laboratoriets drift komme att tagas i anspråk med ovan angivna belopp å 16,000, 12,200 och 6,800 kronor eller med tillhopa 35,000 kronor.

Förhållandena under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 kunde antagas bli va i huvudsak desamma som under år 1922. Visserligen kunde möjligen beräknas, att ytterligare prisfall inträffade beträffande en del för laboratoriet erforderliga förnödenheter, men å andra sidan torde en önskvärd sänkning av priserna på sera och vacciner, som bereddes å laboratoriet, komma att medföra minskning av dess inkomster å sagda tillverkning.

Rörande den ifrågasatta utvidgningen av laboratoriets verksamhet genom inrättande av en avdelning för beredande av vaccin mot rabies yttras i promemorian i huvudsak följande:

Det vore den i Finland utbrutna rabiesepizootien, som syntes påkalla åtgärder för mötande av nämnda sjukdom, därest densamma skulle spridas till Sverige. På framställning av styrelsen hade Kungl. Maj:t genom brev den 7 juli 1922 bemyndigat styrelsen att vidtaga åtgärder, som styrelsen kunde finna erforderliga till förebyggande av att förenämnda sjukdom infördes i riket samt, för den händelse fall av sjukdomen skulle inträffa, till hämmande av dess vidare utbredning ävensom att bestrida de kostnader, som därav kunde föranledas, av

förslagsanslaget under nionde huvudtiteln till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren.

[62.]

Förberedande åtgärder syntes emellertid böra vidtagas ej blott för hindrande av sjukdomens utbredning bland husdjuren utan även för behandling av personer, som blivit bitna av sjuka djur. På framställning av styrelsen hade visserligen vederbörande finska myndigheter medgivit, att svenska undersåtar finge i dylika fall kostnadsfritt behandlas i Hälsingfors. Då detta medgivande gällde tillsvidare och icke syntes böra tagas i anspråk i mera omfattande utsträckning, borde dylik behandling i händelse av behov anordnas i Stockholm och för behandlingen erforderlig medicin beredas vid statens bakteriologiska laboratorium. Utredning angående de förberedande åtgärder, som kunde bli erforderliga för anordnande av en dylik beredskap mot sjukdomen, hade påbörjats, men ännu icke slutförts. Kostnaderna för dessa åtgärder — inräknat hyra för erforderlig lokal — kunde emellertid preliminärt beräknas till 15,000 kronor.

Av medicinalstyrelsens utredning framgår, att det är den ordinarie statens anslagsposter till tillfälliga biträden m. m., till hyra samt till belysning, bränsle m. m., som även för nu ifrågavarande budgetår skulle kräva tillskott. Mot styrelsens beräkningar av de till förstärkning av dessa poster avsedda beloppen har jag ingen erinran att göra.

Departements-
chefen.

Innan jag närmare ingår på styrelsens beräkning av anslagsposten till beredning av vaccin, tillverkning av sera m. m., tillåter jag mig erinra om följande.

Partiförsäljningen av antidifteriserum sker för hela riket från medicinalstyrelsens serumförråd, dit serum levereras av tillverkarna: bakteriologiska laboratoriet och aktiebolaget svenska seruminstitutet.

I sammanhang med beviljande av det extra anslaget för första halvåret 1923 yttrade 1922 års riksdag (skrivelse nr 5 A, punkt 57), att riksdagen, med anledning av att departementschefen uttalat den meningen att någon ökning i laboratoriets inkomster under år 1923 ej torde kunna påräknas, sökt bilda sig en uppfattning rörande den fördelning av tillverkningen av sera, som enligt ett kort tid förut av medicinalstyrelsen upprättat kontrakt skulle komma till stånd mellan statens bakteriologiska laboratorium och enskild tillverkare. På grund av de upplysningar, som därunder kommit riksdagens vederbörande utskott till del, funne sig riksdagen böra uttala önskvärheten av att sagda fördelning så uppassades, att laboratoriets tillverkning av sera måtte kunna utföras under så ekonomiskt gynnsamma betingelser som möjligt.

Redan innan anslagsfrågan slutbehandlats av riksdagen, hade i en av flera läkare till Kungl. Maj:t ingiven skrift framhållits angelägenheten av dels att laboratoriet sattes i tillfälle att tillverka så stor mängd antidifteriserum, som vore möjligt med förhandenvarande personal och utrymme, för såvitt laboratoriet därför kunde vinna avsättning, dels ock att priset på antidifteriserum ej sattes högre än att det täckte rimliga tillverkningskostnader; och anfördes tillika, att det enklaste medlet härtill vore att finna i uppsägning av ett mellan medicinalstyrelsen och aktiebolaget svenska seruminstitutet den 19 december 1921 upprättat kontrakt angående leverans av antidifteriserum.

[62.]

I detta ärende upplystes sedermera från medicinalstyrelsen, att den 29 september 1922 upprättats nytt kontrakt mellan styrelsen och aktiebolaget svenska seruminstitutet angående leverans av antidifteriserum, att gälla från och med den 1 november 1922, enligt vilket kontrakt ovannämnda mellan styrelsen och bolaget den 19 december 1921 upprättade kontrakt annullerades och i sammanhang därmed den myckenhet antidifteriserum, som bolaget ägde leverera, minskades från två tredjedelar till omkring hälften av den mängd dylikt serum, som levererades från medicinalstyrelsens serumförråd, samt prisen å av bolaget levererat antidifteriserum väsentligen sänktes.

Genom beslut den 27 oktober 1922 har därefter Kungl. Maj:t, med hänsyn till de av medicinalstyrelsen i förevarande avseenden sålunda företagna åtgärder, funnit ifrågavarande läkares framställning icke till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda; det skulle emellertid ankomma på styrelsen att tillse, huruvida icke den mängd serum, som aktiebolaget svenska seruminstitutet skulle vara berättigat att leverera, framdeles kunde ytterligare begränsas.

Senare har styrelsen meddelat, att styrelsen den 5 december 1922 med bolaget avslutat ett nytt kontrakt, att gälla från och med den 1 januari 1923, i vilket kontrakt styrelsen förklarat sig vilja tillse, att av de kvantiteter difteriserum, som levererades från det hos styrelsen befintliga serumförrådet, omkring en tredjedel rekvirerades från bolaget, varjämte priset å dylikt serum vid leverans från bolaget till styrelsen ytterligare sänkts.

Vad nu angår beräkningen av anslagsposten till beredning av vaccin, tillverkning av sera m. m., så kan därvid, enligt vad jag från styrelsen inhämtat, icke någon hänsyn tagas till ovanberörda utökning av bakteriologiska laboratoriets andel i leveransen av difteriserum, alldenstund avsättningen av dylikt serum för närvarande är synnerligen liten, beroende på en mycket låg difterifrekvens. Av styrelsens förberörda promemoria att döma skulle, om å ena sidan nuvarande försäljningspriser å sera bibehölles oförändrade och å den andra ytterligare prisfall inträffade beträffande en del till denna anslagspost hänförliga förnödenheter, ett överskott kunna påräknas. Styrelsen har emellertid ställt i utsikt en sänkning av serumpriserna, under vilken förutsättning styrelsen beräknat, att utgifterna och inkomsterna inom denna anslagspost komme att ungefär uppväga varandra.

Enligt vad jag inhämtat, har en nedsättning av prisen å antidifteriserum sedermera skett från och med den 1 november 1922. Med hänsyn härtill och då åtgärder i dylik riktning givetvis måste från sjukvårdssynpunkt anses i hög grad önskvärda, finner jag intet vara att erinra mot styrelsens beräkning av ifrågavarande anslagspost.

Under förutsättning att laboratoriets verksamhet bedrives i sin nuvarande omfattning skulle alltså för budgetåret 1923—1924 krävas ett tilläggsanslag å 35,000 kronor. Emellertid har styrelsen föreslagit, att anslaget skulle beräknas till 50,000 kronor, enär ytterligare ett belopp

å 15,000 kronor vore erforderligt för bestridande av utgifter för anordnande av en särskild beredskap i Stockholm mot rabieessmitta bland människor. Med hänsyn till den välvilliga utfästelsen från finsk sida i fråga om kostnadsfri behandling i Hälsingfors av svenska undersåtar, som kunna bli smittade av rabies, ävensom till nu gällande stränga bestämmelser beträffande införande av djur, särskilt hundar, från utlandet lära emellertid åtgärder i antytt syfte, åtminstone i den omfattning medicinalstyrelsen tänkt sig, näppeligen kunna anses påkallade. På grund härav finner jag mig icke kunna förorda, att ett särskilt belopp för berörda ändamål beräknas inom ifrågavarande anslag. Skulle, mot förmodan, särskilda åtgärder bli erforderliga, lär Kungl. Maj:t kunna av tillgängliga medel ställa härför erforderligt belopp till styrelsens förfogande. Anslaget till upprätthållande av driften vid laboratoriet torde alltså för nu avsedda budgetår böra beräknas till ovan angivna belopp å 35,000 kronor.

[62.]

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium*, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 35,000.

6. Statens rättskemiska laboratorium.

I den av Kungl. Maj:t fastställda avlönings- och omkostnadsstaten för statens rättskemiska laboratorium, vilken slutar å 19,550 kronor, äro, bland annat, upptagna följande utgiftsposter, nämligen: till hyra av erforderliga lokaler 2,800 kronor, till tillfälliga biträden, övrig betjäning, vikariatsersättning, renskrivning m. m. 1,000 kronor, till belysning, bränsle, gas, vatten m. m. 350 kronor, till anskaffning av apparater och reagens m. m. 3,000 kronor.

[63.]

Statens rättskemiska laboratorium.
(Ordinarie anslag.)

Såsom av 1921 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 67) framgår, ansågs erforderligt att för år 1922 beräkna en höjning av dessa poster — utom posten till tillfälliga biträden m. m. — med sammanlagt 6,200 kronor, därav 1,200 kronor beräknades till värmeersättning på grund av de stigande bränslepriserna. Då emellertid de för laboratoriet avsedda lokalerna i statens fastighet Grönlandet norra i Stockholm kunde komma att tagas i bruk under år 1922, gjordes ingen ändring i det till laboratoriet utgående ordinarie anslaget å 19,550

[63.] kronor, utan riksdagen beviljade i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, å 6,200 kronor till förstärkning av nämnda ordinarie anslag.

I skrivelse den 3 augusti 1921 uppgav medicinalstyrelsen, att någon säker utsikt för laboratoriet att under åren 1922 och 1923 få inflytta i de nya lokalerna inom fastigheten Grönlandet norra icke föreläge samt att hyran för laboratoriets nuvarande lokaler torde komma att höjas, men att utgifterna för reagenser på grund av fallande varupris kunde beräknas sjunka med motsvarande belopp. Under 1923 syntes därför böra finnas disponibelt ett extra anslag, utöver det ordinarie, till samma belopp som det för år 1922 anvisade eller 6,200 kronor, varav hälften eller 3,100 kronor borde anvisas för första hälften av år 1923.

Mot styrelsens framställning gjordes i 1922 års statsverksproposition ej annan erinran än att det extra anslaget, med hänsyn särskilt till de sjunkande bränslepriserna, syntes kunna minskas med 1,000 kronor för år räknat. I anslutning härtill har riksdagen till upprätthållande av verksamheten vid ifrågavarande laboratorium på extra stat för första halvåret 1923 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,600 kronor.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 13 oktober 1922 anför nu medicinalstyrelsen, att, enligt meddelande från byggnadsstyrelsen, lokalerna inom fastigheten Grönlandet norra komme att bli tillgängliga i slutet av sommaren eller början av hösten 1923. Laboratoriet skulle alltså hava utsikt att lämna sina gamla lokaler före den 1 oktober 1923 och hyreskontraktet alltså uppsägas till nämnda dag. Den kontrakterade hyran, som erlägges i förskott den sista dagen av föregående kvartal, skulle alltså för sista hyreskvartalet (1 juli—30 september) erläggas den 30 juni 1923. Något anslag till hyra skulle därför icke behövas för budgetåret 1923—1924.

Vidkommande staten i övrigt anför styrelsen:

Då man ännu saknade erfarenhet, hur de olika utgifterna komme att ställa sig efter inflyttningen i de nya lokalerna, syntes det styrelsen lämpligt att icke ännu låta förstärkningsanslaget bortfalla utan ett par år bibehålla den gamla staten och genom tilläggsanslag bestrida de utgifter, som icke täcktes av i stat upptagna poster.

Beträffande posten för *belysning, bränsle, gas, vatten m. m.* framhåller därefter styrelsen, att densamma, under förutsättning att laboratoriet finge egna mätare, komme att stiga, sedan laboratoriet, som nu disponerade cirka fyra rum, flyttade till Grönlandet norra, där tolv rum upplåtits åt laboratoriet. Då emellertid bränslekostnaden samtidigt utginge, med hänsyn till byggnadens centraluppvärmning, funne styrelsen laboratoriet kunna reda sig med en förhöjning å 400 kronor av det i staten upptagna beloppet, 350 kronor, för ändamålet.

[63.]

Anslagsposten till *anskaffning av apparater och reagens m. m.* anser styrelsen även bliva otillräcklig efter flyttningen till de nya lokalerna. En del nyanskaffningar av apparater vore nämligen oundviklig, varför ett belopp av 1,000 kronor borde ställas till förfogande utöver i stat upptagna 3,000 kronor. Med anledning av att t. f. föreståndaren för laboratoriet i ett av honom avgivet statförslag upptagit ett särskilt belopp av 750 kronor för städning och renhållning av laboratoriets lokaler yttrar styrelsen, att med hänsyn till de nya lokalernas nyssnämnda storlek vaktmästaren icke längre kunde ensam ombesörja nämnda städning och renhållning. Beloppet vore därför skäligt, men syntes styrelsen böra utgå av anslagsposten till *tillfälliga biträden m. m.* Denna post borde därför förstärkas med exempelvis 1,000 kronor, varvid den även torde räcka till kostnaderna för renskrivning m. m.

Till förstärkning av ovanberörda poster i den ordinarie staten ifrågasätter alltså styrelsen ett sammanlagt belopp av 2,400 kronor.

Mot ett av t. f. föreståndaren framlagt förslag till beräkning av kostnaderna för inredning och möblering av laboratoriets nya lokaler, vilket förslag slutar å ett belopp av 8,506 kronor, förklarar sig styrelsen i huvudsak intet hava att erinra. Emellertid har styrelsen, efter samråd med t. f. föreståndaren, ansett sig icke nu behöva räkna med samtliga inredningsföremål såsom omedelbart erforderliga, varigenom kostnaderna för inredning för närvarande skulle kunna begränsas till 3,800 kronor. Härjämte framhåller styrelsen, att de beräknade inköpsprisen å nu erforderliga inredningsföremål troligen komme att något reduceras, varigenom ytterligare besparing kunde vinnas.

Kostnaden för lokalernas inredning och möblering anser styrelsen följaktligen böra beräknas till förberörda belopp å 3,800 kronor. Till förstärkning av vissa poster i den ordinarie staten skulle, enligt det föregående, ett belopp av 2,400 kronor erfordras. Med erinran att anslagsposten i den ordinarie staten å 2,800 kronor till hyra icke komme att tagas i anspråk under budgetåret 1923—1924, föreslår styrelsen, att denna post borde anlitas i första hand till bestridande av de kostnader, för vilka nyss angivna belopp om tillhopa 6,200 kronor, avsetts. Ett särskilt anslag å extra stat för nu ifrågavarande ändamål å högst 3,400 kronor anser styrelsen under denna förutsättning bliva erforderligt för budgetåret 1923—1924.

Av de skäl, medicinalstyrelsen anfört, läser icke för närvarande någon ändring av den ordinarie staten böra ske i avseende å anslagsposterna till belysning, bränsle, gas, vatten m. m., till anskaffning av apparater och reagens m. m. samt till tillfälliga biträden m. m., utan torde de särskilda belopp, som för ifrågavarande ändamål erfordras utöver i staten bestämda poster, böra tillgodoses genom ett extra anslag.

Departementa-
chefen.

[63.] För tackande av merutgifterna i avseende å ovanberörda tre poster i den ordinarie staten skulle erfordras tillhopa 2,400 kronor. Kostnaderna för inredningen av laboratoriets nya lokaler hava, såsom nyss nämnts, beräknats till högst 3,800 kronor. Sammanlagt skulle alltså erfordras ett belopp av 6,200 kronor. Detta belopp anser medicinalstyrelsen böra åvägabringas på det sätt, att i första rummet anlitas den nuvarande anslagsposten inom den ordinarie staten å 2,800 kronor till hyra — vilken från och med nästa budgetår icke längre behöver tagas i anspråk för därmed avsett ändamål — samt att för återstoden ställes till förfogande ett extra anslag å 3,400 kronor.

Ur budgetteknisk synpunkt synes mig emellertid mera lämpligt, att anslagsposten till hyra uteslutes ur den ordinarie staten, som då kommer att sluta på ett belopp av 16,750 kronor, och att hela det för nu ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet äskas i form av ett extra anslag för samma budgetår.

I fråga om detta belopp synes mig emellertid någon reduktion vara möjlig. Den särskilda sparsamhet, som den nuvarande statsekonomiska situationen påkallar, torde nämligen böra föranleda en förnyad prövning, huruvida laboratoriet har oundgängligt behov av hela det utrymme om icke mindre än 12 rum, som i fastigheten Grönlandet norra reserverats för laboratoriet. Om, såsom jag antager, någon inskränkning härutinnan kan komma att äga rum, lärers ock en minskning kunna ske såväl i det till förstärkning av den ordinarie staten beräknade beloppet som i kostnaderna för inredning av de nya lokalerna. På grund härav synes mig det behöfliga extra anslaget kunna begränsas till 5,200 kronor.

Rörande nyssnämnda extra anslag gör jag framställning i det följande.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *statens rättskemiska laboratorium* med kronor 16,750.

7. Upprätthållande av driften vid statens rättskemiska laboratorium.

[64.] Hänvisande till vad som anförts under näst föregående punkt, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *upprätthållande av driften vid statens rättskemiska laboratorium*, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av..... kronor 5,200.

Upprätthållande av driften vid statens rättskemiska laboratorium.
(Extra anslag.)

8. Statens farmaceutiska laboratorium.

För upprätthållande av driften vid statens farmaceutiska laboratorium har riksdagen på extra stat för år 1922 anvisat ett anslag å 21,700 kronor. Kungl. Maj:t har sedermera fastställt stat för laboratoriet, slutande å samma belopp. För första halvåret 1923 har riksdagen beviljat anslag till hälften av det för år 1922 anvisade beloppet; och har för nyssnämnda halvår genom brev den 30 juni 1922 fastställts stat, uppställd för år, av enahanda lydelse som den för år 1922 bestämda.

[65.]

Statens
farmaceutiska
laboratorium.
(Extra anslag.)

Medicinalstyrelsen har i fråga om budgetåret 1923—1924 i skrivelse den 31 augusti 1922 föreslagit sådan ändring i den nu gällande staten för laboratoriet, att däri ingående poster å 2,400 kronor till instrument m. m. samt å 2,000 kronor till förbrukningsartiklar och diverse måtte sammanslås till en post om 4,400 kronor. Därjämte anser styrelsen, att den nuvarande posten å 4,000 kronor till hyra för lokaler kan nedsättas från 4,000 kronor till 1,000 kronor. Anledningen härtill är den, att laboratoriet torde kunna inflytta i de nya lokalerna i statens fastighet Grönlandet norra i Stockholm under loppet av år 1923 och avstå från de nuvarande förhyrda lokalerna den 1 oktober samma år.

Medicinal-
styrelsen.

Under hemställan om bifall till ifrågavarande förslag, varvid slutsumman för laboratoriets stat komme att uppgå till 18,700 kronor, anholder styrelsen om ett anslag för upprätthållande av driften vid laboratoriet under budgetåret 1923—1924 å sistnämnda belopp.

Med anledning av laboratoriets förestående inflyttning i de nya lokalerna anser emellertid styrelsen, att härutöver kräves ett särskilt anslag till bestridande av kostnaderna för inredningsarbeten i och anskaffande av nya möbler till dessa lokaler. Enligt av laboratoriets föreståndare införskaffade kostnadsförslag och övriga uppgifter skulle sammanlagda kostnaden härför uppgå till 6,525 kronor. Då det emellertid vore möjligt att ett eller två år uppskjuta anskaffandet av ett visst mindre antal möbler, skulle kostnaderna för närvarande kunna nedbringas med 967 kronor. Styrelsen meddelar, att styrelsen vid granskning funnit de i kostnadsförslag och annorledes ifrågasatta priserna synnerligen måttliga samt tillstyrker därför, att ett anslag å 6,525 kronor, eventuellt 5,558 kronor, begäres till nu ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924.

Medicinalstyrelsens förslag att i staten sammanslå posterna till instrument m. m. samt till förbrukningsartiklar och diverse finner jag mig

Departements-
chefen.

- [65.] böra förorda. Likaledes tillstyrker jag den ifrågasatta sänkningen av anslagsposten till hyra för lokaler till 1,000 kronor.

Inredningen av de nya lokalerna jämte anskaffandet av nya möbler till desamma kräver givetvis vissa kostnader. Jag förutsätter, att medicinalstyrelsen tillser, att laboratoriets nuvarande inventarier, såsom ock av styrelsen beräknats, i möjligaste mån tillgodogöras vid avflyttningen och att således nyanskaffningen inskränkes till det nödvändigaste. Mot de framlagda förslagen rörande kostnaderna för inredning och möblering finner jag intet vara att erinra. Då en del möbler kunna undvaras till något år efter inflyttningen i de nya lokalerna, bör endast den lägre slutliga kostnadssumman, 5,558 kronor, nu äskas. Medicinalstyrelsen har föreslagit äskande av ett särskilt anslag för nu avsedda ändamål, men jag finner det mera lämpligt, att — på sätt förut skett i liknande fall, exempelvis i fråga om anskaffning av inventarier till nya lokaler i av pensionsstyrelsen disponerade fastigheter — i staten för laboratoriet för budgetåret 1923—1924 upptages en post för samma ändamål å ett till 5,550 kronor avrundat belopp. Vid bifall härtill bör anslaget för upprätthållande under nämnda tid av driften vid laboratoriet beräknas till statens slutsumma, 24,250 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av driften vid statens farmaceutiska laboratorium* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 24,250.

Provinsialläkarstaten.

9. Förste provinsialläkare och provinsialläkare.

- [66.] I en den 14 mars 1921 avlåten proposition, nr 262, föreslog Kungl. Maj:t, bland annat, riksdagen medgiva, att å avlöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare finge från och med år 1922 uppföras ytterligare tio provinsialläkare med en årlig avlöning av 5,500 kronor, därav 4,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunde komma två ålderstillägg, vartdera å 500 kronor. I samband härmed föreslogs en motsvarande höjning av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare jämte en sänkning med 10,000 kronor av det ordinarie förslagsanslaget till bidrag för extra provinsialläkares avlöande.

Kungl. Maj:ts berörda förslag var i huvudsak byggt på ett av 1916 års provinsialläkardistriktsskommitté den 16 december 1920 dag-

*Förste provin-
sialläkare och
provinsial-
läkare.
(Ordinarie
anslag.)*

tecknat betänkande. I detta har kommittén återupptagit frågan om förändring av extra provinsialläkardistrikt till ordinarie och grundat sitt förslag i nämnda hänseende på samma princip, som tillämpats vid de åren 1911, 1918 och 1920 beslutade ändringarna av provinsialläkardistriktsindelningen i riket, nämligen att staten i främsta rummet bör sörja för, att den enskilda sjukvården på landsbygden blir på ett tillfredsställande sätt ordnad, och sålunda ansvara för kostnaderna för avlöning av de läkare, som hava att ombesörja denna sjukvård. Kommitténs förslag avsåg inrättande av 98 nya ordinarie provinsialläkardistrikt, av vilka 10 skulle bildas av distrikt, som av kommittén år 1917 föreslagits till extra, 81 bildas av 82 nuvarande extra distrikt och 7 nybildas. De ifrågasatta nya provinsialläkardistrikten, av kommittén indelade efter behovsgraden i tre grupper med respektive 29, 31 och 38 i var och en av grupperna, skulle inrättas successivt inom en tidrymd av 10 år, så att under de 3 första åren inrättades de till första gruppen hänfödda distrikten, under därpå följande 3 år de, som hänförts till andra gruppen, och under därpå följande 4 år de, som upptagits i tredje gruppen; och skulle i enlighet härmed i första hand från och med år 1922 inrättas 10 distrikt, utvalda ur första gruppen. Kommitténs förslag i förevarande avseende belyses närmare av 5 i propositionen 262/1921 intagna tablåer (s. 9—14), till vilka jag tillåter mig hänvisa.

I sin skrivelse den 15 juni 1921, nr 313, anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen bifallit propositionen i fråga om uppförande å ordinarie stat av ytterligare 10 provinsialläkare samt höjning av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare. Beträffande förslaget om inrättande av nya provinsialläkardistrikt gjorde riksdagen följande principuttalande:

Enär det föreliggande förslaget står i överensstämmelse med den uppfattning rörande en tillfredsställande anordning av läkarvården på landsbygden, åt vilken riksdagen vid upprepade tillfällen givit uttryck, synes någon principiell erinran ej vara att göra mot förslaget, sådant det nu föreligger om inrättande av 10 nya provinsialläkardistrikt. Med hänsyn till det rådande finansiella läget torde man dock på detta område tillsvidare böra framgå med den största varsamhet, och riksdagen vill med styrka betona, att ett bifall till det föreliggande förslaget på intet sätt får betraktas såsom något ståndpunktstagande till den av kommittén framlagda distriktsregleringsplanen. Riksdagen anser, att man under nuvarande förhållanden icke bör för detta ändamål åsamka statsverket utgifter i större omfattning än som efter prövning kan finnas oundgängligen nödvändiga. Lika med departementschefen håller riksdagen vidare före, att det bör överlämnas åt Eders Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning bestämma, vilka de ifrågasatta nya provinsialläkardistrikten skola bliva, och förutsätter riksdagen härvid

[66.] såsom självfallet, att hänsyn i främsta rummet tages till de landsändar, där behovet i berörda hänseende gjort sig starkast gällande. Vid bestämmandet av läkarnas stationeringsort bör jämväl tillses, att detta sker så, att befolkningens behov inom distriktets olika delar väl tillgodoses.

Beträffande förslaget om sänkning av det ordinarie förslagsanslaget till bidrag för extra provinsialläkares avlönande anmälde riksdagen, att, då berörda anslag allaredan i 1922 års riksstat av riksdagen till siffran bestämts, nämligen till 40,000 kronor, syntes någon nedsättning av detta belopp, på sätt ifrågasatts, icke då böra vidtagas.

Genom brev den 7 juli 1921 har Kungl. Maj:t fastställt den föreslagna ändringen i den för förste provinsialläkare och provinsialläkare gällande avlöningsstaten samt meddelat föreskrifter och medgivanden i anslutning härtill ävensom anmodat medicinalstyrelsen att underställa Kungl. Maj:t i anslutning till ovan angivna riktlinjer upprättat förslag till inrättande inom riket av tio nya provinsialläkardistrikt.

I detta sammanhang tillåter jag mig även erinra därom, att Kungl. Maj:t sistnämnda dag uppdrog, dels åt 1902 års löneregleringskommitté att verkställa utredning beträffande ny definitiv lönereglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare, dels ock åt medicinalstyrelsen att överarbeta av provinsialläkardistriktetskommittén i dess betänkande avgivet förslag till ny läkartaxa; och anbefalldes, med hänsyn till berörda frågors intima sammanhang med varandra, nyssnämnda kommitté och styrelse att samråda vid utförande av sina uppdrag.

I skrivelse den 3 augusti 1921 gjorde medicinalstyrelsen framställning om uppförande från och med år 1923 av ytterligare 10 provinsialläkartjänster å ordinarie stat och om höjning i samband härmed av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare med 55,000 kronor till 1,561,300 kronor. Tillika hemställde styrelsen, att, på sätt redan föregående år ifrågasattes, anslaget till extra provinsialläkares avlönande måtte nedsättas från 40,000 kronor till 30,000 kronor.

Uti 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln punkterna 68 och 76) gjorde Kungl. Maj:t framställning till riksdagen i huvudsaklig anslutning till styrelsens sistberörda framställning. I anledning av denna proposition och två i ämnet avgivna motioner anförde statsutskottet i sitt utlåtande nr 5 A, bland annat, följande:

I likhet med departementschefen har utskottet visserligen icke funnit det försvarligt att nu helt avbryta inrättandet av nya ordinarie provinsialläkardistrikt, men har utskottet å andra sidan icke ansett sig kunna tillstyrka inrättande, såsom departementschefen föreslagit, av tio nya distrikt. Med hänsyn särskilt till nödvändigheten av att de redan beslutade provinsialläkartjänsterna i ödemarks-

[66.]

distrikten i norra Sverige — av vilka, enligt av vad som framgår av den under punkt 71 i förevarande huvudtitel av statsverkspropositionen lämnade utredningen, ej mindre än 17 för närvarande äro obesatta — snarast möjligt erhålla ordinarie innehavare, något som sannolikt lättare kan ske, därest färre antal nya tjänster inrättas i andra delar av landet, vill utskottet föreslå, att antalet nya distrikt begränsas till fem.

Att, såsom i ovanberörda motioner föreslagits, riksdagen skulle uttala sig för, att ett av de nya distrikten skall inrättas å viss angiven plats, har utskottet icke funnit sig kunna tillstyrka, utan håller utskottet före, att det, i likhet med vad föregående år ägt rum, bör överlämnas till Kungl. Maj:t att, efter ytterligare utredning och med hänsyn i främsta rummet tagen till de landsändar, där behovet i berörda hänseende gjort sig starkast gällande, bestämma, vilka de ifrågasatta nya provinsialläkardistrikten skola bli.

Riksdagen biföll emellertid Kungl. Maj:ts förslag oförändrat. Kungl. Maj:t har därefter genom brev den 30 juni 1922 fastställt även den senast föreslagna ändringen i den för förste provinsialläkare och provinsialläkare gällande avlöningsstaten ävensom anmodat styrelsen att underställa Kungl. Maj:t förslag till inrättande inom riket av tio nya provinsialläkardistrikt.

I skrivelse den 18 augusti 1922 har medicinalstyrelsen framhållit, att genom inrättandet av ovanberörda 20 nya provinsialläkardistrikt icke ens det närmaste behovet av nya distrikt bleve fyllt. Den av kommittén föreslagna första gruppen av nya distrikt omfattade redan den 29 nya distrikt och även av de andra grupperna funnes många distrikt, som i hög grad tarvade det understöd, som låge i en statsavlönad läkartjänst. Ett uppskov med kommitténs distriktsplan syntes styrelsen icke ännu tillrädligt. Styrelsen ville därför förorda, att ytterligare 10 ordinarie provinsialläkartjänster inrättades å ordinarie stat från och med budgetåret 1923—1924. Ej heller nu ansåge sig styrelsen böra avgiva något förslag om inrättande av vissa angivna distrikt, utan torde denna fråga böra lämnas öppen, tills ytterligare utredning erhållits därutinnan. Antagligt syntes dock vara, att flertalet av de föreslagna nya distrikten komme att sökas bland de av kommittén i första gruppen upptagna nya provinsialläkardistrikten. Enligt styrelsens förslag skulle det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare för budgetåret 1923—1924 höjas med 55,000 kronor till 1,616,300 kronor, varemot styrelsen funnit någon nedsättning av anslaget till bidrag för extra provinsialläkares avlöande tillsvidare icke böra vidtagas.

Medicinal-
styrelsen.

Enligt vad jag i början av sistlidna september inhämtat från medicinal-

Departements-
chefen.

[66.] månad 1922 utgjort 33, men, ehuru 10 nya tjänster därefter blivit inrättade, vid tiden för uppgiftens lämnande nedgått till 19. Av de sålunda återstående vakanserna kommo 1 på Västernorrlands län, 3 på varadera av Jämtlands och Västerbottens län samt 4 på Norrbottens län. Inom styrelsen hyste man förhoppning, att de flesta ordinarie tjänsterna före 1922 års slut skulle bliva besatta med andra läkare än transport-sökande. Antalet vakanta extra provinsialläkardistrikt utgjorde enligt styrelsens uppgift 26 i början av år 1922, men hade i september samma år ökats till 28. Under tiden hade dock sex extra distrikt upphört och endast ett — räknat från och med början av år 1923 — nyinrättats.

Att — såsom från statsutskottets sida förra året antyddes — svårigheterna vid besättande av redan beslutade nya ordinarie distrikt skulle ökas genom inrättandet av ytterligare ett antal dylika distrikt, torde därför näppeligen behöva befaras. Det ökade antalet vakanser bland de extra distrikten pekar däremot på nödvändigheten av att en del av dem snarast omändras till ordinarie. Trots de betänkligheter, som det statsfinansiella läget måste föranleda, lär det vid nu angivna förhållanden icke vara lämpligt att för närvarande göra ett fullständigt avbrott i inrättandet av nya distrikt, vilket dock visat sig vara ett verksamt medel mot den svåra läkarbristen i vissa delar av riket. Å andra sidan bör enligt min mening under nuvarande förhållanden en modifikation ske i den uppgjorda planen och medicinalstyrelsens förslag, så att nu endast beslutes inrättandet av 5 nya ordinarie distrikt från ingången av år 1924.

Genomförandet av det nu framställda förslaget kräver en höjning av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare. Då förslag till definitiv lönereglering för nämnda personalgrupper icke kommer att föreläggas 1923 års riksdag, bör höjningen, såsom ock av medicinalstyrelsen förutsatts, beräknas med utgångspunkt från nu gällande avlöningsförmåner. Anslaget skulle alltså för budgetåret 1923—1924 höjas med 13,750 kronor ($\frac{5 \times 5,500}{2}$) till 1,575,050 kronor.

I anslutning till medicinalstyrelsens förslag och på sätt förut ägt rum torde det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att efter utredning bestämma, vilka de nya distrikten skola bliva.

Det ordinarie förslagsanslaget till extra provinsialläkare — för närvarande uppgående till 30,000 kronor för år räknat — har medicinalstyrelsen, även vid bifall till förslaget om inrättande av 10 nya ordinarie tjänster från den 1 juli 1923, ansett icke kunna nedsättas för budgetåret 1923—1924. På förfrågan om anledningen härtill har från

styrelsen meddelats, att genom omändring av extra distrikt till ordinarie visserligen några nu utgående statsbidrag till extra distrikt torde bliva obehövlige, men att denna indragning av statsbidrag på grund av oftast oundvikligt dröjsmål vid omorganisationen ej kunde inträda omedelbart. Med hänsyn till vad sålunda framhållits, läser — åtminstone om, såsom jag föreslagit, de nya ordinarie distrikten icke inrättas före ingången av år 1924 — ifrågavarande förslagsanslag icke böra för budgetåret 1923—1924 nedsättas under det nuvarande årsbeloppet. Angående sistberörda anslag framställer jag förslag i det följande.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att å avlöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare må från och med år 1924 uppföras ytterligare fem provinsialläkare, en var med en årlig avlöning av 5,500 kronor, därav 4,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma två ålderstillägg å lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra jämväl med 500 kronor efter ytterligare fem år;

dels föreskriva, att för åtnjutande av de med sagda befattningar förenade avlöningsförmåner skall gälla vad i kungörelsen den 13 juni 1919 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1920 fastställda avlöningsförmåner och i därtill senare efter riksdagens hörande gjorda tillägg finnes stadgat i fråga om motsvarande befattningar;

dels ock, vid bifall till vad sålunda föreslagits, i riksstaten uppföra det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare med kronor 1,575,050.

10. Ersättning för skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare m. m.

I skrivelse den 18 augusti 1922 har medicinalstyrelsen hemställt, att å extra stat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte för skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare ävensom för anställande av biträdande förste provinsialläkare äskas anslag med samma belopp, för år räknat, som av 1920—1922 års riksdagar för nämnda ändamål beviljats, eller 52,400 kronor.

[66.]

[67.]

*Ersättning
för skriv-
biträde och
övriga ex-
penser åt
förste pro-
vinsialläkare
m. m.*

(Extra anslag.)

- [67.] Då de vid 1920 års riksdag bestämda ersättningarna för skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare, sammanlagt 40,800 kronor, på grund av det numera inträdda priset torde kunna sänkas med omkring 10 procent, lär anslaget i sin helhet kunna begränsas till 48,400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare ävensom för anställande av biträdande förste provinsialläkare* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 48,400.

11. Anskaffande av bostäder åt vissa provinsialläkare på landsbygden.

- [68.] I 1921 års riksdags skrivelse nr 313 anmäldes, att riksdagen, med bifall till därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 262 gjord framställning, till bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare på landsbygden på extra stat för år 1922 anvisat ett reservationsanslag å 150,000 kronor, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 14 mars 1921 angivna grunder.

*Anskaffande
av bostäder
åt vissa pro-
vinsialläkare
på lands-
bygden.*
(Extra anslag.)

De av departementschefen i ovanberörda statsrådsprotokoll angivna grunderna, vilka i huvudsak ansluta sig till provinsialläkardistriktskommitténs den 16 december 1920 dagtecknade utlåtande i denna del, torde i korthet kunna sammanfattas sålunda.

Beredandet av bostäder åt provinsialläkare borde icke enhetligt genomföras genom ett obligatoriskt åläggande för landsting, provinsialläkardistrikt eller den kommun, där provinsialläkaren vore stationerad, att tillhandahålla bostad utan ordnas på frivillighetens väg efter ortens förhållanden, varvid bidrag borde i mån av tillgängliga medel i varje enskilt fall utgå efter Kungl. Maj:ts prövning. Bidraget skulle, med undantag för ett angivet distrikt, ej uppgå till mer än högst $\frac{1}{3}$ av den beräknade kostnaden och ej överstiga 30,000 kronor. Det skulle kunna utgå, även då befintlig bostad inköptes och ändrades till provinsialläkarbostad samt i fråga om vissa norrländska distrikt även vid större tillbyggnad eller förändring av provinsialläkarbostad. Bostaden skulle uppföras efter av medicinalstyrelsen fastställda ritningar, dock att de olika typer för bostäder, som genom kommitténs försorg utarbetats, icke borde vara ovillkorligen bindande vid bostädernas uppförande utom i fråga om rummens maximiantal, sex rum och kök, avsedda för läkaren och hans familj, samt tre mottagningsrum eller, om läkarmottagning kunde anordnas i sjukstuga, ett mottagningsrum. Vid bidrags beviljande skulle föreskrivas, att läkaren ägde rätt att bebo lägenheten mot en hyra icke överstigande 1,800 kronor för år.

I sin ovannämnda skrivelse framhöll riksdagen, bland annat, att man i första hand borde tillse, huruvida icke en provinsialläkarbostad

kunde på annat sätt erhållas, exempelvis genom förhyrande eller upplåtande av förefintliga för ändamålet lämpade lägenheter, och att den anvisade utvägen med statsbidrag till uppförande av särskilda bostäder endast borde subsidiärt ifrågakomma. Vidare uttalade riksdagen sin anslutning till den i utredningen framhållna synpunkten, att de särskilt uppgjorda bostadstyperna icke borde vara ovillkorligt bindande vid bostädernas uppförande. Tvärtom syntes det riksdagen, att en viss frihet därutinnan borde råda, varigenom kunde vinnas ekonomiskt fördelaktigare resultat, som utan att äventyra bostädernas ändamål fullt ut motsvarade de anspråk, som rimligen borde ställas på dylika lägenheter.

[68.]

Efter det medicinalstyrelsen och statskontoret avgivit förslag till bestämmelser i ämnet, hava dylika bestämmelser utfärdats genom kungörelser den 2 december 1921 (sv. förf.-saml. nr 687 och 688); och ansluta sig dessa bestämmelser till de av vederbörande departementschef och riksdagen angivna riktlinjerna.

I skrivelse den 3 augusti 1921 anhöll medicinalstyrelsen om anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923. Styrelsen framhöll därvid, att det för år 1922 beviljade anslaget skulle, om högsta möjliga normala bidrag utginge, endast räcka till anskaffande av fem läkarbostäder. Behovet av sådana bostäder å landsbygden vore naturligen därmed långt ifrån fyllt. Styrelsen erinrade vidare, att provinsialläkar-distriktskommittén i sitt förenämnda betänkande meddelat, att en av kommittén verkställd utredning ådagalagt, att läkarbostäder antagligen behövde anordnas med det snaraste i ett tiotal distrikt, men att anspråk på bostäders anskaffande säkerligen komme att även framdeles göra sig gällande, vadan ytterligare statsbidrag för ändamålet torde komma att påfordras. Härjämte påpekade styrelsen, att enligt grunderna för anslagets användande bidrag skulle utgå även till större tillbyggnad eller förändring av hittillsvarande provinsialläkarbostad. Med hänsyn till nu anförda omständigheter höll styrelsen före, att anslag för ändamålet borde beräknas för förra hälften av år 1923 med hälften av det belopp, som för år 1922 beviljades eller med 75,000 kronor, att utgå enligt nu fastställda grunder.

Under framhållande att statsbidrag i åtskilliga fall torde komma att utgå med lägre belopp än det såsom maximum stadgade, äskade emellertid Kungl. Maj:t av 1922 års riksdag ett anslag av endast 50,000 kronor för första halvåret 1923. Riksdagen beslutade i enlighet härmed.

I skrivelse den 18 augusti 1922 har medicinalstyrelsen framhållit, att de hittills för ifrågavarande ändamål anvisade reservationsanslagen å tillhopa 200,000 kronor även med mindre bidrag än de såsom maximum

Medicinal-
styrelsen.

- [68.] bestämda icke torde bliva tillräckliga. Ännu återstode åtskilliga äldre distrikt, där bostadsfrågan icke blivit tillfredsställande ordnad, och bland de distrikt, som väntades bliva nyinrättade, funnes flera, där ingen läkarbostad eller en mindre lämplig sådan funnes att tillgå. Bostadsfrågan hade en mycket stor betydelse för provinsialläkarkårens rekrytering. En god läkarbostad vore sålunda en viktig förutsättning för att få de i övrigt mindre lockande distrikten snart besatta. Hittills hade visserligen endast ett tiotal distrikt gjort framställning om statsbidrag, men förarbeten påginge i flera distrikt att ordna bostadsfrågan, och vart efter som de äldre distrikten genom transport av provinsialläkare bleve lediga bleve även bostadsfrågan där i många fall aktuell. Styrelsen funne därför i hög grad önskvärt, att för budgetåret 1923—1924 ett anslag å 100,000 kronor måtte beviljas för ifrågavarande ändamål.

Departements-
chefen.

Av hittills ingivna ansökningar om statsbidrag för uppförande av bostäder åt provinsialläkare hava, med hänsyn till gällande bestämmelser, endast tre kunnat bifallas. I dessa tre fall har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 7 och den 21 juli samt den 3 november 1922 beviljat statsbidrag med sammanlagt högst 56,666 kronor 66 öre. Av de beviljade anslagen om tillhoppa 200,000 kronor återstå alltså odisponerade omkring 143,000 kronor, vilken summa, även med beräkning efter maximibidraget 30,000 kronor, mer än förslår till statsbidrag för ytterligare 4 bostäder. Ehuru jag tillfullo delar medicinalstyrelsens uppfattning om bostadsfrågans stora betydelse för rekryteringen av provinsialläkarkåren, särskilt i rikets norra delar, finner jag mig vid angivna förhållande kunna föreslå en begränsning av anslaget för budgetåret 1923—1924 till 30,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med gällande grunder, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av kronor 30,000.

12. Provisoriska lönetillägg åt förste provinsialläkare och provinsialläkare.

- [69.] I ovannämnda till 1921 års riksdag avlåtna proposition, nr 262, behandlades även ett av provinsialläkardistriktskommittén i dess betänkande framlagt förslag angående dels avlöningstillägg för förste provinsialläkare och provinsialläkare dels ock ny provisorisk läkartaxa. Föredragande departementschefen, som ansåg taxefrågan intimt sammanhängande med den stundande definitiva löneregleringen för provinsial-
- Provisoriska
lönetillägg åt
förste pro-
vinsialläkare
och pro-
vinsialläkare.
(Extra anslag.)

läkarkåren och därför ej då ville framlägga förslag i ämnet, fann däremot en provisorisk förhöjning av de fasta avlöningsförmånerna oundgängligen påkallad. Såsom skäl härför anförde departementschefen, bland annat, att en förhöjning av avlöningsförmånerna icke blott i de svårbesatta provinsialläkardistriktet utan även i de övriga vore nödvändig, om det erforderliga tilloppet till provinsialläkarbanan skulle kunna upprätthållas och sökande kunna påräknas även till nämnda hittills svårbesatta distrikt. Den löneförhöjning, vilken departementschefen ansåg sig böra förorda, syntes honom lämpligen kunna meddelas under benämningen provisoriskt lönetillägg och — med hänsyn bland annat till det statsfinansiella läget och vikten av att ej föregripa den blivande definitiva löneregleringen — böra delvis utgå med lägre belopp än kommittén föreslagit. Därvid vore det angeläget att icke nämnvärt beskära lönetilläggen för provinsialläkarna i de nordligaste och särskilt svårbesatta distriktet, varemot lönetilläggen i övrigt åtminstone i regel kunde nedsättas till 500 kronor i stället för av kommittén föreslagna 1,000 kronor, och framlades en i enlighet härmed upprättad tablå över provisoriska lönetillägg, omfattande samtliga provinsialläkardistrikt och för år slutande å en summa av 194,000 kronor. Som emellertid även i mellersta och södra delarna av riket finnes provinsialläkardistrikt, som visat sig vara synnerligen svårbesatta och där följaktligen ett lönetillskott utöver det som regel föreslagna beloppet 500 kronor skulle vara erforderligt, men nödig utredning å denna del för det dåvarande icke stode till buds, föreslogs, att till Kungl. Maj:ts förfogande måtte ställas belopp av 20,000 kronor för år 1922 och 10,000 kronor för år 1921 för att under provisorietiden möjliggöra förhöjning med lägst 500 kronor och högst 1,000 kronor av de ifrågasatta lönetilläggen för sådana distrikt i sistnämnda delar av riket, där, med hänsyn till provinsialläkarens i jämförelse med förhållandet inom andra distrikt avsevärt lägre inkomster, svårartade kommunikationsförhållanden eller andra liknande omständigheter en ytterligare löneförbättring av Kungl. Maj:ts provades vara oundgängligen nödvändig. I fråga om förste provinsialläkarna föreslogs provisoriska lönetillägg å 1,500 kronor för sådana läkare i Norrbottens och Västerbottens län samt å 500 kronor för övriga förste provinsialläkare (tillhopa 14,000 kronor). För genomförande av detta förslag i fråga om provisoriska lönetillägg i dess helhet krävdes enligt de gjorda beräkningarna för 1922 228,000 kronor, vilket belopp emellertid, då samtliga provinsialläkartjänster icke kunde antagas bliva besatta till 1922 års ingång, ansågs kunna nedsättas till 200,000 kronor,

- [69.] samt dessutom för särskilda förhöjningar ovannämnda belopp å 20,000 kronor. För år 1921, då ifrågavarande lönetillägg skulle utgå endast för det senare halvåret, ansågs ett belopp av 100,000 kronor erforderligt, däri inberäknat en summa av 10,000 kronor för särskilda förhöjningar. Kungl. Maj:t äskade anslag i anslutning härtill.

Riksdagen
1921.

I sin skrivelse den 15 juni 1921, nr 313, anmälde riksdagen, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag därutinnan, till provisoriska lönetillägg åt förste provinsialläkare och provinsialläkare anvisat på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 220,000 kronor och på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor att användas på sätt Kungl. Maj:t bestämde. Riksdagen uttalade därvid, att en förhöjning av avlöningsförmånerna vore ofrånkomlig, därest det erforderliga tilloppet till provinsialläkarbanan skulle kunna upprätthållas, och att framförallt denna utväg vore nödvändig, då det gällde att erhålla sökande till de mera svårbesatta distrikten.

Rörande dispositionen under tiden 1 juli 1921—31 december 1922 av huvudposterna å respektive 200,000 och 90,000 kronor av omfördälda två anslag har Kungl. Maj:t genom brev den 7 juli 1921 förordnat i huvudsaklig överensstämmelse med det härutinnan i propositionen framlagda detaljerade förslaget.

Beträffande användningen av förenämnda belopp å 20,000 kronor och 10,000 kronor meddelade Kungl. Maj:t föreskrifter genom brev den 21 oktober 1921. Härvid frångick Kungl. Maj:t — i enlighet med ett av medicinalstyrelsen framlagt förslag, för vilket jag närmare redogjorde i 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln s. 119) — i viss utsträckning de ovan antydda riktlinjerna för beloppens användning i syfte att bereda ytterligare löneförhöjningar åt provinsialläkare i ödemarksdistrikten.

Riksdagen
1922.

För första halvåret 1923 beviljade 1922 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t ett anslag å 114,000 kronor till provisoriska lönetillägg. Detta beslut innebar, i förhållande till 1922 års anslag, en höjning, för år räknat, med 8,000 kronor, vilken föranleddes av det samtidigt beslutade uppförandet å ordinarie stat från och med år 1923 av ytterligare 10 provinsialläkartjänster, till vilka jämväl beräknades provisoriska lönetillägg. Av nyssnämnda belopp å 8,000 kronor avsågos 5,000 kronor till provisoriska lönetillägg med minimibeloppet 500 kronor och 3,000 kronor till ytterligare förhöjning av lönetilläggen i nya mera svårbesatta distrikt.

Genom brev den 30 juni 1922 förordnade Kungl. Maj:t därefter om fördelningen av de provisoriska lönetilläggen för tiden 1 januari—30 juni 1923 och följde därvid i huvudsak de för år 1922 stadgade grunderna. [69.]

I skrivelse den 18 augusti 1922 har nu medicinalstyrelsen anfört, att de genom sistnämnda brev beviljade lönetilläggen för år räknat nominellt uppginge till 231,500 kronor, men att, då besparingar kunde förväntas uppstå genom att en del tjänster fortfarande vore vakanta, styrelsen ansåge det beviljade anslaget ändock vara fullt tillräckligt. I nämnda belopp 231,500 kronor hade icke ingått lönetillägg till av riksdagen beviljade men ännu icke av Kungl. Maj:t utvalda distrikt, för vilka lönetillägg avsetts dels 1,500 kronor, som lämnats odisponerade å »förhöjningsanslaget» 20,000 kronor, dels ock ovannämnda belopp 3,000 kronor.

Medicinal-
styrelsen.

Då definitiv lönereglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare lika litet som den ifrågasatta nya läkartaxan kunde väntas träda i kraft förrän efter utgången av budgetåret 1923—1924, syntes även under nämnda budgetår provisoriska lönetillägg böra utgå till då i staten uppförda befattningshavare enligt i huvudsak samma grunder som de för budgetterminen 1 januari—30 juni 1923 gällande. Därest det av styrelsen framförda förslaget om uppförande av ytterligare tio provinsialläkartjänster å ordinarie stat från och med budgetåret 1923—1924 vunne gillande, borde även dessa befattningshavare erhålla provisoriska lönetillägg enligt förberörda grunder, varjämte ett totalbelopp av 3,000 kronor borde, såsom förut, beräknas för ytterligare förhöjning av lönetillägg efter styrelsens förslag.

I fråga om det för beredande av ifrågavarande provisoriska lönetillägg under budgetåret 1923—1924 erforderliga anslagsbeloppet framhåller styrelsen, att, då man hade anledning antaga, att vakanserna å provinsialläkartjänsterna under året icke skulle bli av större omfattning, anslaget borde beräknas fullt efter behovet och alltså motsvara dels de genom förberörda brev den 30 juni 1922 redan beviljade tilläggens slutsumma 231,500 kronor, dels det ej disponerade beloppet å det för ytterligare förhöjningar avsedda beloppet 20,000 kronor eller 1,500 kronor, dels beloppet å 3,000 kronor till dylikt ändamål för de tio från och med år 1923 beviljade provinsialläkartjänsterna, dels ock ökningen å 8,000 kronor i anledning av tio nya tjänster från och med budgetåret 1923—1924. Det erforderliga beloppet skulle alltså bli 244,000 kronor.

[69.]
Departements-
chefen.

Såsom förut nämnts, kan definitiv lönereglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare icke väntas träda i kraft under budgetåret 1923—1924. Vid sådant förhållande böra givetvis under nämnda budgetår provisoriska lönetillägg utgå till i staten då uppförda befattningshavare enligt i huvudsak samma grunder som de nu gällande. Det härför erforderliga anslagsbeloppet torde dock kunna sättas något lägre än medicinalstyrelsen föreslagit. Ty även om, såsom styrelsen förväntar, de långa vakanserna å de hittills mera svårbesatta distrikten inom den närmaste framtiden kunna bringas att upphöra, uppstå alltid i viss omfattning vakanser av så att säga normal natur och medföra besparingar i förevarande hänseende. Härtill kommer, att, då jag, på sätt av det föregående framgår, tillstyrkt styrelsens förslag i fråga om nya provinsialläkartjänster endast i så måtto, att fem dylika tjänster skola uppföras å staten från och med ingången av år 1924, den av nya tjänster föranledda ökningen av förevarande anslag bör, vid bifall till min hemställan i nyssnämnda hänseende, beräknas till 2,000 kronor i stället för 8,000 kronor. Vid nu angivna förhållanden synes mig anslaget för budgetåret 1923—1924 kunna begränsas till 234,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *provisoriska lönetillägg åt förste provinsialläkare och provinsialläkare*, att utgå på sätt Kungl. Maj:t bestämmer, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 234,000.

13. Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare.

[70.]
*Flyttnings-
bidrag åt
vissa provin-
sialläkare.*
(Extra anslag.)

I sitt betänkande den 16 december 1920 framlade 1916 års provinsialläkardistriktskommitté även förslag till ändring i gällande grunder för utgående av flyttningsbidrag åt provinsialläkare i vissa norrländska distrikt.

Vid anmälan av denna fråga till den vid 1921 års riksdag avlåtna propositionen nr 262 förklarade föredragande departementschefen, att kommitténs förslag i denna del borde undergå närmare granskning. I avvaktan därå syntes emellertid ett par smärre ändringar i de gäl-

lande grunderna böra omedelbart vidtagas till ernående av större effektivitet hos flyttningsbidraget. Det under senare år för ändamålet utfärdade förslagsanslaget å 4,000 kronor måste i följd härav höjas till 10,000 kronor.

[70.]

Kungl. Maj:ts i anslutning härtill framlagda förslag i ämnet vann riksdagens bifall, varefter Kungl. Maj:t genom brev den 7 juli 1921 utfärdade föreskrifter angående ändrade grunder för flyttningsbidrags utgående.

Sedan riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett förslagsanslag av 5,000 kronor för ifrågavarande ändamål, har Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1922 bland annat förordnat, att ansökning av provinsialläkare om flyttningsbidrag hädanefter skall ställas till medicinalstyrelsen, som äger att upptaga densamma till prövning och avgörande.

Vidare har Kungl. Maj:t genom särskilda brev av den 3 mars och den 9 juni 1922 meddelat vissa tillägg till de förut i ämnet meddelade föreskrifterna.

I skrivelse den 18 augusti 1922 har medicinalstyrelsen framhållit, att vid en definitiv lönereglering för provinsialläkare frågan om flyttningsbidrag även torde komma att lösas och särskilt anslag för ändamålet icke vidare bliva erforderligt. Som förslag om sådan lönereglering icke torde komma att föreläggas instundande riksdag, hemställer styrelsen för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 om samma anslag, för år räknat, som senast beviljats, eller 10,000 kronor.

Medicinal-
styrelsen.

Då frågan om definitiv lönereglering för provinsialläkarkåren icke kommer att föreläggas 1923 års riksdag, lärer anslag för nu ifrågavarande ändamål böra äskas i enlighet med medicinalstyrelsens förslag.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av *flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare* i enlighet med av riksdagen godkända grunder för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 10,000.

14. Resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl.

[71.] Å riksstaten för år 1922 finnas uppförda ordinarie reservations-
Resestipen- anslag å 5,000 kronor till resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl.,
dier åt förste å 1,000 kronor till resestipendier åt vid hospital och asyler anställda
provinsial- läkare, å 3,000 kronor till resestipendier åt ordinarie läkare vid läns-
läkare m. fl. lasarett m. fl. och å 2,000 kronor till resestipendier åt läkare för stu-
 (Ordinarie dier i tuberkulossjukvård ävensom ett ordinarie bestämt anslag å 5,250
 anslag.) kronor till resestipendier åt civila läkare.

Beträffande samtliga ifrågavarande anslag föreslog Kungl. Maj:t i 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkterna 74 och 80) av närmare angivna skäl, att anslagen i riksstaten för första halvåret 1923 icke måtte upptagas med något belopp.

Medicinalstyrelsen har nu hemställt, att i riksstaten för budgetåret 1923—1924 måtte uppföras vissa belopp för ifrågavarande anslag.

Departements-
chefen.

Enär de statsfinansiella förhållandena nödvändiggöra den största sparsamhet och ifrågavarande resestipendier, även om de hava icke ringa betydelse för sjukvården, dock icke äro så outhärliga, att deras utdelande ej kan anstå under något eller några år, finner jag anslagsbelopp för nu ifrågavarande ändamål icke heller böra beräknas för nästkommande budgettermin.

Anslaget till resestipendier åt civila läkare, som icke är reservationsanslag, torde vid sådant förhållande böra uteslutas ur riksstaten.

Rörande reservationsanslagen för resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare, åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl. och åt läkare för studier i tuberkulossjukvård gör jag framställning i det följande.

Under nu förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att beträffande det *ordinarie* reservationsanslaget till *resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl.* i riksstaten för budgetåret 1923—1924 icke upptaga något belopp.

15. Avlöning åt civila läkarstipendiater.

I riksstaten för år 1922 var uppfört ett ordinarie reservationsanslag å 31,000 kronor till avlöning åt civila läkarstipendiater. I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 har beträffande nämnda anslag med hänsyn till å detsamma förefintliga reservationer icke upptagits något belopp (1922 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 73).

Vidare har under de senaste åren beviljats ett extra förslagsanslag, högst, för omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkarbristen, särskilt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, vilket anslag för vartdera av åren 1921 och 1922 uppgått till 50,000 kronor samt för första halvåret 1923 utgör 25,000 kronor. Beträffande disponerandet av sistnämnda belopp har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser genom brev den 30 juni 1922. Däri har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen, bland annat, dels att för tiden till och med den 30 juni 1923 till en var av högst sex civila läkarstipendiater av första klassen utbetala, utöver honom jämlikt bestämmelserna i instruktionen för civila läkarstipendiater den 29 juni 1917 tillkommande stipendiebelopp av 2,500 kronor om året, ett särskilt arvode av 3,500 kronor, för år räknat, med skyldighet för honom att under tiden, mot ersättning enligt gällande bestämmelser, på förordnande av medicinalstyrelsen biträda vid den civila sjukvården i första hand inom svårbesatta provinsialläkardistrikt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, dels ock att till extra läkare och vikarier i sådana distrikt utbetala ett förhöjt dagarvode.

I skrivelse den 18 augusti 1922 har medicinalstyrelsen anført, att styrelsens åtgärder till hållande av provinsial- och extra provinsialläkartjänsterna i berörda län besatta med vikarier väsentligt underlättats genom tillgången till ifrågavarande anslag till avhjälpande av läkarbristen. Svårigheten att erhålla vikarier hade emellertid på senaste tiden betydligt minskats och utsikterna för framtiden rörande läkartillgången syntes nu ljusare än tillförne. Styrelsen hade för den skull under augusti 1922 börjat att tillämpa något sänkt taxa för dagarvoden vid vikariat. Med anledning härav syntes framdeles ett anlitande av extra anslag för höjning av vikariatsarvodena bliva obehövt, så framt nu gällande bestämmelser (omförmälda i brev den 7 juli och den 19 augusti 1921) angående ersättning åt vikarier å förste provinsial- och provinsialläkartjänster fortfarande finge äga gällande kraft.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 1 häft.

1544 22 24

[72.]

*Avlöning
åt civila
läkar-
stipendiater.
(Ordinarie
anslag.)*

*Medicinal-
styrelsen.*

[72.] De nuvarande civila läkarstipendierna av första klassen å 2,500 kronor om året bleve emellertid även efter den 1 juli 1923 för låga för att säkert locka sökande. Den nu utgående förhöjningen å 3,500 kronor till en var av sex stipendiaterna syntes styrelsen dock kunna vid nämnda tidpunkt nedsättas till 1,500 kronor att avse allenast fyra stipendiaterna. Ett anslag å 6,000 kronor bleve följaktligen erforderligt för ändamålet under budgetåret 1923—1924.

Styrelsen har vidare anført, att det syntes kunna beräknas, att den 30 juni 1923 reservationerna från föregående års anslag till avlöning åt civila läkarstipendiaterna komme att uppgå till omkring 125,000 kronor.

Det syntes styrelsen lämpligt, att medel från de betydliga reservationer, som redan förefunnes å anslagen till sistberörda ändamål och som gjorde ett upptagande av anslag till civila läkarstipendier i riksstaten för budgetåret 1923—1924 obehövt, i stället för särskilt anslagna medel användes till förhöjning av ovanberörda fyra stipendier, då särskilda medel för ökade vikariearvoden icke längre behövdes.

Styrelsen hade därför ansett sig tillsvidare icke böra föreslå särskilt anslag för fortsatt åstadkommande av ett omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkarbristen, särskilt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.

Departements-
chefen.

I fråga om behovet av åtgärder för omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkarbristen, särskilt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, delar jag medicinalstyrelsens uppfattning och finner mig sålunda kunna avstå från äskande av fortsatt anslag för detta ändamål. Ett belopp av 6,000 kronor för beredande av avlöningsförhöjning åt fyra civila läkarstipendiaterna på sätt medicinalstyrelsen föreslagit anser jag emellertid erforderligt.

Vad härefter angår såväl sättet för beredande av sistnämnda belopp som behovet av att i riksstaten för nu ifrågavarande budgetår upptaga det ordinarie anslaget till avlöning åt civila läkarstipendiaterna, vill jag erinra därom, att enligt riksdagens beslut angående statsregleringen för tiden 1 januari—30 juni 1923 å påräkneliga reservationer under föregående anslagstitel ett belopp av 100,000 kronor avsetts att tagas i anspråk för finansiering av riksstaten för nämnda halvår (se 1922 års statsverksproposition, bilagan inkomsterna, sid. 29, samt riksdagens skrivelse nr 293 A, sid. 11). Då emellertid enligt av riksräkenskapsverket upprättad belastningstabell reservationerna å anslaget vid utgången av första halvåret 1922 uppgått till ej mindre än 149,098 kronor 67 öre, kunna även efter avdrag av nyssnämnda belopp 100,000

kronor återstående reservationer lämna god tillgång till bestridande såväl av de från det ordinarie anslaget utgående avlöningsbeloppen som ock av omförmälda till sammanlagt 6,000 kronor uppgående avlöningsförhöjningar. Jag kan därför ansluta mig till den av medicinalstyrelsen uttalade meningen i fråga om sättet för beredande av medel för ifrågavarande anslagsbehov.

[72.]

Riksdagens medgivande synes sålunda böra utverkas till användande under budgetåret 1923—1924 av ett belopp av 6,000 kronor från reservationerna å ifrågavarande anslag till bestridande av kostnaderna för avlöningsförhöjning åt fyra civila läkarstipendiater i enlighet med bestämmelser, som torde meddelas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

dels medgiva, att av uppkomna reservationer å det ordinarie anslaget till *avlönning åt civila läkarstipendiater* må för bestridande av kostnaderna för avlöningsförhöjning åt fyra civila läkarstipendiater under budgetåret 1923—1924 användas ett belopp av 6,000 kronor;

dels ock besluta, att beträffande ifrågavarande ordinarie anslag i riksstaten för nämnda budgetår icke upptaga något belopp.

16. Bidrag till extra provinsialläkares avlönande.

Under åberopande av vad jag under punkten 66 här ovan anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[73.]

att i riksstaten uppföra det ordinarie förslagsanslaget till *bidrag till extra provinsialläkares avlönande* med kronor 30,000.

Bidrag till extra provinsialläkares avlönande. (Ordinarie anslag.)

17. Dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1919 års lagtima riksdag på tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag å 20,000 kronor till beredande av dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare. Samma be-

[74.]

Dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare.

(Extra anslag.)

[74.] lopp har därefter anvisats för åren 1920 och 1921. Med hänsyn till belastningssiffran för år 1920, 13,195 kronor, ansågs anslaget för år 1922 kunna jämkas något nedåt och bestämdes till 15,000 kronor.

I kungörelse den 30 juni 1922 (sv. förf.-saml. nr 401) har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser angående sistnämnda anslags åtnjutande. Enligt dessa bestämmelser äger extra provinsialläkare, till vars avlöning bidrag utgår av statsmedel, att, om dyrtidstillägg för år 1922 beredes å honom från vederbörande landsting, kommuner eller andra tillkommande avlöning, jämväl erhålla dyrtidstillägg av statsmedel för samma år med motsvarande andel av statsbidraget, dock högst med två tredjedelar därav. Utbetalning av dyrtidstillägget sker enligt dessa bestämmelser i regel vid slutet av kalenderåret.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 18 augusti 1922 framhåller medicinalstyrelsen, att utbetalning av dyrtidstillägg åt ifrågavarande befattningshavare för år 1923 torde kunna anstå till tiden efter den 1 juli 1923, varför behov av anslag för ändamålet torde komma att föreligga först under budgetåret 1923—1924. På grund härav och då belastningssiffran icke kunde väntas överstiga den för år 1921, vilken utgjorde 14,177 kronor 43 öre, anhåller styrelsen, att anslag för ändamålet måtte för samma budgetår äskas med ett belopp av 15,000 kronor.

Framställning i enahanda syfte har sedermera, i vad angår de inom Västerbottens län anställda extra provinsialläkarna, även gjorts av nämnda läns landsting.

Departements-
chefen.

Behov av anslag för ifrågavarande ändamål kan komma att föreligga även under år 1923. Mot det av styrelsen föreslagna beloppet, som är lika med det för år 1922 beviljade och nära ansluter sig till belastningssiffran för år 1921, finner jag intet vara att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av *dyrtidstillägg år 1923 åt vissa extra provinsialläkare*, enligt motsvarande grunder som under år 1922, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra förslagsanslag* av kronor 15,000.

Sjukvårdsanstalterna.

Sinnessjukvårdsanstalterna.

18. Hospital och asyler.

Vid den nästlidna år beslutade definitiva löneregleringen för hospitalsväsandets befattningshavare godkände riksdagen följande ordinarie stat för hospital och asyler:

[75.]
Hospital
och asyler.
(Ordinarie
anslag.)

Ordinarie stat.

A. Avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, förslagsanslag.....	kronor	7,000,000: —
Vikariatsersättningar, förslagsanslag.....	»	225,000: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	»	1,090,000: —

B. Omkostnadsstat.

Övriga kostnader för hospitals underhåll, förslagsanslag	»	4,000,000: —
Summa förslagsanslag		kronor 12,315,000: —

Vidare fastställde riksdagen övergångsstat för hospital och asyler, slutande å ett belopp av 122,520 kronor.

Därjämte har riksdagen, med uteslutande ur riksstaten av det ordinarie förslagsanslaget till hospitals underhåll, i riksstaten för första halvåret 1923 upptagit ej mindre under rubriken »hospital och asyler» ett förslagsanslag av 6,157,500 kronor än även under rubriken »övergångsstat för hospital och asyler» ett förslagsanslag av 61,260 kronor. Sistnämnda två belopp utgöra, som synes, hälften av slutsummorna för ovanberörda ordinarie stat respektive övergångsstat.

Genom brev den 30 juni 1922 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att verkställa utredning, huruvida antalet befattningshavare, tillhörande den ordinarie sjukvårdspersonalen, må kunna i någon mån nedbringas, men denna utredning är ännu icke verkställd.

[75.] Vad nu först angår den ordinarie staten för hospital och asyler, har enligt från medicinalstyrelsen inkomna promemorior någon ändring icke ansetts böra ske för budgetåret 1923—1924 i avseende å avlöningsstaten.

Rörande omkostnadsstaten åter förklaras, att den till 4,000,000 kronor upptagna anslagsposten till övriga kostnader för hospitals underhåll torde kunna från och med sistnämnda budgetår sänkas till 1,750,000 kronor. Efter meddelande, att belastningen å anslaget till hospitals underhåll för år 1922 — utgifterna för avlöningar oberäknade — torde komma att uppgå till omkring 950,000 kronor, anföres till stöd för den uttalade meningen i huvudsak följande:

För budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 torde man tills vidare böra räkna med i huvudsak samma utgifter, fränsett avlöningskostnaderna, vid hospitalen som under 1922. Dock synes man på grund av att Strängnäs hospital under en stor del av år 1922 icke varit fullt belagt, böra höja utgiftssiffran med omkring 50,000 kronor. Vidare måste man räkna med nedgång av inkomsterna på grund av patientavgifternas sänkning. Den sänkning av dessa avgifter, som Kungl. Maj:t, efter förslag av medicinalstyrelsen, beslutat för år 1923, torde komma att medföra en minskning av inkomsterna för samma år med omkring 1,400,000 kronor. Härav faller på senare halvåret 1923 hälften eller 700,000 kronor. För första halvåret 1924 kommer minskningen i inkomster att bli ännu större, huru mycket kan ej nu angivas, då avgifterna för år 1924 ännu icke blivit fastställda. Det torde emellertid icke vara antagligt, att någon mer betydande ytterligare sänkning då skall vidtagas. Man synes därför kunna beräkna, att minskningen i inkomster under nämnda halvår på grund av sänkta patientavgifter i förhållande till 1922 års inkomster skall inskränka sig till 800,000 kronor. Under sådan förutsättning skulle minskningen i hospitalens inkomster av patientavgifter för hela budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 uppgå till 1,500,000 kronor. Å andra sidan har man att för sagda budgetår räkna med en ny inkomstkälla, nämligen hyror för åt personalen upplåtna bostäder och ersättningar för andra till personalen utgående naturaförmåner. Inkomsten härav kan ännu ej tillnärmelsevis angivas men har approximativt beräknats till 750,000 kronor för år.

Enligt förevarande beräkningar skulle således anslagsposten till övriga kostnader för hospitals underhåll för budgetåret 1923—1924 kunna upptagas till 1,750,000 kronor. Det torde knappast behöva påpekas, att sagda beräkning delvis är byggd på för närvarande okända eller ovissa faktorer och därför måste anses i hög grad approximativ.

Departements-
chefen.

I avseende å avlöningsstaten, som trätt i kraft först med ingången av år 1923, finner jag någon ändring icke nu böra ske. Vad angår omkostnadsstaten, måste givetvis de i nyss berörda promemoria uppgjorda kalkylerna vara att betrakta såsom mycket approximativa, men de synas mig dock böra godtagas. Omkostnadsstaten torde sålunda

beräknas till 1,750,000 kronor. Då de i avlöningsstaten ingående anslagsposterna uppgå till sammanlagt 8,315,000 kronor, skulle den ordinarie staten i sin helhet sålunda sluta å 10,065,000 kronor, till vilket sistnämnda belopp alltså det ordinarie förslagsanslaget till hospital och asyler bör upptagas.

[75.]

Vad angår övergångsstaten, torde någon ändring icke för närvarande böra ifrågakomma, i följd varav anslaget till övergångsstaten bör upptagas till oförändrat belopp, för år räknat, eller 122,520 kronor.

Rörande sistnämnda anslag gör jag framställning under nästföljande punkt.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva sådan ändring i den ordinarie staten för hospital och asyler, att posten till övriga kostnader för hospitals underhåll, nu 4,000,000 kronor, förslagsanslag, nedsättes med 2,250,000 kronor till 1,750,000 kronor, förslagsanslag;

dels ock i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *hospital och asyler* med kronor 10,065,000.

19. Övergångsstat.

Under återopande av vad jag under näst föregående punkt anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[76.]

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *övergångsstat för hospital och asyler* med kronor 122,520.

Övergångsstat.

(Ordinarie anslag.)

20. Bidrag till befordringsavgifter för vissa befattningshavare vid hospital och asyler.

I samband med den av 1918 års lagtima riksdag beslutade regleringen av avlöningsförhållanden m. m. för personal vid hospital och asyler beviljade riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, såsom bidrag till de befordringsavgifter, vilka befattningshavare, tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid hospital och asyler, hade att, därest de från och med år 1919 tillträdde be-

[77.]

Bidrag till befordringsavgifter för vissa befattningshavare vid hospital och asyler.

(Extra anslag.)

[77.] fattning å ordinarie stat, enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa till nämnda kassa erlægga, ett anslag av 230,000 kronor och anvisade därav på extra stat för år 1919 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att med tillämpning av de av chefen för civildepartementet i statsrådsprotokollet för den 7 maj 1918 angivna grunder utfärda de bestämmelser, vilka i ifrågavarande avseende kunde anses erforderliga.

Närmare bestämmelser angående användningen av nämnda anslag å 230,000 kronor hava sedermera meddelats genom kungörelse den 31 december 1918 (sv. förf.-saml. nr 1062).

Av ifrågavarande anslag har riksdagen såsom förslagsanslag, högst, för vart och ett av åren 1920—1922 anvisat ett belopp av 45,000 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 22,500 kronor.

Enär enligt gällande bestämmelser befordringsavgifterna till civilstatens änke- och pupillkassa kunde erläggas under loppet av fem år, förutsattes vid beviljandet av omförmälda anslag, att detsamma skulle fördelas på en tidrymd av fem år. För år 1919 bestämdes beloppet till något mer än en femtedel eller 50,000 kronor, varemot det för de senare åren på grund av dödsfall eller avgång ur tjänst ansågs kunna sättas till något mindre än en femtedel.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 30 augusti 1922 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anvisande för ifrågavarande ändamål för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av ett belopp å 22,500 kronor, utgörande återstoden av det 1918 beviljade anslaget.

Departements-
chefen.

Då jag ej finner något att häremot erinra, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1918 års lagtima riksdag beviljade anslaget å 230,000 kronor såsom *bidrag till de befordringsavgifter, vilka befattningshavare, tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid hospital och asyler, hava att, därest de från och med år 1919 tillträda befattning å ordinarie stat, enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa till nämnda kassa erlægga, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av* kronor 22,500.

21. Resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare.

Hänvisande till vad jag anfört under punkten 71 här ovan, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[78.]

*Resestipendier
åt vid hospital
och asyler
anställda
läkare.
(Ordinarie
anslag.)*

att beträffande det *ordinarie* reservationsanslaget till *resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare* i riksstaten för budgetåret 1923—1924 icke upptaga något belopp.

22. Ombyggnad av värmeledningen för vissa paviljonger vid Lunds hospital.

I skrivelse den 3 september 1920 har medicinalstyrelsen gjort framställning om medgivande att ombygga värmeledningen vid Lunds hospital samt om beviljande av anslag för påbörjande av berörda ombyggnadsarbeten.

[79.]

*Ombyggnad
av värme-
ledningen
för vissa
paviljonger
vid Lunds
hospital.
(Extra anslag.)
Medicinal-
styrelsen den
3 september
1920.*

Styrelsen har härvid till en början framhållit, att ifrågavarande hospitals värmeledning, som vore i huvudsak oförändrad sedan anstalten i början av 1880-talet togs i bruk, befunne sig i ett synnerligen dåligt skick. Från anstaltsledningens sida hade detta också framhållits vid upprepade tillfällen, varvid särskilt påpekats de båda s. k. C-paviljongernas bristfälliga tillstånd härutinnan. I dessa paviljonger funnes sålunda inga reservpannor, varför det hänt, att, då en panna blivit obrukbar och måst repareras, vederbörande avdelning under flera dagar varit utan värme, vilket naturligtvis vållat obehag och missnöje bland såväl patienter som personal. Frågan om värmeledningens ombyggnad hade därför länge varit på tal. Efter dels överläggningar under av medicinalstyrelsen föranstaltade inspektioner och dels verkställda utredningar av hospitalsdirektionen i samråd med ingenjören H. Theorell hade den sistnämnde på uppdrag av styrelsen den 30 augusti 1920 framlagt ett styrelsens skrivelse bifogat förslag i ämnet.

Till detta förslag hänvisar därefter styrelsen under full anslutning till detsamma.

I det till förslaget hörande yttrandet framhåller ingenjören Theorell inledningsvis, att de nuvarande värmeledningsanläggningarna vid hospitalen vore utförda under skilda tider och efter flera olika system utan sammanhang med varandra samt med olika eldningssätt, i följd varav driften av det hela vore besvärlig och bränslekostnaderna stora.

Till belysning härav lämnar Theorell följande redogörelse för de nuvarande anläggningarna:

[79.]

A-paviljongerna, 2 st., värmdes medels lågtrycksånga från egna värmekällor, bestående av två gjutna sektionspannor i vardera samt med ångradiatorer delvis inom plåtmantlar uti rummen;

B-paviljongerna, 2 st., värmdes medels reducerad högtrycksånga resp. avloppsånga från stora ångpannanläggningen i maskinhuset, dels med varm luft från varmkammare och dels med ångradiatorer i rummen;

C-paviljongerna, 2 st., värmdes medels gamla varmvattensystem med egna inmurade plåtpannor, en i vardera paviljongen; således ingen reserv. I cellerna skedde uppvärmningen medels släta varmvattenrör i taket.

Tillbyggnaderna till C-paviljongerna värmdes medels reducerad resp. avloppsånga från stora pannanläggningen och lokala radiatorer.

Länspaviljongerna, belägna bredvid C-paviljongerna, värmdes medels varmvatten från egna, gjutna magasinspannor samt lokala radiatorer.

1:sta klass paviljongerna, belägna på något avstånd från den centrala grupp, som bildades av föregående byggnader, värmdes medels kakelugnar.

Köksbyggnaden och tvätthuset värmdes med ånga från stora pannanläggningen och *administrationshuset* medels kakelugnar och kaminer.

Värme för dessa byggnader alstrades sålunda, enligt ingenjören Theorell, i följande värmekällor, nämligen ångpannanläggningen för maskineri, kök, tvätt m. m., fyra lågtrycksångpannor av gjutjärn, två inmurade plåtpannor för varmvatten, fyra varmvattenpannor av gjutjärn samt kakelugnar och kaminer.

I fråga om anläggningarnas dåvarande skick yttrar ingenjören Theorell därefter i huvudsak följande:

Ångpannanläggningen bestode av tre stora och skrymmande s. k. lanca-shirepannor, vilka nu vore 20 år gamla och snart borde utbytas mot nya med högre arbetstryck för erhållande av billigare maskindrift. Avloppsångan från belysningsmaskineriet användes för värmande av ekonomivatten samt för de närbelägna B-paviljongerna. Till de längre bort belägna kunde den icke användas och kunde fördenskuil ej alltid fullständigt tillgodogöras. Värmingen av ekonomivattnet medels avloppsångan skedde i en i gården delvis nedgrävd cistern av betong, invändigt klädd med kopparplåt. Det varma vattnet måste från cisternen pumpas upp till en tryckcistern på köksbyggnadens vind. Trycket hos det varma vattnet vore därför lägre än för det kalla. Utom dessa olägenheter vore cisternen nu i dåligt skick, vadan en ombyggnad av densamma snart vore nödvändig.

Härtill komme behöfligt utbyte och förbättrande av en del gamla apparater och ledningar inom maskinhuset.

Vid den omläggning av hela byggnadsgruppens olika värmeledningssystem, som därför enligt Theorells mening inom närmaste tiden vore nödvändig, borde värmeproduktionen för alla byggnader koncentreras till den redan befintliga värme- och kraftcentralen.

Såsom det mest lämpliga centraluppvärmningssystemet förordar därvid Theorell pumpvarmvattensystemet, vilket användes vid alla de nyare hospitalsanläggningarna. Därvid skulle så ordnas, att det varma

vattnet värmdes uti värmecentralen dels medels ånga direkt från ångpannorna eller avloppsånga från maskinerna och dels uti pannor för direkt eldning. Det sålunda uppvärmda vattnet bringades därefter medels rotationspump att cirkulera genom samtliga värmesystem i de olika byggnaderna.

[79.]

Efter att närmare hava beskrivit den ifrågasatta planen för dels huvudledningarnas dragning mellan och igenom de olika byggnaderna och dels de behöfliga omändringarna av nuvarande systemen i vederbörande paviljonger, framhåller Theorell nödvändigheten av att den nu befintliga pannanläggningen i maskinhuset utvidgas för producering av erforderlig värme till samtliga ifrågavarande byggnader. Detta kunde ske antingen genom inläggande av ytterligare en eller två ångpannor och med uppvärmning av allt vatten medels ånga eller ock genom anläggande av en eller två direkta varmvattenpannor. Ur driftekonomisk och andra synpunkter förordar därvid Theorell det senare alternativet.

För undvikande av en eljest för den eller de nya värmepannornas placering erforderlig tillbyggnad av ångpannhuset föreslår Theorell tillika ett utbytande av de tre gamla ångpannorna i ångpannhuset mot två kraftigare pannor av annan typ, som krävde betydligt mindre utrymme.

Det ifrågasättes vidare att utbyta förberörda för värmande av ekonomivattnet använda cistern på gården mot en i källarvåningen förlagd slutna cistern, varigenom pumpning av vattnet skulle bli onödigt och det varma vattnet tillföras med samma tryck som det kalla.

För bättre tillgodogörande av bränslet framhåller Theorell slutligen önskvärdheten av att för ångpannanläggningen en s. k. ekonomiser anlägges med förläggning omedelbart utanför ångpannhuset.

Genom det enhetliga systemets genomförande skulle man, enligt vad ingenjören Theorell närmare utvecklar, vinna en högst betydlig förenkling i skötsel ävensom stor besparing i driftkostnader, fördelar vilka, även om de icke kunde fullständigt täcka amorteringen, dock enligt Theorells mening torde kunna bestrida en betydlig del därav.

De beräknade kostnaderna för ett fullständigt genomförande av ovannämnda arbeten hava av Theorell framlagts i följande tablå:

Kostnad.

Pannanläggning bestående av 2 st. ångpannor å 100 kvm. eldyta	
och 1 st. varmvattenpanna å 120 kvm. eldyta med erforderlig armatur och alla tillbehör	kronor 150,000: —
Apparater och rörledningar för fördelning av ång- och varmvattenledningar, kondensvattencistern, ventillådor och pumpar	» 80,000: —

[79.]	Ekonomiseranläggning	kronor	50,000: —
	Rörledningar inom maskinhuset	»	15,000: —
	Varmvattenberedning för kök, tvätt, bad m. m.	»	30,000: —
	Ombyggnad av värmeledning inom sjukpaviljongerna och administrationshuset	»	180,000: —
	Diverse omläggningar av gamla rörledningar	»	15,000: —
	Byggnadsarbeten inom paviljongerna och inom maskinhuset ...	»	90,000: —
	Arvoden och oförutsedda utgifter 10 %	»	60,000: —
			Summa kronor 670,000: —

I sammanhang härmed framhåller Theorell, att av ovanstående arbeten omläggningen av värmeledningssystemen uti paviljongerna B och C vore nödvändigast och icke utan stora svårigheter kunde längre uppskjutas. Därför erforderliga arbeten omfattade, förutom arbetena i själva paviljongerna, även anordnande av ångvattenvärmare, pumpar, en del ventillådor m. m. samt huvudledningar för det hela intill C-paviljongernas tillbyggnader. Däremot behövde pannanläggningen icke för detta ändamål utvidgas, ej heller ovanberörda varmvattenpanna anskaffas.

Kostnaden för denna första utbyggnad har Theorell beräknat till 190,000 kronor, därav 150,000 kronor för själva värmeledningsarbetena och 40,000 kronor för erforderliga byggnadsarbeten.

Medicinal-
styrelsen.

Såsom förut nämnts, har medicinalstyrelsen i sin förberörda skrivelse den 3 september 1920 helt anslutit sig till det sålunda framlagda förslaget; och har styrelsen i anledning härav hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att värmeledningsanläggningen vid Lunds hospital finge, i huvudsaklig överensstämmelse med berörda förslag, ombyggas för en beräknad kostnad av 670,000 kronor, samt för påbörjande av berörda ombyggnadsarbeten på extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 190,000 kronor.

Byggnads-
styrelsen.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 23 september 1920 förklarat sig icke hava något att erinra mot denna framställning.

Av statsfinansiella hänsyn har Kungl. Maj:t icke äskat anslag för berörda ändamål av vare sig 1921 års eller 1922 års riksdag.

Kommunikationsdepartementets byggnadsfullmäktige den 16 augusti 1921.

Medicinalstyrelsens förevarande framställning har emellertid underkastats granskning av kommunikationsdepartementets byggnadsfullmäktige, professorn H. Kreüger. Denne har i yttrande den 16 augusti 1921 såsom sin åsikt uttalat, att det torde få anses konstaterat, att den nuvarande värmeledningsanläggningen vid hospitalet vore av så föråldrad

konstruktion, att den vore i behov av ombyggnad, varigenom man kunde ernå ett bättre utnyttjande av bränsle och förenkling i skötseln, så att driftkostnaderna kunde avsevärt nedbringas och en jämnare reglering av värmen påräknas. Beträffande de uppgjorda kostnadsberäkningarna har professorn Kreüger anmärkt, att, då dessa vore uppgjorda i augusti 1920, de på grund av inträffade prisfall torde kunna nedsättas från 670,000 kronor till 500,000 kronor för hela anläggningen, med begyn-nelseanslaget reducerat från 190,000 kronor till 140,000 kronor.

[79.]

Till följd av remiss har därefter medicinalstyrelsen den 30 augusti 1922 avgivit utlåtande. Styrelsen hänför sig härvid till ett från ingenjören Theorell infordrat, den 4 augusti samma år dagtecknat yttrande i ärendet, däri denne förklarar, att, sedan priserna numera ytterligare fallit, kostnaderna kunde beräknas till 380,000 kronor för anläggningen i dess helhet och till 110,000 kronor för arbetenas påbörjande, under förutsättning dock att arbetena utfördes i samma utsträckning, som angåves uti hans ursprungliga i augusti 1920 avgivna förslag. Med anmälan tillika, att viss detalj i förslaget, avseende varmvattenberedningen, varför kostnaden beräknats till 15,000 kronor, numera blivit utförd, hemställer medicinalstyrelsen, att riksdagens medgivande måtte inhämtas därtill, att värmeledningsanläggningen vid Lunds hospital finge, i huvudsaklig överensstämmelse med ingenjören Theorells förslag av den 30 augusti 1920, ombyggas för en beräknad kostnad av 365,000 kronor, samt att till påbörjande av berörda ombyggnadsarbeten måtte för bud-getåret 1923—1924 äskas ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

Medicinal-
styrelsen den
30 augusti
1922.

Sedermera har från socialstyrelsens värmetekniska avdelning, som har att utöva kontroll över bränsleförbrukningen inom vissa av stats-verket disponerade byggnader och lokaler m. m., infordrats yttrande i ämnet.

Socialstyrel-
sens värme-
tekniska av-
delning den
10 oktober
1922.

I en den 10 oktober 1922 avgiven promemoria har avdelningen anført, att, enligt vad förrättade inspektioner givit vid handen, Lunds hospital vore bland de statsinstitutioner, som vore mest i behov av en ombyggnad av sitt uppvärmnings-system, samt att genomförandet av det föreliggande förslaget skulle avhjälpa de huvudsakliga fel, som vidlådde det nuvarande uppvärmningssystemet, och med-föra en mycket avsevärd minskning i bränslekostnaden. I detta sammanhang har framhållits, att av den på grundval av statsmakternas beslut år 1920 (riksdagens skrivelse nr 345) inköpta kvantiteten brännertorv Lunds hospital för år 1922 och ytterligare 3 år framåt erhållit så stor del, att densamma måste komma till användning såväl vid högtryckscentralen som i de små värmeledningscentralerna vid anstalten. Då emellertid torv endast med mycket stora bränsleförluster kunde användas i de pannkonstruktioner, som förefunnes i dessa mindre centraler,

- [79.] men däremot med god effekt kunde utnyttjas i lämpligt konstruerade eldstäder för pannor av den typ, som föreslagits för den nya värmecentralen, föreläge häruti ytterligare ett skäl till att ombyggnaden borde fortast möjligt bliva utförd. Slutligen har påpekats, att om den föreslagna ombyggnaden av värmesystemet komme till stånd, en del fullt användbart värmeledningsmaterial bleve satt ur bruk och borde komma till användning på annat håll.

Departements-
chefen.

Av det anförda torde med tydlighet framgå, att de nuvarande värmeledningsanläggningarna inom hospitalet äro i sådant skick, att en ombyggnad av desamma efter ett enhetligt system under en nära framtid är nödvändig för ernående av fullgod uppvärmning samt en betryggad och ekonomisk drift. De dryga kostnader, ombyggnaden i sin helhet även enligt de senast gjorda beräkningarna skulle draga, göra dock, att jag med hänsyn till den statsfinansiella situationen icke anser mig kunna förorda, att förslag härom nu förelägges riksdagen. Detta är icke heller nödvändigt för att tillgodose det mest trängande behovet. Oundgänglig är dock, enligt vad jag vid besök å anstalten förvissat mig om, ändringen av värmeledningssystemen i de s. k. B- och C-paviljongerna, rörande vilka senare anstaltsledningen uppgivit, att vintertid, i synnerhet vid blåsigt väderlek, temperaturen inomhus icke kunnat hållas tillräckligt uppe, i det man, då temperaturen ute varit låg, i vissa rum icke kunnat driva upp värmen högre än till + 7°. Den del av hela ombyggnaden, som dessa arbeten innefatta och vilken del av ingenjören Theorell betecknats såsom första utbyggnaden, kan utföras i enlighet med planen fullt oberoende av huruvida denna för övrigt i större eller mindre utsträckning senare kommer till utförande. Kostnaden för den första utbyggnaden, vilken senast beräknats till 110,000 kronor, torde kunna ytterligare nedbringas till 100,000 kronor. Detta belopp är särskilt under nuvarande förhållanden betydande, men jag kan dock icke tillstyrka, att ifrågavarande arbete längre uppskjutes. I förevarande sammanhang tillåter jag mig ock påpeka, att detta företag kan väntas komma att i sin mån öka arbetstillgången inom en gren av landets industri, där ännu mycket svår arbetslöshet är rådande. På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för ombyggnad av värmeledningen för de s. k. B- och C-paviljongerna vid Lunds hospital i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören H. Theorell den 30 augusti 1920 avgivet förslag för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av kronor 100,000.

23. Ny ekonomibyggnad och vissa påbyggnadsarbeten vid Göteborgs hospital.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har 1917 års riksdag *dels* medgivit, att en ny *ekonomibyggnad* vid Göteborgs hospital finge i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman år 1916 uppgjorda ritningar uppföras för en beräknad kostnad av 244,600 kronor, *dels* för påbörjande av berörda byggnadsföretag på extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 25,000 kronor, *dels ock* medgivit, att av besparingarna å det av riksdagen år 1912 beviljade anslaget för uppförande av ekonomibyggnad, bostadshus för överläkaren och två bostadshus för gift personal ävensom för ny värmeledning m. m. vid Stockholms hospital samt å det av riksdagen år 1914 beviljade anslaget för uppförande av tre bostadshus för betjäning vid Lunds hospital och asyl finge under år 1918 för ifrågavarande ändamål användas ett belopp av högst 25,000 kronor.

[80.]
Ny ekonomi-
byggnad och
vissa påbygg-
nadsarbeten
vid Göteborgs
hospital.
(Extra anslag.)

Därefter har Kungl. Maj:t genom brev den 29 juni 1917 uppdragit åt medicinalstyrelsen att låta uppföra ifrågavarande ekonomibyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med ovanberörda ritningar jämte därtill hörande kostnadsberäkningar.

För fortsättande av berörda byggnadsarbete har 1918 års riksdag på Kungl. Maj:ts framställning å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag å 194,600 kronor, vilket anslag genom brev den 28 juni 1918 ställts till medicinalstyrelsens förfogande.

Härjämte har 1918 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning för utförande av vissa *påbyggnadsarbeten* vid Göteborgs hospital — avseende att med en andra våning förse tre envåningspartier å hospitalets avdelningar för sjuka av allmän klass — på extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 37,500 kronor, varefter Kungl. Maj:t genom brev den 28 juni 1918 uppdragit åt medicinalstyrelsen att låta utföra dessa arbeten i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. F. Ebeling-uppgjorda ritningar.

Sedan vidare 1920 års riksdag med anledning av Kungl. Maj:ts framställning i ämnet *dels* medgivit, att de av 1918 års riksdag beslutade påbyggnadsarbetena finge utföras i huvudsaklig överensstämmelse med nya, av arkitekten C. Westman uppgjorda ritningar, *dels ock* för ändamålet, utöver förut beviljat belopp, på tilläggsstat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 35,000 kronor, har Kungl. Maj:t genom brev den 9 juli 1920 uppdragit åt medicinalstyrelsen att utföra påbyggnadsarbetena i överensstämmelse med de av arkitekten Westman

- [80.] uppgjorda ritningarna samt ställt sistberörda reservationsanslag till styrelsens förfogande.

Medicinal-
styrelsen den
22 januari
1921.

I skrivelse den 22 januari 1921 gjorde medicinalstyrelsen framställning om anvisande av ytterligare medel till ifrågavarande byggnadsarbeten.

Beträffande *ekonomibyggnaden* erinrade styrelsen därvid om, att Kungl. Maj:t genom brev den 21 mars 1919 dels godkänt av arkitekten Westman föreslaget sätt för utförande av grundläggning jämte innerväggar och golv i byggnadens källarvåning, dels ock anbefallt styrelsen att på entreprenad utbjuda ifrågavarande arbeten och underställa inkommande anbud Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen hade med stöd härav på entreprenad utjudit berörda grundläggningsarbeten, vilka numera vore avslutade.

I fråga om ovan omförmälda *påbyggnadsarbeten* omnämnde styrelsen, att även dessa utjudits på entreprenad men att vid anbudstidens utgång inga anbud inkommit.

Sedan de under år 1920 pågående byggnadskonflikterna vunnit sin lösning, hade styrelsen, då det ansåges, att kostnaderna skulle bli billigare, om samma entreprenör erhöle båda ifrågavarande arbeten, infortrat gemensamma anbud å såväl uppförandet av ekonomibyggnaden som utförandet av påbyggnadsarbetena. Då de inkomna anbuden betydligt överstego de belopp, som funnos tillgängliga för ändamålet, hade styrelsen icke funnit skäl att underställa anbuden Kungl. Maj:ts prövning utan hade i stället låtit uppgöra nya kostnadsberäkningar till byggnadsarbetena jämte värme-, vatten- och avloppsledningar, köks- och tvättapparater samt elektrisk belysnings- och hissanläggning.

Enligt medicinalstyrelsens kostnadsberäkningar skulle kostnaderna för samtliga här avhandlade arbeten uppgå till 843,963 kronor. Då av de för ifrågavarande båda byggnadsarbeten anvisade anslagen återstode odisponerat ett belopp av sammanlagt 190,563 kronor, skulle för byggnadernas fullbordande erfordras ett fyllnadsanslag av 653,400 kronor eller avrundat 654,000 kronor; och hemställde styrelsen i berörda skrivelse den 22 januari 1921 om proposition till riksdagen med begäran om anvisande på tilläggsstat för år 1921 av ett reservationsanslag till sistnämnda belopp.

Kommunikationsdeparte-
mentets
byggnads-
fullmäktige.

Sedan *byggnadsstyrelsen* den 3 februari 1921 avgivit infortrat utlåtande, har *kommunikationsdepartementets byggnadsfullmäktige*, professorn H. Kreüger, på anmodan yttrat sig i ärendet den 16 augusti 1921 och därvid i fråga om ekonomibyggnaden i besparingssyfte föreslagit vissa förenklingar med avseende på byggnadsmaterial och arbete. Beträffande påbyggnadsarbetena har professorn Kreüger förklarat sig anse arbetena enligt den uppgjorda ritningen vara föreslagna på enklaste

sätt, varför han icke hade något att erinra mot desammas utförande i [80.]
enlighet med förslaget.

Med avseende å kostnaderna för arbetenas utförande har professorn Kreüger ansett sig kunna utgå från avsevärt lägre priser än de, som antagits vid senast verkställda kostnadsberäkning. På grund härav och med hänsyn till de besparingar, som kunde uppstå genom en del av de utav honom föreslagna förenklingarna, har Kreüger beräknat totalkostnaden för de återstående arbetena till 640,000 kronor. Då av anvisade anslag återstode omkring 190,000 kronor, skulle erforderligt fyllnadsanslag enligt Kreügers beräkningar kunna begränsas till 450,000 kronor.

Till följd av remiss har medicinalstyrelsen härefter ånyo avgivit utlåtande i ärendet den 31 december 1921 och därvid överlämnat yttrande av arkitekten Westman jämte genom Westmans försorg uppgjorda nya kostnadsberäkningar för arbetenas utförande.

Medicinal-
styrelsen den
31 december
1921.

Beträffande de av professorn Kreüger gjorda erinringarna rörande förslaget till ekonomibyggnad har medicinalstyrelsen hänvisat till en av styrelsen upprättad sammanställning över de av Kreüger framställda anmärkningarna, däri styrelsen jämväl infört arkitekten Westmans svar på desamma ävensom de yttranden, vartill styrelsen i varje punkt funnit anledning. Av denna sammanställning framgår, att styrelsen i de avseenden, beträffande vilka Kreügers ändringsförslag ur besparingsynpunkt äro av nämnvärd betydelse, i huvudsak biträtt desamma.

Vidkommande kostnaderna för arbetenas utförande har medicinalstyrelsen i berörda skrivelse anført huvudsakligen följande:

Kostnaderna för ifrågavarande arbeten hade uti det förslag, som legat till grund för Kungl. Maj:ts framställningar till riksdagen om anslag till desamma, beräknats sålunda:

för ekonomibyggnaden (vid 1917 års riksdag):

byggnaden	kronor 154,000: —
54 meter kulvert à 100 kronor	» 5,400: —
ritningar, kontroll och tillsyn	» 6,700: —
värmeledning	» 25,000: —
yttre vatten- och avloppsledningar ...	» 6,000: —
invändiga vatten- och avloppsledningar	» 20,000: —
elektrisk belysning och kraftanläggning jämte hissar	» 27,500: —
summa kronor	244,600: —

för påbyggnadsarbetena (vid 1920 års riksdag):

tre påbyggnader à 22,000 kronor	kronor 66,000: —
ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	» 6,400: —
värmeledning	» 5,600: —
summa kronor	78,000: —

[80.]

Denna sistnämnda summa, 78,000 kronor, vilken av Kungl. Maj:t äskats av riksdagen år 1920, hade emellertid riksdagen ansett sig kunna nedsätta med cirka 10 % till 72,500 kronor.

Av det för ekonomibyggnaden anvisade anslaget, kronor 244,600, hade disponerats

för grunden kronor 112,000: —

för andra ändamål cirka » 19,797: — kronor 131,797: —

vadan återstode att disponera kronor 112,803: —

Av det för påbyggnadsarbetena anvisade anslaget kronor 72,500: —

hade disponerats » 252: —

vadan återstode att disponera » 72,248: —

eller tillhopa att disponera summa kronor 185,051: —

Enligt arkitekten Westmans nu uppgjorda beräkningar skulle kostnaderna för byggnadsarbetenas fullbordande uppgå till:

ekonomibyggnaden:

byggnadskostnad kronor 310,000: —

värme, vatten, avlopp, ångköks- och maskintvättanläggning » 185,000: —

elektrisk anläggning med hiss » 36,000: —

påbyggnadsarbetet:

byggnadskostnad » 72,900: —

värmeledning » 5,000: —

elektriska ljusledningar » 4,000: —

ritningar och kontroll m. m. för båda arbetena » 18,100: —

summa kronor 631,000: —

Då av de beviljade anslagen återstode disponibelt ett belopp av 185,051 kronor 70 öre, skulle sålunda det erforderliga fyllnadsanslaget utgöra 445,948 kronor 30 öre. Av de sålunda gjorda beräkningarna framginge, att för byggnadsarbetenas fullbordande skulle behöva äskas ett belopp av 450,000 kronor eller samma belopp, som av professorn Kreüger beräknats erforderligt.

Under framhållande av det synnerligen trängande behovet av den nya ekonomibyggnaden samt med betonande av den risk för de redan lagda grundernas bestånd, som uppkomme genom ett längre uppskjutande av byggnadens fullbordande, hemställde medicinalstyrelsen på grund av vad i berörda skrivelse anförts om proposition till riksdagen med förslag om anvisande för ifrågavarande ändamål på tilläggsstat för år 1922 av ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

Byggnads-
styrelsen.

Härefter har byggnadsstyrelsen den 20 juli 1922 ånyo avgivit infortrat utlåtande i ärendet. Beträffande de av professorn Kreüger framställda anmärkningarna har styrelsen därvid i huvudsak anslutit sig

till medicinalstyrelsens uppfattning. Vidkommande kostnaderna för byggnadsarbetenas utförande har byggnadsstyrelsen med hänsyn till ytterligare nedgång i byggnadskostnaderna under den tid, som förflutit efter uppgörandet av professorn Kreügers och arkitekten Westmans senaste beräkningar, ansett de ytterligare erforderliga medlen, enligt en inom styrelsen verkställd approximativ beräkning, kunna sättas till 320,000 kronor. [80.]

Slutligen har medicinalstyrelsen med skrivelse den 30 augusti 1922 överlämnat av arkitekten Westman till styrelsen ingivna nya, den 4 augusti 1922 upprättade kostnadsberäkningar för fullbordande av ekonomibyggnaden och utförande av påbyggnaderna. Enligt dessa beräkningar uppgå kostnaderna till följande belopp:

Medicinal-
styrelsen
den 30 augusti
1922.

Ekonomibyggnaden:

byggnadskostnad (excl. redan lagda grunder).....	kronor 238,000: —
värme, vatten, avlopp, ångköks- och maskintvättanläggning	» 145,000: —
reparation av befintlig vattencistern	» 2,000: —
elektrisk anläggning med hiss	» 28,800: —

Påbyggnadsarbetet:

byggnadskostnad	» 54,900: —
värmeledning	» 4,000: —
elektriska ljusledningar	» 3,200: —
ritningar, kontroll m. m. för båda arbetena	» 18,100: —
	kronor 494,000: —

För arbetena äro anvisade:

för ekonomihuset	kronor 244,600: —
för påbyggnaderna	» 72,500: —
	kronor 317,100: —

Av dessa äro hittills disponerade:

för ekonomihuset	kronor 132,657: 55
för påbyggnadsarbetet	» 251: 60
	kronor 132,909: 15
vadan återstå att disponera	kronor 184,190: 85

Det erforderliga fyllnadsanslaget uppgår sålunda enligt dessa beräkningar till 309,809 kronor 15 öre eller i runt tal 310,000 kronor.

Beträffande behovet av ifrågavarande byggnadsarbetens utförande har medicinalstyrelsen i sin sistberörda skrivelse anfört följande.

Vid de inspektioner av Göteborgs hospital, som på medicinalstyrelsens uppdrag under 1921 och 1922 verkstälts av medicinalrådet Stenbeck, hade från hospitalsförvaltningens sida på det allra kraftigaste framhållits det synnerligen trängande behovet av den nya ekonomibyggnaden. Det nuvarande köket befunne sig nämligen, såsom vid berörda inspektioner konstaterats, uti så förfallet skick, att ett fortsatt begagnande av detsamma för någon längre tid framåt icke

[80.] vore möjligt. Då det sålunda vore en trängande nödvändighet, att arbetena med nybyggnaden komme till utförande inom den allra närmaste tiden, och då grunder och socklar till densamma redan vore lagda, funne sig styrelsen böra hemställa om beviljande av erforderligt anslag för ifrågavarande byggnadsarbetens utförande.

På grund av det nu anförda har medicinalstyrelsen, med återkallande av sin i ovanberörda skrivelse den 31 december 1921 gjorda framställning, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1923 års riksdag att för uppförande av en ny ekonomibyggnad vid Göteborgs hospital och för utförande av vissa påbyggnadsarbeten vid samma hospital på extra stat för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 anvisa ett reservationsanslag av 310,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår, hava de här ifrågavarande byggnadsarbetena vid Göteborgs hospital — uppförande av en ny ekonomibyggnad och utförande av påbyggnadsarbeten å tre sjukpaviljonger — redan år 1917, respektive år 1918 beslutits av riksdagen. På grund av den stegring i byggnadskostnader, som inträtt under kristiden, hava arbetena emellertid icke kunnat utföras med de medel, som av riksdagen anvisats för desamma. Hittills hava i huvudsak endast grundläggningsarbetena för den nya ekonomibyggnaden, vilka voro avslutade redan våren 1921, blivit utförda. Med hänsyn till de synnerligen betydande belopp, som tidigare beräknats erforderliga för byggnadsarbetenas avslutande, har framställning till riksdagen om beviljande av ytterligare anslag hittills icke gjorts.

Att nu ytterligare uppskjuta slutförandet av ifrågavarande byggnadsarbeten synes mig på grund av vad i ärendet blivit upplyst knappast kunna anses försvarligt. Vad ekonomibyggnaden beträffar, torde nödvändigheten av att denna byggnad snarast möjligt bliver färdig vara till fullo ådagalagd genom vad medicinalstyrelsen anført om det bristfälliga skick, vari de nuvarande ekonomilokalerna befinna sig. Härtill kommer den fara för de redan lagda grundernas bestånd, som ett längre uppskov med byggnadens fullbordande måste anses innebära. Men även utförandet av de ifrågavarande påbyggnaderna måste med hänsyn till de skäl, som föranledde beslutet om dessa byggnadsarbeten, icke minst behovet av ökad brandsäkerhet (se statsverkspropositionen till 1918 års lagtima riksdag, sjätte huvudtiteln, punkten 36), enligt min uppfattning betraktas såsom en angelägenhet av stor vikt.

I fråga om sättet för ekonomibyggnadens uppförande har kommunikationsdepartementets byggnadsfullmäktige i avgivet yttrande framställt vissa erinringar i syfte att genom förenklingar ernå besparingar.

Dessa anmärkningar, vilka alla avse detaljer i fråga om byggnadsmaterial och arbete, hava i de delar, som nämnvärt inverka på kostnaderna för byggnaden, i huvudsak biträttats av medicinalstyrelsen. Mot styrelsens nuvarande ståndpunkt härutinnan har jag intet att erinra. [80.]

Kostnaderna för byggnadsarbetenas utförande, vilka ursprungligen beräknades komma att utgöra för ekonomibyggnaden 244,600 kronor och för påbyggnaderna 72,500 kronor eller sammanlagt 317,100 kronor, hava enligt senast upprättade kostnadsförslag beräknats uppgå för ekonomibyggnaden — fränsett redan utförda grundläggningsarbeten m. m., som dragit en kostnad av omkring 132,000 kronor — till 413,800 kronor och för påbyggnaderna till 80,200 kronor eller tillhopa 494,000 kronor. Då av de beviljade anslagen återstå odisponerade sammanlagt 184,190 kronor 85 öre, belöper sig sålunda det ytterligare erforderliga anslaget till 309,809 kronor 15 öre eller i avrundat tal 310,000 kronor. Mot dessa kostnadsberäkningar har jag icke funnit anledning till erinran.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *uppförande av en ny ekonomibyggnad* och för *utförande av vissa påbyggnadsarbeten vid Göteborgs hospital*, utöver för dessa ändamål förut beviljade belopp, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra reservationsanslag* av kronor 310,000.

24. Anstalter för obildbara sinnesslöa.

I riksstaten för år 1922 äro uppförda följande ordinarie förslagsanslag, nämligen ett å 450,000 kronor till anstalter för obildbara sinnesslöa, ett å 700,000 kronor till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, och ett å 100,000 kronor till epileptikeranstalter. För första halvåret 1923 är vart och ett av anslagen uppfört med hälften av det för år 1922 anvisade beloppet.

Statsbidragen till ifrågavarande anstalter utgå efter grunder, som äro fastställda dels i kungörelse den 24 oktober 1919 angående understöd av statsmedel åt anstalter för obildbara sinnesslöa (sv. förf.-saml. nr 658), dels ock i kungörelse samma dag angående understöd av statsmedel åt anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, och åt epileptikeranstalter (nr 659).

Enligt dessa bestämmelser utgår understöd till anstalt för *obildbara sinnesslöa* halvårsvis med högst 200 kronor för en var av det antal sådana sinnesslöa, som i medeltal för dag under nästföregående halvår vårdats å anstalten.

[81.]

Anstalter för
obildbara
sinnesslöa.
(Ordinarie
anslag.)

[81.]

Till anstalter för *bildbara sinnesslöa*, som icke äro fallandesjuka, utgår statsunderstöd för varje halvår, respektive lästermin med följande belopp, nämligen till *uppföstringsanstalt*, därest anstalten anordnats och understödes av landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej deltagar i landsting, samt står under inseende av en utav landsting eller stadsfullmäktige utsedd styrelse, med 200 kronor för vart och ett av det antal barn, som i medeltal för dag under nästföregående lästermin å anstalten eller på dess bekostnad åtnjutit underhåll (s. k. interna elever) och med 100 kronor för vart och ett av det antal andra i anstalten intagna barn, som i medeltal för dag under nästföregående lästermin deltagit i undervisningen (s. k. externa elever), samt, därest anstalten är enskild, med högst nyss nämnda belopp;

till *arbetshem*, därest arbetshemmet anordnats och understödes av landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej deltagar i landsting, med 150 kronor för var och en av det antal sinnesslöa, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intaget å arbetshemmet, och, därest detsamma är enskilt, med högst nyssnämnda belopp; samt

till arbetshem, som anordnar *kontrollerad familjevård* för sinnesslöa, med belopp motsvarande arbetshemmets kostnad för sålunda under nästföregående halvår utackorderade, dock högst 100 kronor för var och en av det antal sinnesslöa, som i medeltal för dag under nämnda halvår utackorderats från arbetshemmet.

Till anstalter för *fallandesjuka* utgår statsbidrag till *uppföstringsanstalt* med 250 kronor för vart och ett av det antal barn, som i medeltal för dag under nästföregående lästermin varit intaget å anstalten, och till *arbetshem* med likaledes 250 kronor för var och en av det antal fallandesjuka, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intaget å arbetshemmet.

Dessutom kan enligt berörda bestämmelser understöd utgå till uppföstringsanstalt och till arbetshem för blinda sinnesslöa med samma belopp, som äro fastställda för epileptikeranstalterna. Sedan den enskilda anstalten i Vänersborg för blinda sinnesslöa m. fl. uppgått i statens vårdanstalt i Lund för blinda med komplicerat lyte, finnes emellertid icke längre någon enskild anstalt för blinda sinnesslöa.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den allmänna prissänkningen synes mig en mindre nedsättning av statsbidragens belopp, vilka fastställdes vid 1919 års lagtima riksdag, kunna äga rum. Jag finner mig böra förorda, att de statsbidrag, som komma att utgå från anslag, vilka beviljas för budgetåret 1923—1924 och därefter följande budgetår, tillsvidare bestämmas till följande belopp:

för *obildbara sinnesslöa* högst 190 kronor;

för *bildbara sinnesslöa*

i *uppföstringsanstalt* 190 kronor för interna elever och 95 kronor för externa elever, med iakttagande liksom hittills, att statsbidrag till enskild anstalt må utgå med högst nämnda belopp,

i *arbetshem* 140 kronor eller, där arbetshemmet är enskilt, högst nämnda belopp, och

i av arbetshem anordnad *kontrollerad familjevård* högst 95 kronor; samt

för *fallandesjuka* (eventuellt blinda sinnesslöa)

[81.]

i *uppfostringsanstalt* 235 kronor och

i *arbetshem* likaledes 235 kronor,

allt för halvår, respektive lästermin.

I övrigt torde de villkor och bestämmelser, som för närvarande gälla för statsbidrag, böra lämnas oförändrade.

Vid bifall till vad här föreslagits lära de för statsbidragen erforderliga anslagen för budgetåret 1923—1924 kunna nedsättas, anslaget till anstalter för obildbara sinnesslöa till 427,000 kronor, anslaget till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, till 665,000 kronor samt anslaget till epileptikeranstalter till 95,000 kronor.

Rörande de två sistnämnda anslagen gör jag framställning under följande två punkter.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslags-
anslaget till *anstalter för obildbara sinnesslöa*

med kronor 427,000;

dels ock medgiva den av mig förordade ändringen
i grunderna för anslagets användning.

25. Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka.

Åberopande vad som anförts under punkten 81 här ovan, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

[82.]

dels i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslags-
anslaget till *anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke*
äro fallandesjuka, med kronor 665,000;

dels ock medgiva den av mig förordade ändringen
i grunderna för anslagets användning.

*Anstalter
för bildbara
sinnesslöa,
som icke äro
fallande-
sjuka.
(Ordinarie
anslag.)*

26. Epileptikeranstalter.

Hänvisande till vad som anförts under punkten 81 här ovan, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

[83.]

dels i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslags-
anslaget till *epileptikeranstalter* med kronor 95,000;

dels ock godkänna de av mig förordade ändring-
arna i grunderna för anslagets användning.

*Epileptiker-
anstalter.
(Ordinarie
anslag.)*

27. Upphållande av verksamheten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar.

[84.]
Upphållande
av verksam-
heten vid
statens upp-
fostrings-
anstalt för
sinnesslöa
gossar.
(Extra anslag.)

För upprätthållande av verksamheten vid denna anstalt, om vars upprättande beslut fattades vid 1921 års riksdag, har riksdagen år 1922 å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beviljat *dels* till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare ett förslagsanslag, högst, 6,015 kronor, *dels ock* till bidrag till driftkostnader i övrigt ett förslagsanslag av 14,900 kronor. Motsvarande anslag för år 1922 utgjorde 12,025 kronor och 29,800 kronor.

Genom brev den 31 december 1921 har Kungl. Maj:t, med föreskrift, att en statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar skulle, så snart ske kunde, anordnas å Salbohed i Västmanlands län, fastställt avlöningsstat för anstalten för år 1922 av följande lydelse:

	L ö n			Tjänstgöringspenningar	Summa	
	Oreducerat belopp	Pensionsavgift motsvarande belopp	Reducerat belopp			
1 föreståndare	2,300	100	2,200	1,200	3,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor, efter 10 år med ytterligare 400 kronor och efter 15 år med än ytterligare 400 kronor.
1 lärare	1,600	50	1,550	1,000	2,550	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.
1 arbetsledare	1,000	25	975	500	1,475	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 " 	1,000	25	975	500	1,475	
1 husmoder	600	25	575	—	575	Efter 5 år kan lönen höjas med 50 kronor och efter 10 år med ytterligare 50 kronor. Därjämte fri kost och tvätt samt möblerad bostad.
Till vikariatsersättningar och extra personal samt tjänstepersonal ..	—	—	—	—	2,550	
Summa kronor	—	—	—	—	12,025	

Anmärkningar:

1. Samtliga befattningshavare erhålla fri bostad, fri uppvärmning (eller bränsle) samt, om elektriskt ljus införts, fri belysning. Huggning och sågning av bränsle ävensom armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock av befattningshavaren.

2. Husmodern äger under semester rätt till kontant ersättning för kost med det belopp för dag, vartill kosthållet för henne beräknats.

3. Därest föreståndare eller lärare äger delaktighet i statsunderstödd pensionsanstalt, höjes avlöningen med det mot pensionsavgift svarande belopp.

Den samtidigt fastställda staten beträffande driftkostnader i övrigt [84.]
för år 1922 har följande utseende:

Utgifter:

Kosthåll för personalen (3 stycken à 2 kronor per dag), förslagsvis	kronor	2,190: —
Kosthåll för eleverna (30 stycken à 1 krona 25 öre per dag), förslagsvis	»	13,687: 50
Beklädnad och sängkläder (à 175 kronor per elev), förslagsvis ..	»	5,250: —
Undervisningsmateriel och böcker, förslagsvis	»	500: —
Läkare och sjukvård, förslagsvis	»	2,000: —
Värme och lyse, förslagsvis	»	8,000: —
Tvätt och renhållning, förslagsvis	»	1,500: —
Fastighetens underhåll, förslagsvis	»	1,000: —
Onera, arrende, hyror och brandförsäkring, förslagsvis	»	2,800: —
Underhåll av inventarier, förslagsvis	»	1,000: —
Inköp av arbetsmaterial, förslagsvis	»	300: —
Diverse utgifter, förslagsvis	»	2,522: 50
Summa kronor		40,750: —

Inkomster:

Avgifter för 30 elever à 365 kronor för år, förslagsvis	kronor	10,950: —
Statens tillskott, förslagsvis	»	29,800: —
Summa kronor		40,750: —

Anstaltens verksamhet hade ännu på hösten 1922 vid tiden för avgivandet av skolöverstyrelsens i det följande omförmälda framställning ej kunnat påbörjas, och reglemente för anstalten, vartill skolöverstyrelsen den 4 augusti 1922 ingivit förslag, hade vid nämnda tidpunkt ännu icke utfärdats. Förberedelserna för anstaltens upprättande beräknades emellertid kunna avslutas i sådan tid, att verksamheten kunde taga sin början under loppet av hösten 1922.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 9 november 1922 fastställt reglemente för statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa (sv. förf.-saml. nr 525).

I skrivelse till skolöverstyrelsen den 1 augusti 1922 har styrelsen för anstalten framlagt förslag till utgifts- och inkomststat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Beträffande grunderna för beräkning av utgifter och inkomster har styrelsen därvid anfört, bland annat, följande.

Anstaltens
styrelse.

De för år 1922 fastställda staterna vore beräknade för ett elevantal av 30. Uppgifter, som styrelsen erhållit av t. f. överinspektören för sinnessjukvården, doktor Alfred Petré, tydde dock på, att anstaltens platsutrymmen behövde i väsentligt ökad utsträckning tagas i anspråk, så snart förhållandena vid densamma

[84.] det medgåve. Enbart i barackbyggnaden kunde med anlåtande av ett reservrum inrymmas 48 elever. Styrelsen ansåge icke lämpligt att, innan närmare erfarenhet vunnits om elevmaterialets beskaffenhet, överskrida detta antal.

Utgående från denna beräkning har styrelsen föreslagit en av det större elevantalet föranledd ökning av anstaltspersonalens antal. Styrelsen har sålunda ifrågasatt anställande av två nya lärarkrafter, en lärare och en lärarinna, samt en ny arbetsledare, varjämte föreslagits ökning av husmoderns biträden från två till tre. Dessa förändringar skulle föranleda en ökning i avlöningsstatens slutsumma med 6,450 kronor, var- till komme ytterligare 700 kronor för bestridande av kostnaderna för förändret av anstaltens räkenskaper, från vilka göromål föreståndaren enligt reglementsförslaget kunde befrias för att mera kunna ägna sig åt elevernas undervisning och vård, eller sammanlagt 7,150 kronor, varigenom avlöningsstatens slutsumma skulle uppgå till 19,175 kronor.

Jämväl *driftkostnadsanslaget* har i styrelsens förslag på grund av det beräknade högre elevantalet i fråga om vissa poster måst höjas. Dessa poster framgå av nedanstående sammanställning, som även utvisar storleken av vederbörande anslagspost enligt gällande stat ävensom den föreslagna höjningens storlek:

	Gällande stat	Föreslaget belopp	Ökning
Personalens kosthåll.....	2,190: —	2,920: —	730: —
Elevernas kosthåll.....	13,687: 50	21,900: —	8,212: 50
Beklädnad och sängkläder.....	5,250: —	7,200: —	1,950: —
Tvätt och renhållning.....	1,500: —	1,920: —	420: —
Inköp av arbetsmaterial.....	300: —	480: —	180: —
Diverse utgifter.....	2,522: 50	3,200: —	677: 50
Summa ökning			12,170: —

Vid dessa beräkningar har styrelsen i fråga om kosthåll och arbetsmaterial utgått från samma beräkningsgrunder, som tillämpats vid uppgörande av gällande stat. Beträffande rubrikerna beklädnad och sängkläder samt tvätt och renhållning hava nedsättningar företagits, i förra fallet från 175 till 150 kronor och i senare fallet från 50 till 40 kronor för år och elev. Dessa sänkningar betingas delvis av anställandet utav en ny arbetsledare och ytterligare ett biträde åt husmodern. Beträffande grunderna för beräkande av utgifterna för kosthållet har styrelsen ansett sig icke kunna föreslå någon sänkning av dagportionspriset, då livsmedelspriserna på platsen ännu ställde sig jämförelsevis höga, beroende på det långa avståndet till större samhälle och järnväg.

Styrelsen har vidare föreslagit uppförande i staten av två nya

poster: elevbelöningar med ett belopp av 480 kronor samt idrotts- och lekmateriel med 100 kronor. [84.]

Läggas dessa båda nya poster till summan av den ovan angivna ökningen i redan befintliga anslagsposter, skulle höjningen sammanlagt uppgå till 12,750 kronor. Driftkostnadsstaten, vilken i nu gällande stat upptager ett belopp av 40,750 kronor, skulle sålunda enligt styrelsens förslag sluta på en summa av 53,500 kronor.

Vad *inkomstberäkningen* beträffar, hava elevavgifterna på grund av det ökade elevantalet beräknats uppgå till 17,520 kronor mot 10,950 kronor enligt nu gällande stat. På grund härav skulle statens tillskott för bestridande av driftkostnaderna endast behöva höjas med 6,180 kronor till 35,980 kronor.

Över anstaltsstyrelsens framställning har skolöverstyrelsen inhämtat yttranden av medicinsk-psykiatriska inspektören över sinnesslöanstalterna, överinspektören för sinnessjukvården i riket A. Petrén, samt pedagogiska inspektören över samma anstalter, föreläsningskonsulenten N. Lundahl. Inspektörerna.

Den sistnämnde har i sitt yttrande anfört, att det visserligen knappast vore troligt, att redan under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 ett så stort antal elever, som det av anstaltsstyrelsen beräknade, komme att intagas, men att han likväl ansåge sig böra tillstyrka styrelsens förslag, enär möjlighet förefunnes, att det av styrelsen beräknade antalet i det närmaste kunde komma att intagas.

Överinspektören Petrén har i sitt yttrande till en början framhållit, att, då anstalten ännu icke vore öppnad, det givetvis vore svårt att göra några beräkningar över det antal, till vilket eleverna kunde väntas komma att uppgå under det andra verksamhetsåret. Det syntes emellertid mycket sannolikt, att det, sedan anstaltens verksamhet blivit känd, efter hand inkomme åtskilliga nya ansökningar rörande sådana, som tidigare utskrivits från sinnesslöskolorna som olämpliga för samlivet eller från skyddshemmen på grund av sinnesslöhet. Överinspektören Petrén har fördenskuil tillstyrkt anstaltsstyrelsens förslag, med de ändringar likväl, att han ansett tillfyllest, att lärarkrafterna ökades med en lärarinna, var emot han föreslagit anställande av två nya arbetsledare, en för skomakeri- och en för skrädderiarbeten.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1922 för egen del anfört, bland annat, följande:

Skolöver-
styrelsen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framginge, hade anstalten ännu icke kunnat börja sin verksamhet. På grund härav saknades varje praktisk erfarenhet, som kunde läggas till grund för ett bedömande av frågan, i vilken utsträckning dess utrymme kunde komma att tagas i anspråk under ifrågavarande budgetperiod. Ehuru det visserligen förefölle sannolikt, att antalet till inträde anmälda elever före utgången av första halvåret 1924 skulle komma att överskrida

[84.] det antal av 30, för vilket nu gällande stat vore beräknad, ville det likväl synas, som om de grunder, på vilka såväl anstaltsstyrelsen som de i ärendet hörda inspektörerna beräknat en så avsevärd ökning av elevantalet som till 48, vore skäligen ovissa. Med hänsyn härtill hade överstyrelsen icke kunnat undgå att hysa tvekan angående lämpligheten av att, innan någon erfarenhet vunnits i fråga om ansökningsfrekvensen, företaga en höjning av de nu utgående anslagen till anstaltens verksamhet.

Ehuru överstyrelsen alltså av principiella skäl ansett det i viss mån betänkligt att, särskilt i fråga om en verksamhet, som i vårt land är ny och oprövad, vidtaga åtgärder för utvidgning av anstalten, innan behov av sådan utvidgning blivit av erfarenheten otvetydigt klarlagt, har överstyrelsen å andra sidan förklarat sig icke kunna förbise det angelägna i, att de vanartade sinnesslöa, för vilka anstalten är avsedd, i största möjliga utsträckning bliva omhändertagna. Denna angelägenhet har synt så stor, att överstyrelsen ansett sig böra överväga möjligheterna för att, utan en direkt höjning av nu gällande utgiftsstaten, bereda medel att tillgodose ett före utgången av nu ifrågasatt budgetperiod möjligen uppkommande behov av mera avsevärd utvidgning. För att möjliggöra detta har överstyrelsen ifrågasatt, huruvida icke för sådan utvidgning borde beräknas visst anslagsbelopp, som likväl icke skulle få tagas i anspråk förrän efter särskild prövning, om och i vilken utsträckning utökning av anstaltspersonalen och förstärkning av vissa i driftkostnadsstaten upptagna utgiftsposter vore erforderlig. Denna prövning syntes böra verkställas av Kungl. Maj:t. De anslagsbelopp, som sålunda prövats erforderliga för anstaltens verksamhet, borde enligt överstyrelsens mening sedermera för närmast följande budgetår upptagas i staten.

Vid bifall till den här ifrågasatta anordningen borde nu gällande stater för budgetåret 1923—1924 beräknas i huvudsak oförändrade. Överstyrelsen hade dock ansett sig böra förorda, att i driftkostnadsstaten upptoges ett särskilt anslag till elevbelöningar, vilket anslag för 30 elever syntes böra beräknas till 300 kronor, samt ett anslag till idrotts- och lekmaterial, som lämpligen kunde bestämmas till av anstaltsstyrelsen föreslagna 100 kronor. Slutsumman av denna stat skulle härigenom uppgå till 41,150 kronor och statens tillskott komme att höjas till 30,200 kronor.

Vidkommande härefter storleken av det belopp, som borde beräknas kunna stå till Kungl. Maj:ts förfogande för en möjligen behövlig utvidgning av anstalten, hade överstyrelsen vid beräklandet av detta belopp utgått från en ökning av elevantalet till 48. Beträffande avlöningsstaten hade överstyrelsen därvid i likhet med medicine doktorn Petrén ansett tillräckligt, att lärarkrafterna ökades genom anställande av en lärarinna med de av styrelsen föreslagna kontanta avlöningsförmånerna, 2,150 kronor årligen. Med hänsyn härtill ville överstyrelsen emellertid förorda, att ett särskilt belopp av 700 kronor beräknades för att möjliggöra befrielse för föreståndaren från skyldigheten att föra anstaltens räkenskaper. I fråga om arbetsledarna hade överstyrelsen i likhet med anstaltsstyrelsen icke ansett sig för närvarande kunna ifrågasätta anställande av mer än en ny sådan befattningshavare. De kontanta avlöningsförmånerna för denne, som syntes böra vara kunnig i sko- och sadelmakeri, borde givetvis sättas till samma belopp, som beräknats för de i gällande stat upptagna arbetsledarna, eller 1,475 kronor årligen. Anställande av ett nytt biträde åt husmodern med en beräknad kontant avlöning av 275 kronor årligen syntes vidare vara erforderligt. Sammanlagda ökningen i avlöningsstaten skulle sålunda uppgå till 4,600 kronor.

I fråga om *driftkostnadsstaten* hade överstyrelsen icke funnit anledning till erinran beträffande de grunder, efter vilka denna av anstaltsstyrelsen beräknats. Till Kungl. Maj:ts disposition för förstärkande av denna stat skulle sålunda vid ett beräknat elewantal av 48 erfordras följande belopp:

Kosthåll för personalen	kronor	730: —
» » eleverna	»	8,212: 50
Beklädnad och sängkläder	»	1,950: —
Tvätt och renhållning	»	420: —
Elevbelöningar	»	180: —
Inköp av arbetsmaterial	»	180: —
Diverse utgifter	»	677: 50
Summa kronor		12,350: —

Då emellertid för 18 nya elever i elevavgifter skulle inflyta ytterligare 6,570 kronor för år, kunde statens tillskott till förstärkande av driftkostnadsanslaget begränsas till 5,780 kronor. Lades härtil den summa, 4,600 kronor, som utgjorde den ovan beräknade höjningen i avlöningsstaten, erhöles det belopp, 10,380 kronor, vilket vid bifall till den av överstyrelsen ifrågasatta anordningen skulle ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för eventuellt erforderlig utvidgning av anstalten. Detta belopp syntes böra erhålla karaktären av förslagsanslag, högst.

I enlighet med det sålunda anförda utmynnar skolöverstyrelsens framställning i förslag om anvisande för anstaltens verksamhet under budgetåret 1923—1924 av följande anslag, nämligen *dels* till avlöningar och vikariatersättningar m. m. åt befattningshavare ett förslagsanslag, högst, 12,025 kronor, *dels* till bidrag till driftkostnaderna i övrigt ett förslagsanslag av 30,200 kronor, *dels ock* till eventuellt erforderlig utvidgning av anstalten ett förslagsanslag, högst, 10,380 kronor, att utgå därest och i den mån Kungl. Maj:t prövar nödigt.

Det måste för visso betraktas såsom en social angelägenhet av vikt, att de vanartade sinnesslöa i så stor utsträckning som möjligt bliva på lämpligt sätt omhändertagna. Då emellertid den verksamhet, för vilken ifrågavarande anstalt är avsedd, i vårt land är ny och oprövad, finner jag det åtminstone under nuvarande statsfinansiella situation vara förenat med betänkligheter att vidtaga åtgärder för en utvidgning av den så nyligen beslutade anstalten, innan praktisk erfarenhet vunnits om behovet av sådan utvidgning och om beskaffenheten av anstaltens elevmaterial. I varje fall synes mig intagningen av elever i anstalten tillsvidare böra begränsas till sådant antal, att anstaltens verksamhet kan upprätthållas utan ökning av den personal, för vilken gällande stat är beräknad. Jag anser därför, att någon ändring i avlöningsstaten icke nu bör företagas. Då emellertid anslaget till anstaltens driftkostnader

Departement-
schefen.

[84.] i övrigt har karaktären av förslagsanslag, torde hinder icke möta för att något överskrida det i gällande stat beräknade antalet elever, såvitt det kan ske utan ökning av den i avlöningsstaten upptagna personalen och någon erinran däremot icke göres av riksdagen.

Av vad jag här anfört framgår, att jag icke kan biträda det av anstaltsstyrelsen framställda förslaget om höjning av anslagen till anstaltens verksamhet i syfte att utvidga densamma liksom att jag ej heller anser mig kunna tillstyrka skolöverstyrelsens förslag att för eventuell utvidgning av anstalten äska ett särskilt anslag att användas om och i den mån Kungl. Maj:t prövar nödigt.

Då i reglementet för statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa medgivits, att elev må som uppmuntran tillerkännas flitpenningar, synes det mig lämpligt, att, på sätt styrelsen föreslagit och skolöverstyrelsen biträtt, en särskild anslagspost för detta ändamål under rubriken »elevbelöningar» upptages i driftkostnadsstaten. Mot det föreslagna beloppets storlek, 300 kronor, finner jag icke anledning till erinran. Ej heller har jag något att invända mot att en särskild post å 100 kronor för idrotts- och lekmateriel uppföres i staten.

Vidkommande beräkningen av övriga i driftkostnadsstaten ingående anslagsposter lär en nedsättning av beloppen för vissa av dessa poster kunna ifrågasättas. Visserligen synas dessa belopp från början hava tillmätts med rätt stor knapphet, och det kunde på grund härav måhända synas försiktigast att låta anstå med nedsättningar, intill dess närmare erfarenhet vunnits angående kostnaderna för anstaltens verksamhet. Med hänsyn till det redan inträdda priset anser jag likväl skäligt att beräkna vissa besparingar. Sålunda torde posten *kosthåll för personalen* kunna beräknas efter kronor 1: 75 per person och dag till 1,916: 25 kronor, posten *kosthåll för eleverna* efter kronor 1: 10 per elev och dag till 12,045 kronor, posten *beklädnad och sängkläder* efter 125 kronor per elev till 3,750 kronor, posten *värme och lyse* till 7,000 kronor samt posten *tvätt och renhållning* efter 40 kronor per elev till 1,200 kronor.

Driftkostnadsstaten har i enlighet härmed synts mig kunna beräknas på följande sätt, varvid till jämnande av statens slutsumma föregåtts en mindre ökning av posten diverse utgifter:

Utgifter:

Kosthåll för personalen (3 stycken à kronor 1: 75 per dag), förslagsvis	kronor 1,916: 25
Kosthåll för eleverna (30 stycken à kronor 1: 10 per dag), förslagsvis	» 12,045: —

Beklädnad och sängkläder (å 125 kronor per elev), förslagsvis... kronor	3,750: —	[84.]
Undervisningsmateriel och böcker, förslagsvis	» 500: —	
Läkare och sjukvård, förslagsvis	» 2,000: —	
Värme och lyse, förslagsvis	» 7,000: —	
Tvätt och renhållning, förslagsvis	» 1,200: —	
Fastighetens underhåll, förslagsvis	» 1,000: —	
Onera, arrende, hyror och brandförsäkring, förslagsvis	» 2,800: —	
Underhåll av inventarier, förslagsvis	» 1,000: —	
Inköp av arbetsmaterial, förslagsvis	» 300: —	
Elevbelöningar, förslagsvis	» 300: —	
Idrotts- och lekmateriel, förslagsvis	» 100: —	
Diverse utgifter, förslagsvis	» 2,538: 75	
Summa kronor 36,450: —		

Inkomster:

Avgifter för 30 elever å 365 kronor för år, förslagsvis	kronor 10,950: —
Statens tillskott, förslagsvis	» 25,500: —
Summa kronor 36,450: —	

Med hänsyn till den sålunda beräknade sänkningen av driftkostnaderna och då avlöningsstaten, såsom jag förut antytt, torde bära lämnas oförändrad, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 bevilja
dels till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar ett extra anslag av kronor 12,025,
dels ock till bidrag till driftkostnader i övrigt vid samma anstalt ett extra förslagsanslag av kronor 25,500.

28. Uppehållande av verksamheten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor.

För uppehållande av verksamheten vid denna anstalt har 1922 års riksdag å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beviljat *dels* till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid anstalten ett förslagsanslag, högst, 3,880 kronor, *dels ock* till bidrag till driftkostnader i övrigt vid anstalten ett förslagsanslag av 8,450 kronor. För ifrågavarande ändamål hade av 1921 års riksdag för senare halvåret 1922 beviljats anslag till samma belopp som för första halvåret 1923.

Anstalten, som är avsedd att förläggas till Drottning Sofias stiftelses skolhem i Vänersborg för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl., sedan den beslutade vårdanstalten i Lund för blinda med

[85.]

Uppehållande av verksamheten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor.

(Extra anslag.)

[85.] komplicerat lyte trätt i verksamhet, beräknades i den till 1921 års riksdag avlåtna propositionen i ämnet kunna öppnas under första delen av senare halvåret 1922. I skrivelse den 31 augusti 1922 har emellertid skolöverstyrelsen meddelat, att det sedermera visat sig, att byggnadsarbetena för vårdanstalten i Lund icke kunnat fullbordas inom ursprungligen beräknad tid och att inflyttning i byggnaderna därstädes icke syntes kunna äga rum förrän under senare delen av oktober månad 1922. Då återstående delen av året måste beräknas åtgå för utförande av de reparationsarbeten m. m., som erfordrades före den nya Vänersborgsanstaltens öppnande, syntes denna anstalt knappast kunna börja sin verksamhet förrän i början av år 1923.

Det förslag till avlöningsstat för ifrågavarande anstalt, som förelades 1921 års riksdag, upptog 1 föreståndarinna med en avlöning av 2,700 kronor, 1 handarbetslärarinna med 1,750 kronors avlöning samt 1 vaktmästare med en avlöning av 1,475 kronor, varjämte i staten upptagits dels ett belopp av 400 kronor till ersättning för bostad och bränsle åt vaktmästaren, dels ock en summa av 1,735 kronor till vikariatsersättningar och extra personal samt tjänstepersonal, allt för år räknat.

Riksdagen ansåg emellertid (skrivelse nr 277) löneförmånerna för föreståndarinnan något för högt beräknade och bestämde de kontanta löneförmånerna för henne till 2,400 kronor. Avlöningsstaten slutar därför på ett belopp av 7,760 kronor för år räknat.

Staten för driftkostnader i övrigt hade i Kungl. Maj:ts förslag följande lydelse:

Utgifter.

Kosthåll:

Personalens (3 st. à 2: — per dag), förslagsvis	kronor	2,190: —
Elevernas (15 st. à 1: 25 per dag),	»	6,843: 75
Beklädnad och sängkläder (à 120 kronor per elev), förslagsvis ..	»	1,800: —
Undervisningsmateriel och böcker, förslagsvis ..	»	300: —
Läkare och sjukvård, förslagsvis ..	»	600: —
Värme och lyse, förslagsvis ..	»	6,000: —
Tvätt och renhållning, förslagsvis ..	»	800: —
Fastighetens underhåll, förslagsvis ..	»	500: —
Underhåll av inventarier, förslagsvis ..	»	500: —
Inköp av arbetsmaterial, förslagsvis ..	»	1,000: —
Diverse utgifter, förslagsvis ..	»	1,841: 25

Summa kronor 22,375: —

Inkomster.

Avgifter för 15 elever à 225 kronor för år, förslagsvis	kronor	3,375: —
Statens tillskott, förslagsvis ..	»	19,000: —

Summa kronor 22,375: —

Då enligt riksdagens beslut elevavgiften höjts till 365 kronor och [85.] avgifterna för 15 elever sålunda uppgå till 5,475 kronor, har statens tillskott kunnat beräknas till 16,900 kronor för år räknat.

Styrelse för ifrågavarande anstalt har tillsatts först den 13 oktober 1922, varför någon framställning rörande anslagsäskanden vid 1923 års riksdag icke avgivits av styrelsen.

I samband med avgivande av yttrande beträffande anslag till Salbohedsanstalten för budgetåret 1923—1924 har emellertid överinspektören Petrén även berört utgiftsstaten för Vänersborgsanstalten för ifrågavarande budgetår.

Medicinsk-
psykiatriska
inspektören.

Han har därvid erinrat, att i det av riksdagen godkända förslaget till stat för sistnämnda anstalt endast räknats med 15 elever. Sinnesslövärdssakkunniga hade i sitt betänkande i ämnet framhållit, att en utökning av personalen givetvis måste företagas, när detta elevantal överskredes. Att så komme att ske under det andra verksamhetsåret, kunde väl tagas för alldeles givet. Vid denna anstalt komme emellertid det praktiska arbetet att dominera ännu mer än vid anstalten för gossar. Vid sådant förhållande syntes det ej vara skäl att redan nu i utgiftsstaten upptaga en teoretiskt utbildad lärarinna. Däremot bleve behovet av en andra sköterska oundgängligt, så snart antalet elever nämnvärt överskrede 15-talet. Överinspektören Petrén ville därför förorda, att ytterligare en sköterska upptoges i staten för nästa budgetår eller åtminstone för första halvåret 1924.

Skolöverstyrelsen har i förberörda skrivelse den 31 augusti 1922 framhållit, att även om på grund av uppskovet med anstaltens öppnande dess första beläggning kunde väntas bli något större än vad som ursprungligen beräknats — tilloppet av elever hade ansetts under de första åren komma att uppgå till 7 à 8 elever årligen — detta förhållande likväl enligt överstyrelsens uppfattning knappast syntes behöva för nu ifrågavarande budgetperiod föranleda någon ökning av den anstaltspersonal, som vid beviljandet av ovannämnda anslag ansetts erforderlig.

Skolöver-
styrelsen.

På grund härav och då anslaget till driftkostnader i övrigt har karaktären av förslagsanslag, har överstyrelsen icke ansett sig böra ifrågasätta någon höjning av anslagen för anstaltens verksamhet, innan någon erfarenhet angående beläggningens omfattning och elevmaterialets beskaffenhet ännu vunnits.

I enlighet härmed har överstyrelsen hemställt, att för anstaltens verksamhet under förevarande budgetår måtte anvisas *dels* till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare ett förslagsanslag, högst, 7,760 kronor, *dels ock* till bidrag till driftkostnader i övrigt ett förslagsanslag av 16,900 kronor.

[85.]
Departements-
chefen.

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört beträffande anslagen till upprätthållande av verksamheten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, anser jag, att någon ändring av den utav 1921 års riksdag fastställda avlöningsstaten för befattningshavare vid nu förevarande anstalt för närvarande icke bör ifrågakomma.

Av skäl, som vid nyssberörda punkt anförts, torde även för här ifrågavarande anstalts vidkommande i driftkostnadsstaten böra upptagas en särskild post till elevbelöningar med ett belopp av förslagsvis 150 kronor.

Vad angår övriga i driftkostnadsstaten ingående poster synes med anledning av det inträdda prisfallet någon nedsättning kunna äga rum. Sålunda torde posterna *kosthåll för personalen* och *kosthåll för eleverna* kunna beräknas efter respektive kronor 1:75 och kronor 1:10 per dag till 1,916:25 kronor, respektive 6,022:50 kronor, posten *beklädnad och sängkläder* efter 100 kronor per elev till 1,500 kronor, posten *värme och lyse* till 5,000 kronor, posten *tvätt och renhållning* efter 40 kronor per elev till 600 kronor och posten *inköp av arbetsmaterial* till 750 kronor.

I enlighet härmed skulle driftkostnadsstaten kunna beräknas på följande sätt:

Utgifter.

Kosthåll för personalen (3 st. à kronor 1:75 per dag), förslagsvis	kronor	1,916:25
Kosthåll för eleverna (15 st. à kronor 1:10 per dag), förslagsvis	»	6,022:50
Beklädnader och sängkläder (à 100 kronor per elev), förslagsvis	»	1,500:—
Undervisningsmateriel och böcker, förslagsvis	»	300:—
Läkare och sjukvård, förslagsvis	»	600:—
Värme och lyse, förslagsvis	»	5,000:—
Tvätt och renhållning, förslagsvis	»	600:—
Fastighetens underhåll, förslagsvis	»	500:—
Underhåll av inventarier, förslagsvis	»	500:—
Inköp av arbetsmaterial, förslagsvis	»	750:—
Elevbelöningar, förslagsvis	»	150:—
Diverse utgifter, förslagsvis	»	2,036:25
Summa kronor		19,875:—

Inkomster.

Avgifter för 15 elever à 365 kronor för år, förslagsvis	kronor	5,475:—
Statens tillskott, förslagsvis	»	14,400:—
Summa kronor		19,875:—

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [85.]

att för budgetåret 1923—1924 bevilja
*dels till avlöningar och vikariatsersättningar m. m.
 åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för
 sinnesslöa flickor ett extra anslag av kronor 7,760,
 dels ock till bidrag till driftkostnader i övrigt vid
 samma anstalt ett extra förslagsanslag av kronor 14,400.*

Övriga sjukvårdsanstalter.

29. Lasarets underhåll.

Sedan åtskilliga år tillbaka är i riksstaten uppfört ett ordinarie bestämt anslag till lasarets underhåll, för närvarande utgörande 15,774 kronor, för år räknat. Någon anledning till ändring av detta belopp föreligger icke, utan får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [86.]

*Lasarets
underhåll.
(Ordinarie
anslag.)*

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till
lasarets underhåll med kronor 15,774.

30. Resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl.

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 71 här ovan, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [87.]

att beträffande det *ordinarie* reservationsanslaget
 till *resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl.*
 i riksstaten för budgetåret 1923—1924 icke upptaga
 något belopp.

*Resestipendier
åt ordinarie
läkare vid
länslasarett
m. fl.
(Ordinarie
anslag.)*

31. Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska.

Till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska har sedan år 1912 varit å riksstaten uppfört ett ordinarie anslag, vilket för åren 1918—1922 varit bestämt till 23,500 kronor. I riksstaten för första halvåret 1923 är anslaget upptaget till hälften av nyssnämnda belopp eller till 11,750 kronor.

Till täckande av motsedd brist å detta anslag har riksdagen under de senaste åren å extra stat beviljat medel, för år 1922 12,000 kronor och för 1923 års första hälft 6,000 kronor.

[88.]
*Underhåll
av Järvsö
sjukhus för
spetälska.
(Ordinarie
anslag.)*

[88.] I skrivelse den 21 augusti 1922 har medicinalstyrelsen anmält, att styrelsen, med ledning av utav anstaltens direktion gjorda beräkningar, funnit ett extra anslag å 10,000 kronor vara nödvändigt för sjukhusets drift under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924, under förutsättning att det ordinarie anslaget finge utgå med samma belopp, för år räknat, som för närvarande.

Departements-
chefen.

Mot förslaget, som med avseende å det extra anslaget innebär en sänkning i förhållande till anslagen för år 1922 och första halvåret 1923 med 2,000 kronor för år räknat, finner jag intet vara att erinra.

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till
underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska
med kronor 23,500.

32. Täckande av motsedd brist å anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska.

[89.] Hänvisande till vad jag under näst föregående punkt anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Täckande av
motsedd brist
å anslaget till
underhåll av
Järvsö
sjukhus för
spetälska.
(Extra anslag.)

att till *täckande av motsedd brist å ordinarie anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,000.

33. Understöd åt spetälskesjukas familjer m. m.

[90.] Efter framställning av Kungl. Maj:t beviljade riksdagen på extra stat för åren 1917 och 1918 anslag om tillhopa 110,900 kronor för uppförande av ett spetälskesjukhus i Mora-Noret.

För samma ändamål äskade Kungl. Maj:t hos 1920 års riksdag ett tilläggsanslag för år 1921 av 130,000 kronor. I skrivelse den 21 juni 1920, nr 5, anmälde emellertid riksdagen, att riksdagen, med anledning av en i ämnet väckt motion (nr 162) och med avslag å Kungl. Maj:ts förslag, beslutat, att med uppförandet av berörda spetälskesjukhus skulle tillsvidare anstå, samt anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa dels förnyad utredning angående behovet av samma sjukhus, åtminstone i dess planerade storlek, dels ock utredning beträffande frågan om och i vad mån statsmedel borde anvisas för beredande av vård åt spetälske-

sjuka, som icke vore å vårdanstalt intagna, samt för understöd åt de sjukas familjer, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill dessa utredningar kunde föranleda.

[90.]

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 9 juli 1920 anbefallt medicinalstyrelsen att verkställa utredning i ovan angivna hänseenden, har styrelsen i skrivelse den 29 juli 1922 framlagt resultatet av denna utredning.

Medicinal-
styrelsen.

Styrelsen, som i ärendet inhämtat yttranden från, bland andra, förste provinsialläkarna i Gävleborgs och Kopparbergs län, lämnar först en statistisk redogörelse för antalet fall av spetälska under perioden 1911—1921, utvisande, bland annat, att detta antal alltjämt minskades: under nyssnämnda period hade sålunda 69 spetälskesjuka avlidit och 3 avförts såsom friska, under det att 39 nya sjukdomsfall tillkommit. Under framhållande att av de den 31 december 1921 befintliga 39 sjuka 8 stycken vore 70 år eller däröver och 15 stycken 60—69 år ansåge styrelsen, att man kunde räkna med en fortsatt dödlighet motsvarande de senare årens. I vad mån nya fall kunde tillkomma därom vore det omöjligt att med någon säkerhet yttra sig, men något större uppblossande av sjukdomen borde väl knappast vara att befara. Då sjukdomsfallen i Dalarne under den ifrågavarande tidsperioden minskats från 20 stycken år 1911 till 12 år 1921, syntes det numera obehövt att anlägga ett särskilt spetälskesjukhus i Dalarne, och ansåge styrelsen alltså, att planerna på ett sådant sjukhus för närvarande borde nedläggas.

Däremot finner styrelsen vissa förbättringar i sjukhusvården av de spetälska vara önskvärd. Härom yttrar styrelsen i huvudsak följande.

Under de senare åren hade spetälskans behandling gjort en del framsteg. Särskilt omnämndes i facklitteraturen goda resultat efter behandling med vissa preparat, som isolerats ur Chaulmoogra olja. Även hade röntgenbehandling särskilt av näsans och svalgets slemhinnor men även av hudförändringar medfört åtminstone temporär förbättring. Uteslutet vore icke, att ytterligare framsteg härutinnan kunde förväntas. Utförande av sådan behandling kunde icke ske i hemorten och ej heller vid Järvsö sjukhus, utan borde lämpligast ske i Stockholm, där erforderliga apparater vore tillgängliga och kompetenta läkare funnes. Det bästa vore utan tvivel att en mindre här för särskilt avsedd vårdanstalt i Stockholm kunde anordnas, försedd med för behandling erforderligt instrumentarium jämte ett laboratorium för bakteriologiska arbeten inom spetälskans område. Med hänsyn till den rådande ekonomiska depressionen hade emellertid medicinalstyrelsen, helst antalet sjukdomsfall stadigt varit i avtagande, icke ansett sig nu böra framlägga förslag till sådan anstalt.

Då det icke vore omöjligt, att spetälskesjuka i mindre antal för kortare tider kunde mottagas till vård å Serafimerlasarettet och kanske även å andra sjukhus

[90.]

i Stockholm eller landsorten, exempelvis länslasaretten i Falun och Gävle, vore det lämpligt, att spetälskesjuka, för vilka specialbehandling särskilt vore önskvärd, kunde beredas tillfälle att erhålla sådan vid någon av de nämnda sjukvårdsanstalterna. Då behandlingen icke torde behöva ske kontinuerligt utan under upprepade kortare tider, vore det tillräckligt, att endast några få sjuka samtidigt finge genomgå sådan behandling. Såväl sjuka, som intoges i sina hem, som patienter å Järvsö sjukhus, borde bliva föremål för specialbehandling. De för resorna och sjukhusvården erforderliga medlen syntes böra bekostas av staten. Då det vore omöjligt att nu göra någon beräkning av kostnaderna härför, syntes det lämpligast, om Kungl. Maj:t tacktes för ändamålet ställa till medicinalstyrelsens förfogande ett belopp av förslagsvis 3,000 kronor ur anslaget för allmän hälso- och sjukvård. Efter vunnen erfarenhet hade styrelsen för avsikt framlägga närmare förslag i ärendet.

Beträffande frågan om understöd åt spetälskesjukas familjer har medicinalstyrelsen, efter inhämtande av yttranden i ämnet från, bland andra, föreståndarna för spetälskesjukvården i Dalarne och Hälsingland, förordat åtgärder i dylik riktning från statsmakternas sida och därvid ansett sådant understöd böra utgå till ej blott å sjukvårdsanstalt vårdade sjukas familjer utan även till familjer med i hemmet varande spetälskesjuka.

Vad angår understödets storlek, hava nyssnämnda föreståndare föreslagit belopp, växlande mellan 75 kronor och 1,725 kronor för familj och år och sammanlagt uppgående för Dalarne till 4,645 kronor och för Hälsingland till 4,125 kronor eller sammanlagt till 8,770 kronor. Medicinalstyrelsen finner för sin del, att ett fixerande av beloppen för närvarande knappast vore möjligt, då förhållandena givetvis växlade högst betydligt och understödsbehovet i följd därav likaså, utan anser styrelsen, att det borde överlämnas åt styrelsen att bestämma därom efter vederbörande tjänsteläkares och länsstyrelses hörande.

I anslutning till ett uttalande av förste provinsialläkaren i Kopparbergs län föreslår medicinalstyrelsen, att sådana kostnader för smärre reparationer m. m. i de spetälskesjukas hem, som kunde vara nödvändiga för ett förbättrande av hemmens hygien, även borde i undantagsfall kunna bestridas av statsmedel.

Vad angår storleken av det för berörda ändamål erforderliga anslaget finner medicinalstyrelsen, att, i betraktande av sjukdomens tydliga avtagande under senare tid och med ledning av de båda föreståndarnas ovan nämnda förslag, ett belopp av högst 10,000 kronor vore tillräckligt, vilket belopp även torde möjliggöra understöd åt en eller annan familj tillhörande sex i andra delar av riket än Dalarne och Hälsingland befintliga spetälskesjuka.

[90.]

Departements-
chefen.

Planerna på anordnandet av ett nytt spetälskesjukhus i Dalarna torde med hänsyn till den av medicinalstyrelsens utredning påvisade kraftiga tillbakagången i sjukdomsfrekvensen och övriga av styrelsen anförda omständigheter numera kunna avföras från dagordningen. Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra därom, att 1922 års riksdag, på förslag av Kungl. Maj:t, beslutat, att reservationerna å de för berörda ändamål anvisade anslagen, utgörande tillhopa omkring 104,800 kronor, skola tagas i anspråk för finansiering av riksstaten för första halvåret 1923 (se 1922 års statsverksproposition, bilagan inkomsterna, sid. 29, samt riksdagens skrivelse nr 293 A, sid. 11).

Frågan om att i Stockholm inrätta en mindre anstalt för specialbehandling av de spetälskesjuka lärer väl ock av de skäl, medicinalstyrelsen anført, icke nu böra komma under övervägande. Däremot torde staten böra medverka till att för de spetälskesjuka beredes tillfälle att vid något större lasarett erhålla den effektivare sjukvård, som numera kan erbjudas i form av röntgenbehandling m. m. Vidtagandet av de av medicinalstyrelsen i sådant hänseende föreslagna provisoriska åtgärderna, vilka skulle draga en relativt ringa kostnad, har Kungl. Maj:t ansett icke böra uppskjutas, varför Kungl. Maj:t genom brev den 22 september 1922 bemyndigat styrelsen att av anslaget till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård använda ett belopp av högst 3,000 kronor för beredande av specialbehandling å sjukvårdsanstalt av spetälskesjuka, som därav äro i behov, samt för deras resor till och från anstalten. Samtidigt har Kungl. Maj:t ålagt styrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med redovisning för medlens användning samt med det förslag, vartill vunnen erfarenhet i ämnet kunde giva anledning.

Mot medicinalstyrelsens förslag att av statsmedel bereda understöd åt mindre bemedlade spetälskesjukas familjer torde icke någon invändning vara att göra. För meddelande av dylikt understöd tala icke blott synnerligen ömmande humanitära skäl utan även möjligheten att därigenom minska smittofaran, enär, om understöd utgår, anstaltsvård torde komma att sökas av en del sjuka, vilka hittills av ekonomiska skäl avstått därifrån. Lika med styrelsen finner jag understödsverksamheten böra utsträckas till att i undantagsfall även avse kostnader för smärre bostadsreparationer och andra dylika åtgärder för avhjälpande av hygieniska bristfälligheter i fattiga hem, där spetälskesjuka vårdas. Åtgärder av antytt slag — exempelvis beredande av eget rum för den sjuke — kunna givetvis vara ägnade att i hög grad minska smittofaran för omgivningen. På sätt medicinalstyrelsen föreslagit torde det böra

- [90.] överlämnas åt styrelsen att i varje särskilt fall bestämma understödsbeloppets storlek.

Beloppet av det för nu ifrågavarande ändamål begärda anslaget finner jag tillsvidare kunna begränsas till 5,000 kronor, och då här är fråga om att försöksvis börja en ny slags understödsverksamhet, för vilken närmare regler icke nu kunna fastställas, torde försiktigheten bjuda, att anslaget icke erhåller karaktären av förslagsanslag utan får en bestämd maximigräns.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *beredande av understöd åt spetälskesjukas familjer m. m.* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av kronor 5,000.

34. Uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter.

- [91.] I anledning av Kungl. Maj:ts framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1909—1914 på extra stat anvisat ett belopp av 400,000 kronor till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosavdelningar å andra sjukvårdsanstalter. För år 1915 har riksdagen till samma ändamål på extra stat anvisat ett belopp av 600,000 kronor samt för vart och ett av åren 1916—1918 ett belopp av 400,000 kronor. Riksdagen har sålunda för ifrågavarande ändamål anvisat sammanlagt 4,200,000 kronor.

För åtnjutande av ifrågavarande statsbidrag har riksdagen fastställt allmänna bestämmelser, varjämte riksdagen från och med år 1912 lämnat visst medgivande om kostnadsfri upplåtelse av kronomark för anläggning av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Kungl. Maj:t har genom kungörelse den 27 juni 1914 (sv. förf.-saml. nr 292) utfärdat bestämmelser angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m., i vilken kungörelse nyssnämnda medgivande intagits. Sedan 1919 års lagtima riksdag beslutit förhöjning av statsbidragets belopp från högst 1,000 till högst 2,000 kronor för vårdplats, har förenämnda kungörelse i enlighet härmed ändrats genom kungörelse den 13 juni 1919 (sv. förf.-saml. nr 305). Vidare har — efter det 1921 års riksdag bifallit av Kungl. Maj:t framlagt förslag om upphävande utom beträffande städer, som ej deltaga i landsting, av en bestämmelse om begränsning av statsbidraget i relation till folkmängden — 1914 års förenämnda kungörelse ändrats

Uppförande
eller
inrättande av
tuberkulos-
sjukvårds-
anstalter.
(Extra anslag.)

i anslutning härtill genom kungörelse den 7 juli 1921 (sv. förf.-saml. [91.] nr 385).

I skrivelse den 31 augusti 1922 har medicinalstyrelsen yttrat sig angående medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924.

Medicinal-
styrelsen.

Styrelsen har därvid meddelat, att enligt från statskontoret erhållna uppgifter av de utav riksdagen för ovannämnda ändamål anvisade medel, å vilka vid 1921 års utgång fanns en behållning av 784,900 kronor 70 öre, under den gångna delen av år 1922 utbetalts bidrag för byggnadsarbeten med följande belopp, nämligen:

vid Apelvikens kustsanatorium	kronor 103,000: —
vid Gävleborgs läns tuberkulossjukhus å Mohed (för ny barn- avdelning)	» 60,000: —
Summa kronor 163,000: —	

Vidare hade, så långt för styrelsen vore bekant, följande belopp blivit anvisade men icke utbetalta för byggnadsarbeten vid nedannämnda anstalter:

vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra	kronor 66,325: 50
» Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar i Lund ...	» 48,000: —
» samma landstings s. k. sommarhem i Ljunghusen för pati- enter med kirurgisk eller körteltuberkulos (jämlikt beslut av 1922 års riksdag)	» 210,000: —
» tuberkulossjukvårdsanstalten å kronoegendomen Lindhov i Stockholms län	» 208,000: —
» tuberkulossjukvårdsanstalten vid Baldershage (läns-sanato- riet i Sundsvall)	» 16,000: —
Summa kronor 548,325: 50	

Lägges till sistnämnda belopp här ovan nämnda slutsumma kronor 163,000: —, fås en siffra av kronor 711,325: 50, som sålunda utvisar vad som av ovan angivna behållning, kronor 784,900: 70, är disponerat. Den återstående behållningen uppgår alltså till 73,575 kronor 20 öre.

Beträffande de bidrag, som kunna komma att för ändamålet behövas under den närmaste tiden, meddelar medicinalstyrelsen, att tre landsting fattat beslut om omedelbart uppförande av tuberkulossjukvårdsanstalter, nämligen:

Jämtlands läns landsting ett för 30 platser beräknat bygde- sanatorium, för vilket statsbidrag, efter (högst) 2,000 kro- nor per plats, blir erforderligt till belopp av	kronor 60,000: —
Norrbottens läns landsting ett liknande sanatorium i Övertorneå, med 32 platser, alltså	» 64,000: —
Västerbottens läns landsting ett sanatorium i Hällnäs med 150 platser, således	» 300,000: —
Summa kronor 424,000: —	

[91.]	Då, såsom ovan nämnts, å anslaget i fråga beräknats förefinnas en behållning av allenast	kronor 73,575: 20
	skulle således, yttrar medicinalstyrelsen, återstå att täcka ett beräknat belopp av (högst)	» 350,424: 80
		Summa kronor 424,000: —

Då enligt det ovan anförda ett belopp av, i avrundat tal, 350,000 kronor beräknats bliva, jämte den angivna behållningen av 73,575 kronor 20 öre, erforderligt såsom statens bidrag för ifrågavarande ändamål, har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att såsom bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter på extra stat för budgetåret 1923—1924 anvisa ett reservationsanslag å 350,000 kronor.

*Statsbidrag
för vissa
nybyggnads-
arbeten vid
kustsanatoriet
vid Apelviken.*

Innan jag uttalar mig om denna medicinalstyrelsens hemställan tillåter jag mig emellertid att upptaga frågan om statsbidrag till nya byggnadsarbeten vid Apelvikens kustosanatorium.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 4 mars 1922 har nämligen styrelsen för föreningen för kustvård åt skrofulösa barn gjort framställning om anslag för utförande av vissa byggnadsarbeten vid föreningens sanatorium vid Apelviken i närheten av Varberg.

Denna förening, som bildades den 30 september 1904 och i början av år 1905 övertog en tidigare vid Apelviken uppförd sanatoriebyggnad, har förut vid åtskilliga tillfällen erhållit statsbidrag för utförande av byggnadsarbeten. Sålunda anslog riksdagen redan år 1909 ett belopp av 25,000 kronor till föreningen för uppförande av en sanatoriebyggnad. Sedermera hava till uppförande av vissa ny- och tillbyggnader vid sanatoriet av riksdagen anvisats år 1912: 54,000 kronor, år 1914: 29,200 kronor, år 1916: 40,000 kronor, år 1918: 80,000 kronor samt år 1920: 228,000 kronor. Ifrågavarande belopp, tillhopa 456,200 kronor, hava samtliga utgått av de utav riksdagen beviljade reservationsanslagen till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t förordnat, att de sålunda beviljade beloppen skulle utbetalas till föreningens styrelse, sedan byggnadsarbetena blivit genom medicinalstyrelsens försorg avsynade och av samma styrelse godkända.

Ifråga om sanatoriets utveckling och tidigare verksamhet tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse, som lämnats i samband med äskande av det senast beviljade statsanslaget (proposition nr 178 till 1920 års riksdag).

Beträffande sanatoriets ekonomi är att nämna, att sanatoriet, förutom sjukvårdsavgifter och avgifter av föreningsmedlemmar, från och med år 1905 åtnjutit landstingsbidrag, varjämte sedan åtskilliga år tillbaka bidrag till sanatoriets driftkostnader utgått från statsanslaget till driftkostnader för tuberkulossjukvårdsanstalter.

[91.]

Rörande sanatoriets ekonomiska ställning under år 1921 må ur föreningens styrelseberättelse för nämnda år meddelas följande räkenskapsammandrag:

Inkomster:

Anslag av landsting	kronor	211,811: 36
» » staten	»	152,915: —
» » » till nybyggnader	»	228,000: —
Patientavgifter	»	106,388: 60
Föreningens för Kustvård åt skrofulösa barn vårdkostnadsbidrag	»	1,171: 65
Pensionsstyrelsen	»	15,554: —
Utlägg för patienterna	»	2,089: 18
Övriga inkomster	»	6,856: 03
	kronor	724,785: 82

Utgifter:

Avgift till Amorteringsfonden:

5 % av fastighetens bokförda värde	kr. 43,034: 25	
10 % av inventariers » »	» 11,713: 67	
	kronor	54,747: 92
Avlöningar	»	77,909: 01
Diverse utgifter	»	6,800: 06
Fastighetens underhåll	»	19,305: 63
Förbandsartiklar	»	9,185: 79
Förbrukningsartiklar	»	1,083: 89
Förbättringar av vattenledningen	»	12,354: —
» » klosett- och avloppsledningar	»	12,527: 78
» » golvbeläggningar	»	18,912: 31
Handräckning	»	4,186: 45
Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar	»	4,862: 41
Läkemedel	»	10,502: 33
Mineralvatten, vin, is m. m.	»	519: 81
Räntor	»	22,373: 71
Tvätt och renhållning	»	5,149: 33
Underhåll av inventarier	»	18,142: 58
Utspisning	»	136,259: 35
Värme och lyse	»	29,482: 05
Kapitalkonto	»	280,481: 41
	kronor	724,785: 82

Femte huvudtiteln.

[91.]

Tillgångar:

Vid årets början:		Vid årets slut:
kronor 121,386: 67	Bankräkning.....	kronor 113,700: —
» 455,799: 01	Fastigheten	» 860,685: 10
» 101,064: 91	Inventarier	» 117,136: 77
» 190,544: 61	Nybyggnader	» —: —
» 90: 50	Utestående fordringar	» 120,221: 58
» 396: 05	Kassa	» 205: 42
kronor 869,281: 75		kronor 1,211,948: 87

Skulder:

kronor 114,717: 72	Föreningen för Kustvård åt skrofulösa barn	kronor 122,155: 51
» 382,000: —	Pensionsstyrelsen	» 382,000: —
» 160,793: 15	Amorteringsfonden	» 215,541: 07
» 211,770: 88	Kapitalkonto	» 492,252: 29
kronor 869,281: 75		kronor 1,211,948: 87

Beträffande verksamheten under år 1921 framgår det i övrigt av styrelseberättelsen, att antalet vårdade under året uppgått till 631 och underhållsdagarna till 93,532. Medellängden av sanatorievistelsen har utgjort 148.2 dagar och högsta antalet på en gång vårdade har varit 343. Av under året vårdade patienter angivas 328 såsom fullt förbättrade, 65 såsom förbättrade och 13 såsom oförbättrade.

Sanatoriets
överläkare
och styrelse.

I sin förevarande skrivelse hänvisar styrelsen till en av sanatoriets överläkare hos styrelsen gjord framställning i ämnet. Häri betonar denne till en början behovet av ökade möjligheter till beredande av karbad åt patienterna samt anför härutinnan följande:

Den nu befintliga badavdelningen utgjordes av ett rum i centralbyggnadens första våning och innehölle 2 badkar, bassäng och duschar. Den omläggning i driften, som under de senaste åren ägt rum i det att »liggarnes» antal ökats på bekostnad av det mera rörliga klientelet, hade medfört bland annat ett betydligt större behov av karbad.

För att belysa detta förhållande kunde nämnas, att den 1 december 1921 vårdats 241 patienter, av vilka 162 varit »liggare» och endast 79 uppegående. Det sade sig självt, att det ej ginge utan synnerligen stora svårigheter att skaffa alla dessa patienter det önskvärda antalet bad (minst ett i veckan) i två badkar i ett rum, som vissa tider på dagen måste reserveras för de uppegående patienternas tempererade dagliga saltvattendusch.

En av tillkallad arkitekt verkställd undersökning, huruvida ej i centralbyggnadens källare skulle kunna anordnas badlokaler, hade givit negativt resultat, då källarvåningen dels vore för låg, dels vore genomdragen av olika sorters ledningar, som ytterligare minskade höjden. Därtill komme, att badavdelningen

borde ligga i samma plan som sjuksalarna, så att transporten dit och därifrån ej försvårades eller rent av omöjliggjordes.

[91.]

Enda framkomliga vägen för avhjälpandet av påpekade förhållanden syntes därför ligga i nybyggnad. Härvidlag hade olika möjligheter undersökts. Mitt i det egentliga sanatoriet mellan andra och tredje avdelningen och i vinkel mot dessa låge operationsbyggnaden, som även innehölle lokaler för Röntgenbehandling, läkarexpedition m. m. En badavdelning, som norrut anslöte sig på ena eller andra sättet till denna byggnad, skulle få ett centralt och ur alla synpunkter synnerligen lämpligt läge.

Uti den byggnad, som skulle inrymma den nya karbadavdelningen, borde ock enligt överläkarens mening anordnas en avdelning för ljusbehandling enligt mönster av Finseninstitutets i Köpenhamn »lysebad». Härom yttras huvudsakligen följande:

Ett »lysebad» bestode i allmän bestrålning av den sjuke medelst bågglamp-ljus av viss låg spänning och därefter följande dusch. Behandlingen hade enligt dansk erfarenhet visat sig vara ett synnerligen verksamt medel särskilt mot ben- och ledtuberkulosen. Lämpligheten av att förlägga detta »lysebad» under samma tak som en ny badavdelning vore uppenbar. Båda vore i behov av centralt läge och kunde delvis hava gemensamma ledningar för vatten och avlopp.

Överläkaren anför, att samtliga nu ifrågavarande lokaler måste vara belägna i första våningen samt att en för sådant ändamål avsedd byggnad borde uppföras av sten. I vindsvåningen till en dylik byggnad borde inrättas ytterligare rum för personalen, varav sanatoriet alltiämt vore i behov.

Överläkaren anför vidare:

Emellertid kunde det ifrågasättas, om icke detta sätt att bygga vore i hög grad oekonomiskt. Sanatoriet skulle få sina önskemål uppfyllda för en kostnad av kanske 200,000 kronor och därigenom stege kostnaden per säng med c:a 600 kronor.

Byggdes däremot en andra våning, skulle denna visserligen öka kostnaden till 350,000 kronor men i stället kunna lämna plats för minst 60 patienter. Varje sådan plats skulle icke kosta mer än 2,500 kronor, ett synnerligen billigt pris. Räknade man åter med hela platsantalet, så bleve ökningen per säng ej mer än 500 kronor: byggnadskostnaden utgjorde till dato 850,000 kronor för 323 platser; med en ökad byggnadskostnad av 250,000 kronor stege totala byggnadskostnaden till 1,200,000 kronor, och bleve då för $323 + 60 = 383$ platser byggnadskostnaden c:a 3,133 kronor per säng. Denna kostnad kunde möjligen anses ganska dyr, om ej behovet av ökat sängantal vore synnerligen trängande.

För att belysa detta förhållande återopades följande siffror rörande förhål-landet mellan intagna patienter och sådana, för vilka ansökan gjorts. Under 1919, 1920 och 1921 hade inkommit och registrerats ansökningar från resp. 512,639 och 532 patienter; av dessa hade kunnat intagas endast resp. 459, 380 och 421. Att skillnaden mellan registrerade och intagna vore relativt liten under 1921 berodde på, att man detta år börjat sovra ansökningarna och sända massor tillbaka utan att hava registrerats, då det ej funnits någon utsikt att kunna mottaga sökan- dena, varom i vissa fall dispensärer och läkare underrättats.

Det vore vidare utrett, att en ökning av antalet platser med c:a 60, inklu- sive den nya badavdelningen och »lysebadet», ej skulle draga med sig några som

[91.] helst kostnader för utvidgning av anstaltens maskinella anordningar eller av dess ekonomilokaler.

Härav torde framgå, att den ifrågasatta utökningen av antalet sängar ur finansiell synpunkt vore en mycket god affär. Ur administrativ synpunkt syntes ej heller några svårigheter möta. En utökning av läkarkrafterna vore redan igångsatt och torde bli uppklarad under år 1922.

Det sålunda anförda gäve överläkaren anledning hemställa, att styrelsen måtte låta utarbета fullständiga ritningar med beskrivning och kostnadsberäkning till nybyggnad, förenad genom en sammanbindningsgång med operationsbyggnaden och inrymmande:

en första våning, innehållande bad- och duschrum, bassäng och avklädningsrum och ett »lysebad» enligt mönster från Finseninstitutet för såväl liggare som uppegående;

en andra våning för 60 patienter och

en mansardvåning för personalrum.

Ät söder framför andra våningen borde anordnas en solveranda av lämpligaste bredd; andra våningen skulle förbindas med första medelst hiss.

I omedelbar anslutning till operationsbyggnaden skulle förbindelsegången utbyggas på sådant sätt, att lokaler erhöles för steriliseringsrum och tvättrum, vilka rum måste flyttas för att lämna plats för förbindelsegången genom operationsbyggnaden.

Styrelsen anför, att överläkarens sålunda gjorda framställning vunnit styrelsens godkännande och att fullständiga ritningar med beskrivning och kostnadsberäkning blivit uppgjorda, vilka bifogats styrelsens framställning.

Enligt dessa ritningar skulle utföras *dels* en utvidgning av den nuvarande operationsavdelningen, att i en våning utföras av trä i anslutning till operationsflygeln, *dels* en ny paviljong av sten i två våningar med inredd mansardvåning, *dels ock* en sammanbindningsgång mellan den nya paviljongen och operationsflygeln, utbyggd till en solhall. I den nya paviljongen upptages hela bottenvåningen av en avdelning för ljusbehandling samt en ny badavdelning. Andra våningen inredes helt till sjukavdelning, innehållande två större salar. Å vinden anordnas en mansardvåning, inredd till *dels* en sjukavdelning om fem enskilda rum med plats för tre sängar i varje och *dels* en avskild bostadsvåning om sex rum, avsedd för sköterskor och elever.

Styrelsen anför vidare:

Den uppgjorda beskrivningen med tillhörande ritningar angäve fullt åskådligt, huru den föreslagna nya byggnaden skulle ansluta sig till de förutvarande sanatoriebyggnaderna. Såsom ritningarna utvisade, hade det visat sig möjligt att i mansardvåningen bereda synnerligen lämpliga, luftiga och väl belysta utrymmen för 15 patientplatser, varigenom antalet tillkommande vårdplatser steg till 75 och totalantalet dylika

platser till 398. Då kostnaden för den nu ifrågasatta tillbyggnaden beräknats till 357,300 kronor samt kostnaden för de nuvarande byggnaderna uppginge till 850,000 kronor, bleve totalkostnaden 1,207,300 kronor, vilket för 398 vårdplatser motsvarade 3,033 kronor per plats. I jämförelse med den nuvarande kostnaden om 2,631 kronor för en var av 323 platser innebure detta en ökning av blott c:a 400 kronor per plats, vilket måste anses särdeles måttligt i betraktande av den utomordentliga förbättring, erhållandet av de moderna bad- och »lysebad»-avdelningarna och det i övrigt ökade utrymmet skulle medföra.

Styrelsen förklarar, att den funnit sig böra godkänna det sålunda uppgjorda förslaget samt beslutat utföra nybyggnaden enligt berörda ritningar. I samband härmed hemställer styrelsen, att statsbidrag för nu ifrågavarande ändamål, i likhet med vad som skett beträffande föregående byggnadsföretag vid sanatoriet, måtte utgå med två tredjedelar av kostnaden eller 238,000 kronor.

På grund av vad sålunda och i övrigt anförts har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bevilja ett statsanslag å 238,000 kronor för utförande av förenämnda nybyggnad vid sanatoriet.

Byggnadsstyrelsen har i infortrat utlåtande den 9 mars 1922 anfört, att styrelsen icke hade något annat att erinra än att styrelsen funnit det önskvärt, att, därest vanligt tegel kunde erhållas för samma eller lägre pris än cementhåltegel, vanligt tegel måtte komma till användning.

Byggnads-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen har den 13 mars 1922 till följd av remiss avgivit utlåtande i ärendet. Styrelsen förklarar sig instämma däri, att genomförandet av det framlagda byggnadsförslaget skulle innebära ökade möjligheter för anstalten att fullgöra sina uppgifter ävensom medföra avsevärda förbättringar och moderniseringar i anstaltens utrustning.

Medicinal-
styrelsen.

Mot det framlagda förslaget för byggnadsarbetenas utförande har medicinalstyrelsen emellertid framställt vissa erinringar, i huvudsak gående ut på, att förläggandet av en patientavdelning till den föreslagna mansardvåningen ur brandskyddssynpunkt icke kunde tillstyrkas, då föreslagna säkerhetsanordningar icke syntes styrelsen innebära tillfredsställande möjligheter för en hastig evakuering vid eldsvåda, att rum för övervakande sköterskepersonal saknades i den egentliga sjukavdelningen samt att antalet klosetter i denna avdelning syntes otillräckligt.

Sedan med anledning av medicinalstyrelsens anmärkningar föreningens styrelse i skrivelse den 27 mars 1922 meddelat vissa kompletterande upplysningar angående förslagets innebörd, har emellertid

- [91.] medicinalstyrelsen i förnyat utlåtande den 13 juli 1922 förklarar sig frånträda sina anmärkningar och tillstyrkt förslaget i dess helhet under förutsättning att, på sätt föreningens styrelse i sin sistnämnda skrivelse förordat, en spiraltrappa av järn inrättades invid västra gaveln från mansardvåningens sjukavdelning till andra våningen, vilken anordning medicinalstyrelsen ansett böra uppställas såsom villkor för statsbidrags utgående.

Beträffande storleken av det begärda statsbidraget har medicinalstyrelsen anfört bland annat följande.

Vid tidigare yttranden rörande statsbidrag till uppförande eller inrättande av kustsanatorier hade medicinalstyrelsen utgått från att statsbidragets storlek lämpligen borde beräknas efter samma grunder, som gällde för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukhus enligt ovanberörda kungörelse den 27 juni 1914, vars § 2 hade ändrad lydelse genom kungörelsen den 7 juli 1921. I sistnämnda kungörelse stadgades, att statsbidrag utginge med högst hälften av den verkliga byggnadskostnaden, dock med den inskränkning, bland annat, att statsbidraget ej finge överskrida 2,000 kronor för varje sjukplats, vederbörande anstalt beräknades rymma. Kostnaderna för redan befintliga byggnader vid kustsanatoriet vid Apelviken uppginge, såsom av ansökningen framginge, till 850,000 kronor. Den föreslagna byggnaden beräknades draga en kostnad av 357,300 kronor. Totala byggnadskostnaden skulle sålunda komma att uppgå till 1,207,300 kronor. Sanatoriet hade tidigare i statsbidrag erhållit sammanlagt 456,200 kronor. Tillhoppa med nu begärda 238,000 kronor skulle totala statsbidraget sålunda bliva 694,200 kronor. Halva totala byggnadskostnaden $\left(\frac{1,207,300}{2}\right)$ utgjorde 603,650 kronor. Det ifrågasatta totala statsbidraget (694,200) överstege sålunda ej oväsentligt halva byggnadskostnaden. Därest förenämnda princip i detta fall tillämpades, skulle alltså ett statsbidrag, utgörande skillnaden mellan halva totala byggnadskostnaden (603,650) och det förut beviljade statsbidraget (456,200) eller 147,450 kronor, kunna tillstyrkas.

Såsom skäl för att statsbidrag till här ifrågavarande byggnadsarbete skulle kunna utgå i större omfattning än vid tillämpning av förenämnda princip kunde emellertid anföras, att anstaltens ägare befunne sig i en avsevärt svagare och osäkrare ekonomisk ställning än ägaren till flertalet av de i förenämnda kungörelse den 27 juni 1914 åsyftade anstalter, d. v. s. landsting eller kommuner.

Beträffande ovan anförda inskränkning, att statsbidrag icke finge överskrida 2,000 kronor för varje sjukplats, vederbörande anstalt beräknades rymma, har medicinalstyrelsen, efter en reduktion av antalet platser med hänsyn till de platser, som icke äro disponibla året om, kommit till den slutsatsen, att då det totala statsbidraget, inberäknat det nu begärda beloppet, icke komme att fullt uppgå till 2,000 kronor per plats, från denna synpunkt icke kunde göras någon invändning mot storleken av det ifrågasatta bidraget.

Medicinalstyrelsen, som icke haft något att erinra mot de ingivna ritningarna till nybyggnaden, har sålunda tillstyrkt avlåtande till riks-

dagen av proposition om beviljande av ett statsbidrag till sagda nybyggnad av 238,000 kronor. [91.]

Vad till en början angår frågan om statsbidrag till de planerade byggnadsarbetena vid Apelvikens kustsanatorium, får jag erinra om att ändamålet med kustsanatorier är att genom anstaltsvård skydda barn, som lida av börjande lungtuberkulos eller hava tydliga anlag för sådan sjukdom. Å ifrågavarande sanatorium mottagas också ej blott barn, som äro behäftade med skrofulos, utan jämväl barn, som lida av körtel-, ben- eller ledtuberkulos. Patienterna komma från alla delar av riket. Det slag av verksamhet, föreningen för kustvård åt skrofulösa barn utövar, utgör ett betydande led i kampen mot tuberkulosen och förtjänar väl att understödjas av statsmakterna. Av de här ovan meddelade uppgifterna framgår ock, att verksamheten medfört goda resultat.

Departements-
chefen.

Sanatoriets verksamhet har år för år utvidgats. Den nu ifrågasatta nybyggnaden har föranletts av behovet att bereda ökade möjligheter till badbehandling åt patienterna, vilken behandling som bekant utgör ett av de viktigaste medlen i kampen mot här ifrågavarande sjukdomar. Genom nämnda nybyggnad kommer därjämte antalet platser för patienter, som kunna mottagas till vård under hela året, att ökas med 75 från 255 till 330 och det totala antalet platser likaledes med 75 från 323 till 398. Genomförandet av det framlagda byggnadsförslaget, mot vilket jag icke har något att erinra, kommer, såsom ock medicinalstyrelsen vitsordat, att i avsevärd grad öka anstaltens förmåga att fullgöra sin uppgift.

Såsom bidrag för ifrågavarande byggnads utförande har föreningen hemställt om ett belopp av 238,000 kronor, motsvarande två tredjedelar av den beräknade byggnadskostnaden, 357,300 kronor.

I föregående fall, då anslag beviljats för uppförande av ny- eller tillbyggnad vid sanatoriet, har statsbidraget beräknats utan iakttagande av den begränsning till halva byggnadskostnaden, som gäller för berörda anslag, och har bidraget därvid i allmänhet bestämts till omkring två tredjedelar av den beräknade byggnadskostnaden. Såsom medicinalstyrelsen framhållit, skulle, även om det nu begärda beloppet beviljas, statens samtliga bidrag till byggnadskostnaderna vid anstalten icke komma att uppgå till det belopp av 2,000 kronor för sjukplats, varmed staten enligt gällande bestämmelser högst bidrager till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter. Emellertid torde det i nuvarande statsfinansiella läge vara nödvändigt att ytterligare begränsa det begärda statsbidragets storlek; och synes det mig skäligt, att det-

- [91.] samma — i anslutning till vad som gäller för bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter i allmänhet — bestämmes till hälften av kostnaden för nu ifrågavarande byggnadsarbeten, dock högst till ett efter den beräknade kostnaden fastställt belopp av 178,500 kronor. För detta bidrags utfående torde det av medicinalstyrelsen föreslagna villkoret med avseende på brandskyddsanordningarna böra föreskrivas.

Jag vill alltså förorda, att såsom bidrag till utförande av ifrågavarande nybyggnadsarbeten må till föreningen utbetalas ett belopp av högst 178,500 kronor, vilket belopp, i likhet med vad tidigare skett, torde böra utgå av anslaget till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter. Då emellertid nämnda anslag icke ansetts kunna utan särskilt medgivande av riksdagen användas till kustsanatorier, torde sådant medgivande härutinnan böra inhämtas.

Vad därefter angår anslagsbehovet för statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, har medicinalstyrelsen, oavsett sist omförmälda nybyggnader vid Apelvikens kustsanatorium, beräknat, att utöver den behållning, som återstår, sedan redan anvisade men ännu ej utbetalade bidrag frånräknats, ett nytt anslag av 350,000 kronor skulle krävas för tillgodoseende av den närmaste tidens behov. Härav skulle en summa av 300,000 kronor behövas för det av Västerbottens läns landsting beslutade sanatoriet i Hällnäs. Då emellertid, enligt vad jag inhämtat, detta sanatorium, vars uppförande påbörjats under hösten 1922, beräknas vara färdigt först i slutet av år 1925, synes det icke nödvändigt att för budgetåret 1923—1924 anvisa medel till statsbidrag för ifrågavarande anstalt; bidraget får nämligen enligt gällande bestämmelser icke utbetalas, förrän anstalten blivit vederbörligen avsynad och godkänd. Ett anslagsbelopp av 50,000 kronor skulle sålunda bliva tillräckligt under sagda budgetår.

Vid bifall till vad jag nyss föreslagit angående bidrag till nybyggnaderna vid Apelvikens kustsanatorium kommer ifrågavarande anslag att belastas med ytterligare 178,500 kronor. Då nybyggnaderna vid Apelviken, enligt vad jag inhämtat, beräknats vara färdiga i slutet av år 1923, torde beloppet i sin helhet böra göras tillgängligt under budgetåret 1923—1924. Det extra reservationsanslaget till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter synes alltså för nämnda budgetår böra upptagas med 228,500 kronor eller, i avrundat tal, 230,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att [91.]

dels till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av..... kronor 230,000; dels ock medgiva, att till utförande av vissa byggnadsarbeten vid kustsanatoriet Apelviken må av Kungl. Maj:t beviljas föreningen för kustvård åt skrofulösa barn ett bidrag av högst 178,500 kronor, att utgå av nämnda anslag i huvudsaklig överensstämmelse med de rörande bidrag från auslaget gällande grunder och på villkor i övrigt, som må av Kungl. Maj:t bestämmas.

35. Driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

I överensstämmelse med riksdagens i ämnet fattade beslut har Kungl. Maj:t genom kungörelser den 28 juni 1918 (sv. förf.-saml. nr 494), den 12 september 1919 (sv. förf.-saml. nr 589) och den 7 juli 1921 (sv. förf.-saml. nr 384) fastställt villkor och bestämmelser för åtnjutande av bidrag från anslaget till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

[92.]

*Drift-
kostnader vid
tuberkulos-
sjukvårds-
anstalter.
(Ordinarie
anslag.)*

Enligt sålunda gällande bestämmelser må statsbidrag utgå allenast till sådan anstalt, som prövas vara på tillfredsställande sätt anordnad och där avgiften för vårdplats i allmän sjuksal icke utgår med högre belopp för dag än: vid tuberkulossjukhus två kronor, vid tuberkulossjukstuga och tuberkulosavdelning å lasarett en krona 50 öre samt vid kustsjukhus eller kustsanatorium för skrofulösa barn en krona 75 öre; dock att, där anstalt är avsedd för personer, tillhörande viss kommun eller landstingsområde, hinder för statsbidrags åtnjutande ej må föranledas av den omständigheten, att avgiften för vård av person från annan ort utgår med högre belopp.

Beträffande bidragets storlek är stadgat, att statsbidrag utgår till tuberkulossjukhus med två kronor, till tuberkulossjukstuga och tuberkulosavdelning å lasarett med en krona 50 öre samt till kustsjukhus och kustsanatorium för skrofulösa barn med en krona 75 öre, allt för dag och patient, för vilken avgift ej utgår med högre belopp, än nu är sagt; dock med den inskränkning, att för stad, som ej deltagar i landsting, statsbidrag ej i något fall må utgå för flera sjukplatser än en på varje tusental av stadens invånare, däri dock ej inberäknat antalet sjukplatser å kustsjukhus och kustsanatorier för skrofulösa barn eller tuberkulossjukvårdsanstalt, som är avsedd för vård av sjuka från hela riket utan företräde för sjuka från staden.

Det ordinarie förslagsanslaget till ifrågavarande bidrag utgjorde för år 1922 2,500,000 kronor och upptogs i riksstaten för tiden 1 januari —30 juni 1923 med halva beloppet eller 1,250,000 kronor.

[92.]
Medicinal-
styrelsen den
31 augusti
1922.

I skrivelse den 31 augusti 1922 har medicinalstyrelsen yttrat sig angående behovet av anslag för omförmälda ändamål under budgetåret 1923—1924. Styrelsen har därvid, under åberopande av detaljuppgifter i en skrivelsen bifogad tablå, funnit det högsta belopp, som kan bli va erforderligt för nämnda budgetår under iakttagande av nu stadgade grunder för bidragets utgående, utgöra 3,281,923 kronor. Beträffande denna maximisiffra anser emellertid styrelsen, under hänvisning till vad i motsvarande fall under senare år ägt rum, att en minskning kan göras med hänsyn till vissa av erfarenheten bekräftade omständigheter, såsom att högsta för varje anstalt tillåtna patientantal icke kan tänkas under alla delar av året bli va fyllt, att vissa anstalter ej hinna i full utsträckning bli va öppnade för patienter inom beräknad tid m. m. Styrelsen föreslår av denna anledning en minskning av maximibeloppet med 10 procent till 2,953,731 kronor eller, i avrundat tal, 2,900,000 kronor.

*Ifrågasatt
sänkning av
statsbidraget.*

Genom remiss har medicinalstyrelsen sedermera anbefallts avgiva yttrande, huruvida en sänkning av statsbidraget till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter lämpligen kunde äga rum samt vilken inverkan en dylik åtgärd borde medföra beträffande det anslag, som för ifrågavarande ändamål skulle äskas för budgetåret 1923—1924.

Medicinal-
styrelsen.

Med anledning härav har medicinalstyrelsen i utlåtande den 30 oktober 1922 beträffande statsbidragets storlek anført huvudsakligen följande.

Av det utlåtande, medicinalstyrelsen den 30 november 1918 avgivit med framläggande av resultatet utav anbefalld utredning rörande ökning av statens bidrag för bland annat vård av tuberkulösa personer, hade framgått, att ovannämnda statsbidragsbelopp av kronor 2: —, 1: 50 och 1: 75 enligt 1917 års driftkostnader motsvarat respektive 40, 38,3 och 58,3 % av driftkostnaderna. Vad anginge driftkostnaderna vid de avdelningar för vård av tuberkulösa, vilka inrättats vid vissa lasarett och andra större sjukhus, hade medicinalstyrelsen dock anført, att några säkra uppgifter icke kunde meddelas angående sagda kostnader, enär i allmänhet särskilda räkenskaper för dessa avdelningar icke fördes, men att avdelningarna ifråga i driftkostnadshänseende kunde beräknas komma närmast tuberkulossjukstugorna.

Enligt en inom medicinalstyrelsen nu verkställd beräkning utgjorde för år 1921 (senaste tillgängliga uppgifter) driftkostnaderna vid ovannämnda kategorier av tuberkulossjukvårdsanstalter för dag och patient i genomsnitt kronor 7: 40 vid tuberkulossjukhusen, kronor 6: 61 vid tuberkulossjukstugorna, kronor 8: 89 vid de lasarett, där tuberkulosavdelningar funnes inrättade, och kronor 4: 76 vid kustsjukhusen och kustsanatorierna för skrofulösa barn. De utgående statsbidragen av respektive kronor 2: —, 1: 50 och 1: 75 motsvarade sålunda för år 1921 respektive 27, 22,7, 16,9 och 36,8 % av driftkostnaderna. Även med bortseende från siffran

[92.]

16,9, vilken på grund av otillfredsställande utgångsmaterial icke kunde anses vara tillnärmelsevis exakt för tuberkulosavdelningarna (alltför låg), framginge likväl, att beträffande tuberkulossjukhusen, tuberkulossjukstugorna samt kustsjukhusen och kustosanatorierna för skrofulösa barn statens nu utgående driftkostnadsbidrag i procent av 1921 års driftkostnader, jämfört med samma bidrag i procent av 1917 års driftkostnader, visade en minskning av ej mindre än respektive 13, 15,6 och 21,5. Denna relativa sänkning av statsbidraget till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter ansåge medicinalstyrelsen utvisa, att, oavsett en förväntad minskning under de närmaste åren av sagda driftkostnader, någon absolut sänkning av statsbidraget icke lämpligen borde för närvarande äga rum.

Till frågans ytterligare belysande har medicinalstyrelsen jämväl anfört följande:

Det vore för ett framgångsrikt bekämpande av de tuberkulösa sjukdomarna oundgängligen nödvändigt, att tillgången på vårdplatser vore så tillgodosedd, att de sjuka utan allt för lång väntetid kunde beredas vård. En lång väntetid stode i strid såväl mot det humanitära kravet, att de lungsjuka likväl som andra sjuka borde hava tillgång till lämplig vård, som ock mot det förebyggande tuberkulosarbetets krav på isolering av smittkällor till skydd för de friska, särskilt barnen. Tyvärr vore detta behov ännu icke till fullo tillgodosett inom alla delar av vårt land, varför ett fortsatt inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter vore i hög grad angeläget. Initiativet till uppförande eller inrättande av dessa sjukvårdsanstalter ävensom den ojämförligt största delen av byggnadskostnaderna vilade emellertid på landstingen (respektive städer, som icke deltaga i landsting), vilka även hade att svara för huvudparten av driftkostnaderna. Med hänsyn tagen till det förhållandet, att på grund av fattigvårdslagens bestämmelser patientavgifterna i övervägande flertalet fall erlades av landstingen, syntes man kunna beräkna, att landstingens anpart av driftkostnaderna för närvarande utgjorde omkring två tredjedelar. Det syntes medicinalstyrelsen, att omtanken om fortsatt utveckling på här ifrågakommande område krävde, att fördelen av den väntade minskningen av kostnaderna för driften vid tuberkulossjukvårdsanstalterna i första hand tillgodo-komme de med ekonomiska svårigheter kämpande landstingen, vilka hittills burit den ojämförligt största delen av bördan och av vilkas initiativ och fortsatta oförfärdighet ovannämnda utveckling vore beroende.

På grund av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t icke måtte för närvarande vidtaga någon åtgärd för sänkning av statsbidraget till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

I detta sammanhang torde jag få omnämna, att svenska sanatorie-läkareföreningen i en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse den 27 oktober 1922 uttalat, att en sänkning av nu utgående statsbidrag till tuberkulos-sjukvårdsanstalternas driftkostnader skulle vara en synnerligen betänklig åtgärd, som föreningen på det kraftigaste ville avstyrka. Vid fast-ställandet av den norm, efter vilken statsbidraget hittills utgått, hade säkerligen den tanken varit vägledande, att detta bidrag skulle motsvara

Sanatorie-
läkareföre-
ningen.

- [92.] en viss, ej alltför ringa del av landstingens, respektive kommunernas för ändamålet lämnade anslag. Det kunde förväntas, att därest en avsevärd sänkning av statsbidraget skulle komma till stånd, varigenom de landstingen och kommunerna påvilande, redan förut mycket stora utgifterna för ifrågavarande anstalter skulle komma att oproportionerligt ökas, dessa icke skulle befinnas villiga att ikläda sig ökade utgifter för anstaltsvårdens fortsatta utveckling, vilket skulle innebära ett svårt slag för strävandena att bekämpa tuberkulosen.

*Ifrågasatt
ökning av
platsantalet
genom minsk-
ning av luft-
kuben.*

Medicinal-
styrelsen den
31 augusti
1922.

I ovannämnda skrivelse den 31 augusti 1922 har medicinalstyrelsen även berört frågan om utvägar för avhjälpande av den ännu rådande platsbristen på anstalter för tuberkulossjuka och därvid anför följande:

Den utveckling av vårt lands tuberkulossjukvård, som särskilt under senaste årtionde ägt rum och otvivelaktigt medfört avsevärda resultat i kampen mot tuberkulosen, hade dock ej kunnat bliva så fullständig, som önskligt varit. Ännu i dag vore, särskilt för vissa delar av riket, en brist på tillräckligt antal sjukhusplatser för tuberkulossjukas isolering och vård rådande, och tyvärr syntes denna brist komma att ännu för åtskillig tid framåt göra sig kännbar, med hänsyn till att den ekonomiska situationen icke syntes för den närmaste framtiden medgiva det vidare uppförandet, åtminstone icke i önskvärd omfattning, av anstalter för tuberkulossjuka. På grund härav hade styrelsen sökt se sig om efter andra utvägar att kunna avhjälpas denna platsbrist. Styrelsen hade därvid fäst sin uppmärksamhet vid det förhållandet, att för de i vårt land uppförda tuberkulossjukvårdsanstalterna en luftkub av icke mindre än 25 kubikmeter per patient beräknats. En jämförelse med lithörande förhållanden i våra grannländer Norge och Danmark visade, att man där ansett sig kunna nöjas med en luftkub av 20 kubikmeter per patient, utan att därigenom, så vitt man varit i tillfälle konstatera, patienternas vård blivit i någon som helst mån eftersatt. Medicinalstyrelsen såge vid sådant förhållande ingen risk föreligga för att även i vårt land såsom ett ovillkorligt minimum uppställa en fordran på endast 20 kubikmeter per patient såsom för tuberkulospatienter erforderlig luftkub. Härigenom skulle, då de statsunderstödda vårdplatserna å tuberkulossjukvårdsinrättningarna för närvarande utgjorde ett antal av omkring 4,000, platsantalet å samma inrättningar kunna, utan nybyggnad eller utvidgning, bringas upp till omkring 5,000, en icke ringa förstärkning av tillgången på dylika vårdplatser. Möjligt vore emellertid att, därest denna ifrågasatta nedsättning av luftkuben medgäves, icke alla sjukvårdsinrättningar lämpligen kunde eller ville begagna sig av detta medgivande och således utöka sina maximibeläggningssiffror, men nog syntes med säkerhet kunna påräknas, att åtminstone 500 å 600 nya platser på detta sätt skulle vinnas.

Den besparing i kostnader för nybyggnader, vilken på detta sätt skulle kunna göras, komme att uppgå till mycket avsevärt belopp. Under nuvarande byggnadsförhållanden syntes en anstalt av nu ifrågavarande slag näppeligen kunna uppföras för mindre kostnad än omkring 20,000 kronor per säng. För endast 500 nya platser motsvarade detta en byggnadskostnad av 10,000,000 kronor, av vilka, då statens bidrag per plats uppginge till (högst) 2,000 kronor, på statens anpart komme ett belopp av (högst) 1,000,000 kronor. Å andra sidan måste mot

denna besparing ställas den ökade utgift, staten skulle få vidkännas i form av nya driftkostnadsbidrag. Om styrelsen räknade med det *högsta* driftkostnadsbidrag, staten hade att utbetala, eller 2 kronor per dag och patient, skulle ett genomförande av det utav styrelsen nu skisserade förslaget medföra för statsverket följande ökning per år av utgifterna till driftkostnader:

[92.]

om det nyvunna platsantalet beräknades till 500, kronor 365,000: — ($2 \times 500 \times 365$), och

om detta antal uppginge till 600, kronor 438,000: — ($2 \times 600 \times 365$).

Då emellertid i en del fall utginge lägre bidrag per dag och patient än 2 kronor, vore nu anförda kostnadssummor endast maximisummor, vilka syntes i verkligheten komma att bli icke så litet reducerade, kanske till under 300,000 (respektive 400,000) kronor per år. För denna jämförelsevis ringa kostnad för staten och, vad beträffade dem, som dreve dessa sjukvårdsinrättningar, för en relativt obetydlig utgift i form av ökad sängutredning m. m. skulle alltså vårt lands tuberkulossjukvårdsinrättningar kunna erhålla ett ökat platsantal av omkring 500—600.

Medicinalstyrelsen förklarade sig emellertid i denna skrivelse för det dåvarande icke vara beredd att intaga slutlig ställning gentemot förevarande spörsmål, utan ämnade styrelsen längre fram, därest ytterligare utredning i ämnet därtill gäve anledning, till Kungl. Maj:t återkomma i frågan.

Medicinal-
styrelsen den
30 oktober
1922.

I sitt ovannämnda utlåtande den 30 oktober 1922 har nu medicinalstyrelsen anmält, att styrelsen för svenska sanatorieläkareföreningen, som anmodats avgiva yttrande över en av amanuensen hos medicinalstyrelsen, medicine licentiaten G. Neander till medicinalstyrelsen den 6 oktober 1922 ingiven skrift i ämnet, i anledning härav den 25 oktober avgivit sådant yttrande.

I sin berörda framställning har Neander, på grundvalen av en utredning rörande platsantalet å befintliga tuberkulossjukvårdsanstalter, i huvudsak framfört enahanda synpunkter på förevarande fråga, som av medicinalstyrelsen anförts i skrivelsen den 31 augusti 1922. Han har sålunda funnit luftutrymmet utan förfång för sjukvården kunna inskränkas till 20 kubikmeter per patient och, vad beträffar sjukrum avsedda uteslutande för barn under 15 år, till 15 kubikmeter per patient.

Sanatorieläkareföreningens styrelse har — under vitsordande av att för de flesta delar av landet ett trängande behov av ökat antal vårdplatser föreläge — framhållit, att, då utsikten att genom nybyggnader få platsbristen avhjälpd för den närmaste framtiden vore ringa och då det framförda förslaget syntes bereda en möjlighet att utan allt för stora kostnader och utan att nämnvärd olägenhet därav uppstode vinna ett betydligt tillskott av disponibla vårdplatser, densamma till fullo anslöte sig till de i Neanders skrift framförda synpunkterna.

- [92.] För egen del har medicinalstyrelsen, på grund av vad den i ämnet verkställda utredningen givit vid handen, förklarat sig icke kunna underlåta att — oaktat den nuvarande statsfinansiella ställningen manade till vidtagande av största möjliga inskränkning i statens utgifter — hemställa om äskande för budgetåret 1923—1924 av 3,200,000 (2,900,000 + 300,000) kronor såsom bidrag till bestridande av driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter för att därigenom medverka till en ytterst välbehövlig ökning av antalet vårdplatser vid dylika anstalter med åtminstone 500 för en jämförelsevis ringa merkostnad för staten av 300,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad först beträffar frågan om storleken av statsbidragen till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter, äro visserligen de skäl, som av medicinalstyrelsen och svenska sanatorieläkareföreningen anförts mot en ifrågasatt sänkning av nu utgående bidrag, värda allt beaktande. Men med hänsyn till den allmänna prissänkning, som ägt rum efter år 1919, då nuvarande grunder bestämdes, synes mig likväl en mindre nedsättning av statsbidragen nu kunna äga rum. Vad angår kustsanatorierna, skulle statsbidragen till dessa anstalter enligt en från medicinalstyrelsen infordrad promemoria möjligen kunna nedsättas från kronor 1:75 till kronor 1:25 per patient och dag eller till samma belopp, som styrelsen år 1918 föreslagit såsom bidrag till nämnda grupp av tuberkulossjukvårdsanstalter. Med hänsyn till vad som förekommit i samband med bestämmandet av de nu utgående bidragen till kustsanatorierna (se 1919 års lagtima riksdags skrivelse nr 6 A, punkt 57) kan jag dock icke tillstyrka en så avsevärd nedsättning, utan synas mig statsbidragen till ifrågavarande anstalter skäligen böra fastställas till kronor 1:50 per dag och patient. I fråga om bidragen till övriga anstaltsgrupper finner jag försiktigheten bjuda, att sänkningen göres något mindre, nämligen för tuberkulossjukhus från kronor 2: — till kronor 1:85 samt för tuberkulossjukstugor och tuberkulosavdelningar vid lasarett från kronor 1:50 till kronor 1:40, allt för dag och patient. Härmed bör icke följa någon sänkning av de nuvarande maximibeloppen för anstalternas patientavgifter, vilka bestämdes så sent som vid 1921 års riksdag. Den sänkning av bidragsbeloppen, som nu av mig förordats, skall avse de statsbidrag, som komma att utgå från anslag, vilka beviljas för budgetåret 1923—1924 och tiden därefter.

Vidkommande storleken av förslagsanslaget till bidrag för ifrågavarande kostnader har medicinalstyrelsen i sin skrivelse den 31 augusti 1922, under förutsättning av oförändrade grunder för statsbidragens

utgående, beräknat det maximala anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 till 3,281,923 kronor. I detta belopp har styrelsen med hänsyn till ovan angivna omständigheter ifrågasatt en reducering med omkring 10 procent eller till i runt tal 2,900,000 kronor. På grund av samma omständigheter hava emellertid under de senaste åren vidtagits betydligt större reduceringar av de beräknade anslagsbeloppen, i det att anslagen för åren 1917—1922 samt för första halvåret 1923 endast uppgått till belopp, motsvarande omkring 78 $\frac{1}{3}$, 83, 77, 83, 82, 82 och 79 procent av det utav medicinalstyrelsen i varje fall beräknade maximala anslagsbeloppet. Om en reducering till omkring 79 procent skulle vidtagas av det för budgetåret 1923—1924 beräknade maximibeloppet, borde anslaget, oavsett förslaget om ökning av antalet vårdplatser, för ifrågavarande tid bestämmas till 2,600,000 kronor. Emellertid har belastningen å anslaget under åren 1921 och 1922 varit så stor, att överskridanden måst äga rum. Sålunda uppgingo utgifterna under anslaget för år 1921 till 2,752,977 kronor 75 öre (utgörande efter avdrag av särskilda uppbördsmedel till belopp av 19,678 kronor en merutgift å 233,299 kronor 75 öre utöver tillgängligt anslagsbelopp) och för första halvåret 1922 till 1,411,099 kronor 25 öre, motsvarande ett årsbelopp av 2,822,198 kronor 50 öre. Med hänsyn härtill torde det för budgetåret 1923—1924 erforderliga anslaget, under förutsättning av oförändrade grunder för statsbidrag, icke böra beräknas lägre än till 2,800,000 kronor, vilket utgör omkring 85 $\frac{1}{3}$ procent av det utav medicinalstyrelsen beräknade maximibeloppet.

Vid bifall till vad ovan föreslagits i fråga om grunderna för statsbidrags utgående kan emellertid ernås en besparing, som, med utgångspunkt från de under år 1921 gjorda utbetalningarna från anslaget, approximativt synes kunna uppskattas till 225,000 kronor för år. Anslaget skulle sålunda, bortsett från den ifrågasatta ökningen av platsantalet, kunna beräknas till 2,575,000 kronor.

Vad angår det framställda förslaget om ökning av antalet vårdplatser å tuberkulossjukvårdsanstalterna genom inskränkning av den utav medicinalstyrelsen för godkännande av sådana anstalter för närvarande fordrade luftkuben per patient, finner jag detta förslag vara synnerligen beaktansvärt. Enligt detsamma skulle kunna vinnas ett stort antal nya platser utan de betydande kostnader som uppförandet av nybyggnader för motsvarande antal platser skulle medföra, vilket bland annat kan antagas medföra besparing å statens kostnader för bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter. Några nämnda olägenheter ur sjukvårdssynpunkt skulle, efter vad den förebragta

[92.] utredningen synes giva vid handen, icke behöva befaras av en dylik anordning.

Den sålunda ifrågasatta ökningen av platsantalet måste emellertid givetvis medföra en ökning av statens utgifter för bidrag till anstalternas driftkostnader. Medicinalstyrelsen har hemställt, att anslaget till sådana bidrag skulle för budgetåret 1923—1924 av denna anledning höjas med ytterligare 300,000 kronor, vilket belopp beräknats motsvara en ökning med omkring 500 platser. Den sålunda beräknade ökningen synes mig väl högt tilltagen. Enligt min mening bör man nämligen i än högre grad, än medicinalstyrelsen gjort, taga hänsyn till att möjligheten av en ökad beläggning i fråga om de redan befintliga anstalterna ingalunda växer i proportion med minskningen av kravet å luftkuben: denna möjlighet är beroende av sjukrummens form och beskaffenhet, särskilt golvytans storlek, under det att det strängare kravet beträffande luftkuben vid anstalternas uppförande till stor del torde hava fått sitt uttryck i rumshöjden, som icke nu kan minskas. Vidare lär, även om vederbörande landsting och städer i allmänhet skulle befinnas villiga att trots den tryckta ekonomiska situationen åtaga sig de bördor, som för deras vidkommande skulle bli en följd av den ökade beläggningen, denna i regel icke komma att genomföras så snart, att motsvarande ökning av statsbidragens belopp kommer att göra sig gällande under budgetåret 1923—1924. Det synes mig därför icke vara nödvändigt att för nämnda budgetår av nu ifrågavarande anledning beräkna större anslagsökning än med 100,000 kronor.

Förevarande anslag skulle alltså för budgetåret 1923—1924 bära bestämmas till 2,675,000 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten uppföra det ordinarie förslags-
anslaget till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulos-
sjukvårdsanstalter med kronor 2,675,000;
dels ock medgiva de av mig förordade ändringarna
i grunderna för anslagets användning.

36. Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna.

[93.] För resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna har riksdagen på extra stat för första halvåret 1923 anvisat ett förslagsanslag av 7,500 kronor eller halva det för år 1922 beviljade beloppet.

Närmare föreskrifter angående bidragen äro meddelade i kungörelser

Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna.
(Extra anslag.)

den 27 juni 1914 (sv. förf.-saml. nr 294) och den 9 november 1917 [93.]
(sv. förf.-saml. nr 751).

I skrivelse den 28 augusti 1922 har medicinalstyrelsen meddelat, att från det för år 1921 beviljade förslagsanslaget, likaledes å 15,000 kronor, utbetalts 39,424 kronor 89 öre och från anslaget för år 1922 under samma års förra hälft 23,886 kronor 17 öre. Anslaget hade således för år 1921 överskridits med 24,424 kronor 89 öre och redan vid ingången av 1922 års senare hälft med 8,886 kronor 17 öre. Om även denna senare hälft på samma sätt belastades och således för hela året 1922 åtginge 47,772 kronor 34 öre, skulle anslaget komma att överskridas med inemot 33,000 kronor, eller således avsevärt mera än vad fallet varit år 1921. Då någon sänkning av resekostnaderna torde kunna förväntas, förefölle det emellertid styrelsen, som om ett belopp av 35,000 kronor möjligen skulle bli tillräckligt för ändamålet under budgetåret 1923—1924.

Medicinal-
styrelsen.

Med hänsyn till ovan angivna belastningssiffror anser jag det nuvarande anslagsbeloppet, 15,000 kronor för år, icke kunna bli oförändrat, utan böra höjas på sätt medicinalstyrelsen föreslagit.

Departements-
chefen.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av *bidrag till medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till och från de vid västkusten belägna statsunderstödda kustsanatorierna* för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* förslagsanslag av kronor 35,000.

37. Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård.

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 71 här ovan, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[94.]

att beträffande det *ordinarie* reservationsanslaget till *resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård* i riksstaten för budgetåret 1923—1924 icke upptaga något belopp.

Resestipendier
åt läkare för
studier i tuber-
kulossjukvård.
(Ordinarie
anslag.)

38. Folksanatorierna.

[95.]
Folk-
sanatorierna.
(Extra anslag.)

För upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanatorierna hava alltsedan år 1905 anslag beviljats av riksdagen. Under det att anslaget till och med 1917 utgjort 200,000 kronor årligen, har det därefter — med inräknande av anslag å tilläggsstat för täckande av brist — utgått med belopp, som framgå av följande tablå:

År:	Belopp:
1918	350,000: —
1919	550,000: —
1920	1,421,000: —
1921	750,000: —
1922	700,000: —
1923 $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$	300,000: —

Överstyrelsen.

I skrivelse den 25 september 1922 har överstyrelsen för ifrågasvarande jubileumsfond gjort framställning om anvisande av medel till berörda ändamål för budgetåret 1923—1924.

Överstyrelsen lämnar därvid till en början en redogörelse för folksanatoriernas ekonomi under åren 1921 och 1922:

Av jubileumsfondens för år 1921 avslutade räkenskaper framginge, att, sedan avskrivningar blivit gjorda å de tre fonden tillhöriga sanatorieanläggningarna med ett belopp av tillhoppa 30,000 kronor, den odisponerade delen av de utav Kungl. Maj:t och riksdagen för år 1921 anvisade statsmedlen, i enlighet med därvid fästade föreskrifter, överförts till reserverade medels fond, så att denna fond, som vid ingången av år 1921 uppgått till 46,274 kronor 22 öre, vid årets slut uppgått till ett belopp av 165,170 kronor 77 öre, därav dock under år 1922, jämlikt medgivande i brev den 10 februari sistnämnda år, ett belopp av 54,231 kronor 84 öre använts till täckande av i jubileumsfondens räkenskaper från år 1919 balanserad brist.

Beträffande jubileumsfondens ekonomiska ställning år 1922 hade, med hänsyn dels till föregående år fastställda stater ävensom de belopp, vartill omkostnaderna för sanatoriernas drift under den gångna delen av år 1922 uppgått, dels till beräknade kostnader för vissa i staterna icke upptagna men nödvändiga befunda reparations- och ominredningsarbeten vid några av sanatorierna, vissa approximativa, framställningen bifogade beräkningar för år 1922 i dess helhet uppgjorts. Av dessa beräkningar framginge, att, under förutsättning att sammanlagda beloppet av utöver de för året fastställda staterna beslutade och beräknade utgifter kunde begränsas till en summa av i runt tal omkring 127,000 kronor, inkomsterna under år 1922 skulle icke blott till fullo täcka årets beräknade utgifter, utan även lämna ett överskott, beräknat till i runt tal 5,500 kronor.

Då emellertid de approximativa beräkningarna vore grundade på de behov och priser, som gällt under de två gångna kvartalen av år 1922 men dessa priser möjligen kunde komma att ytterligare sjunka, syntes det icke uteslutet, att under

året ytterligare behållning kunde uppkomma. Överstyrelsen kunde dock icke med någon säkerhet uttala sig härom, då resultatet för år 1922 med all sannolikhet komme att röna inverkan även av vissa under samma år vidtagna åtgärder beträffande vårdavgifterna vid jubileumsfondens sanatorier, för vilka åtgärder överstyrelsen lämnade följande redogörelse:

I sin skrivelse den 30 september 1921, med framställning om statsanslag för jubileumsfondens verksamhet, meddelade överstyrelsen, bland annat, att överstyrelsen eventuellt, därest då pågående utredningar skulle därtill giva anledning, hade för avsikt att vidtaga åtgärder för höjande av patientavgifterna vid sanatorierna.

Efter avslutandet av nyssnämnda utredningar och efter det överstyrelsen vid upprepade tillfällen haft frågan under behandling samt ärendet även varit före inför huvudmännen för jubileumsfonden, hade överstyrelsen den 28 mars 1922 beslutat sådan omläggning av systemet för upptagande av vårdavgifter vid jubileumsfondens sanatorier, att avgifterna vid sanatorierna för tiden från och med den 1 oktober 1922 skulle bestämmas med utgångspunkt från en grundavgift, vilken, så nära som lämpligen kunde ske, skulle anpassas efter den faktiska vårdkostnaden per dag och patient; att denna grundavgift med stöd av erfarenheterna från 1921 års sista kvartal tills vidare bestämdes till 7 kronor eller samma belopp, som för det dåvarande av vederbörande myndigheter erlades för vid sanatorierna vårdade statstjänare; att till realiserande av jubileumsfondens filantropiska syften vid varje sanatorium upplätes högst 20 platser mot en avgift av 4 kronor och högst 30 platser mot en avgift av 2 kronor; att avgiften för patient, som önskade erhålla enskilt eller halvskilt rum, bestämdes till respektive 10 och 8 kronor med rätt dock för överläkaren vid sanatoriet att, om det med hänsyn till viss patients vårdbehov funnes påkallat, upplåta sådant rum till begagnande utan ökning av den avgift, som eljest skolat av patienten erläggas; samt att platser mot nedsatt avgift icke finge vara tillgängliga för patienter, vilkas vårdkostnader bestredes av allmänna medel.

Då, såsom ovan sagts, denna nya ordning skulle tillämpas först från och med den 1 oktober 1922 och säkerligen någon rubbning i gjorda beräkningar rörande beloppen av under året inflytande patientavgifter komme att äga rum vid övergången till det nya systemet, vågade överstyrelsen för det dåvarande icke med någon säkerhet uttala sig rörande jubileumsfondens ekonomiska ställning vid slutet av år 1922, men ansåge överstyrelsen sig dock hava all anledning antaga, att behållningen under nämnda år genom den företagna omläggningen snarare komme att ökas än minskas.

Icke heller beträffande de ekonomiska förhållandena under förra hälften av år 1923, för vilken tid, såsom ovan framhållits, ett statsanslag av 300,000 kronor anvisats till upprätthållande av jubileumsfondens verksamhet, kunde överstyrelsen nu med någon säkerhet uttala sig, dels med hänsyn till eventuellt inträdande förändringar i såväl arbetspriser som priser å materialier och livsförnödenheter, och dels med hänsyn till svårigheten att på förhand bedöma verkningarna av ovan omförmälda omläggning av systemet för vårdavgifterna, men överstyrelsen ansåge sig likväl kunna hysa förhoppning, att jubileumsfondens verksamhet under denna del av år 1923 skulle kunna upprätthållas med tillhjälp av det för samma tid anvisade statsanslaget.

Vad slutligen beträffar behovet av statsmedel för upprätthållande av driften vid jubileumsfondens sanatorier under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 yttrar överstyrelsen följande:

[95.]

Med den omläggning av systemet för patientavgifternas uttagande vid sanatorierna, varför en närmare redogörelse lämnats i det förut anförda, hade överstyrelsen sökt att, med tillgodoseende av jubileumsfondens filantropiska uppgifter, åstadkomma en bättre balans mellan fondens inkomster och löpande utgifter. Ett huvudsyfte hade härvid varit, att jubileumsfonden måtte bli i stånd att med successivt väsentligen minskade anslag av allmänna medel uppehålla sin verksamhet. Ett visst statsanslag torde dock, oavsett eventuell höjning av andra fondens inkomstposter, alltiämt förbli onödvändigt för att kunna förverkliga det ursprungliga syftet med jubileumsfondens folksanatorier, att vara verkliga mönsteranstalter. Det torde icke heller kunna bestridas, att en dylik mönsterverksamhet hade en statsnyttig karaktär.

De åtgärder, överstyrelsen nu vidtagit, måste dock betraktas mera som ett försök att finna en utväg ur nuvarande svårigheter, och överstyrelsen tillåte sig framhålla, att överstyrelsen ingalunda kunde med bestämdhet påstå, att det skulle visa sig möjligt och ur ekonomisk synpunkt lämpligt att under någon längre tidsperiod tillämpa de från och med den 1 oktober 1922 bestämda höjda patientavgifterna. Tvärtom torde den eventualiteten kunna inträffa, att överstyrelsen såge sig nödsakad att redan under år 1923 reducera dessa avgifter. För den händelse något sådant skulle inträffa, syntes det överstyrelsen ofrånkomligt, att en viss reserv av medel funnes till disposition, och överstyrelsen hade av denna anledning icke vågat i så hög grad, som överstyrelsen helst skulle önskat, sänka beloppet av det anslag av statsmedel för budgetåret 1923—1924, varom överstyrelsen hade för avsikt att göra framställning. Överstyrelsen vågade dock samtidigt uttala förhoppning om att det nya systemet skulle för överstyrelsen möjliggöra att framdeles ytterligare avsevärt nedbringa behovet av statsanslag såsom bidrag till upprätthållande av jubileumsfondens verksamhet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer överstyrelsen, att anslag till upprätthållande av driften vid folksanatorierna måtte för budgetåret 1923—1924 äskas med ett belopp av 500,000 kronor, att av överstyrelsen användas på sätt hitills varit föreskrivet.

Medicinal-
styrelsen.

I utlåtande den 12 oktober 1922 har medicinalstyrelsen tillstyrkt bifall till överstyrelsens framställning.

Departements-
chefen.

Innan jag närmare behandlar överstyrelsens anslagskrav för budgetåret 1923—1924 får jag meddela, att jag vid besvarandet förra året av en inom riksdagens första kammare — närmast med anledning av överstyrelsens ovanberörda beslut i fråga om höjning av patientavgifterna — framställd interpellation hade anledning att närmare skärskåda hithörande spörsmål. Ifrågavarande interpellation ävensom svaret å densamma finnas intagna i första kammarens protokoll för år 1922 nr 37 (s. 200), resp. nr 43 (s. 4), vartill jag torde få hänvisa. Här tillåter jag mig endast framhålla, att interpellanten bland annat framställde förfrågan *dels*, huruvida jag icke ansåge, att den avsedda förhöjningen av avgifterna vid folksanatorierna kunde komma att medföra, att jubileums-

fondens verksamhet ej komme att bedrivas i överensstämmelse med de ursprungliga bestämmelserna samt att effektiviteten i kampen mot tuberkulosen kunde komma att äventyras genom dylika anordningar, dels ock om jag vore villig att — eventuellt genom att i nästa års budgetförslag upptaga större statsanslag till ifrågavarande sanatorier eller på annat sätt — medverka till, att vårdavgifterna fortast och i möjligaste mån kunde nedbringas till ungefärligen samma nivå som förut.

Med anledning därav anförde jag — efter en redogörelse för de dåvarande vårdavgifternas storlek ävensom för innehållet av ovanberörda beslut den 28 mars 1922 — att den betydande avgiftsförhöjning, som befunnits erforderlig för förbättring av jubileumsfondens ekonomi, huvudsakligen komme att träffa landsting och städer, som ej deltog i landsting, men endast i mindre grad de mindre bemedlade personer, vilkas vård jubileumsfonden i främsta rummet hade till ändamål att befrämja, enär normalavgiften, 7 kronor, tänkts skola utgå huvudsakligen för de patienter — och dessa utgjorde flertalet — vilkas vårdkostnad jämlikt 41 § av den nya lagen om fattigvården slutligen stannade å landsting eller städer, som ej deltog i landsting. Det hade av överstyrelsen ansetts bäst överensstämma med numera gällande principer för tuberkulos-sjukvården i riket, att avgiften i hithörande fall vore lika med det genomsnittligt beräknade självkostnadspriset. Då enligt nyss nämnda lagrum fattigvårdssamhälle ägde att av vederbörande landsting utbekomma gottgörelse för utgivna avgifter för vård vid sanatorierna samt landstingen ävensom de största städerna också upprättat egna sanatorier, hade den underbetalning, som ägt rum genom de hittillsvarande vårdavgifterna vid jubileumsfondens sanatorier, inneburit en vinst för vederbörande landsting eller stad på bekostnad av jubileumsfonden eller snarare — då de löpande utgifterna vid sanatorierna till övervägande del bestredes genom statsunderstödet — på statens bekostnad, en vinst, som, enligt vad som framginge av överstyrelsens utredning, till avsevärd del inhöstats av de mera bärkraftiga landstingen och städerna, exempelvis Stockholm.

I likhet med överstyrelsen hade jag funnit en rättelse härutinnan vara påkallad. Visserligen vore många landsting synnerligen hårt betungade av kostnader för sjukvårdsändamål, bland annat för tuberkulos-sjukvården. Men den lättnad häri, som staten kan och vill bringa, syntes icke böra utgå på nu nämnda irrationella sätt, utan enligt klara och rättvisa grunder genom understöd från det allmänna förslagsanslaget till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

Härjämte påpekade jag, att de platser, för vilka vårdavgifterna, efter individuell prövning, skulle utgå med 4 eller 2 kronor, uteslutande

[95.] vore avsedda för sådana patienter, som väl vore mindre bemedlade och icke i stånd att betala normalavgiften, men vilkas vårdkostnader dock icke bestredes av allmänna medel, ävensom att överstyrelsens beslut i ett avseende medförde direkt lättnad för de mindre bemedlade patienterna, nämligen därutinnan, att överläkaren vid sanatoriet skulle äga rätt att, om det med hänsyn till viss patients vårdbehov funnes påkallat, upplåta enskilt eller halvenskilt rum till begagnande utan ökning av den avgift, som eljest skolat av patienten erläggas.

Slutligen förklarade jag, att jag icke för det dåvarande funne anledning föreligga till någon statsmakternas åtgärd i anledning av överstyrelsens ifrågavarande beslut, men att jag ämnade med uppmärksamhet följa dessa förhållanden, då det ju icke vore alldeles uteslutet, att avgiftsförhöjningen kunde få ogynnsamma följder, samt att jag vore fullt ense med interpellanten därom, att sådana besparingar icke borde göras, som ledde till en försämring av tuberkulossjukvården i vårt land.

Den mening, jag i interpellationssvaret uttalade beträffande den av överstyrelsen beslutade omläggningen av patientavgifterna, har jag icke funnit anledning frångå med hänsyn till den erfarenhet rörande verkningarna av de nya avgifterna, som kunnat vinnas under den korta tid, de hittills varit i tillämpning. Kungl. Maj:t har icke heller funnit skäl bifalla en av Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott i oktober 1922 gjord framställning om vidtagande av åtgärder för nedsättningar av ifrågavarande avgifter. Men det är icke uteslutet, att erfarenheten inom en nära liggande framtid kan giva vid handen, att en sänkning av patientavgifterna måste ske, om folksanatorierna fortfarande skola väl fylla sin stora uppgift i kampen mot tuberkulosen. Ehuru en sådan avgiftsreducering, såsom också överstyrelsen antytt, kan komma att ske redan under innevarande år, synes anslaget för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 böra begränsas mera än överstyrelsen ifrågasatt, förslagsvis till 300,000 kronor. Det för närvarande i så ovanlig grad tryckta statsfinansiella läget medför nämligen enligt min mening, att anslaget måste beräknas så knappt, som rimligen kan ske, med uppoffrande av den tilltänkta säkerhetsmarginalen för jubileumsfonden.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade *folksanatorierna*, att användas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 300,000.

39. Understödjande av dispensärverksamhet.

För understödjande av dispensärverksamhet har riksdagen på extra stat beviljat särskilda förslagsanslag, för vart och ett av åren 1915—1917 å 60,000 kronor, för vart och ett av åren 1918 och 1919 å 70,000 kronor, för år 1920 å 150,000 kronor, för år 1921 å 250,000 kronor, för år 1922 å 300,000 kronor och för första halvåret 1923 å 200,000 kronor.

[96.]

Understödjande av
dispensärverksamhet.
(Extra anslag.)

Genom kungörelse den 1 oktober 1914 (sv. förf.-saml. nr 400) har Kungl. Maj:t fastställt villkor och bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag till understödjande av dispensärverksamhet att lända till efterrättelse tillsvidare, så länge anslag för ifrågavarande ändamål utgår. Häri har sedermera, i syfte att decentralisera ärenden angående anslagets fördelning från Kungl. Maj:t till medicinalstyrelsen, viss ändring skett genom kungörelse den 20 juni 1918 (sv. förf.-saml. nr 447). Statsbidraget utgår med högst en tredjedel av det utav landsting, kommuner och korporationer till dispensär anvisade sammanlagda beloppet.

I skrivelse den 21 augusti 1922 har medicinalstyrelsen meddelat, att av det för år 1922 anvisade anslaget å 300,000 kronor intill den 31 juli samma år av styrelsen utbetalts ett belopp av 281,590 kronor 56 öre och att under återstoden av året ytterligare ett belopp av omkring 100,000 kronor torde komma att utanordnas, vadan sålunda för understödjande av 1921 års dispensärverksamhet — statens bidrag utbetalas nämligen i efterskott för år — ett sammanlagt belopp av 380,000 kronor torde krävas under år 1922. Då dispensärverksamheten vore stadd i ständig utveckling, anser styrelsen — även med hänsyn tagen till någon sänkning av prisnivån — att det till utbetalning under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 erforderliga anslaget icke kan beräknas lägre än 400,000 kronor.

Medicinalstyrelsen.

Med hänsyn till storleken av ovan angivna belastningssiffror och då ifrågavarande behjärtansvärda verksamhet, enligt vad styrelsen meddelar, alltjämt är stadd i utveckling, torde någon invändning icke vara att göra mot det av styrelsen föreslagna beloppet. Jag tillstyrker alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för budgetåret 1923—1924 till statsbidrag för understödjande av dispensärverksamhet, under villkor i huvudsaklig överensstämmelse med de nu gällande, bevilja ett extra förslagsanslag av..... kronor 400,000.

40. Behandling av medellösa lupuspatienter.

[97.] *Behandling av medellösa lupuspatienter.* (Ordinarie anslag-) Det ordinarie förslagsanslaget till bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa med sjukdomen lupus vulgaris behäftade personer från landsorten är i riksstaten för första halvåret 1923 upptaget till 25,000 kronor. Detta belopp innebär, i förhållande till anslagsbeloppet för år 1922, en ökning, för år räknat, med 20,000 kronor. Ökningen har föranletts av anslagets överbelastning under senare år, som å sin sida har sin grund huvudsakligen i de avsevärt höjda priser, som tillämpats å de anstalter, där behandlingen äger rum. Utgifterna från ifrågavarande anslag uppgingo enligt vederbörande belastningstabeller under år 1921 till 66,895 kronor och under första halvåret 1922 till 30,409 kronor 62 öre. Ehuru nuvarande anslagsbeloppet med hänsyn till dessa belastningssiffror synes något knappt, har medicinalstyrelsen icke ansett sig böra ifrågasätta någon ytterligare höjning av anslaget, för år räknat, enär avgifterna för behandlingen av de lupussjuka antoges komma att nedgå.

Departements-
chefen. I anslutning härtill får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa med sjukdomen lupus vulgaris behäftade personer från landsorten* med kronor 50,000.

41. Bidrag till upprätthållande av radiumhemmets verksamhet.

[98.] *Bidrag till upprätthållande av radiumhemmets verksamhet.* (Extra anslag-) Med bifall till därom av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen (femte huvudtiteln punkt 93) gjord framställning beviljade 1921 års riksdag å extra stat för år 1922 dels ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid det cancerföreningen i Stockholm tillhöriga radiumhemmets poliklinik, dels ock ett förslagsanslag av 31,000 kronor såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid hemmets klinik, allt att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 7 januari 1921 angivna grunder. Dessutom beviljades å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 35,000 kronor.

I anslutning till de av riksdagen sålunda godkända grunderna har Kungl. Maj:t den 7 juli 1921 utfärdat föreskrifter i ämnet.

Sedermera har också riksdagen för halvåret 1 januari—30 juni 1923 beviljat ett anslag å 7,500 kronor för radiumhemmets poliklinik samt ett anslag å 15,500 kronor för hemmets klinik.

Med skrivelse den 28 augusti 1922 har medicinalstyrelsen överlämnat en framställning från styrelsen för cancerföreningen i Stockholm om anvisande av anslag till ifrågavarande ändamål för budgetterminen 1 juli 1923—30 juni 1924.

[98.]

Styrelsen för
cancer-
föreningen i
Stockholm.

Vid sin framställning har föreningens styrelse fogat en av styrelsen den 29 april 1922 avgiven berättelse över verksamhetsåret 1921 ävensom en översikt av radiumhemmets ekonomiska förvaltning för sistnämnda år. Under hänvisning till dessa handlingar framhåller cancerföreningens styrelse, att föreningens utgifter för underhåll av radiumhemmet under år 1921 uppgått till 102,111 kronor samt att föreningen för täckande av en trots statsanslaget uppkommen brist å hemmets budget för samma år måst av sina fonder anlita ett belopp av kronor 18,230: 44. På grund härav och oaktat den sänkning av omkostnaderna, som numera inträtt, finner föreningens styrelse det icke vara möjligt att utan statsanslag av samma storlek, för år räknat, som de senaste beviljade upprätthålla hemmets verksamhet, så mycket mindre som någon avsevärd ökning av hemmets inkomster genom en höjning av sjukvårdsavgifterna — å allmän sal för patient från Stockholm 3 kronor för dag och för patient från landsorten 4 kronor för dag — icke torde vara tänkbar med hänsyn därtill, att de flesta patienterna tillhörde de mindre bemedlade klasserna och på grund av sjukdomens natur redan förut vore hårt betungade.

Medicinalstyrelsen tillstyrker i sin ovannämnda skrivelse den av föreningen gjorda framställningen.

Medicinal-
styrelsen.

Den betydelsefulla verksamhet för kräftsjukdomarnas bekämpande, som cancerföreningen bedriver vid radiumhemmet, är, såsom av den senaste årsberättelsen framgår, fortfarande stadd i en glädjande utveckling, i det antalet å polikliniken vårdade patienter stigit från 1,620 år 1920 till 1,856 år 1921 och antalet underhållsdagar för vid hemmet intagna patienter utvisar en ökning från 8,654 år 1920 till 9,181 år 1921. Vid detta förhållande och då, på sätt föreningens styrelse framhållit, någon avsevärd höjning av patientavgifterna icke torde böra ifrågakomma, kan jag icke annat än förorda föreningens av medicinalstyrelsen biträdde framställning, att för nu ifrågavarande budgetår måtte äskas anslag till hemmets två verksamhetsgrenar med samma belopp, för år räknat, som de för år 1922 och för första halvåret 1923 beviljade.

Departements-
chefen.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[98.]

att för budgetåret 1923—1924 anvisa, att utgå i
huvudsaklig överensstämmelse med gällande grunder,
dels såsom bidrag till upprätthållande av verksam-
heten vid radiumhemmets poliklinik ett extra anslag
av kronor 15,000,
dels ock såsom bidrag till upprätthållande av verk-
samheten vid hemmets klinik ett extra förslagsanslag
av kronor 31,000.

42. Resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet.

[99.]

*Resebidrag
till vissa
patienter vid
radium-
hemmet.
(Extra anslag.)*

För vart och ett av åren 1921 och 1922 har riksdagen å extra
stat anvisat ett förslagsanslag å 15,000 kronor för beredande av bidrag,
enligt vissa grunder, till medellösa eller mindre bemedlade personer för
resor till och från radiumhemmet i Stockholm. För tiden 1 januari—30
juni 1923 har för enahanda ändamål anvisats 7,500 kronor.

Närmare bestämmelser angående villkor för åtnjutande av dylikt
bidrag hava i anslutning till berörda grunder meddelats genom kun-
görelse den 25 september 1920 (sv. förf.-saml. nr 634).

Styrelsen för
cancer-
föreningen i
Stockholm.

I sin ovannämnda, av medicinalstyrelsen med skrivelse den 28
augusti 1922 överlämnade framställning har styrelsen för cancerföreningen
i Stockholm meddelat, att såsom bidrag till medellösa eller mindre
bemedlade patienters resor till och från radiumhemmet under år 1921
utbetalts tillhopa 15,427 kronor 80 öre samt anhållit, att samma belopp
för år räknat, som hittills för ändamålet anvisats, måtte få utgå även
under nu ifrågavarande budgettermin.

Medicinal-
styrelsen.

I sin nyssnämnda skrivelse har medicinalstyrelsen förklarat sig
icke hava någon erinran att göra mot berörda anslagskrav.

Departements-
chefen.

Utgifterna å anslaget för år 1922 hava intill den 1 juli samma år
uppgått till omkring 9,200 kronor. På grund härav och då anslaget
för år 1921 något överskridits, lärer anslaget för nu ifrågavarande
budgetår icke böra beräknas till lägre belopp än det av styrelsen för
cancerföreningen föreslagna.

Jag tillstyrker därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av bidrag, enligt nu gällande
grunder, till *medellösa eller mindre bemedlade personer*
för resor till och från radiumhemmet i Stockholm för
budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra förslagsanslag*
av kronor 15,000.

43. Statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har riksdagen på extra stat anvisat särskilda förslagsanslag *dels* till statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus för år 1921 å 2,000,000 kronor, för år 1922 å 1,500,000 kronor och för första halvåret 1923 å 750,000 kronor, *dels ock* till statsbidrag för driften av sådana sjukhus för år 1921 å 600,000 kronor, för år 1922 å 450,000 kronor och för första halvåret 1923 å 225,000 kronor.

[100.]
Statsbidrag
för upp-
förande, inrät-
tande eller
inlösen av
epidemi-
sjukhus.
(Extra anslag.)

I enlighet med av riksdagen godkända grunder har Kungl. Maj:t genom kungörelser den 7 september 1920 meddelat bestämmelser dels angående statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus (sv. förf.-saml. nr 667) och dels angående statsbidrag för driften av epidemisjukhus (sv. förf.-saml. nr 668).

I skrivelse den 21 augusti 1922 har medicinalstyrelsen yttrat, att styrelsen icke kunde med någon säkerhet uttala sig beträffande storleken av det belopp, som för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 kunde bliva erforderligt till statsbidrag för epidemivården. Inom ett stort antal län påginge för närvarande eller komme inom den närmaste tiden att påbörjas byggandet av epidemisjukhus. Det vore icke möjligt att med säkerhet avgöra, för vilka av dessa statsbidrag under ifrågasvarande tid kunde komma att utbetalas. Enligt medicinalstyrelsens beräkningar torde emellertid för det angivna budgetåret till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus erfordras ett anslag å omkring 2,000,000 kronor.

Medicinal-
styrelsen.

Beträffande kostnaden för driften av epidemisjukhus meddelar medicinalstyrelsen, att för detta ändamål för sista halvåret 1921 under förra hälften av 1922 utbetalts i statsbidrag 298,938 kronor. För första halvåret 1922 hade under senare delen av samma år intill den 21 augusti utbetalts 258,222 kronor, därvid dock vore att märka, att under första halvåret 1922 beläggningen å sjukhusen avsevärt understigit den normala beläggning, varmed man vore nödsakad räkna för framtiden. Vidare framhåller styrelsen, att under 1922 års senare hälft landstingen i Jönköpings samt Göteborgs och Bohus län övertagit epidemisjukvården i respektive län, varför anslagskravet för nämnda halvår kunde beräknas bliva ej så litet större än för första halvåret 1922. Härjämte påpekas,

- [100.] att antalet epidemisjukhus, för vilka jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse den 7 september 1920 statsbidrag till driften skall utgå, under de närmaste åren komme att ökas ganska hastigt. På grund av sålunda anförda förhållanden anser styrelsen, att driftanslaget för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 icke torde kunna beräknas lägre än till 800,000 kronor.

Departements-
chefen.

Anslaget till statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus har medicinalstyrelsen i sin nyssberörda skrivelse för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 beräknat till 2,000,000 kronor eller samma belopp, som beviljats för år 1921. Med hänsyn till de närmare uppgifter å inom olika län påbörjade eller planerade företag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus, som jag senare inhämtat från medicinalstyrelsen, synes mig emellertid anslaget för nu ifrågavarande budgetår kunna begränsas till 1,800,000 kronor.

Av styrelsens skrivelse framgår, att belastningssiffran för anslaget för år 1922 till statsbidrag för driften av epidemisjukhus intill slutet av augusti samma år uppgått till sammanlagt omkring 557,000 kronor och att sålunda årsanslaget 450,000 kronor betydligt överskridits. Och år 1921, då anslaget uppgick till 600,000 kronor, har detsamma måst överskridas med omkring 74,800 kronor. Med hänsyn härtill ävensom till övriga av medicinalstyrelsen påpekade förhållanden torde man icke kunna undgå att, såsom styrelsen föreslagit, avsevärt öka anslagsbeloppet för nu ifrågavarande budgetår. Dock torde en höjning av anslaget till 700,000 kronor få anses tillräcklig.

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 1,800,000.

44. Statsbidrag för driften av epidemisjukhus.

- [101.] Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anför
Statsbidrag
för driften av
epidemi-
sjukhus.
(Extra anslag.) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till statsbidrag för driften av epidemisjukhus för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 700,000.

Vanföreväsendet.**45. Kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg.**

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet har 1922 års riksdag dels medgivit, att statsbidrag till anordnande av kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra samt till understöd åt de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m. må från och med år 1923 utgå i enlighet med de av chefen för socialdepartementet i statsrådsprotokollet över socialärenden den 7 januari 1922 förordade grunderna, dels ock för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagit det ordinarie förslagsanslaget till kliniker vid vanförestalterna till 79,000 kronor, det ordinarie förslagsanslaget till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra till 45,400 kronor samt det ordinarie förslagsanslaget till de av ovannämnda föreningar för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m. till 77,500 kronor.

I och med riksdagens godtagande av ovannämnda grunder har fastslagits, att statsbidragen till vanförestalterna för tiden efter 1923 års ingång icke längre skola utgå efter glidande skala utan med fasta belopp för varje patient eller elev, dock med bibehållande av principen att staten skall gälda ungefär halva driftkostnaden.

De statsbidrag, som chefen för socialdepartementet ovannämnda den 7 januari 1922 förordade att utgå till vanförestalternas underhåll för första halvåret 1923, framgå av följande tablå:

till vanförestalternas i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg kliniker, per dag och patient	kronor	2: 70
till skol- och uppfostringshemmen för vanföra, per dag och patient	»	2: 50
till undervisningsanstalternas för vanföra interna elever, per elev och månad	»	68: —
till samma undervisningsanstalters externa elever, per elev och månad	»	27: —

De särskilda beloppen äro på sätt och av skäl, som närmare framgå av föredragande departementschefens yttrande i ämnet ovannämnda den 7 januari 1922 (se 1922 års statsverksproposition, femte huvudtiteln,

[102.]

*Kliniker vid
vanförestal-
terna i
Stockholm,
Göteborg och
Hälsingborg.
(Ordinarie
anslag.)*

- [102.] punkten 100), beräknade till 90 procent av de för år 1921 på grundval av 1920 års kostnader fastställda bidragsbeloppen. Förberörda olika anslagsbelopp äro sedermera uträknade med utgångspunkt härifrån och under antagande av lika antal underhållsdagar under första halvåret 1923 som under första halvåret 1921.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 28 augusti 1922 har medicinalstyrelsen meddelat, att av anstalternas till styrelsen ingivna årsberättelser för år 1921 framginge, att anstalternas kostnad under nämnda år i medeltal uppgått till:

för klinikerna, per dag och patient	kronor	7: 40
» skol- och uppfostringshemmen, per dag och patient »		5: 04
» undervisningsanstalternas för vanföra interna elever, per elev och månad ...	»	156: 14
» samma undervisningsanstalters externa elever, per elev och månad ungefärligen	»	71: 75.

Under framhållande av att dessa slag av kostnader kunde antagas under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 komma att bli avsevärt lägre än under år 1921, finner medicinalstyrelsen det vara sannolikt, att statsbidrag, utgående efter härovan angivna, av 1922 års riksdag godkända grunder, bli fullt tillräckliga för att under angivna budgetår möjliggöra anstalternas drift. Bidragen, sålunda beräknade, torde därvid också komma att ungefärligen motsvara halva kostnaden för föreningarnas verksamhet i förut angivna avseenden.

Vad beträffar de anslagsbelopp, som efter dylika grunder skulle komma att erfordras för samma budgetår, har styrelsen, med beräkning för nämnda tid av nuvarande platsantal å anstalterna, föreslagit, att vart och ett av de olika anslagen måtte upptagas till dubbla beloppet mot det för första halvåret 1923 beviljade.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den allmänna prissänkningen synes mig en mindre nedsättning av statsbidragsbeloppen kunna äga rum. Jag vill sålunda förorda, att de statsbidrag, som komma att utgå från anslag, vilka beviljas för budgetåret 1923—1924 och tiden därefter, tillsvidare bestämmas på följande sätt:

till vanföoreanstalternas i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg kliniker, per dag och patient	kronor	2: 55
till skol- och uppfostringshemmen för vanföra, per dag och patient	»	2: 35

till undervisningsanstalternas för vanföra interna elever, [102.]
 per elev och månad kronor 63: —
 till samma undervisningsanstalters externa elever, per elev
 och månad » 25: —

Vid bifall till detta förslag torde de för budgetåret 1923—1924 erforderliga anslagen, med ledning av belastningen å anslagen för år 1921, kunna beräknas till 137,000 kronor för klinikerna, 73,000 kronor för skol- och uppfostringshemmen och 136,000 kronor för undervisningsanstalterna.

Beträffande anslagen till skol- och uppfostringshem samt till undervisningsanstalter gör jag framställning i det följande.

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten uppföra det ordinarie förslags-
anslaget till kliniker vid vanförearstalterna i Stockholm,
Göteborg och Hälsingborg med kronor 137,000;
dels ock medgiva den av mig förordade ändringen
i grunderna för anslagets användning.

46. Polikliniker vid vanförearstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg.

Det ordinarie anslaget till polikliniker vid vanförearstalterna i [103.]
 Stockholm, Göteborg och Hälsingborg utgår med 15,000 kronor för år
 räknat. Statsbidraget utbetalas med 1,250 kronor i efterskott för varje
 kvartal, sedan ordföranden i styrelsen för anstalten styrkt, att poli-
 kliniken under hela det gångna kvartalet varit i verksamhet, eller, om
 detta icke varit fallet, med belopp, som motsvarar den del av kvartalet,
 varunder polikliniken, enligt vad sålunda styrkes, varit i verksamhet.
 (Ordinarie anslag.)

Någon anledning att företaga ändring i dessa grunder lärar nu lika litet som förra året föreligga, utan torde anslaget, på sätt medicinalstyrelsen i ovanberörda skrivelse av den 28 augusti 1922 hemställt, böra bibehållas vid det hittillsvarande årsbeloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det ordinarie förslags-
 anslaget till *polikliniker vid vanförearstalterna i Stock-*
holm, Göteborg och Hälsingborg med kronor 15,000.

47. Underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra.

[104.] Hänvisande till vad som av mig anförts här ovan under punkten 102, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra.
(Ordinarie anslag.)

dels i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra* med kronor 73,000; dels ock medgiva den av mig förordade ändringen i grunderna för anslagets användning.

48. Bidrag till resor för vanföra.

[105.] Det ordinarie förslagsanslaget för bidrag till resor för vanföra jämte vårdare till och från vanförestalt eller i samband med sådan anstalt anordnat skol- och uppfostringshem blev, enligt Kungl. Maj:ts förslag i 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln punkt 103), med hänsyn till anslagets dittills vanliga överskridande från och med år 1923 ökat från 35,000 kronor till 50,000 kronor för år räknat och alltså i riksstaten för första halvåret 1923 upptaget till 25,000 kronor.

Bidrag till resor för vanföra.
(Ordinarie anslag.)

Medicinalstyrelsen.

I fråga om behovet för budgetåret 1923—1924 av anslag till detta ändamål framhåller medicinalstyrelsen i sin ovannämnda skrivelse den 28 augusti 1922, hurusom för år 1921 utbetalningarna för ifrågakvarande resor högst väsentligt överstigit det anslagna beloppet (35,000 kronor för år), i det att de för detta år uppgått till ett sammanlagt belopp av icke mindre än 103,213 kronor 61 öre. Emellertid upplyser styrelsen, att under de två första kvartalen av år 1922 en avsevärd minskning i belastningen ägt rum, enär för ändamålet i fråga då utbetalts tillhopa endast 44,635 kronor 91 öre. Med hänsyn härtill och i betraktande jämväl av att ytterligare någon nedgång — såsom genom sänkning i biljettpriserna å järnvägarna — torde kunna förväntas, anser styrelsen för sin del anledning icke föreligga för anslagets beräkning till högre belopp, än som senast beviljats, d. v. s. 50,000 kronor för år.

Departementschefen.

Med hänsyn till den starka belastningen under föregående år synes erforderligt att åter något höja anslaget i fråga.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget för *bidrag till resor för vanföra jämte vårdare till och från vanförestalt eller i samband med sådan anstalt anordnat skol- och uppfostringshem* med kronor 60,000.

49. Understöd åt undervisningsanstalter för vanföra m. m.

Med hänvisning till vad jag under punkten 102 anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

[106.]

*Understöd åt
undervis-
ningsanstalter
för vanföra
m. m.
(Ordinarie
anslag.)*

*dels i riksstaten uppföra det ordinarie förslags-
anslaget till de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg
av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade under-
visningsanstalterna för vanföra m. m. med kronor 136,000;
dels ock medgiva de av mig förordade ändringarna
i grunderna för anslagets användning.*

Hälsovård i allmänhet.

50. Allmän hälso- och sjukvård.

Det ordinarie förslagsanslaget till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård upptogs för år 1922 till 1,000,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 till 600,000 kronor.

[107.]

*Allmän hälso-
och sjukvård.
(Ordinarie
anslag.)*

Enligt meddelande från medicinalstyrelsen uppgick belastningen å anslaget efter avdrag av inkomster till detsamma år 1921 till 1,879,396 kronor 76 öre och första halvåret 1922 till 722,649 kronor 82 öre.

Största utgiftsposten å anslaget är kostnaden för åtgärder mot könssjukdomar. Från medicinalstyrelsen har lämnats följande uppgift angående antalet dylika sjukdomsfall och statens utgifter för desamma under åren 1920—1922:

*Kostnad för
åtgärder mot
könssjuk-
domar.*

	1920	1921	1922
Antal sjukdomsfall	19,615	15,946	12,972
Kostnader per år kronor	909,242: —	1,000,828: 13	924,064: —
Kostnad per nyanmält sjukdomsfall ,	46: 40	62: 70	71: 20

Siffrorna för år 1922 äro beräknade efter uppgifter för tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{9}$ 1922. Siffrorna för denna tid äro resp. 9,729; 693,048; 71: 20.

Anledningen till att kostnaderna icke stå i proportion till antalet sjukdomsfall torde vara, dels att ett betydligt antal sjuka erhålla vård under ända till 3 års tid — givetvis med flera avbrott — dels ock att de sjuka år efter år i allt större utsträckning övergått från privat behandling på egen bekostnad till den kostnadsfria behandlingen.

Kungl. Maj:t har den 15 juni 1922 utfärdat lag (nr 266) om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgär-

- [107.] der mot utbredning av könssjukdomar, vilken ändring huvudsakligen avser införande av bestämmelse därom, att i stad, där poliklinik för kostnadsfri undersökning och behandling av könssjuka är anordnad, sådan undersökning och behandling i allmänhet icke må mot ersättning av statsmedel meddelas av läkare utom polikliniken. Med hänsyn till denna lagändring samt till minskningen i antalet anmälda sjukdomsfall och någon nedsättning i priset å läkemedel torde statens kostnader för ifrågavarande undersökning och behandling enligt en inom medicinalstyrelsen verkställd beräkning komma att under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 minskas med omkring 125,000 kronor jämfört med kostnaderna under år 1922.

Departements-
chefen.

Med anledning av vad från medicinalstyrelsen meddelats angående beräknad minskning av statens kostnader för åtgärder mot könssjukdomarna och då hälsovårdsanslaget från och med år 1923 i avsevärt mindre grad än förut kommer att betungas med utgifter för bestridande av ersättning åt vikarier å förste provinsialläkar- och provinsialläkartjänster (jämför 1922 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 105) — vilken sistnämnda belastningsminskning enligt uppgift från medicinalstyrelsen ansetts kunna beräknas till omkring 125,000 kronor — torde det kunna antagas, att de utgifter, för vilka ifrågavarande anslag är avsett, under nästa budgetår icke komma att stiga högre än sammanlagt till omkring 1,200,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till bestridande av kostnader för *allmän hälso- och sjukvård* med kronor 1,200,000.

51. Lindring i mindre bemedlades å landsbygden sjukvårdskostnader.

- [108.] Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har
Lindring i mindre bemedlades å landsbygden sjukvårdskostnader.
 (Extra anslag.) 1918 års lagtima riksdag till bidrag för lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader på extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag å 230,000 kronor ävensom godkänt vissa villkor och grunder för åtnjutande av bidrag från ifrågavarande anslag. Samma belopp har för ändamålet anvisats jämväl för vartdera av åren 1920 och 1921.

Närmare bestämmelser rörande användningen av berörda anslag äro meddelade genom kungörelse den 8 november 1918 (sv. förf.-saml. nr 843).

År 1921 sänkte riksdagen med hänsyn till anslagets ringa belastning under föregående år anslagssumman för år 1922 till 130,000 kronor. I anledning härav har Kungl. Maj:t genom brev den 7 juli 1921 — jämte det riksdagens ifrågavarande beslut bragtes till medicinalstyrelsens kännedom — anbefallt medicinalstyrelsen att vidtaga lämpliga åtgärder för spridande av kunskap om innehållet av kungörelsen den 8 november 1918. [108.]

I skrivelse den 3 augusti 1921 meddelade styrelsen, att styrelsen till åttlydnad av nyssberörda föreskrift i cirkulär den 15 juli 1921 anmodat alla rikets landskommuner samt städer och köpingar utan egen läkare att på lämpligt sätt bringa innehållet i kungörelsen den 8 november 1918 till kännedom för alla dem, som kunde komma i åtnjutande av ifrågavarande statsbidrag. Vidkommande anslag för berörda ändamål för första halvåret 1923 framhöll styrelsen, att, då erfarenhet saknades rörande möjligheten av anslagets verkliga utnyttjande, samma belopp, för år räknat, som föregående år torde bära beräknas och anslaget alltså för nyssnämnda halvår upptagas till 65,000 kronor.

Då emellertid anslagsbehovet med hänsyn till den fortfarande mycket ringa belastningen ansågs kunna beräknas till allenast 50,000 kronor för år, beviljade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag endast 25,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923.

I skrivelse den 18 augusti 1922 erinrar medicinalstyrelsen därom, att Kungl. Maj:t den 7 juli 1921 anbefallt styrelsen att överarbeta det av provinsialläkardistriktskommittén avgivna förslaget till ny läkartaxa. Då detta ärende, som stode i samband med den till 1902 års löneregleringskommitté överlämnade frågan om ny definitiv lönereglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare, icke torde hinna föreläggas 1923 års riksdag, funne styrelsen icke heller det med nyssnämnda frågor nära sammanhängande spörsmålet om ändrade grunder för användningen av anslaget till lindring i de mindre bemedlades å landsbygden sjukvårdskostnader, som också behandlats av provinsialläkardistriktskommittén, bära nu tagas under omprövning, utan syntes styrelsen de år 1918 fastställda grunderna tillsvidare bära gälla oförändrade. Vad anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 beträffar, föreslår styrelsen, att detsamma beräknas till 50,000 kronor för år i överensstämmelse med vad som beviljades för budgetterminen 1 januari—30 juni 1923.

Medicinal-
styrelsen.

Av det skäl, medicinalstyrelsen anført, synes för närvarande någon ändring i grunderna för ifrågavarande statsbidrags utgående icke lämp-

Departements-
chefen.

- [108.] ligen böra företagas. Belastningssiffrorna för anslaget utgöra för år 1921 och första halvåret 1922 respektive 3,895:45 kronor och 4,415 kronor. Vid nu antydda förhållanden lär anslaget för nu ifrågavarande budgetår utan risk kunna beräknas till samma belopp som det för första halvåret 1923 beviljade eller till 25,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av bidrag, i enlighet med av 1918 års lagtima riksdag godkända grunder, för *lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 25,000.

52. Statsbidrag för anställning av distriktssköterskor m. m.

- [109.] Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1920—1922 anvisat *dels* till bestridande av kostnaderna för anordnande i Stockholm av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag å 8,000 kronor, *dels* till stipendier för sjuksköterskor för genomgående av nämnda skola ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor, *dels ock* för beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor i enlighet med de i riksdagens skrivelse den 13 juni 1919 angivna grunder ett förslagsanslag å 250,000 kronor.

Statsbidrag
för anställ-
ning av
distrikts-
sköterskor
m. m.
(Extra anslag.)

För första halvåret 1923 har riksdagen till distriktssköterskeskolan samt till stipendier anvisat hälften av hittillsvarande årsanslag. Beträffande frågan om statsbidrag för anställning av distriktssköterskor uttalades i 1922 års statsverksproposition, att det knappast vore sannolikt, att utvecklingen av distriktssköterskeorganisationen skulle, på sätt medicinalstyrelsen beräknat, hinna utvecklas i sådan grad, att anslag för dylikt ändamål under första halvåret 1923 bleve erforderligt med av styrelsen begärda 150,000 kronor, utan syntes anslaget, med hänsyn även därtill att enligt gällande bestämmelser endast en mindre del av årsbehovet fölle på årets förra hälft, kunna för ifrågavarande tid begränsas till 75,000 kronor. Detta blev ock riksdagens beslut.

Genom kungörelser den 30 april 1920 (sv. förf.-saml. nr 233 och 234) har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser dels angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer och dels angående statsbidrag till avlöning åt distriktssköterskor, vilka författningar sedermera i vissa delar ändrats genom kungörelser den 23 januari 1922 (sv. förf.-saml. nr 49 och 50).

Därjämte har Kungl. Maj:t den 10 december 1920 utfärdat reglemente för statens skola för utbildning av distriktssköterskor (sv. förf.-saml. nr 813) samt kungörelse angående stipendier åt elever vid berörda skola (sv. förf.-saml. nr 814). [109.]

I skrivelser den 28 och den 30 augusti 1922 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924. Medicinalstyrelsen.

Till bestridande av kostnaderna för distriktssköterskeskolans verksamhet anholder styrelsen om anslag till enahanda belopp för år, som hittills beviljats, eller 8,000 kronor. Till stöd härför åberopas, att — enligt vad som framginge av en styrelsens skrivelse av den 28 augusti 1922 bilagd framställning från ordföranden i skolans styrelse, professorn Hj. Forssner — kostnaderna för vardera av skolans första och andra verksamhetsår uppgått, respektive torde komma att uppgå till omkring 7,700 kronor samt att en ökning av utgifterna för följande verksamhetsår måste beräknas med hänsyn därtill att undervisningslokal, som hittills upplåtits kostnadsfritt, hädanefter måste förhyras.

Beträffande frågan om stipendier åt elever vid distriktssköterskeskolan framgår av nyssnämnda framställning från professor Forssner, att av de till då pågående kurs anmälda eleverna ej alla, som voro i behov av understöd, kunnat erhålla stipendier och att 5 elever av denna grund måst återtaga sina ansökningar om inträde i skolan. Under påpekande härav har styrelsen förklarat en ökning av anslaget erforderlig med hänsyn särskilt därtill, att ordnandet av landets distriktssköterskewäsende som bäst påginge och att svårigheter uppstått att kunna besätta de nya distriktssköterskeplatserna med fullt kompetenta personer. Förslagsvis anser styrelsen anslaget böra höjas med 5,000 kronor för år och alltså för nu avsedda budgettermin upptagas till 25,000 kronor.

Till statsbidrag för anställning av distriktssköterskor anser medicinalstyrelsen, att ett anslag å 300,000 kronor bör begäras. Till stöd härför anför styrelsen i huvudsak följande.

De bidrag, som blivit av Kungl. Maj:t eller, på grund av kungörelsen den 23 januari 1922, av medicinalstyrelsen beviljade att utgå från av riksdagen härför anvisade anslag, avsåge 384 distriktssköterskebefattningar. Anledning vore att antaga, att samtliga dessa befattningar skulle vara tillsatta under loppet av detta eller början av nästkommande år. Härtill borde läggas hos styrelsen vilande, på prövning beroende ansökningar om bidrag till tio distriktssköterskebefattningar, vilka inom kort torde bliva avgjorda. Antalet befattningar stege härmed till 394.

[109.]

I fråga åter om det ytterligare antal befattningar, för vilka statsbidrag kunde antagas komma att bli behöfliga under tiden till och med den 30 juni 1924, mötte naturligtvis stora svårigheter att kunna ens tillnärmelsevis beräkna detta antal. En del landsting hade ännu ej ordnat sitt distriktssköterskeväsende eller ens, styrelsen veterligt, vidtagit förberedande åtgärder härför, ehuru de väl finge med all sannolikhet antagas komma att göra det inom icke så långt avlägsen tid. För dessa län hade styrelsen, med utgångspunkt, att en distriktssköterska erfordrades för varje omkring 3,000-tal invånare, beräknat ett distriktssköterskeantal av cirka 600. Om så finge antagas, att åtminstone 200 av dessa återstående befattningar kunde bli tillsatta före den 1 juli 1924, så skulle sammanlagda antalet av de befattningar, för vilka anslag till statsbidrag nu borde av 1923 års riksdag äskas, uppgå till 594, vilket tal styrelsen ansåge böra avrundas till 600. Då varje befattning erhöles statsbidrag å 500 kronor, skulle alltså erfordras 300,000 kronor.

Departements-
chefen.

Rörande medicinalstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för distriktssköterskeskolan har jag intet att erinra.

Styrelsens förslag att med 5,000 kronor höja årsanslaget till stipendier anser jag mig böra förorda. Den omständigheten, att sköterskeskolan av brist på tillräckligt antal stipendier icke erhåller fullt elevantal, samtidigt som svårighet föreligger att erhålla fullt kvalificerad arbetskraft å de nya distriktssköterskeplatserna, synes mig vara ett missförhållande, som snarast bör avhjälpas. Då stipendium utgår med 1,000 kronor för elev och kurs, skulle, vid bifall till förslaget, ytterligare 5 elever kunna komma i åtnjutande av dylik förmån.

Vidkommande slutligen anslaget till statsbidrag för anställande av distriktssköterskor lär det knappast vara att vänta, att under år 1923 nya distriktssköterskeplatser komma att besättas i så stor omfattning, som styrelsen beräknat. Enligt min mening torde ett anslag å 250,000 kronor få anses tillräckligt för nu ifrågavarande budgettermin.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa
dels till bestridande av kostnaderna för *statens skola för utbildning av distriktssköterskor* ett extra förslagsanslag av kronor 8,000,
dels till stipendier för *sjuksköterskor* för genomgående av nämnda skola ett extra anslag av kronor 25,000,
dels ock för beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor i enlighet med gällande grunder ett extra förslagsanslag av kronor 250,000.

53. Dyrtidshjälp åt distriktssköterskor.

För beredande av dyrtidshjälp åt distriktssköterskor har riksdagen på tilläggsstat för år 1921 beviljat ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

[110.]

*Dyrtidshjälp
åt distrikts-
sköterskor.
(Extra anslag.)*

Å tilläggsstat för år 1922 äskade Kungl. Maj:t för samma ändamål ett anslag, som, med hänsyn till den ringa belastningen å anslaget för år 1920, ansågs kunna begränsas till 10,000 kronor. I enlighet med vad som ifrågasattes beträffande dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor, föreslog Kungl. Maj:t såsom inkomstgräns, efter vars uppnående dyrtidshjälp ej finge utbetalas, ett belopp av 1,500 kronor samt såsom maximum för understödet ett belopp av 200 kronor.

Med anledning av berörda förslag yttrade statsutskottet (utlåtande nr 5 B, punkt 5), att, då enligt utskottets förmenande maximibeloppet för dyrtidshjälp åt distriktssköterskor torde böra bestämmas på samma sätt som utskottet föreslagit i fråga om dylik hjälp till barnmorskor, utskottet förordade, att sagda belopp jämväl vad distriktssköterskorna vidkomme begränsades till 150 kronor för varje. Vid bifall härtill skulle det av Kungl. Maj:t för ändamålet ifråga äskade anslagsbeloppet kunna i någon mån nedbringas, men hade utskottet med hänsyn till den avsevärda nedsättning av anslaget, Kungl. Maj:t föreslagit, samt anslagets relativt ringa belopp ansett sig icke böra förorda någon jämkning av detsamma.

Riksdagen bestämde emellertid, synbarligen i följd av ett förbi-seende, maximibeloppet för dyrtidshjälpen åt distriktssköterskor till 150 kronor, ehuru maximibeloppet för dyrtidshjälpen åt distriktsbarnmorskor, med frångående av utskottets förslag, fastställdes till 200 kronor, samt beviljade till beredande av dyrtidshjälp åt distriktssköterskor ett anslag av 10,000 kronor å tilläggsstaten för år 1922.

Bestämmelser i ämnet utfärdades genom kungörelse den 30 juni 1922 (sv. förf.-saml. nr 415).

I skrivelse den 19 oktober 1922 har medicinalstyrelsen äskat medel till beredande av dyrtidshjälp åt distriktssköterskor för år 1923. Rörande grunderna föreslår styrelsen icke någon ändring i fråga om inkomstgränsen 1,500 kronor, men anser däremot maximibeloppet för dyrtidshjälpen böra sättas lika som för barnmorskor eller till 200 kronor. Då dyrtidshjälpen enligt gällande grunder skall utgå under kalenderårets senare hälft, anser styrelsen anslag för nu ifrågavarande ändamål vara erforderligt först under budgetåret 1923—1924, och finner styrelsen

*Medicinal-
styrelsen.*

[110.] anslaget kunna beräknas till det för år 1922 beviljade beloppet eller 10,000 kronor.

Departements-
chefen.

Lika med medicinalstyrelsen anser jag, att ett anslag till beredande av dyrtidshjälp åt de svagast avlönade distriktssköterskorna bör upptagas å staten för budgetåret 1923—1924. Grunderna för denna dyrtidshjälp böra lämpligen överensstämma med de för dyrtidshjälpen åt distriktsbarnmorskor gällande. Då jag i det följande kommer att föreslå, att maximum för dyrtidshjälpen åt distriktsbarnmorskor fortfarande skall vara 200 kronor, synes mig därför samma maximibelopp böra bestämmas även för nu ifrågakvarande dyrtidshjälp. Detta behöver i betraktande av belastningssiffrorna ej medföra någon anslagsförhöjning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av *dyrtidshjälp åt distriktssköterskor* med högst 200 kronor till varje för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 10,000.

54. Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor.

[111.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har 1919 års lagtima riksdag för beredande av statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 500,000 kronor.

Statsbidrag
till avlöning
åt distrikts-
barnmorskor.
(Extra anslag.)

Kungl. Maj:t har den 28 mars 1919 utfärdat lag om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. (sv. förf.-saml. nr 138) och den 20 februari 1920 kungörelse angående statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m. (sv. förf.-saml. nr 140).

Statens kostnader enligt förenämnda lag beräknades i Kungl. Maj:ts berörda framställning komma att uppgå till omkring 700,000 kronor årligen. Med hänsyn till att, jämlikt övergångsbestämmelserna till lagen, i åtskilliga av de nya barnmorskedistrikten tillsvidare måste anstå med anställande av distriktsbarnmorskor, ansågs ett belopp av 500,000 kronor tillsvidare tillfyllest för ändamålet. Detta belopp begärdes och beviljades av riksdagen för åren 1920, 1921 och 1922. För första halvåret 1923 ansåg sig emellertid Kungl. Maj:t — enär med hänsyn till bestämmelserna i ovannämnda kungörelse endast en mindre del av årsbehovet faller på årets förra hälft — kunna utan risk för överskridande begränsa anslagsäskandet för första halvåret 1923 till ett belopp av 150,000 kronor. Detta belopp beviljades ock av riksdagen.

I skrivelse den 25 augusti 1922 har medicinalstyrelsen meddelat, att av det för år 1921 beviljade anslaget å 500,000 kronor icke mindre än 484,393 kronor 75 öre utbetalats. Då anslaget från och med år 1922 komme att alltmera anlitas, allt eftersom distriktsbarnmorskorna efter denna tid började komma i åtnjutande av ett andra ålderstillägg, föreslår styrelsen en förhöjning av anslaget från och med budgetåret 1923—1924 till 550,000 kronor.

[111.]
Medicinal-
styrelsen.

Den av medicinalstyrelsen föreslagna höjningen av anslaget för år räknat skall måhända komma att visa sig påkallad. Men innan en mera tillförlitlig beräkning kan verkställas rörande de ökade kraven å detta förslagsanslag, synes det mig berättigat att stanna vid det för de senaste åren beviljade anslagsbeloppet, 500,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Majt måtte föreslå riksdagen

att för beredande av *statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 500,000.

55. Dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor.

För vart och ett av åren 1920 och 1921 har riksdagen till beredande av dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor och vissa av kommun fast anställda barnmorskor beviljat förslagsanslag å 400,000 kronor respektive 370,000 kronor.

[112.]
*Dyrtidshjälp
åt distrikts-
barnmorskor.*
(Extra anslag.)

För enahanda ändamål föreslog Kungl. Maj:t 1922 års riksdag att på tilläggsstat för samma år anvisa ett anslag å likaledes 370,000 kronor enligt samma grunder som för år 1921. Enligt dessa grunder skulle från åtnjutande av dyrtidshjälp vara undantagen barnmorska, som under föregående år haft inkomst, dyrtidshjälp av statsmedel ej inräknad, av 1,500 kronor eller därutöver; och skulle dyrtidshjälpen kunna utgå med högst 200 kronor.

Vid prövning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag yttrade statsutskottet (utlåtande nr 5 B, punkt 4), att utskottet med hänsyn till den minskning i levnadskostnaderna, som under senaste tiden ägt rum, ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke en nedsättning av det maximibelopp, som för det dåvarande finge såsom dyrtidstillägg utgå till ifrågavarande barnmorskor, skäligen borde vidtagas, och hade utskottet efter övervägande funnit sig böra föreslå, att sagda belopp begränsades till 150 kronor. Någon sänkning av den inkomstgräns, vid vars uppnående dyrtidshjälp ej finge utbetalas, hade utskottet dock ansett sig

[112.] icke böra förorda. Utskottets ifrågavarande förslag skulle medföra en begränsning av anslaget till 280,000 kronor.

Riksdagen biföll emellertid Kungl. Maj:ts förslag i avseende å grunderna samt anvisade ett förslagsanslag å 370,000 kronor för ändamålet.

I anslutning till nyssberörda grunder utfärdades den 30 juni 1922 föreskrifter i ämnet (sv. förf.-saml. nr 416).

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 25 augusti 1922 har nu medicinalstyrelsen framhållit behovet av dyrtidshjälp åt ifrågavarande befattningshavare jämväl under år 1923. Någon sänkning av inkomstgränsen anser sig styrelsen icke kunna förorda. Då dyrtidshjälpen även i övrigt enligt styrelsens mening borde utgå enligt i huvudsak samma grunder som för de för år 1922 fastställda och i följd härav skulle komma att utbetalas först under senare delen av kalenderåret, erfordrades icke något anslag för ändamålet under första halvåret 1923, utan borde anslag uppföras först för budgetåret 1923—1924. I fråga om beloppet anser styrelsen detsamma böra beräknas till det för år 1922 beviljade eller till 370,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag delar obetingat medicinalstyrelsens uppfattning, att behov av dyrtidshjälp alltjämt föreligger. Enligt de grunder, som hittills tillämpats, hava de till dyrtidshjälp berättigade varit sådana distriktsbarnmorskor eller andra hos kommun anställda barnmorskor, vilkas inkomster — fränsett dyrtidshjälp — understigit 1,500 kronor för år. Det gäller sålunda här endast att hjälpa de i ekonomiskt avseende svagast ställda bland ifrågavarande befattningshavare. Ur denna synpunkt sett finner jag mig icke kunna förorda någon sänkning vare sig av nyssnämnda inkomstgräns eller av hittills stadgat maximum för dyrtidshjälpen.

Vidkommande anslagets storlek har medicinalstyrelsen föreslagit ett belopp av 370,000 kronor. Häremot har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av *dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor och vissa av kommun fast anställda barnmorskor* med högst 200 kronor till varje för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag
av kronor 370,000.

56. Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen.

I proposition nr 65 framlade Kungl. Maj:t för 1921 års riksdag förslag om reformering av barnmorskeundervisningen och gjorde tillika framställning om anvisande av härför erforderliga förhöjda anslag. Anslagsäskandena vunno riksdagens bifall, och anvisades, bland annat, varom nu ej är fråga, ett ordinarie anslag under rubriken »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» å 72,703 kronor.

[113.]
Barnmorske-
undervis-
ningen och
barnbörds-
husen.
(Ordinarie
anslag.)

Av ifrågavarande anslag äro 30,127 kronor 50 öre avsedda för staten för läroanstalten för barnmorskor i Stockholm, 41,127 kronor 50 öre för staten för läroanstalten för barnmorskor i Göteborg, 90 kronor för medicamenter till barnbördshuset Pro Patria och 1,358 kronor såsom ersättning för avskriven kyrkotionde till barnmorskeläraren i Lund, vilket sistnämnda belopp dock numera utgår såsom bidrag för uppehållande av verksamheten vid det av Malmöhus läns landsting bekostade barnbördshuset i Lund.

Genom brev den 27 juni 1921 har Kungl. Maj:t till efterrättelse från och med år 1922 fastställt stater för nämnda barnmorskeläroanstalter, slutande å här ovan för dem angivna belopp.

I detta sammanhang må erinras om, att Kungl. Maj:t den 19 augusti 1921 fastställt stadga för barnmorskeundervisningen (sv. förf.-saml. nr 635). Denna stadga skall emellertid i sina huvudsakliga delar träda i kraft först den 1 januari 1924. Intill nämnda dag gäller i huvudsak stadgan för barnmorskeundervisningen av den 18 oktober 1907 (sv. förf.-saml. nr 84). Den angivna tidpunkten för den nya stadgans ikraftträdande innebär en på hemställan av medicinalstyrelsen gjord framflyttning av den först avsedda tidpunkten och har föranletts av att det visat sig vara förenat med vissa praktiska svårigheter att tidigare tillämpa densamma i hela dess utsträckning. Den omständigheten att den nya stadgans ikraftträdande sålunda framskjutits medför, att för år 1922 och första halvåret 1923 vissa besparingar kunnat vidtagas i de för barnmorskeläroanstalterna fastställda staterna och att det ordinarie anslaget för »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» vad beträffar sistnämnda halvår kunnat upptagas till ett belopp, understigande hälften av det för år 1922 för berörda ändamål anvisade anslaget.

I skrivelse den 7 oktober 1921 påpekade sålunda medicinalstyrelsen, att genom förenämnda framflyttning av den nya stadgans ikraftträdande undervisningen vid barnmorskeläroanstalterna komme att under åren 1922 och 1923 pågå

- [113.] ungefär som förut samt att i följd härav tillträddandet av en vid vardera av dessa anstalter nyinrättad, i respektive stater upptagen assistentbefattning (barnmorska) med ett årligt arvode av 1,500 kronor kunde utan olägenhet uppskjutas till den 1 januari 1924. Ifrågavarande arvoden beräknade styrelsen följaktligen böra besparas under nämnda tid. Vidare meddelade styrelsen, att jämväl å en i vardera av anstalternas stater upptagen post å 8,640 kronor till understöd åt tolv frielever kunde beräknas en besparing. Nämnda understöd ansåge styrelsen nämligen under åren 1922 och 1923 icke böra utgå med högre belopp än för halvt år eller med 360 kronor per elev. I överensstämmelse härmed skulle årskostnaden för 24 frielever alltså uppgå till sammanlagt 8,640 kronor och följaktligen ett lika stort belopp årligen kunna besparas.

På grund av vad medicinalstyrelsen sålunda anför, förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 4 november 1921, att assistentbefattningarna vid barnmorskeläroanstalterna icke finge tillsättas förrän med ingången av år 1924 samt att till understöd åt frielever vid samma anstalter finge under år 1922 utgå ett belopp av högst 4,320 kronor för vardera anstalten.

I skrivelse den 27 januari 1922 gjorde medicinalstyrelsen därefter framställning i fråga om anstånd jämväl med tillsättandet av befattningarna som lärare i barnavård vid berörda anstalter. I anledning härav förordnade Kungl. Maj:t genom brev den 10 mars 1922, att befattningarna som lärare i barnavård vid barnmorskeläroanstalterna icke finge tillsättas förrän med ingången av år 1924, med rätt för styrelsen att antaga lämpliga lärare i barnavård att mot föreskriven ersättning biträda vid de repetitionskurser, som under åren 1922 och 1923 komme att anordnas vid anstalterna.

Genom Kungl. Maj:ts sistberörda beslut komma årligen 600 kronor att besparas å anslagen till vardera anstalten för åren 1922 och 1923. Genom brev den 30 juni 1922 har slutligen förordnats, att till understöd åt frielever vid läroanstalterna finge under tiden 1 januari—30 juni 1923 utgå ett belopp av högst 2,160 kronor för vardera anstalten.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 25 augusti 1922 har nu medicinalstyrelsen, med erinran om ovan angivna förhållanden, framhållit, att för senare delen av år 1923 å vardera av staterna för barnmorskeläroanstalterna kan beräknas en besparing av 3,210 kronor (750 + 2,160 + 300). Det ordinarie anslaget för »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» torde därför såvitt angår senare halvåret 1923 böra tillsvidare beräknas till hälften av det för år 1922 anvisade eller till 36,351 kronor 50 öre, minskat med två gånger förenämnda belopp av 3,210, eller sålunda till 29,931 kronor 50 öre. För första hälften av år 1924 skulle däremot

något avdrag icke komma ifråga och ett anslag å 36,351 kronor 50 öre beräknas. Det för hela budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 erforderliga beloppet skulle alltså uppgå till sammanlagt 66,283 kronor. Emellertid bör enligt styrelsens mening detta belopp något ökas. Anledningen härtill är den, att styrelsen ansett sig böra biträda en av föreståndaren för barnmorskeläroanstalten i Stockholm, professorn E. Alin, hos styrelsen gjord anhållan om styrelsens medverkan därtill, att läroanstalten i Stockholm måtte erhålla ett årligt anslag till expenser på 1,000 kronor. Såsom skäl för denna framställning anför styrelsen, att genom den nya stadgan för barnmorskeundervisningen hela expeditionen med ansökningar till elevplats och därmed sammanhängande ärenden blivit från styrelsen överflyttad till läroanstalterna. Dessas arbete med diarieföring, med mottagande av ansökningshandlingar, med utsändande av underrättelser för sökande och av ansökningsformulär, med meddelande om antagning, med återställande av ansökningshandlingar, med besvarande av en mängd förfrågningar o. s. v. hade därför blivit betydligt ökat, liksom ock deras utgifter till expenser, till nödiga blanketter och formulär blivit avsevärt större. Under erinran att å staten för barnmorskeläroanstalten i Göteborg funnes upptaget ett belopp å 1,000 kronor till expenser m. m., medan intet motsvarande anslag vore beviljat för läroanstalten i Stockholm, finner styrelsen det vara ofrånkomligt, att ett lika stort belopp upptages i staten för läroanstalten i Stockholm. Anslaget för barnmorskeundervisningen m. m. borde därför för budgetåret 1923—1924 höjas med 1,000 kronor. Härjämte anhåller styrelsen, att å tilläggsstat för första halvåret 1923 måtte beviljas 500 kronor till expenser vid läroanstalten i Stockholm. [113.]

Mot de av medicinalstyrelsen gjorda beräkningarna rörande beloppet av ifrågavarande anslag för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 finner jag intet vara att invända. Jag förordar alltså styrelsens förslag, att för nämnda budgetår skall beräknas ett belopp å 1,000 kronor till expenser jämväl åt läroanstalten i Stockholm, vars stat vid bifall härtill bör undergå därav påkallad ändring. Däremot kan jag icke biträda styrelsens förslag om äskande för nyssnämnda ändamål av 500 kronor å tilläggsstat för första halvåret 1923, men torde Kungl. Maj:t, såvida erinran däremot ej göres från riksdagen, anse sig oförhindrad att av anslaget till extra utgifter bereda läroanstalten i Stockholm ersättning för expenser under samma halvår i mån av behov, dock högst med 500 kronor. Departements-
chefen.

- [113.] I sammanhang med den nu behandlade frågan om anstalternas expensmedel tillåter jag mig nämna, att från lärarna vid de båda anstalterna inkommit en av medicinalstyrelsen i skrivelse den 25 augusti 1922 biträdd framställning om äskande för nu avsedda budgettermin av ett anslag å 8,625 kronor till anskaffande åt vardera anstalten av ett episkop, d. v. s. en mera modern och effektiv apparat än skioptikon för demonstrerande i förstoring av avbildningar och preparat. Ett så trängande behov av dessa apparater finner jag dock icke vara ådagalagt, att jag under nuvarande ekonomiska förhållanden kan förorda äskandet av anslag för deras anskaffande.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *barnmorskeundervisningen och barnbörds-*
husen med kronor 67,283.

57. Repetitionskurser för barnmorskor.

- [114.] I skrivelse den 25 augusti 1922 har medicinalstyrelsen hemställt, att å extra stat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte till anordnande av repetitionskurser för barnmorskor äskas anslag med samma belopp, för år räknat, som av 1921 och 1922 års riksdagar för nämnda ändamål beviljats, eller 15,500 kronor.

Repetitions-
kurser för
barnmorskor.
(Extra anslag.)

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av *repetitionskurser för barn-*
morskor för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra*
anslag av kronor 15,500.

58. Ortopediska institutet.

- [115.] Sedan många år är i riksstaten uppfört ett ordinarie bestämt anslag till understöd åt ortopediska institutet i Stockholm. Anslaget har under senare tid utgått med 8,250 kronor för år och bestämdes för första halvåret 1923 till hälften av detta belopp.

Ortopediska
institutet.
(Ordinarie
anslag)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *ortopediska institutet* med kronor 8,250.

59. Skyddskoppypmpningen.

I samband med antagande av ny lag om skyddskoppypmpning beslöt 1916 års riksdag att anvisa ett ordinarie förslagsanslag till skyddskoppypmpningen. Detta anslag har under tiden 1918—1922 utgått med 240,000 kronor för år. Vid 1922 års riksdag bestämdes anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (statsverkspropositionen, femte huvudtiteln, punkten 112) för första halvåret 1923 till 130,000 kronor.

[116.]

Skyddskoppypmpningen.
(Ordinarie anslag.)

Genom kungörelse den 24 november 1916 (sv. förf.-saml. nr 533) har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter angående ersättning av statsmedel för skyddskoppypmpning.

Enligt dessa föreskrifter skall, om skyddskoppypmpning verkställs å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, ersättning till ympare eller besiktningsförrättare, som enligt lagen om skyddskoppypmpning gäldas av statsmedel, utgå

med 75 öre för varje ympad person och
med 25 öre för varje besiktigad person.

Därjämte skall i förevarande fall till ympare eller besiktningsförrättare, som är bosatt på minst två kilometers avstånd från platsen för förrättningen, utgå resekostnads- och traktamentsersättning

- 1) till ympare och till besiktningsförrättare, som är legitimerad läkare eller medicine kandidat, enligt tredje klassen i gällande resereglemente, och
- 2) till besiktningsförrättare, som icke är legitimerad läkare eller medicine kandidat, enligt femte klassen i resereglementet.

I en inom medicinalstyrelsen upprättad promemoria har nu framhållits, att belastningssiffrorna å anslaget i fråga utgjorde, för år 1921 kronor 345,959: 10 samt för första halvåret 1922 kronor 182,038: 91. Någon minskning av utgifterna från anslaget torde icke vara att vänta av annan anledning än den allmänna nedgång av resekostnaderna, som kunde inträda. På grund härav syntes anslaget för budgetåret 1923—1924 böra höjas till 340,000 kronor. Senare har emellertid från medicinalstyrelsen meddelats, att anslaget syntes kunna begränsas till 310,000 kronor.

Medicinalstyrelsen.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *skyddskoppypmpningen* med kronor 310,000.

60. Karantänsanstalten på Käsö.

[117.]
*Karantäns-
 anstalten på
 Käsö.*
 (Ordinarie
 anslag.)

Det ordinarie förslagsanslaget, högst, till karantänsanstalten på Käsö har under en följd av år utgått med 16,600 kronor. I riksstaten för första halvåret 1923 upptogs anslaget med 8,800 kronor, vilket alltså innebar en höjning, för år räknat, med 1,000 kronor. Denna höjning hade sin grund däri, att medel för skötsel av den å karantänsanstalten befintliga koloxidapparaten, som dittills anvisats genom särskilt anslag å 1,000 kronor för år å extra stat, hädanefter ansågs böra utgå från nyssnämnda ordinarie anslag.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra därom att, sedan befattningen som karantänsläkare vid ifrågavarande anstalt två gånger varit anslagen ledig utan att någon kompetent sökande anmält sig, Kungl. Maj:t genom beslut den 28 augusti 1922 medgivit, att med förnyat kungörande av berörda befattning till ansökning finge tillsvidare anstå, därvid det emellertid skulle ankomma på medicinalstyrelsen att, så snart ändrade förhållanden kunde antagas hava inträtt, ånyo kungöra densamma till ansökning. Därjämte anbefallde Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med sådant förslag beträffande uppehållande av karantänsläkarbefattningen under vakansen, att kostnaden därför kunde täckas av det för anstalten anvisade anslaget.

Därefter har Kungl. Maj:t genom brev den 8 december 1922 *dels* bemyndigat medicinalstyrelsen att, i avvaktan på tjänstens förnyade ledigförklarande och återbesättande i enlighet med ovannämnda föreskrift, förordna lämplig läkare i Göteborg att tillsvidare till och med den 30 juni 1923 under vakansen uppehålla karantänsläkarbefattningen mot åtnjutande av ett arvode av högst 3,500 kronor för år räknat, varå dyrtidstillägg ej skulle utgå, samt med vissa i brevet närmare angivna skyldigheter, *dels* medgivit, att medicinalstyrelsen finge ej mindre vid behov av extra läkare för skötsel av sjuka å karantänsanstalten förordna dylik läkare mot ett arvode av högst 25 kronor om dagen än även med karantänsbiträdena träffa överenskommelse om ersättning för mistad rätt till fri läkarvård av karantänsläkaren för dem och deras hos dem boende hustrur och oförsörjda barn under tiden för ifrågavarande förordnande, *dels ock* föreskrivit, att förenämnda arvoden och ersättning skulle utgå av det i staten för karantänsanstalten upptagna beloppet å 4,000 kronor till en karantänsläkare.

Liknande provisoriska åtgärder torde måhända även efter utgången av första halvåret 1923 bliva erforderliga, men lära kostnaderna för

desamma, i likhet med kostnaderna för de hittills vidtagna anordningarna, kunna begränsas inom det belopp för år, varefter anslaget för första halvåret 1923 beräknats. I enlighet med vad från medicinalstyrelsens sida hemställts torde därför anslaget böra för budgetåret 1923—1924 bestämmas till 17,600 kronor; och får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[117.]

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till karantänsanstalten på Käsö med kronor 17,600.

61. Understöd åt J. Henriksson för odling av medicinalväxter m. m.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av medicinalstyrelsen med skrivelse den 25 augusti 1921 överlämnad skrift anhöll skolföreståndaren J. Henriksson i Rostock om statsbidrag för år 1923 med 3,000 kronor eller samma belopp som föregående år för odling av medicinalväxter m. m.

[118.]

*Understöd åt
J. Henriksson
för odling av
medicinal-
växter m. m.
(Extra anslag.)*

Då det sedan åtskilliga år utgående anslaget för understödjande av Henrikssons berörda verksamhet pläгат utbetalas i slutet av varje år, sedan av Henriksson avgiven berättelse över årets verksamhet blivit av medicinalstyrelsen godkänd, uttalades i 1922 års statsverksproposition, som avsåg anslag för första halvåret 1923, att anledning saknades att då ingå på frågan om anslag för detta ändamål för år 1923.

Uti en den 3 augusti 1922 dagtecknad, av medicinalstyrelsen med skrivelse den 31 i samma månad överlämnad skrift har Henriksson förnyat ovan berörda anhållan om statsbidrag å 3,000 kronor för år 1923.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt denna framställning. I fråga om bestämmelserna för statsbidragets utgående föreslår medicinalstyrelsen sådan ändring däri, att den nu föreskrivna årliga inspektionen från medicinalstyrelsens sida av medicinalväxtodlingarna av kostnadsskal inskränkes till att äga rum, då anledning därtill föreligger och högst en gång varje år. Beträffande tiden för statsbidragets utbetalande förutsätter styrelsen, att utbetalningen fortfarande skall äga rum i slutet av det kalenderår, bidraget avser, sedan berättelsen för samma år godkänts.

Med hänsyn till den statsfinansiella situationen och i betraktande av de inskränkningar, som ansetts oundgängliga med avseende å vissa jämförliga anslag, finner jag förevarande anslags belopp skäligen böra nedsättas med 500 kronor. Den av medicinalstyrelsen ifrågasatta förändringen i bestämmelserna rörande bidraget synes mig äga fog för sig och därför hädanefter böra iakttagas.

Departements-
chefen.

[118.] På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till skolföreståndaren J. Henrikssons i Rostock verksamhet för *odling av frön för uppdragande av medicinalväxter m. m.* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 2,500.

62. Svenska läkarsällskapet.

[119.] I riksstaten har sedan många år upptagits ett ordinarie anslag å 3,000 kronor till Svenska läkarsällskapet, vilket anslag är avsett till inköp av böcker och journaler m. m.

*Svenska
läkarsäll-
skapet.
(Ordinarie
anslag.)*

Då utbetalning av anslagsbeloppet ansågs utan olägenhet kunna ske under årets senare hälft, blev anslaget emellertid i riksstaten för första halvåret 1923 icke upptaget med något belopp.

För budgetåret 1923—1924 torde anslaget i fråga ånyo böra uppföras med ett belopp, som dock med hänsyn till de statsfinansiella svårigheterna och de inskränkningar, som föreslagits med avseende å andra liknande anslag, synes böra begränsas till 2,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *Svenska läkarsällskapet* med kronor 2,500.

63. Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris.

[120.] Alltsedan år 1910 har till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris i riksstaten varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 7,000 kronor. Då Kungl. Maj:t i regel under första hälften av året vidtagit disposition för utbetalning av årsbeloppet och någon ändring häri med hänsyn till anslagets internationella natur icke syntes böra ifrågasättas, upptogs hela anslagsbeloppet å staten för första halvåret 1923.

*Sveriges andel
i kostnaderna
för den inter-
nationella
hälsovårds-
byrån i Paris.
(Ordinarie
anslag.)*

Som Sveriges årsbidrag till byrån utgår med 12,500 francs, synes ifrågavarande förslagsanslag med hänsyn till den rådande låga franckursen kunna nedsättas till 5,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris* med... kronor 5,000.

64. Förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden m. m.

För åren 1921 och 1922 samt första halvåret 1923 hava av riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisats anslag å extra stat för provisoriska åtgärder beträffande sjukvården inom rikets ödemarksområden.

Den av medicinalstyrelsen och överstyrelsen för Svenska röda korset tillsatta samarbetskommittén hade förutom förslag till nu nämnda provisoriska åtgärder även framlagt ett huvudförslag, åsyftande vissa permanenta anstalter till förbättrande av sjukvården inom rikets ödemarksområden.

Sedan detta huvudförslag ävensom ett av Norrbottens läns landsting utarbetat förslag till ordnande av sjukvårdsförhållandena inom nämnda län varit för yttrande överlämnat till åtskilliga myndigheter och dessa yttranden nu inkommit samt medicinalstyrelsen i utlåtande den 24 oktober 1922 framlagt ett eget förslag i ämnet, har ärendet underkastats ytterligare utredning inom socialdepartementet. Av nämnda utredning, som inom den närmaste tiden torde bliva fullbordad, synes framgå, att medicinalstyrelsens förslag i stort sett kan av mig förordas, men att det med hänsyn till den statsfinansiella situationen endast i begränsad omfattning kan komma till utförande under budgetåret 1923—1924. Det förslag i ämnet, som jag har för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen, torde för sitt genomförande under nämnda budgetår kräva ett anslag av omkring 160,000 kronor.

Jag får därför nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition, som kan komma att i ämnet avlätas, till *åtgärder för åstadkommande av en förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden m. m.* för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* reservationsanslag av kronor 160,000.

[121.]

*Förbättrad
sjukvård
inom rikets
ödemarks-
områden.*

(Extra anslag.)

D. Överståthållarämbetet.

1. Överståthållarämbetet.

Det ordinarie anslaget till överståthållarämbetet är för närvarande i riksstaten upptaget till 123,822 kronor, för år räknat. Härutinnan torde någon ändring icke böra ske med avseende å budgetåret 1923—1924.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *överståthållarämbetet* med kronor 123,822.

[122.]

Överståthållarämbetet.
(Ordinarie
anslag.)

2. Särskild polis för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker m. m.

[123.] Vid ett inför överståthållaren den 20 september 1922 hållet sammanträde med representanter för överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Stockholms län, generaltullstyrelsen, kontrollstyrelsen, Stockholms stadsfullmäktige, Stockholms stads nykterhetsnämnd och aktiebolaget Stockholmssystemet avhandlades frågan om vidtagande av mera verk samma åtgärder för bekämpande av spritsmugglingen och den därav följande olagliga spritförsäljningen i huvudstaden och dess omnejd, samt tillsattes en kommitté, bestående av polismästaren i Stockholm, landssekreteraren i Stockholms län samt kustbevakningsinspektören, för utarbetande av förslag i ämnet.

*Särskild polis
för upp-
dagande av
olovlig in-
försel av sprit-
drycker m. m.
(Extra anslag.)*

Denna kommitté avgav sedermera ett den 25 oktober 1922 dagtecknat betänkande, som utmynnade i förslag att vid Stockholms polisverk skulle inrättas en särskild tullpolisavdelning, lydande närmast under tredje polisintendenten och med åliggande att inom Stockholms län och Stockholms stad bedriva spaning för uppdagande av olovlig införsel och därmed sammanhängande olovlig försäljning av spritdrycker samt härvid samarbeta med tullverkets personal och lämna tullverket det biträde, som påkallades av berörda tjänstgörings ändamål. Den till nämnda avdelning hörande personalen borde erhålla ej mindre samma befogenhet att anställa undersökning å fartyg, som tillkomme tullpersonal, än även polisbefogenhet vid tjänstgöring såväl inom Stockholms stads som Stockholms läns område med därtill hörande farvatten. Kostnaderna för personalens avlönande samt för dess resor och andra utgifter i tjänsten beräknades av kommittén för ett år till omkring 75,000 kronor.

Överståthållarämbetet har därefter i skrivelse den 11 november 1922, med överlämnande av kommitténs betänkande, gjort framställning om beredande av statsbidrag till underhåll av omförmälda tullpolisavdelning, därvid beräknades, att av kostnaden två tredjedelar skulle falla på staten och en tredjedel på Stockholms stad. De medel, som för ändamålet skulle bestridas av statsverket, borde utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel. Då emellertid denna fond icke kunde för ändamålet anlitas utan riksdagens hörande, men den föreslagna polisavdelningen syntes böra träda i verksamhet fortast möjligt eller åtminstone med ingången av år 1923, förklarade sig överståthållarämbetet hava för avsikt att samtidigt med sin förevarande framställning till Kungl. Maj:t föreslå Stockholms stadsfullmäktige att anslå dels hela det belopp av 37,500 kronor, som erfordrades för första halvåret 1923, med beräkning av att två tredjedelar av detta belopp sedermera skulle ersättas staden av stats-

verket, dels ock för det senare halvåret 1923 ytterligare 12,500 kronor. [123.] Under återopande av vad sålunda och i övrigt blivit anført hemställde överståthållarämbetet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att för ifrågavarande ändamål finge av statsverkets fond av rusdrycksmedel utgå dels 25,000 kronor för första halvåret 1923 att utbetalas till Stockholms stad, i den mån densamma för ändamålet utgivit belopp utöver 12,500 kronor, dels ytterligare 50,000 kronor för statsregleringsåret 1 juli 1923—1 juli 1924.

Ärendet har sedermera remitterats till generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen för yttrande.

Kontrollstyrelsen har den 12 december 1922 avgivit utlåtande och därvid tillstyrkt den av överståthållarämbetet gjorda hemställan samt i övrigt anført bland annat följande: De missförhållanden, som föranlett framläggandet av förevarande förslag, vore ej säregna för Stockholms stad och län utan återfunnes även, om än i allmänhet i mindre utsträckning, i andra delar av landet, särskilt i Skåne och på västkusten. Det vore därför enligt styrelsens mening synnerligen önskvärt, att utöver det för Stockholms stad och län avsedda beloppet av 50,000 kronor ytterligare ett belopp å exempelvis 50,000 kronor stode till Kungl. Maj:ts disposition för att under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 efter framställning från vederbörande myndigheter användas för vidtagande i andra delar av landet av åtgärder likartade med de nu för Stockholms stad och län ifrågasatta.

Kontroll-
styrelsen.

Efter samråd med chefen för finansdepartementet har jag funnit mig böra förorda, att åtgärder i den av överståthållarämbetet föreslagna riktningen vidtagas för bekämpande av den alltmera tilltagande sprit-smugglingen och därmed sammanhängande olovliga försäljning av sprit-drycker. De härför erforderliga statsmedlen synas emellertid icke böra utgå av statens rusdrycksmedelsfond utan beredas genom anslag i vanlig ordning, och då, såsom kontrollstyrelsen påpekat, möjlighet bör givas att vidtaga liknande åtgärder även på andra orter än i Stockholms stad och län, torde till Kungl. Maj:ts förfogande böra ställas ett högre belopp, än överståthållarämbetet föreslagit, förslagsvis 125,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då emellertid vid avfattandet av denna punkt i förslaget till statsverksproposition generaltullstyrelsens utlåtande ännu icke inkommit samt jämväl i övrigt ytterligare utredning erfordras, innan jag kan förelägga Kungl. Maj:t slutligt förslag i ämnet, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[123.]

att i avvaktan på den proposition, som må komma att avlätas i ämnet, till *underhåll av särskild polis för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker m. m.* för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* anslag av kronor 125,000.

3. Utgivande av »Polisunderrättelser».

[124.]

Utgivande av
»Polisunder-
rättelser».

(Extra anslag.)

I 1922 års riksstat var det extra anslaget till fortsatt utgivande av tidningen »Polisunderrättelser» upptaget till 80,000 kronor.

I 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln punkt 121) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för nämnda ändamål på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 35,000 kronor. Riksdagen ansåg emellertid med hänsyn bland annat till den omständigheten, att tidningens omfång kunnat på grund av nedgång i brottsligheten väsentligt inskränkas, att ytterligare någon nedsättning utöver den av Kungl. Maj:t föreslagna kunde ske, och fastställde anslaget för första halvåret 1923 till 30,000 kronor.

Överståt-
hållarämbetet.

I skrivelse den 21 augusti 1922 har överståthållarämbetet anhållit om äskande av anslag å 60,000 kronor för fortsatt utgivande av ifrågasvarande tidning under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Departements-
chefen.

Då anslaget icke för närvarande synes kunna ytterligare nedsättas, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsatt utgivande av tidningen »*Polisunderrättelser*» för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 60,000.

4. Centralbyrån för fingeravtryck.

[125.]

Centralbyrån
för finger-
avtryck.

(Extra anslag.)

Med bifall till därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beviljade 1920 års riksdag till bestridande av utgifter för inrättande av en centralbyrå för fingeravtryck på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

Vidare har 1921 års riksdag, efter framställning av Kungl. Maj:t, såsom bidrag för upprätthållande av berörda centralbyrå på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag till enahanda belopp.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 har för sistnämnda ändamål anvisats 13,500 kronor.

I skrivelse den 21 augusti 1922 anhåller överståthållarämbetet, att [125.]
 för upprätthållande av centralbyråns verksamhet under tiden juli 1923—
 juni 1924 måtte av riksdagen för nämnda tid begäras ett anslag å Överståthållarämbetet.
 25,000 kronor.

Då befattningshavarna vid byrån avlönas lika med vissa befattnings- Departements-
 havare vid Stockholms polis samt i överståthållarämbetets framställning chefen.
 hänsyn tagits till den genom fallande levnadskostnadsindex inträdda
 sänkningen i polispersonalens avlöning, lärer anslaget för nu ifråga-
 varande budgetår icke böra beräknas till lägre belopp än det av ämbetet
 föreslagna. Anslaget synes mig emellertid hädanefter böra upptagas
 såsom bestämt anslag.

Jag tillstyrker därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till upprätthållande av *central-*
byrån för fingeravtryck för budgetåret 1923—1924 an-
 visa ett *extra* anslag av kronor 25,000.

E. Landsstaten.

1. Landshövdingarna.

Det ordinarie anslaget till landshövdingarna är i 1922 års riksstat [126.]
 upptaget till 318,500 kronor och i riksstaten för första halvåret 1923
 till hälften av detta belopp. Lands-
hövdingarna.

Då löneregleringskommitténs förslag till definitiv lönereglering för
 landsstatens ordinarie tjänstemän icke lärer kunna från kommittén för-
 väntas inom sådan tid, att frågan kan framläggas för 1923 års riksdag,
 torde anslaget till landshövdingarna böra upptagas till sitt nuvarande
 belopp, för år räknat. (Ordinarie
anslag.)

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till
landshövdingarna med kronor 318,500.

2. Tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna.

Det ordinarie anslaget till tjänstemän och betjante vid länsstyrel- [127.]
 serna upptogs av 1917 års riksdag — samtidigt med att riksdagen Tjänstemän
och betjante
vid länsstyrel-
serna.
 i huvudsak biföll Kungl. Maj:ts i propositionen nr 211 framlagda för- (Ordinarie
anslag.)
Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 1 häft. 1544 22 36

- [127.] slag angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönereglering för tjänstemännen därstädes m. m. — till 1,296,650 kronor. Av olika anledningar har anslaget sedermera höjts, senast genom beslut av 1922 års riksdag, som i riksstaten för första halvåret 1923, med beräkning av anslaget efter 1,459,100 kronor för år, upptog anslaget till hälften av detta belopp eller till 729,550 kronor.

Till behandling föreligga nu framställningar från länsstyrelserna i Kristianstads, Värmlands, Gävleborgs och Norrbottens län om erhållande av vissa nya ordinarie tjänster. Då det emellertid icke synes mig lämpligt att, innan undersökningarna rörande möjligheten av besparingar i administrationskostnaderna hunnit utsträckas till landsstaten, därstädes inrätta nya ordinarie tjänster, kan jag ej förorda bifall till någon av dessa framställningar.

Anslaget torde därför böra upptagas med oförändrat årsbelopp.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna* med kronor 1,459,100.

3. Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.

- [128.] *Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.* Det ordinarie anslaget till sakkunniga till biträde vid utredningar m. m. har alltsedan dess tillkomst år 1917 till och med år 1922 varit uppfört med högst 12,000 kronor för år.

(Ordinarie anslag.)

I 1922 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 125) framhölls, att anslaget med hänsyn till den ringa belastningen av dessamma under senare år torde för framtiden kunna ej obetydligt reduceras, förslagsvis till 6,000 kronor för år, i samband varmed viss jämkning borde äga rum i avseende å de belopp från anslaget, som jämlikt då gällande, genom brev den 30 juni 1916 meddelade bestämmelser voro ställda till respektive länsstyrelserns förfogande. Kungl. Maj:t föreslog i enlighet härmed riksdagen att för första halvåret 1923 upptaga berörda anslag till 3,000 kronor, och riksdagen biföll detta förslag.

Genom brev den 27 oktober 1922 har Kungl. Maj:t, i huvudsaklig överensstämmelse med de i ovanberörda statsverksproposition förordade grunderna, fastställt nya föreskrifter i avseende å användningen av ifrågavarande anslag, att gälla från och med år 1923 tills vidare.

Från och med budgetåret 1923—1924 torde anslaget böra i riksstaten upptagas till det senast beräknade årsbeloppet eller 6,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [128.]

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till
sakkunniga till biträde vid utredningar
 m. m. med kronor 6,000.

4. Arvoden åt extra länsnotarier m. m.

Det ordinarie reservationsanslaget till arvoden åt extra länsnotarier m. m. var i 1922 års riksstat upptaget till 383,000 kronor. Med hänsyn till de avsevärda belopp, som under de senare åren av särskilda upp-
 bördsmedel tillförts anslaget, ävensom till då befintliga reservationer föreslog Kungl. Maj:t i 1922 års statsverksproposition en nedsättning av anslaget till 330,000 kronor för år räknat eller 165,000 kronor för första halvåret 1923. Detta förslag bifölls av riksdagen.

[129.]

*Arvoden åt
 extra läns-
 notarier m. m.
 (Ordinarie
 anslag.)*

I betraktande av de reservationer, som ännu finnas å anslaget, torde ytterligare någon sänkning av anslaget kunna äga rum, förslagsvis med 30,000 kronor till 300,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* reserva-
 tionsanslaget till *arvoden åt extra länsnotarier m. m.*
 med kronor 300,000.

5. Fögderiförvaltningarna.

Det ordinarie anslaget till fögderiförvaltningarna är i staten för första halvåret 1923 upptaget till 1,179,266 kronor eller, i jämnt kron-
 tal räknat, hälften av det för år 1922 anvisade beloppet, 2,358,531 kronor.

[130.]

*Fögderiför-
 valtningarna.
 (Ordinarie
 anslag.)*

För budgetåret 1923—1924 torde anslaget böra upptagas till sist angivna belopp; och får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till
fögderiförvaltningarna med kronor 2,358,531.

6. Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna.

[131.]
*Vikariats-
 ersättningar
 vid fögderi-
 förvalt-
 ningarna.*
 (Ordinarie
 anslag.)

Det ordinarie förslagsanslaget till vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna upptogs för vardera av åren 1921 och 1922 till 25,000 kronor. Med hänsyn till inträffad hård belastning beräknades anslaget i staten för första halvåret 1923 efter 40,000 kronor för år och upptogs alltså till 20,000 kronor.

För budgetåret 1923—1924 torde anslaget bära bestämmas till det senast beräknade helårsbeloppet; och hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna* med kronor 40,000.

7. Övergångsstat.

[132.]
*Övergångs-
 stat.*
 (Ordinarie an-
 slag.)

Anslaget till övergångsstat för landsstaten torde kunna från och med budgetåret 1923—1924 minskas med den till lanträntmästaren i Gävleborgs län nu utgående avlöningen, 3,800 kronor, enär denne, som före början av nämnda budgetår fyller 67 år, uppgivit sig icke ämna begära tillstånd att därefter kvarstå i tjänsten.

Ytterligare en sänkning av förevarande anslag kan äga rum av den anledning, att lanträntmästaren i Värmlands län avlidit. Avlöningen från nyssnämnda anslag till denna tjänsteman utgick med 4,000 kronor.

Anslaget till övergångsstaten, som i staten för första halvåret 1923 är upptaget till 16,750 kronor eller efter 33,500 kronor för år, bör alltså från och med budgetåret 1923—1924 beräknas till 25,700 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till *övergångsstat för landsstaten* med kronor 25,700.

8. Ortstillägg till vissa tjänstemän och betjante vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län.

[133.]
*Ortstillägg till
 vissa tjänste-
 män och be-
 tjante vid
 landsstaten i
 Göteborgs och
 Bohus län.*
 (Extra anslag.)

Sedan år 1921 hava från ett för ändamålet å extra stat beviljat anslag ortstillägg utgått till vissa tjänstemän och betjante vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län enligt av riksdagen godkända grunder.

Enligt dessa grunder skola, bland annat, två vaktmästare vid länsstyrelsen erhålla ortstillägg med 75 kronor var, för år räknat. Chefen för finansdepartementet har förut denna dag vid anmälan av för flera

huvudtitlar gemensamma frågor förklarar sig eventuellt komma att längre fram under riksdagen för Kungl. Maj:t framlägga förslag till proposition angående beredande av tillfälliga lönetillägg åt vaktmästare vid oreglerade verk. Enligt vad jag inhämtat, kommer måhända i detta förslag, vid beräkning av tillfälliga lönetillägg åt ovan nämnda två vaktmästare, att i berörda tillägg inräknas det för närvarande till dem utgående ortstillägget, vilket alltså skulle bortfalla. I följd härav skulle också det ovanberörda anslaget, som hittills utgått med 3,750 kronor för år räknat, för budgetåret 1923—1924 kunna sänkas till 3,600 kronor. Då emellertid frågan om beredande av tillfälliga lönetillägg åt vaktmästare vid oreglerade verk ännu är föremål för utredning, synes det mig vara lämpligast att för budgetåret 1923—1924 upptaga anslaget till ortstillägg med det hittillsvarande årsbeloppet. Skulle ortstillägget åt de två vaktmästarna komma att ingå i blivande tillfälliga lönetillägg åt dem, kommer ju i varje fall motsvarande belopp att besparas å sistnämnda anslag. Detta torde därför nu böra upptagas till oförändrat belopp. [133.]

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av *ortstillägg till vissa tjänstemän och betjante vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län* för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,750.

9. Polisväsendet på landsbygden.

Riksdagen har under en följd av år beviljat förslagsanslag å extra stat till avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet. För vart och ett av åren 1921 och 1922 har anslaget utgjort 800,000 kronor. I riksstaten för första halvåret 1923 beräknades anslaget efter ett till 900,000 kronor förhöjt årsbelopp och upptogs följaktligen till 450,000 kronor. [134.]

Å anslaget för år 1921 har belastningen utgjort omkring 1,636,000 kronor och å anslaget för år 1922 intill den 1 juli samma år omkring 692,000 kronor.

Med hänsyn till nämnda belastningssiffror torde anslaget för budgetåret 1923—1924 böra beräknas till 1,200,000 kronor.

I avseende å de villkor och medgivanden, som riksdagen hittills fäst vid anslagens beviljande, torde någon ändring icke böra ske.

*Polisväsendet
på lands-
bygden.
(Extra anslag.)*

[134.] I detta sammanhang torde jag få nämna, att av sakkunniga inom socialdepartementet utarbetats ett i november 1922 dagtecknat betänkande med utredning och förslag angående omorganisation av polisväsendet i riket. Sedan detta betänkande numera underkastats en principiell granskning av för sådant ändamål ytterligare tillkallade sakkunniga, har betänkandet jämte de sakkunnigas yttrande däröver för inhämtande av utlåtanden remitterats till ett flertal myndigheter samt till städer, en del andra kommuner och sammanslutningar av sådana. Jag hyser emellertid förhoppning att kunna förelägga Kungl. Maj:t förslag i ämnet så tidigt, att proposition kan avlåtas till innevarande års riksdag. Då det emellertid torde vara uteslutet, att den nya organisationen kan träda i verksamhet före 1925 års ingång, behöva de kostnader, som dess genomförande måste medföra, icke komma i betraktande i nu förevarande sammanhang.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 till *avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet*, där sådan kan av förhållandena påkallas, anvisa, att användas i huvudsak efter hittills gällande grunder, ett *extra* förslagsanslag av kronor 1,200,000.

10. Ersättning åt lappfogdar m. m.

[135.] Alltsedan år 1891 har riksdagen anvisat anslag å extra stat till *Ersättning åt lappfogdar m. m.* ersättning åt juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt till lappfogdar och lappförmän m. m. För år 1922 utgjorde anslaget 43,550 kronor, och för första halvåret 1923 anvisades 21,775 kronor eller hälften av nyssnämnda belopp. *(Extra anslag.)*

Anslag till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 torde böra äskas med samma belopp för år räknat eller 43,550 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 till *ersättning åt lappfogdar m. m.* bevilja ett *extra* reservationsanslag av kronor 43,550.

11. Kostnader i anledning av år 1922 förrättade val av landstingsmän m. m.

I den skrivelse den 19 december 1918, nr 40, vari 1918 års urtima riksdag anmälde sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet m. m., förutsatte riksdagen, att då genom den beslutade utvecklingen av kommunal- och municipalfullmäktiginstitutionen väsentligt ökat arbete komme att åvila länsstyrelserna, som hade att verkställa sammanräkning vid val av ifrågavarande fullmäktige, medel borde ställas till länsstyrelsernas förfogande i syfte att särskilda arbetskrafter skulle kunna anlitas för ändamålet i sådana fall, då sammanräkningarna eljest ej skulle kunna äga rum utan att övriga ärendens handläggning inom länsstyrelserna åsidosattes. På Kungl. Maj:ts framställning anvisade därefter 1919 års riksdag på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag till bestridande, jämte annat, av de kostnader, länsstyrelserna finge vidkännas för anställande av de extra arbetskrafter, som erfordrades för sammanräkning av avgivna röster vid under våren 1919 förrättade val av kommunal- och municipalfullmäktige.

[136.]
Kostnader i
anledning av
år 1922 förrättade val av
landstings-
män m. m.
(Extra anslag.)

Sedermera anvisade 1921 års riksdag, ävenledes på framställning av Kungl. Maj:t, på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag av 63,000 kronor till bestridande av liknande kostnader för sammanräkning av avgivna röster vid under år 1920 förrättade val av kommunal- och municipalfullmäktige.

Sedan det genom lag den 9 juni 1922 om ändring i vissa delar av förordningen om landsting ålagts Konungens befallningshavande att verkställa röstsammanräkningen jämväl vid val av landstingsmän, har Kungl. Maj:t genom cirkulärskrivelse den 18 augusti 1922 bemyndigat länsstyrelserna att anställa erforderligt antal extra arbetskrafter vid verkställande av de vid slutet av år 1922 förestående sammanräkningarna av avgivna röster vid val av landstingsmän samt kommunal- och municipalfullmäktige i länen ävensom anbefallt länsstyrelserna att anmäla i anledning härav uppkommande kostnader till ersättande. Sådana anmälningar hava dock icke ännu inkommit från alla länsstyrelser. Enligt från länsstyrelserna tidigare meddelade approximativa uppgifter beräknades kostnaderna för samtliga sistberörda sammanräkningar till 80,411 kronor 50 öre. För dessa kostnaders täckande torde nu böra hos riksdagen äskas ett förslagsanslag å motsvarande belopp, avrundat till 80,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[136.]

att för budgetåret 1923—1924 till *bestridande av vissa kostnader i anledning av år 1922 förrättade val av landstingsmän samt av kommunal- och municipalfullmäktige* anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 80,000.

F. Diverse.

1. Främjande av bostadsproduktionen.

*Främjande
av bostads-
produktionen.*

Riksdagen har under de senare åren på flera sätt lämnat ekonomiskt stöd dels till direkt främjande av bostadsproduktionen och dels till vissa därmed nära sammanhängande ändamål.

Beträffande de direkta statsåtgärderna till främjande av bostadsproduktionen må erinras, att riksdagen för vart och ett av åren 1920 (tilläggsstaten), 1921 och 1922 anvisat reservationsanslag å respektive 4,000,000, 6,500,000 och 1,500,000 kronor att utgå till vissa byggnadsföretagare såsom statsbidrag utan ränte- eller återbetalningsskyldighet. Anslagen skola täckas av byggnadsskattemedel. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag till 1922 års riksdag (prop. nr 228), som av riksdagen lämnades utan erinran, har dylikt statsbidrag under år 1922 beviljats i endast några få fall. Å anslagen hava uppkommit besparingar, som beräknas uppgå till omkring 3,200,000 kronor, däri inberäknat smärre besparingar å vissa för åren 1917—1919 beviljade anslag för liknande ändamål, vilka sistnämnda besparingar enligt Kungl. Maj:ts i nämnda proposition framställda, av riksdagen utan erinran lämnade förslag skola få användas för beredande av statsbidrag enligt samma grunder, som gälla ifråga om bidrag ur de tre senaste årens anslag.

Vidare medgav riksdagen år 1920, att för inrättande av en särskild fond, benämnd statens bostadslånefond, ur vilken Kungl. Maj:t ägde att bevilja kommuner m. fl. lån till visst bostadsbyggande, finge såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel för varterdera av åren 1920 och 1921 disponeras 15,000,000 kronor. År 1922 medgav riksdagen, att för ökning av bostadslånefonden finge för år 1922 disponeras ytterligare 11,500,000 kronor ur rusdrycksmedelsfonden. Dessa lånemedel å tillhopa 41,500,000 kronor äro numera tagna i anspråk för det avsedda ändamålet.

De alltjämt brydsamma förhållandena på bostadsmarknaden torde påkalla, att staten lämnar ytterligare ekonomiskt stöd för främjande av bostadsproduktionen. Liksom nästföregående år torde det härvid när-

mast ifrågakomma att utöka statens bostadslånefond för att dymedelst bereda kommuner och enskilda ytterligare tillfällen till erhållande av lån för bostadsbyggande. För detta ändamål torde, såvitt nu kan bedömas, under år 1923 böra få disponeras ett belopp av 5,000,000 kronor såsom lån ur rusdrycksmedelsfonden.

Nya anslag för beredande av statsbidrag utan ränte- eller återbetalningsskyldighet åt byggnadsföretagare torde näppeligen behöva ifrågasättas.

Kostnaderna för verksamheten inom statens byggnadsbyrå — det administrativa organet för den statliga understödsverksamheten till bostadsproduktionens främjande — hava hittills, med riksdagens medgivande, bestritts ur vederbörande anslag till statsbidrag utan ränte- eller återbetalningsskyldighet. Även för första halvåret 1923 hava medel ställts till förfogande ur 1922 års anslag för detta ändamål. I betraktande av att dylika anslagsmedel, såsom nämnts, alltjämt finnas tillgängliga, lärer någon ändring i detta förfaringssätt ej behöva ifrågakomma, såvitt angår täckandet av kostnaderna för byråns verksamhet under budgetåret 1923—1924. Särskilt anslagsäskande för ifrågavarande ändamål torde sålunda ej behöva upptagas i förevarande förslag till riksstat.

Riksdagen har under de senare åren ställt vissa medel till förfogande att användas för ändamål, som indirekt åsyfta bostadsproduktionens främjande, främst till utförande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet. Jag förutsätter, att ytterligare medel för dylika ändamål med hänsyn till det statsfinansiella läget knappast kunna ifrågakomma. Skulle det emellertid befinnas erforderligt och möjligt att ställa ytterligare medel till förfogande för sådana ändamål, synas jämväl dessa böra tagas ur tillgängliga besparingar å anslagen till statsbidrag utan ränte- eller återbetalningsskyldighet. Följaktligen skulle även ifrågavarande ändamål kunna tillgodoses, utan att särskilda anslag härför upptagas i förevarande statförslag.

Om också, såsom av det nu anförda framgår, hithörande spörsmål icke behöva föranleda äskanden av särskilda anslag för budgetåret 1923—1924, äro de dock av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning. Förslag till proposition i ämnet anbåller jag emellertid att få förelägga Kungl. Maj:t först något längre fram, då den statsfinansiella situationen kan klarare överblickas.

2. Ålderstillägg.

[137.] Det ordinarie anslaget till ålderstillägg var i 1922 års stat upptaget till 450,000 kronor och i staten för första halvåret 1923 till 225,000 kronor.

Ålderstillägg.
(Ordinarie
anslag.)

Utbetalningarna från anslaget uppgingo för år 1921, då anslaget var bestämt till 500,000 kronor, till omkring 737,000 kronor och under de tre första kvartalen av år 1922 till omkring 506,000 kronor.

Med hänsyn till dessa belastningssiffror torde anslaget för budgetåret 1923—1924 böra beräknas till 600,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *ålderstillägg* med kronor 600,000.

3. Rese- och traktamentspenningar.

[138.] Femte huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar har för åren 1921 och 1922 bestämts till respektive 400,000 kronor och 800,000 kronor. För första halvåret 1923 upptogs anslaget till hälften av sistnämnda belopp. Belastningssiffrorna för år 1921 och för tiden 1 januari—30 september 1922 uppgå, i runda tal, till 914,000 kronor och 652,000 kronor. Anslaget torde för budgetåret 1923—1924 kunna beräknas till nuvarande helårsbeloppet, 800,000 kronor.

Rese- och
traktaments-
penningar.
(Ordinarie
anslag.)

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *rese- och traktamentspenningar* med kronor 800,000.

4. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

[139.] Det ordinarie anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga bestämdes för vart och ett av åren 1921 och 1922 till 225,000 kronor och är i riksstaten för första halvåret 1923 upptaget till 112,500 kronor. Oaktat mycket stor överbelastning ägt rum å 1921 års anslag och, att döma av hittills tillgängliga belastningstabeller för år 1922, enahanda förhållande kommer att inträffa beträffande anslaget för sistnämnda år, torde anslaget för budgetåret 1923—1924 icke behöva

Kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.
(Ordinarie
anslag.)

beräknas till högre belopp än 125,000 kronor, då enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 november 1922 det stora flertalet av kommittéer och sakkunniga nu upphört med sin verksamhet eller kommer att göra detta under första hälften av år 1923. Å andra sidan torde anslaget ej böra begränsas mera än jag nu ifrågasatt, helst som det, enligt vad chefen för finansdepartementet anført, icke längre skall hava karaktären av förslagsanslag utan upptagas såsom reservationsanslag.

[139.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra ett *ordinarie* reservationsanslag till *kommittéer och utredningar genom sakkunniga* med kronor 125,000.

5. Extra utgifter.

Reservationsanslaget till extra utgifter är upptaget i 1922 års rikstat till 40,000 kronor och i riksstaten för första halvåret 1923 till 20,000 kronor.

[140.]

*Extra
utgifter.
(Ordinarie
anslag.)*

Chefen för finansdepartementet har förut denna dag framlagt förslag, att huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder skulle från och med den 1 juli 1923 avskaffas. Därvid har förutsatts, att sådana utgifter, som hittills bestritts från nämnda fonder, hädanefter skulle belasta respektive anslag till extra utgifter, och har detta anslag under femte huvudtiteln inom finansdepartementet beräknats till 120,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till *extra utgifter* med kronor 120,000.

6. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Belastningen å detta anslag, som är bestämt för vart och ett av åren 1921 och 1922 till 1,000,000 kronor samt för första halvåret 1923 till 500,000 kronor, har utgjort under år 1921 omkring 2,029,000 kronor och under de tre första kvartalen av år 1922 omkring 1,206,000 kronor.

[141.]

*Skriv-
materialier
och expenser,
ved m. m.
(Ordinarie
anslag.)*

Med hänsyn till dessa belastningssiffror synes mig ifrågavarande förslagsanslag böra höjas till 1,400,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *skrivmaterialier och expenser, ved m. m.* med kronor 1,400,000.

7. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

[142.] Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring under budgetåret 1923—1924 för vissa befattningshavare inom den civila statsförvaltningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avvidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av *tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen* för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* förslagsanslag av kronor 928,000.

Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.
(Extra anslag.)

8. Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare.

[143.] Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om beredande av tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avvidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av *tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare* för budgetåret 1923—1924 beräkna ett *extra* anslag av kronor 16,000.

Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare.
(Extra anslag.)

9. Dyrtidstillägg.

[144.] Hänvisande till vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag anfört i fråga om beredande åt vissa statens befattningshavare av dyrtidstillägg för budgetåret 1923—1924, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för bestridande av kostnaderna för *dyrtidstillägg* åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 5,500,000.

Dyrtidstillägg.
(Extra anslag.)

10. Tryckningskostnader.

Det ordinarie anslaget till tryckningskostnader beräknades för år 1921 till 300,044 kronor, för år 1922 till 300,086 kronor samt för första halvåret 1923 till 150,759 kronor. [145.]

Belastningen utgjorde å 1921 års anslag omkring 387,000 kronor och å anslaget för år 1922 intill den 1 oktober samma år omkring 161,000 kronor.

Med hänsyn bland annat till nedgången i priserna å tryckeriarbeten torde anslaget i fråga kunna för budgetåret 1923—1924 begränsas till 200,000 kronor, vilket belopp för utjämning av huvudtitelns slutsumma avrundas till 200,506 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till *tryckningskostnader* med kronor 200,506.

Femte huvudtitelns **ordinarie** anslag komma, vid bifall till de av mig framställda förslagen, att för budgetåret 1923—1924 uppgå till kronor 32,169,170.

Summan av de **extra** anslagen kommer, därest de av mig framställda förslagen vinna bifall, att för samma tid uppgå till » 49,684,830.

Huvudtitelns slutsumma skulle sålunda för budgetåret 1923—1924 uppgå till » 81,854,000.

I vad chefen för socialdepartementet hemställt och föreslagit beträffande anslagen för budgetåret 1923—1924 under femte huvudtiteln instämman statsrådets övriga ledamöter; och behagar Hans Maj:t Konungen bifalla, vad sålunda blivit av statsrådet tillstyrkt, samt förordnar tillika, enligt statsrådets hemställan, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet till ledning vid författandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov för nämnda tid.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.

Sammandrag och register
till
Femte huvudtiteln för budgetåret 1923—1924.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
A. Departementet.							
1	1	1	Departementschefen			24,000	
2	1	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>			272,600	
3	3	3	Övergångsstat			5,200	
4	3	4	Särskild föredragande för bostadsärenden.....				2,500
Säger för departementet						301,800	2,500
B. Sociala verk och inrättningar.							
Riksförsäkringsanstalten:							
5	4	1	Riksförsäkringsanstalten, <i>förslagsanslag</i>	238,500			
6	4	2	Riksförsäkringsanstaltens verksamhet, <i>för- slagsanslag</i>		1,365,000		
7	12	3	Kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, <i>för- slagsanslag</i>	150,000			
8	13	4	Riksförsäkringsanstaltens dödsfallsersätt- ningar i anledning av livförsäkring i sam- band med lån ur statens egnahemslåne- fond, <i>förslagsanslag</i>		20,000		
9	14	5	Statens bidrag till fiskares försäkring, <i>för- slagsanslag</i> ..	15,000		403,500	1,385,000
Försäkringsrådet:							
10	15	6	Försäkringsrådet, <i>förslagsanslag</i>			87,000	
11	15	7	Försäkringsrådets verksamhet, <i>förslagsanslag</i>				27,000

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			Socialstyrelsen:				
12	18	8	Socialstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	312,000			
13	26	9	Socialstyrelsens verksamhet		115,300		
14	26	10	Allmän levnadskostnadsundersökning		27,000		
15	27	11	Ersättning åt förlikningsmän m. m. för med- ling i arbetstvister, <i>förslagsanslag</i>		120,000		
16	29	12	Centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister, <i>förslagsanslag</i>		22,000		
17	30	13	Särskilda skiljedomare i arbetstvister, <i>för- slagsanslag</i>		5,000		
18	30	14	Offentliga arbetsförmedlingen i riket, <i>för- slagsanslag</i>		200,000		
19	31	15	Medellösa arbetssökandes resor, <i>förslags- anslag</i>		15,000		
20	32	16	Bekämpande av arbetslösheten, <i>reservations- anslag</i>		* 5,000,000		
21	36	17	Understöd i vissa fall åt genom tobaks- monopolets införande nödlidande perso- ner, <i>förslagsanslag</i>		160,000		
	37	18	Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande				
22	37	19	Mellanfolkliga arbetsamtet i Basel		500	312,000	5,664,800
			Arbetarskydd:				
23	38	20	Yrkesinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	269,100			
23	38	20	Övergångsstat	9,500			
24	64	21	Provisoriskt avlöningstillägg åt vissa ordi- narie befattningshavare vid yrkesinspek- tionen		6,100		
25	65	22	Yrkesinspektionens verksamhet		77,900		
26	77	23	Föreningen för arbetarskydd i Stockholm...		4,000	278,600	88,000
			Statens tvångsarbetsanstalter:				
27	78	24	Statens tvångsarbetsanstalter, <i>förslagsanslag</i>	532,000			
28	86	25	Övergångsstat, <i>förslagsanslag</i>	7,600			
29	87	26	Vissa hygieniska anordningar vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö, <i>reservations- anslag</i>		10,000		
30	88	27	Vissa ändringsarbeten vid statens tvångs- arbetsanstalt i Landskrona, <i>reservations- anslag</i>		16,500	539,600	26,500

* Beräknat belopp.

Punkt.	Sid.	Nr.			Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
					Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			Nykterhetsverksamhet:					
			Alkoholistvård:					
31	91	28	Driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö, <i>förslagsanslag</i>	25,000				
32	91	29	Driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona, <i>förslagsanslag</i>	3,000				
33	92	30	Avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Vennngarn för alkoholister	40,945				
33	92	30	Bidrag till driftkostnaderna i övrigt för statens vårdanstalt å Vennngarn för alkoholister, <i>förslagsanslag</i>	39,700				
34	99	31	Erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	100,000				
34	99	31	Statens kostnader för farliga alkoholister m. m., <i>förslagsanslag</i>	5,000				
34	99	31	Anordnande av erkända alkoholistanstalter, <i>reservationsanslag</i>	10,000				
34	99	31	Sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården	3,600		227,245		
35	112	32	Främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder			15,000		242,245
			Sjukförsäkring:					
	117	33	Allmän sjukförsäkring					
36	117	34	Sjukkasveväsensdets befrämjande, <i>förslagsanslag</i>		2,470,000			
37	126	35	Extra statsbidrag för år 1922 åt registrerade sjukassor, <i>förslagsanslag</i>			575,000		
38	126	36	Sjukassor, som meddela moderskapsunderstöd, <i>förslagsanslag</i>			170,000		
39	126	37	Tillsyn över understödsföreningar			6,000	2,470,000	751,000
			Arbetsrådet:					
40	127	38	Kostnader för tillämpningen av lag om arbetstidens begränsning m. m., <i>förslagsanslag</i>					* 104,000

* Beräknat belopp.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			Allmänna pensionsförsäkringen:				
41	128	39	Pensionsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	624,000			
42	128	40	Pensionsstyrelsens verksamhet m. m., <i>förslagsanslag</i>		630,000		
43	136	41	Statens kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, <i>förslagsanslag</i>		*) 21,000,000		
44	138	42	Bidrag till understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen		5,265,000		
45	140	43	Ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m., <i>förslagsanslag</i>		410,000		
46	142	44	Ersättning till häradskrivarna för pensionsförteckningar, <i>förslagsanslag</i>		50,000	624,000	27,355,000
			Fattigvård och barnavård:				
47	143	45	Fattigvården i Stockholm och landsorten ..	9,564			
48	143	46	Fattigvården i allmänhet, <i>förslagsanslag</i> ..	900,000			
49	144	47	Svenska fattigvårdsförbundet		25,000		
50	147	48	Sveriges bidrag till den internationella föreningen för barnskydd, <i>förslagsanslag</i> ...		2,000		
51	148	49	Statsinspektion av fattigvården		49,650		
52	148	50	Bidrag till uppförande eller inrättande av arbetshem, <i>förslagsanslag</i>		100,000		
53	150	51	Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem, <i>förslagsanslag</i>		35,000		
54	151	52	Barnhusen	115,830		1,025,394	211,650
			Diverse sociala ändamål:				
55	152	53	Drottning Sophias skyddshem		3,000		
56	153	54	Frälsningsarméns räddningshem		9,000		
57	156	55	Vita bandets småbrukshem Håkanstorp...		2,000		14,000
			Säger för sociala verk och inrättningar			5,740,094	35,869,195

* Beräknat belopp.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.				
			Medicinalstyrelsen med dithörande stater.				
			Medicinalstyrelsen:				
58	157	1	Medicinalstyrelsen, <i>för-</i> <i>slagsanslag</i>	351,100			
59	159	2	Övergångsstat	4,500			
60	159	3	Medicinalstyrelsens verk- samhet	30,800	355,600	30,800	
			Statsmedicinska anstalten:				
61	161	4	Statens bakteriologiska laboratorium	102,290			
62	161	5	Driften vid statens bak- teriologiska laborato- rium	35,000			
63	165	6	Statens rättskemiska labo- ratorium	16,750			
64	168	7	Driften vid statens rätts- kemiska laboratorium ..	5,200			
65	169	8	Statens farmaceutiska laboratorium	24,250	119,040	64,450	
66	170	9	Förste provinsialläkare och provinsialläkare	1,575,050			
67	175	10	Skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare m. m.		48,400		
68	176	11	Bidrag till anskaffande av bostäder åt pro- vinsialläkare & landsbygden, <i>reservations-</i> <i>anslag</i>		30,000		
69	178	12	Provisoriska lönetillägg åt förste provinsial- läkare och provinsialläkare		234,000		
70	182	13	Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare, <i>för-</i> <i>slagsanslag</i>		10,000		
71	184	14	Resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl., <i>reservationsanslag</i>		—		
72	185	15	Avlöning åt civila läkarstipendiater, <i>reserva-</i> <i>tionsanslag</i>		—		
73	187	16	Bidrag till extra provinsialläkares avlönande, <i>förslagsanslag</i>	30,000			
74	187	17	Dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare, <i>förslagsanslag</i>		15,000	2,079,690	432,650

Punkt.	Sid.	Nr.			Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
					Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			Sjukvårdsanstalterna.					
			Sinnessjukvårdsanstalterna:					
75	189	18	Hospital och asylor, förslagsanslag	10,065,000				
76	191	19	Övergångsstat för hospital och asylor, förslagsanslag	122,520				
77	191	20	Bidrag till befordringsavgifter för vissa befattningshavare vid hospital och asylor ...	22,500				
78	193	21	Resestipendier åt vid hospital och asylor anställda läkare, reservationsanslag	—				
79	193	22	Ombyggnad av värmeledningen för vissa paviljonger vid Lunds hospital, reservationsanslag	100,000				
80	199	23	Ny ekonomibyggnad och vissa påbyggnadsarbeten vid Göteborgs hospital, reservationsanslag	310,000				
81	205	24	Anstalter för obildbara sinnesslöa, förslagsanslag	427,000				
82	207	25	Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, förslagsanslag	665,000				
83	207	26	Epileptikeranstalter, förslagsanslag	95,000				
84	208	27	Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar	12,025				
84	208	27	Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, förslagsanslag	25,500				

Punkt.	Sid.	Nr.			Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
					Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
85	215	28	Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor	7,760				
85	215	28	Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, <i>förslagsanslag</i>	14,400	11,374,520	492,185		
Övriga sjukvårdsanstalter:								
86	219	29	Lasarettets underhåll ...	15,774				
87	219	30	Resestipendier åt ordinarie läkare vid läns-lasarett m. fl., <i>reservationsanslag</i>	—				
88	219	31	Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	23,500				
89	220	32	Täckande av motsedd brist å anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	10,000				
90	220	33	Understöd åt spetälskesjukas familjer m. m.	5,000				
91	224	34	Uppförande eller inrättande av tuberkulosjukvårdsanstalter, <i>reservationsanslag</i>	230,000				
92	235	35	Bidrag till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, <i>förslagsanslag</i>	2,675,000				
93	242	36	Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna, <i>förslagsanslag</i>	35,000				
94	243	37	Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård, <i>reservationsanslag</i>	—				
95	244	38	Folksanatorierna	300,000				
96	249	39	Statsbidrag till dispenserverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	400,000				

Punkt.	Sid.	Nr.			Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
					Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
97	250	40	Behandling av medel- lösa lupuspatienter från landsorten, för- slagsanslag	50,000				
98	250	41	Radiumhemmets poli- klinik	15,000				
98	250	41	Radiumhemmets klinik, förslagsanslag	31,000				
99	252	42	Resebidrag till vissa patienter vid radium- hemmet, förslagsanslag	15,000				
100	253	43	Statsbidrag för uppfö- rande, inrättande eller inlösen av epidemi- sjukhus, förslagsanslag	1,800,000				
101	254	44	Statsbidrag för driften av epidemisjukhus, för- slagsanslag	700,000	2,764,274	3,541,000		
Vanföreväsendet:								
102	255	45	Kliniker vid vanföre- anstalterna i Stock- holm, Göteborg och Hälsingborg, förslags- anslag	137,000				
103	257	46	Polikliniker vid vanföre- anstalterna i Stock- holm, Göteborg och Hälsingborg, förslags- anslag	15,000				
104	258	47	Underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra, förslagsanslag	73,000				
105	258	48	Bidrag till resor för van- föra jämte vårdare, för- slagsanslag	60,000				
106	259	49	De i Stockholm, Göte- borg och Hälsingborg inrättade undervis- ningsanstalterna för vanföra m.m., förslags- anslag	136,000	421,000		14,559,794	4,033,185
Hälsovård i allmänhet.								
107	259	50	Kostnader för allmän hälso- och sjukvård, förslagsanslag		1,200,000			

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
108	260	51	Lindring i mindre bemedlade patienters & landsbygden sjukvårdskostnader, <i>förslagsanslag</i>		25,000		
109	262	52	Statens skola för utbildning av distriktsköterskor, <i>förslagsanslag</i>		8,000		
109	262	52	Stipendier för sjuksköterskor för genomgående av statens skola för utbildning av distriktssköterskor		25,000		
109	262	52	Statsbidrag för anställning av distriktssköterskor, <i>förslagsanslag</i>		250,000		
110	265	53	Dyrtidshjälp åt distriktssköterskor, <i>förslagsanslag</i>		10,000		
111	266	54	Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor, <i>förslagsanslag</i>		500,000		
112	267	55	Dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor m. fl., <i>förslagsanslag</i>		370,000		
113	269	56	Barnmorskeundervisningen och barnbörds- husen	67,283			
114	272	57	Repetitionskurser för barnmorskor		15,500		
115	272	58	Ortopediska institutet	8,250			
116	273	59	Skyddskoppypningen, <i>förslagsanslag</i>	310,000			
117	274	60	Karantänsanstalten på Käsö	17,600			
118	275	61	Bidrag till odling av frön för uppdragande av medicinalväxter m. m.		2,500		
119	276	62	Svenska läkarsällskapet	2,500			
120	276	63	Internationella hälsovårdsbyrån i Paris, <i>förslagsanslag</i>	5,000			
121	277	64	Förbättrad sjukvård inom rikets ödemarks- områden, <i>reservationsanslag</i>		* 160,000	1,610,633	1,366,000
			Säger för medicinalstaten samt hälso- och sjukvården			18,250,117	5,831,835

* Beräknat belopp.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
D. Överståthållarämbetet.							
122	277	1	Överståthållarämbetet			123,822	
123	278	2	Särskild polis för uppdagande av olovlig in- försel av spritdrycker m. m.				* 125,000
124	280	3	Utgivande av »Polisunderrättelser»				60,000
125	280	4	Centralbyrån för fingeravtryck				25,000
Säger för överståthållarämbetet						123,822	210,000
E. Landsstaten.							
126	281	1	Landshövdingarna			318,500	
127	281	2	Tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna			1,459,100	
128	282	3	Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.			6,000	
129	283	4	Extra länsnotarier m. m., <i>reservationsanslag</i>			300,000	
130	283	5	Fögderiförvaltningarna			2,358,531	
131	284	6	Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltning- arna, <i>förslagsanslag</i>			40,000	
132	284	7	Övergångsstat för landsstaten			25,700	
133	284	8	Ortstillägg till vissa tjänstemän och betjänte vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län				3,750
134	285	9	Särskild polisstyrka på landet, <i>förslagsanslag</i>				1,200,000
135	286	10	Ersättning åt lappfogdar m. m., <i>reservations- anslag</i>				43,550
136	287	11	Kostnader i anledning av år 1922 förrättade val av landstingsmän m. m., <i>förslagsanslag</i>				80,000
Säger för landsstaten						4,507,831	1,327,300
F. Diverse.							
288	1	1	Främjande av bostadsproduktionen				
137	290	2	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			600,000	
138	290	3	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			800,000	
139	290	4	Kommittéer och utredningar genom sakkun- niga, <i>reservationsanslag</i>			125,000	
140	291	5	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			120,000	
141	291	6	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>för- slagsanslag</i>			1,400,000	

* Beräknat belopp.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
142 292	7		Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>				* 928,000
143 292	8		Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare ...				* 16,000
144 292	9		Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>				5,500,000
145 293	10		Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			200,506	
			Säger för diverse			3,245,506	6,444,000
			Summa			32,169,170	49,684,830
			Summa för huvudtiteln kronor			81,854,000	

* Beräknat belopp.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Örne anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, omfattande anslagen till kommunikationsdepartementet, samt anför därvid följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till departementschefen med kronor 24,000.

[1.]
Departements-
chefen.
(Ordinarie
anslag.)

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

Det ordinarie förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli har för år 1922 bestämts till 187,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 till 93,500 kronor. I berörda helårsanslag å 187,000 kronor ingår såsom förslagsanslag, högst, en post å 17,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

[2.]
Departementets
avdelning av
Kungl. Maj:ts
kansli.
(Ordinarie
anslag.)

Beträffande frågan om möjligheten att nedbringa det sålunda för departementet utgående anslag torde böra bemärkas, att i enlighet med

- [2.] beslut av nästlidet års riksdag den i förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart omförmälda luftfartsmyndigheten skall förläggas till kommunikationsdepartementet utan att någon ökning i departementets arbetskrafter i anledning av sålunda tillkommande göromål skulle äga rum. Vidare har antalet på kommunikationsdepartementets föredragning beroende mål och ärenden hos regeringsrätten i betydlig grad överstigit vad man tidigare vid uppgörande av förslag till stat för departementet haft anledning att räkna med, varför utöver den extra byråchefen för regeringsrättsföredragningen en ordinarie tjänsteman måst placeras å departementets regeringsrättsbyrå för stadigvarande föredragning av sådana ärenden.

Oavsett nu nämnda förhållanden lär det emellertid vara nödvändigt att vidtaga åtgärder för nedbringande av kostnaderna för departementets verksamhet. Efter samråd med den på förslag av chefen för finansdepartementet tillsatta nämnden för granskning av ämbetsverkens anslagsäskanden anser jag sålunda, att genom minskning av antalet icke-ordinarie befattningshavare en besparing för det stundande budgetåret kan ske med ett belopp av inemot 6,000 kronor förutom däremot svarande dyrtidstillägg. Vidkommande sättet för beräkning av denna besparing är att märka, att i enlighet med ett av löneregleringskommittén i dess betänkande den 15 februari 1917 nr LIII angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen (sid. 399 o. f.) gjort uttalande, vilket av 1917 års riksdag lämnades utan erinran, kostnaderna för extra skrivbiträden alltsedan år 1918 bestritts icke från förenämnda anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. utan från huvudtitelns förslagsanslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Då det emellertid synes önskvärt, att omkostnaderna för all departementets personal bestridas från anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, torde den ifrågasatta besparingen böra vidtagas sålunda, att det för avlöning till extra skrivbiträden i departementet utgående beloppet, för år 1922 närmare 6,000 kronor, för tiden från och med den 1 juli 1923 inräknas i anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. utan att någon förhöjning av denna anslagspost äger rum.

Då anledning i övrigt icke förefinnes att göra ändring i storleken av ifrågavarande ordinarie anslag, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli med kronor 187,000.

3. Departementets verksamhet.

För upprätthållande av departementets verksamhet hava, utöver anslagen å ordinarie stat, å extra stat anvisats för år 1922 28,420 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften av nyssnämnda belopp eller 14,210 kronor. Anslaget är avsett till avlönande av följande befattningshavare med nedannämnda belopp för år räknat, nämligen:

[3.]
Departementets verksamhet.
(Extra anslag.)

en extra byråchef för regeringsrättsföredragningen	kronor 10,020:—
» » » » tekniska ärenden	» 12,000:—
» särskild föredragande för stadsplaneärenden	» 6,400:—
Summa kronor 28,420:—	

Anslag för ifrågavarande ändamål torde med förut utgående helårsbelopp erfordras jämväl för stundande budgetår. Jag vill dock efter samråd med nämnden för granskning av ämbetsverkens anslagsäskanden uttala, att när närmast ledighet uppstår å järnvägsbyråns kanslirådsbefattning, det torde böra övervägas, huruvida ej genom placering å denna befattning av en person med teknisk utbildning den nu å extra stat uppförda tekniska byråchefstjänsten kan indragas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för upprätthållande av departementets verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av kronor 28,420.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

1. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Det ordinarie anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen var i riksstaten för år 1922 uppfört med 169,000 kronor och för första halvåret 1923 med hälften av detta belopp eller 84,500 kronor. Med hänsyn till de upplysningar, som erhållits beträffande belastningen under år 1922 av den i förevarande anslag ingående posten å 32,500 kronor för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., torde en nedläggning med 3,500 kronor av denna anslagspost böra för nästkommande budgetår vidtagas. Härigenom komme anslaget i sin helhet att nedbringas till 165,500 kronor.

[4.]
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.
(Ordinarie anslag.)

[4.] Kungl. Maj:t torde i enlighet härmed föreslå riksdagen

dels besluta, att den i för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gällande ordinarie stat ingående anslagsposten om 32,500 kronor för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. skall från och med den 1 juli 1923 upptagas med ett belopp av 29,000 kronor;

dels ock i riksstaten uppföra det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med kronor 165,500.

2. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet.

[5.]
Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsens
verksamhet.
(Extra anslag.)

Till förstärkning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens arbetskrafter anvisades för år 1922 57,600 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 — under något ändrad anslagstitel — hälften av detta belopp eller 28,800 kronor.

I skrivelse den 11 september 1922 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, bland annat, gjort framställning om anvisande av medel till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924. Styrelsen har därvid meddelat, att, till följd av under år 1922 vidtagen ändring i avlöningsbestämmelserna för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, kostnaden för avlöning åt maskininspektören och dennes assistent, som bestredes av ifrågavarande anslag och förut beräknats till 15,500 kronor för år, numera komme att ökas med 1,732 kronor. Då medelsbehovet till övriga med anslaget avsedda ändamål kvarstode oförändrat, borde en nämnda ökning motsvarande höjning av anslagsbeloppet vidtagas. Styrelsen hemställer fördenskull, att för budgetåret 1923—1924 måtte för ändamålet anvisas ett till i runt tal 59,300 kronor förhöjt belopp.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den inskränkning i fråga om den inom statsförvaltningen anställda personalen, som påkallas av den rådande statsfinansiella situationen, måste en avsevärd beskärning äga rum av anslaget till upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet. Sålunda torde en å styrelsens järnvägsbyrå placerad och från ifrågavarande anslag avlönad biträdande ingenjörsbefattning, vars innehavare för närvarande är förordnad å högre tjänst utan att vikarie för biträdande ingenjören ansetts behöflig, kunna indragas. Om vidare

registratorsgöromålen anförtros åt ett kvinnligt biträde, torde registratorn kunna övertaga det arbete, som för närvarande åligger en extra revisor eller annan jämförlig befattningshavare, varigenom å anslaget ett däremot svarande arvode kunde inbesparas. Genom dessa indragningar och minskning i antalet extra befattningshavare i övrigt synes — enligt vad den på förslag av chefen för finansdepartementet tillsatta nämnden för granskning av ämbetsverkens anslagsäskanden i en avgiven promemoria uttalat — ifrågavarande anslag kunna nedsättas med tillhoppa 13,600 kronor till 44,000 kronor. Härvid är att märka, att kostnaden för avlöningsförhöjningar åt sådana befattningshavare å extra stat, för vilka Maj:t Kungl. fastställt lönegrad, skulle enligt av chefen för finansdepartementet framlagt förslag bestridas från särskilt under sjunde huvudtiteln äskat anslag.

[5.]

I detta sammanhang ber jag att få omnämna en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjord framställning om anvisande av medel för anställande å styrelsens järnvägsbyrå av särskild befattningshavare för trafikinspektion beträffande de enskilda järnvägarna.

I skrivelse den 10 januari 1922 har järnvägsstyrelsen på anförda skäl hemställt, att den järnvägsstyrelsen åliggande skyldigheten att fastställa tjänstgöringsreglementen för enskilda järnvägar ävensom att avgöra frågor rörande ändring i eller tillägg till redan fastställda dylika reglementen måtte överflyttas å väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, åt vilken myndighet sedan länge vore anförtrodd den övervägande delen av kontrollen över de enskilda järnvägarnas skötsel och sålunda jämväl efterlevnaden av de i trafikreglementena givna föreskrifter.

Över denna framställning har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 11 september 1922 avgivit infortrat utlåtande. Styrelsen har därvid framhållit, att styrelsen beretts möjlighet anställa särskilda arbetskrafter för fullgörande av en del av den styrelsen åliggande kontrollen över de enskilda järnvägarna, nämligen beträffande själva banan och den rullande materielen, varemot styrelsen saknade särskilda organ för utövande av tillsyn å driftstjänsten vid järnvägarna. En nödvändig förutsättning för att denna del av styrelsens åliggande skulle kunna i önskvärd omfattning fullgöras och för att den av järnvägsstyrelsen ifrågasatta överflyttningen av ärenden rörande fastställelse och ändringar av trafikreglementet skulle kunna ske vore emellertid, att erforderliga speciella arbetskrafter ställdes till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens disposition. Styrelsen har därför hemställt, att för budgetåret 1923—1924 måtte till dess förfogande ställas en summa av 8,580 kronor för anställande från och med den 1 juli 1923 av en trafikinspektör hos styrelsen.

- [5.] Då det torde bliva nödvändigt att inom den närmaste framtiden till behandling upptaga frågan om en ändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i samband därmed spörsmålet angående ordnande av den statliga kontrollen över de enskilda järnvägarna, lär det vara olämpligt att nu vidtaga åtgärder, som kunna antagas på något sätt binda dessa frågors lösning. Med hänsyn härtill torde väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hemställan icke för närvarande böra föranleda framställning i ämnet till riksdagen.

I anslutning till vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 44,000.

3. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän.

- [6.] För år 1922 utgick till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän *dels* ett bestämt ordinarie anslag å 30,000 kronor, *dels*, å extra stat, ett förslagsanslag, högst, om 4,500 kronor. Å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppfördes dessa anslag med hälften av sina förutvarande belopp.

Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsens
distrikts-
tjänstemän.
(Ordinarie
anslag.)

För budgetåret 1923—1924 torde till ifrågavarande ändamål böra anvisas samma belopp som för år 1922 eller respektive 30,000 och 4,500 kronor.

Under förevarande punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän med kronor 30,000.

4. Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän.

- [7.] Under återopande av vad som under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Ytterligare
medel till av-
löning av väg-
och vatten-
byggnads-
styrelsens
distrikts-
tjänstemän.
(Extra anslag.)

att såsom ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 4,500.

5. Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren.

I samband med genomförandet av den nya lönregleringen för de centrala ämbetsverken och den därav förorsakade uppdelningen av det förut under rubriken väg- och vattenbyggnadsstaten uppförda bestämda ordinarie anslaget av 141,000 kronor i flera särskilda ordinarie anslag, uppfördes i riksstaten för år 1922 ett ordinarie reservationsanslag av 3,000 kronor till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren. I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptogs anslaget utan angivet belopp, enär detsamma ansågs vara av den art, att det borde i överensstämmelse med de av chefen för finansdepartementet i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag angivna grundsatser uteslutas från övergångsbudgeten.

Då ifrågavarande anslag torde vara av beskaffenhet att kunna uteslutas jämväl från riksstaten för budgetåret 1923—1924, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren utan angivet belopp.

[8.]

Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren.
(Ordinarie anslag.)

6. Expenser för allmänna arbeten.

Under rubriken väg- och vattenbyggnadsväsendet har sedan flera år funnits upptaget ett ordinarie anslag av 45,000 kronor till expenser för allmänna arbeten, d. v. s. till bestridande av rese- och inspektionskostnader i anledning av den kontroll m. m. av allmänna arbeten, som det åligger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att genom sina tjänstemän verkställa. Nämda belopp, som från och med år 1922 uppfördes såsom särskilt reservationsanslag i riksstaten, har emellertid under de senare åren visat sig otillräckligt för fyllande av det därmed avsedda ändamålet, i det att för vart och ett av åren 1919—1922 till dylika expenser åtgått eller beräknats åtgå en summa av omkring 95,000 kronor. För tillgodoseende av det sålunda ökade behovet har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar, anvisat erforderliga medel å extra stat och tilläggsstat.

I sina anslagsäskanden till nästlidet års riksdag beräknade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att anslagsbehovet till expenser för allmänna

[9.]

Expenser för allmänna arbeten.
(Ordinarie anslag.)

- [9.] arbeten för hela år 1923 uppginge till minst 100,000 kronor. Med hänsyn till att utbetalningarna från anslaget pläga till större delen verkställas under senare delen av kalenderåret, ansågs emellertid ett belopp något understigande hälften av denna summa vara tillräckligt för första halvåret 1923. Kungl. Maj:t hemställde därför, att det ordinarie reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten, 45,000 kronor, måtte med oförändrat belopp upptagas å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, varemot något extra anslag ej begärdes; och blev denna hemställan av riksdagen bifallen.

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför i sin skrivelse den 11 september 1922, att styrelsen, som nu vunnit mera stadgad erfarenhet rörande verkningarna av den taxa, som den 20 juni 1918 fastställts på arvoden för distriktstjänstemännens förrättningar, ävensom angående kostnaden för den tillsyn, som jämlikt lagen om flottning i allmän flottled den 19 juni 1919 numera åligger distriktstjänstemännen, ansåge sig kunna hysa den förhoppningen, att den årliga kostnaden till expenser för allmänna arbeten icke skulle överstiga 100,000 kronor. Styrelsen hemställer sålunda, att för budgetåret 1923—1924 måtte anvisas *dels* ett ordinarie anslag av 45,000 kronor, *dels* ett extra anslag av 55,000 kronor.

Departements-
chefen.

Till följd av nyssberörda bestämmelser om inspektion å flottleder torde, såsom redan i statsverkspropositionen till föregående års riksdag framhölls, det årliga medelsbehovet till expenser för allmänna arbeten numera böra beräknas till omkring 100,000 kronor, d. v. s. 5,000 kronor mera än som åtgått eller beräknats åtgå för vart och ett av åren 1919—1922.

Såsom ovan berörts verkställas utbetalningarna från anslaget till övervägande del under kalenderårets sista månader. Sålunda hade under de sex första månaderna av år 1922 för dylika expenser utbetalats allenast omkring 38,800 kronor av den för hela året beräknade summan, 95,000 kronor. Då nu emellertid för första halvåret 1923 anvisats ett belopp, som med allenast en tiondel understiger hälften av det beräknade årsbehovet men med mer än 6,000 kronor överstiger vad som av anslaget utbetalats under motsvarande tid 1922, torde det kunna förväntas, att av anslaget för nämnda halvår någon del, eller förslagsvis omkring 5,000 kronor, må kunna reserveras och överskjutas till budgetåret 1923—1924. Anslagsbehovet för denna tidsperiod torde sålunda komma att med sistnämnda belopp understiga det ovan angivna årliga

medelsbehovet. Vid sådant förhållande skulle det bli tillräckligt att för budgetåret 1923—1924 anvisa samma belopp som för år 1922, eller dels det ordinarie anslaget å 45,000 kronor, dels ett extra anslag å 50,000 kronor, eller tillhoppa 95,000 kronor.

[9.]

Under förevarande punkt hemställer jag därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten med kronor 45,000.

7. Förstärkning av anslaget till expenser för allmänna arbeten.

Under hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[10.]

att till förstärkning av anslaget till expenser för allmänna arbeten för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 50,000.

*Förstärkning
av anslaget
till expenser
för allmänna
arbeten.*

(*Extra anslag.*)

8. Vägundersökningar.

Till bestridande av kostnaderna för vägundersökningar har riksdagen anvisat *dels* ett ordinarie reservationsanslag, vilket från och med år 1921 höjdes från förutvarande 45,000 kronor till 90,000 kronor, *dels ock* — enär det ordinarie anslaget, oaktat den vidtagna höjningen, visat sig otillräckligt — ett förstärkningsanslag å extra stat, vilket för vart och ett av åren 1921 och 1922 utgått med 90,000 kronor.

[11.]

*Vägunder-
sökningar.
(Ordinarie
anslag.)*

I samband med sina anslagsäskanden till 1922 års riksdag framhöll väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att till följd av den ökning av vägundersökningarna, som orsakats dels av den småningom skeende höjningen av väganlagen dels ock därav, att ett stort antal vägarbeten igångsatts till minskande av arbetslösheten, de för år 1922 anvisade anslagen, tillhoppa 180,000 kronor, med säkerhet icke komme att täcka behovet. Med ledning av de av styrelsen utfärdade förordnandena angående vägundersökningars verkställande kunde styrelsen nämligen beräkna, att för år 1922 komme att uppstå en brist av 70,000 kronor, vilken borde täckas av anslag å tilläggsstat. För hela år 1923 skulle

- [11.] för ändamålet erfordras ej mindre än 250,000 kronor, motsvarande för första halvåret 125,000 kronor.

Med hänsyn till önskvärdheten att undvika äskande av anslag å tilläggsstat för år 1922 begärdes i nästlidet års statsverksproposition ej något anslag å denna stat för vägundersökningar. Till kompensering i någon mån av den beräknade bristen beslöt Kungl. Maj:t däremot hemställa, att riksdagen måtte för första halvåret 1923 för ändamålet bevilja tillhoppa 150,000 kronor, d. v. s. 25,000 kronor mera än väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett vara för denna tid behövt.

Ehuru riksdagens statsutskott förordat en än kraftigare beskärning av de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda anslagen än som sålunda av Kungl. Maj:t föreslagits, beslöt riksdagen emellertid att för första halvåret 1923 bevilja i det närmaste den summa, som för ändamålet äskats, eller 145,000 kronor, varav såsom ordinarie reservationsanslag 45,000 kronor och såsom extra förslagsanslag, högst, 100,000 kronor.

Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför nu i ämnet bland annat följande:

»Vägundersökningarna hava under senare år väsentligt ökat dels på grund av att behovet av vägförbindelsernas rationella ordnande blivit alltmera trängande dels ock till följd av att vägarbeten i alldeles särskild grad ansetts lämpade för att minska arbetslösheten. Så har en stor del av de vägföretag, som utförts eller påbörjats genom statens arbetslöshetskommissions försorg, blivit undersökta på bekostnad av dessa vägundersökningsmedel. Då anslaget till vägundersökningar icke i samma grad ökat, har brist uppstått, och har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under år 1922 icke varit i stånd att ersätta sina tjänstemän för av dem upprättade vägförslag. Anslagna medel för första halvåret 1923 komma att, så snart de bliva för styrelsen tillgängliga, i sin helhet åtgå härtill.

För att i möjligaste mån begränsa det erforderliga anslaget förordnar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tills vidare icke om upprättande av vägförslag, med mindre väghållningsdistrikt eller andra intressenter förbinda sig att förskottera undersökningskostnaden till dess undersökningsmedel bliva tillgängliga, varjämte styrelsen hos samtliga länsstyrelser framhållit önskvärdheten av att vägdistrikt, kommuner och möjligen även landsting bidra till gäldande av kostnaderna för undersökningarna i fråga.

För att kunna bestämma behovet av vägundersökningsmedel för budgetåret 1923—1924 har styrelsen dels infordrat uppgifter från samtliga distriktstjänstemän angående kostnaden för de arbetsplaner, som intill den 30 juni 1924 kunna beräknas bliva färdigställda, dels ock gjort en approximativ beräkning över kostnaden för de arbetsplaner, till vilka styrelsen hitintills utfärdat förordnanden, vilken kostnad beräknats att av styrelsen gäldas före den 1 juli 1924. Resultatet av denna undersökning visar, att, sedan samtliga tillgängliga medel blivit använda, ett belopp av omkring 290,000 kronor erfordras i anslag för budgetåret 1923—1924 eller dubbla det belopp, som av riksdagen beviljats för första halvåret 1923.»

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 dels uppföra ett ordinarie reservationsanslag av 90,000 kronor, dels anvisa ett extra anslag av 200,000 kronor. [11.]

Av den föregående redogörelsen framgår, att behovet av medel för vägundersökningar under den senare tiden kommit att avsevärt överstiga vad för ändamålet anvisats. Orsakerna härtill hava huvudsakligen varit att söka dels i de extraordinära vägarbeten, som igångsatts till avhjälpande av den svåra arbetslösheten, dels ock i de från alla trakter av landet med allt större styrka framförda kraven på förbättrade vägförbindelser i allmänhet. I betraktande härav och med hänsyn till olämpligheten av att längre än förhållandena oundgängligen påfordra innehålla ersättningen för i statens tjänst redan verkställda förrättningar och låta vederbörande förrättningsmän förskjuta de ofta avsevärda kostnaderna för desamma anser jag, att erforderliga medel nu böra ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande. Den av styrelsen i sådant hänseende gjorda beräkningen, som verkställts med ledning av dels anslagsbehovet under föregående tidsperioder, dels antalet och beskaffenheten av utav styrelsen hittills utfärdade förordnanden, dels slutligen från styrelsens distriktstjänstemän — d. v. s. vederbörande undersökningsförrättare — infordrade uppgifter, torde i stort sett angiva det verkliga behovet så riktigt som för närvarande är möjligt. Jag anser mig dock böra återupprepa vad jag vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga föregående år framhöll, nämligen att det måste vara av vikt att vägundersökningarna begränsas att avse sådana företag, som under närmaste tiden kunna komma till utförande. Detta är så mycket angelägnare, som enligt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sammanhang med frågan om bidrag till anläggning eller förbättring av vägar m. m. lämnad uppgift för närvarande inneligga upprättade förslag till vägbyggnader för en beräknad kostnad av icke mindre än 42,000,000 kronor och det med de begränsade anslag, som under närmaste år lära komma att stå till buds för vägbyggnadsändamål, torde dröja en lång följd av år, innan dessa planer kunna bli tillgodogjorda för byggande. Då därtill kommer, att arbetsplaner, som upprättats flera år före arbetenas utförande, ofta påkalla revidering, är det nödvändigt, att tills vidare största återhållsamhet iakttages ifråga om statens medverkan till upprättande av arbetsplaner för nya vägföretag. Systemet med kostnadernas förskotterande, vare sig detta sker av tjänstemännen eller av väghållningsdistrikten eller andra intressenter, torde så långt

Departements-
chefen.

- [11.] ske kan böra avvecklas. Då emellertid nu äskade medel huvudsakligen endast avse att täcka kostnaderna för dels redan upprättade planer och dels sådana, å vilkas utförande förordnande lämnats, anser jag mig kunna föreslå endast en obetydlig nedsättning av det äskade beloppet eller med förslagsvis 20,000 kronor till sammanlagt 270,000 kronor. Därest detta belopp anvisas, torde anspråken på beviljande av vägundersökningsmedel komma att för den närmaste framtiden i väsentlig grad nedgå.

Av de erforderliga medlen, 270,000 kronor, torde 90,000 kronor eller samma belopp som för år 1922 böra begäras såsom ordinarie reservationsanslag och återstoden, 180,000 kronor, äskas såsom extra anslag.

I anslutning till vad ovan anförts hemställer jag under förevarande punkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till vägundersökningar med... kronor 90,000.

9. Förstärkning av anslaget till vägundersökningar.

- [12.] Under åberopande av vad som anförts under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
- Förstärkning av anslaget till vägundersökningar. (Extraanslag.)*

att till förstärkning av anslaget till vägundersökningar för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av kronor 180,000.

10. Vägar och kommunikationer.

- [13.] Under titeln vägar och kommunikationer har sedan lång tid tillbaka varit i riksstaten uppfört ett bestämt ordinarie anslag av 12,000 kronor, från vilket utgått smärre årliga bidrag till kommunikationsändamål av skiftande beskaffenhet, såsom underhåll av viss väg, motorbåtstrafik å olika platser, färjhållning m. m. Å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppfördes anslaget med halva det förutvarande beloppet eller 6,000 kronor och erhöll samtidigt i enlighet med Kungl. Maj:ts hemställan karaktären av reservationsanslag. För budgetåret 1923—1924 torde för ifrågavarande ändamål böra avses samma belopp, som å föregående helårsstater anvisats, eller 12,000 kronor.
- Vägar- och kommunikationer. (Ordinarie anslag.)*

[13.]

Vidare hava, jämväl sedan en lång följd av år, i riksstaten funnits upptagna två ordinarie anslagstitlar av närstående art, nämligen jordförluster genom kanal- och väganläggningar och färjor och färjkarlar. Anslaget till gäldande av ersättningar för jordförluster genom kanal- och väganläggningar, vilket uppförts under huvudgruppen »Väg- och vattenbyggnadsväsendet», har naturen av förslagsanslag och utgick för år 1922 med 7,267 kronor. Å övergångsbudgeten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppfördes detsamma med ett belopp av 3,500 kronor. Beträffande orsakerna till och innebörden av den ändring i anslagets karaktär, som samtidigt vidtogs, tillåter jag mig hänvisa till statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag. Behovet av medel till detta ändamål för budgetåret 1923—1924 torde uppgå till ett belopp av minst 7,000 kronor.

Till färjor och färjkarlar, rörande vilken anslagspost närmare redogörelse lämnats i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, har upptagits i riksstaten för år 1922 380 kronor och i riksstaten för första halvåret 1923 hälften härav eller 190 kronor. För budgetåret 1923—1924 torde böra avses samma belopp som för år 1922. Anslaget, som är uppfört under huvudgruppen »Vägunderhållet och skjutväsendet» har numera karaktären av förslagsanslag, högst.

Slutligen har under åren 1913—1922 varit i riksstaten uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 365 kronor för gäldande med 500 franska francs av Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet. Enär anslaget pläгат utbetalas i början av varje år, uppfördes hela det för år 1923 erforderliga beloppet å övergångsbudgeten för första halvåret samma år. Med hänsyn till den låga franckursen vidtogs emellertid samtidigt en nedsättning av anslaget till 200 kronor. Samma belopp torde böra beräknas för budgetåret 1923—1924.

Ur budgetteknisk synpunkt vore det naturligen synnerligen önskvärt, att anslag, som i likhet med de, för vilka redogörelse ovan lämnats, utgå med förhållandevis obetydliga och ofta ojämna belopp, kunde på ett eller annat sätt avföras ur riksstaten såsom självständiga poster. Beträffande ett av ovannämnda anslag, färjor och färjkarlar, har det tidigare rent av ifrågasatts att helt och hållet utesluta detsamma ur riksstaten, men har en dylik åtgärd befunnits icke vara med statens intresse förenlig. Däremot torde det nu böra tagas i övervägande, huruvida icke lämpligen ett sammanförande kunde ske av alla fyra anslagen till ett enda, å vilket i så fall kunde överflyttas den gamla benämningen

Departementets
chefen.

- [13.] »vägar och kommunikationer». Trots att anslagen kommit att delvis tillhöra olika grupper av huvudtiteln äro de ändamål, som skola genom desamma tillgodoses, av varandra mycket närstående art. Såsom förut framhållits äro samtliga anslagen av ordinarie natur. Å andra sidan råder mellan desamma någon olikhet, såtillvida som anslaget till vägar och kommunikationer har karaktären av reservationsanslag, medan av de övriga två äro förslagsanslag och ett förslagsanslag, högst. Emellertid låter sig belastningen å de såsom förslagsanslag rubricerade anslagen med tämlig grad av noggrannhet på förhand beräkna. Därest blott anslagsbeloppets storlek lämpligen avväges, torde det därför icke bereda några olägenheter att låta anslaget till vägar och kommunikationer även efter sammanslagningen med de tre övriga bibehålla sin förutvarande karaktär av reservationsanslag, vilket med hänsyn till dess ändamål otvivelaktigt vore riktigast.

Med ledning av de ovan lämnade uppgifterna rörande det antagliga medelsbehovet till ifrågavarande ändamål under budgetåret 1923—1924 torde anslaget till vägar och kommunikationer — därest den nu berörda sammanslagningen kommer till stånd — bära för nämnda tid beräknas till 20,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att — med uteslutande ur riksstaten av *dels* det ordinarie förslagsanslaget till jordförluster genom kanal- och väganläggningar, *dels* det ordinarie förslagsanslaget till Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet, *dels* ock det ordinarie förslagsanslaget, högst, till färjor och färjkarlar — i riksstaten uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till vägar och kommunikationer med kronor 20,000.

11. Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m.

- [14.] Anslaget till undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m. har sedan lång tid utgått med oförändrat belopp eller 10,000 kronor årligen. Samma summa anvisades jämväl å halvårsstaten 1 januari—30 juni 1923, detta enär anslagsbehovet för helt år för den närmaste framtiden beräknades till lägst 20,000 kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar,

Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m.
(Extra anslag)

att även för budgetåret 1923—1924 kommer att för ändamålet erfordras [14.]
minst 20,000 kronor.

Den reservation å anslaget, som förefanns vid 1922 års ingång, har enligt vad jag från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inhämtat numera fullständigt förbrukats. Jämväl anslaget för år 1922 är i huvudsak taget i anspråk, och det torde icke kunna förväntas, att någon del av det för innevarande halvår upptagna beloppet skall kunna över-
skjutas till nästkommande budgetår. Ehuru en nedsättning av det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskade beloppet sålunda måste medföra en förskjutning i tiden för ifrågavarande undersökningars utförande, ser jag mig likväl nödsakad föreslå, att för budgetåret 1923—1924 av riksdagen äskas allenast samma belopp, som anvisats å senaste helårsstater eller 10,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till undersökningar av mindre hamnar och farleder ävensom till upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av..... kronor 10,000.

12. Understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m.

Till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder har riksdagen sedan en lång följd av år anvisat anslag, som tid efter annan ökats. För år 1922 beviljades för ändamålet 1,100,000 kronor och för första halvåret 1923 hälften av detta belopp eller 550,000 kronor.

[15.]

Understödd-
jande av bro-
byggnader
m. m.
(Extra anslag.)

Liksom i sina anslagsäskanden till föregående års riksdag påvisar nu väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att kravet på statsbidrag till med anslaget avsedda ändamål alltjämt ökats. Hos styrelsen hade vid 1922 års ingång legat inne ansökningar om statsbidrag till arbeten av ifrågavarande slag, vilkas utförande beräknades draga en kostnad av över 8,400,000 kronor, motsvarande ett anslagsbehov av mer än 5,600,000 kronor. Dels av hänsyn till den rådande arbetslösheten och dels i betraktande av att

Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsen.

- [15.] vissa broar varit i behov av omedelbar ombyggnad, hade styrelsen ifråga om ej mindre än 17 företag, enligt beräkning dragande en kostnad av 2,118,000 kronor, ansett sig böra medgiva, att arbetena finge omedelbart påbörjas, ehuru statsbidrag till företagen ännu ej beviljats. På grund av anslagens otillräcklighet hade ifråga om större företag endast en mindre del av det beviljade statsbidraget kunnat utbetalas vid arbetets påbörjande. Då särskilt broföretagen, ehuru dragande avsevärda kostnader, ofta toge allenast kort tid i anspråk, hade flera företag, för vilka statsbidraget endast delvis utbetalats, redan färdigställt. För att de väghållningsdistrikt, som sålunda nödgats förskottera i utsikt ställda statsbidrag, icke skulle behöva alltför lång tid vänta på ersättning för sina utlägg och på det att icke även beträffande andra företag, som sedan länge väntat på att få komma till utförande, det skulle bliva nödvändigt att tillgripa antydda nödfallsåtgärder, vore det enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åsikt synnerligen önskvärt, att det årliga anslaget för ändamålet höjdes till 1,600,000 kronor.

Departements-
chefen.

Ehuru även för mig en höjning av ifrågavarande anslag framstår såsom ett önskemål, anser jag en sådan icke kunna under nuvarande förhållanden förordas. Av statsfinansiella skäl torde det fastmera bliva nödvändigt att beträffande detta anslag nu vidtaga en nedsättning till förslagsvis 800,000 kronor.

Styrelsens åtgärd att beträffande såväl detta som vissa i det följande omförmälda anslag till vägbyggnader meddela tillstånd till påbörjandet av respektive arbeten, oaktat statsbidrag till dessa kunde påräknas först från senare års anslag, har huvudsakligen betingats av hänsyn till den rådande arbetslösheten. En fortsatt tillämpning av ett sådant förfarande bör emellertid enligt min mening för framtiden så långt ske kan undvikas, då detsamma är ägnat att kunna i viss mån binda statsmakternas handlingsfrihet vid bestämmande av anslagens framtida belopp. I de fall, där uppskov med ett arbetes utförande ej är möjligt, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva arbetets igångsättande mot ersättning först från ett kommande års anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av..... kronor 800,000.

13. Bidrag till anläggning eller förbättring av vägar m. m.

Såsom bidrag till anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar har riksdagen anvisat för vardera av åren 1921 och 1922 5,000,000 kronor och för första hälften av innevarande år 2,500,000 kronor.

[16.]
Bidrag till
anläggning
av vägar
m. m.
(Extra anslag.)

I sin skrivelse den 11 september 1922 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål att äskas av 1923 års riksdag. Styrelsen yttrar i huvudsak följande:

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.

Förhållandet mellan tillgängliga och erforderliga anslag under de senaste sju åren framginge av nedanstående

Sammanställning.

Vid ingången av år	Inneliggande förslag	Beräknad kostnad.	Erforderligt anslag.	Tillgängligt anslag.	Brist i anslag.
	Antal.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1916	374	22,404,000	14,936,000	2,500,000	12,434,000
1917	378	23,059,000	15,373,000	2,500,000	12,873,000
1918	419	24,597,000	16,398,000	3,500,000	12,898,000
1919	436	26,562,000	17,708,000	4,500,000	13,208,000
1920	533	28,612,000	19,075,000	3,500,000	15,575,000
1921	549	32,945,000	21,963,000	5,000,000	16,963,000
1922	541	35,725,000	23,817,000	5,000,000	18,817,000
1923	—	—	—	2,500,000	—

Den i tabellen upptagna beräknade kostnaden måste avsevärt höjas vid den omräkning av äldre förslag, som skedde i samband med anslagens fördelning. Sänkning av den beräknade kostnaden komme visserligen att göras beträffande de förslag, som uppgjorts under åren 1918—1921, men på grund av den långa tidrymd, vägföretagen i allmänhet finge vila i avvaktan på statsanslag, vore det stora flertalet av de arbetsplaner, som 1923—1924 beräknades komma till utförande, uppgjort före prisstegringen. Verkliga kostnaden för samtliga med ansökningar om statsbidrag inneliggande vägförslag kunde därför med nuvarande pris å arbete och material uppskattas till 42,000,000 kronor.

Under senare år hade statens arbetslöshetskommission utfört vägbyggnader för betydliga belopp, och man skulle kunna tro att behovet av statsbidrag till sådana företag härigenom skulle hava avsevärt minskats. Så vore emellertid icke fallet. Kommissionen hade måst välja sina arbeten i närheten av städer och större industrisamhällen, där arbetslösheten varit störst och hade icke i någon större utsträckning kunnat förlägga sin verksamhet till de på vägar vanlottade

[16.]

bygderna. Den år från år tilltagande automobiltrafiken hade därjämte väckt ett allt större intresse för vägfrågor i alla delar av landet. Då det dessutom allt tydligare framträtt, vilket verksamt medel för arbetslöshetens bekämpande de av vägstyrelserna med statsbidrag igångsatta vägbyggnaderna utgjort, hade i stället ett ökat krav på statsbidrag uppstått. Under år 1921 hade sålunda till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkommit icke mindre än 100 ansökningar om statsbidrag till vägföretag motsvarande en sammanlagd kostnad av 8,642,000 kronor.

Vid infordrande av förslag från länsstyrelserna angående den ordning, i vilken vägföretagen inom vederbörande län borde komma i åtnjutande av statsbidrag, hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i likhet med föregående år anhallit, att särskild hänsyn måtte tagas till önskvärldheten att minska arbetslösheten å de orter inom länet, där bristen på arbete vore störst. Fördelningen av 1922 års vägbyggnadsmedel hade, såsom anbefallts, verkställts i samråd mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och arbetslöshetskommissionen på sådant sätt, att de län, där arbetslösheten varit synnerligen betydande, erhölet större tilldelning än som eljest skulle blivit fallet. Även vid fördelningen av 1923 års vägbyggnadsmedel komme väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att i enahanda syfte samarbeta med kommissionen.

Från väghållningsdistrikt i 23 av rikets 24 län hade med anledning av rådande arbetslöshet inkommit ansökningar om rätt att utan avvaktande av statsbidrags beviljande påbörja en del såsom nödhjälpsarbeten lämpliga vägbyggnadsföretag. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som redan föregående år ansett sig icke under rådande förhållanden kunna avslå dylika framställningar, hade på respektive länsstyrelser tillstyrkan intill den 1 augusti 1922 beviljat dylik rätt till påbörjande åt inalles 121 vägföretag, för vilka den sammanlagda byggnadskostnaden uppginge till cirka 8,810,000 kronor. På det att medlen måtte komma de arbetslösa till godo i största möjliga utsträckning och i lämpligaste form, hade styrelsen infört en särskild bestämmelse därom, att vägföretagen icke finge utlämnas till viss person på generalentreprenad, utan skulle utföras av vägstyrelserna direkt genom bortlämnande av mindre delar av arbetet till arbetsbehövande på ackord. Det syntes väg- och vattenbyggnadsstyrelsen högeligen önskvärt, att ifrågavarande väghållningsdistrikt, som med styrelsens tillstånd igångsatt vägarbeten för arbetslöshetens bekämpande, icke alltför länge nödgades vänta på ersättning i form av statsbidrag för sina utlägg. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som hoppades, att den nedgång i antalet arbetslösa, som inträtt med sommaren och hösten 1922, skulle under år 1923 ytterligare fortsätta, ville framhålla lämpligheten av att, då statens arbetslöshetskommissions båda organ, södra Sveriges statsarbeten och Norrlands statsarbeten avvecklades, det ordinarie vägbyggnadsväsendet stode så starkt rustat med statsbidrag, att detsamma utan allt för svåra avbrott måtte kunna återföra arbetet i sina rätta former och bringa till fullbordande de som nödhjälpsarbeten påbörjade vägbyggnadsföretagen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen funne det av ovan anförda skäl önskvärt, att anslaget för budgetåret 1923—1924 ökades till 7,500,000 kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1923—1924 till ifrågavarande ändamål anvisa ett extra reservationsanslag av 7,500,000 kronor.

Av den ovan intagna tablån framgår, att hittills för ändamålet beviljade medel icke på långt när förmått täcka det år från år växande behovet. Trots mängden av med arbetslöshetsmedel igångsatta vägföretag hava, såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhåller, anspråken på bidrag från nu ifrågavarande anslag icke visat någon tendens till minskning, utan snarare tvärtom. Det vore därför synnerligen önskvärt, om anslaget åtminstone kunde bibehållas vid sitt nuvarande belopp. På grund av den svåra statsekonomiska situationen torde emellertid en tillfällig nedsättning av detsamma bliva oundviklig. Jag föreslår därför, att för budgetåret 1923—1924 för ändamålet upptages allenast ett belopp av 3,600,000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[16.]
Departements-
chefen.

att för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 3,600,000.

14. Anläggning av enklare vägar.

För vart och ett av åren 1919—1921 har riksdagen anvisat ett anslag av 750,000 kronor för anläggning av enklare vägar i rikets fyra nordligaste län. 1921 års riksdag höjde motsvarande anslag för år 1922 till 1,500,000 kronor och utsträckte samtidigt detsamma till att avse anläggning av enklare vägar i hela landet. Av sistnämnda belopp erhöles Norrbottens och Västerbottens län 450,000 kronor samt Jämtlands och Västernorrlands län 200,000 kronor vardera, medan återstoden, 200,000 kronor, fördelades på rikets övriga län. För tiden 1 januari—30 juni 1923 företogs på Kungl. Maj:ts hemställan en tillfällig nedsättning av anslaget till 600,000 kronor. Härvid avsågs, att anslaget huvudsakligen skulle komma de nordligaste länen tillgodo, och har detsamma fördelats sålunda, att Norrbottens län erhållit 200,000 kronor, Västerbottens län 275,000 kronor och Jämtlands län 125,000 kronor.

[17.]
Anläggning
av enklare
vägar.
(Extra anslag.)

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förmåler nu, att hos styrelsen inneläge ansökningar om statsbidrag till 37 företag av ifrågavarande slag, med en sammanlagd beräknad kostnad av 5,215,000 kronor. Då motsvarande siffror för år 1921 varit 35 företag med en sammanlagd kostnad av 4,135,000 kronor, framginge det, att anslaget, trots den för år

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.

- [17.] 1922 vidtagna stora ökningen, icke fyllde behovet. Styrelsen funne det därför önskvärt, att den beträffande övergångsbudgeten för innevarande halvår vidtagna nedsättningen gottgjordes genom en motsvarande ökning av anslaget för budgetåret 1923—1924. Styrelsen hemställer sålunda om anvisande för nämnda tid av ej mindre än 1,650,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ifrågasatta höjningen av anslaget anser jag mig under nuvarande förhållanden icke kunna tillstyrka, utan finner mig fastmera nödsakad jämväl beträffande budgetåret 1923—1924 föreslå en avsevärd inskränkning av anslaget, nämligen till 825,000 kronor. Från anslaget ifråga, vilket med 75,000 kronor skulle överstiga vad för vart och ett av åren 1919—1921 anvisats för enklare vägar i rikets fyra nordligaste län, torde i främsta rummet böra tillgodoses dessa läns behov av bidrag till vägar av angiven art.

Kungl. Maj:t torde således föreslå riksdagen

att för anläggning av enklare vägar för budget-
året 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag
av kronor 825,000.

15. Enklare väg Parkajoki—Muonionalusta.

- [18.] För anläggning av enklare väg mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län har riksdagen på tilläggsstat för år 1921 och å extra stat för år 1922 anvisat tillhopa 425,000 kronor. Vid anslagsfrågans framläggande förutsattes, att återstående för ändamålet behövlige belopp, 150,000 kronor, skulle äskas av 1922 års riksdag. För första halvåret 1923 ansågs emellertid, då tidigare anslag ännu ej i sin helhet förbrukats, en summa av 25,000 kronor vara tillräcklig, vadan å övergångsbudgeten anvisades allenast detta belopp.

För arbetets nöjaktiga bedrivande under budgetåret 1923—1924 beräknar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skola erfordras omkring 100,000 kronor, vilken summa styrelsen hemställer måtte för ändamålet anvisas.

Departements-
chefen.

Då det, såsom tidigare i denna fråga framhållits, synes anläget, att förevarande väganläggning utan alltför stort dröjsmål kommer till fullbordan, torde någon större nedsättning av det av väg- och vatten-

byggnadsstyrelsen äskade beloppet icke böra ske. Jag föreslår, att för budgetåret 1923—1924 för ändamålet avses en summa av 75,000 kronor, och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [18.]

att för anläggning av enklare väg mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 75,000.

16. Anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.

Riksdagen har för anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län anvisat för vart och ett av åren 1919—1922 400,000 kronor och för första halvåret 1923 hälften av detta belopp eller 200,000 kronor.

[19.]
Anläggning
av ödebygdsvägar i Norrbottens m. fl. län.
(Extra anslag.)
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar nu, att inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län tillhopa tio ödebygdsvägar med en sammanlagd längd av 289 kilometer vore under utförande. Till fullbordande av dessa företag beräknades utöver redan beviljade medel åtgå 840,000 kronor, varav för arbetenas nöjaktiga bedrivande under budgetåret 1923—1924 erfordrades minst 300,000 kronor. Till påbörjande av nya olika företag borde dessutom för samma tid anslås 400,000 kronor. Styrelsen hemställer därför om anvisande av tillhopa 700,000 kronor för ändamålet.

Med hänsyn till den betydelse, som ödebygdsvägarna hava för kommunikationsväsendet i det på förbindelseleder fattiga övre Norrland, anser jag det vara av vikt, såväl att de redan påbörjade vägföretagen utan allt för långt dröjsmål bringas till fullbordan som ock att möjlighet beredes väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att igångsätta ytterligare några sådana företag. Enligt vad jag inhämtat, äro för närvarande tolv ödebygdsvägar under utförande. Hos styrelsen finnas därjämte slutprövade förslag till åtskilliga dylika vägföretag, å vilka styrelsen har för avsikt att så snart förhållandena det medgiva påbörja arbetena.

Jag finner mig likväl av statsfinansiella skäl icke kunna tillstyrka, att för budgetåret 1923—1924 för ändamålet äskas mer än 400,000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

[19.]

att för anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 400,000.

17. Anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.

[20.]

Anläggning av
utfartsvägar i
Norrbottens
m. fl. län.
(Extra anslag.)

Riksdagen har för anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län anvisat för vart och ett av åren 1919—1922 100,000 kronor och för första halvåret 1923 motsvarande belopp eller 50,000 kronor.

Anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 uppgår, enligt vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar, till samma belopp som föregående år. Styrelsen hemställer fördenskull om anvisande å riksstaten för sagda tid av ett anslag för ändamålet av 100,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jämväl beträffande förevarande anslag ser jag mig på tidigare anförda grunder nödsakad föreslå en tillfällig nedsättning, förslagsvis till 50,000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 50,000.

18. Tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag.

[21.]

Tilläggs-
bidrag till
vissa väg-
anläggnings-
m. fl. företag.
(Extra anslag.)

För beredande av tilläggsbidrag, enligt i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 7 maj 1918 angivna grunder, till vissa företag, för vilka medel anvisats från anslagen till anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar, till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprepning av åar och farleder ävensom till anläggning av enklare vägar i de nordligaste länen, har 1918 års lagtima riksdag beviljat 5,000,000 kronor, av vilket belopp sammanlagt 4,500,000 kronor anvisats att utgå under åren 1918, 1919, 1921 och 1922 samt första halvåret 1923.

[21.]

I sina anslagsäskanden till 1922 års riksdag framhöll väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att på grund av de stora krav, som ställts och med säkerhet komme att ställas på anslaget, det av 1918 års riksdag beviljade beloppet, 5,000,000 kronor, torde komma att visa sig otillräckligt, varför styrelsen förklarade sig ämnat till 1923 års riksdag göra framställning om beviljande av de ytterligare medel, som kunde visa sig för ändamålet erforderliga. Med anledning av vad styrelsen sålunda anfört, uttalade jag vid frågans föredragning, att det syntes i hög grad tveksamt, huruvida utöver förenämnda belopp å 5,000,000 kronor ytterligare anslag vore att påräkna, varför fördelningen av redan beviljade medel borde så anordnas, att ytterligare anslagskrav för ändamålet kunde undvikas.

I sin skrivelse den 11 september 1922 meddelar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att det för år 1922 anvisade anslaget helt förbrukats. Styrelsen hade på grund av berörda uttalande till statsrådsprotokollet nödgats under år 1922 inskränka framställda krav på delaktighet av anslaget till högst 50 % av det belopp, som de sökande enligt gällande författning i ämnet ägde högst åtnjuta i bidrag. Sammanlagda summan av de avprutningar, som styrelsen sålunda verkställt, uppginge till 824,500 kronor. Ehuru styrelsen hyste ringa förhoppning om att med det belopp om 1,000,000 kronor, som återstode odisponerat av de av 1918 års riksdag beviljade medlen, kunna ens i samma mån som under år 1922 tillgodose berättigade anspråk på ersättning från anslaget, ansåge sig styrelsen likväl icke böra för budgetåret 1923—1924 göra framställning om anvisande av mera än vad som av det ursprungligen beviljade beloppet återstode eller 500,000 kronor. Styrelsen påpekar emellertid, att för tillgodoseende i full mån av författningsenliga anspråk på ersättning från anslaget skulle härutöver erfordras en summa av minst 1,000,000 kronor.

Då det under nuvarande förhållanden icke lärers kunna ifrågasättas att till förevarande ändamål begära medel utöver det av 1918 års riksdag beviljade beloppet om 5,000,000 kronor, torde för budgetåret 1923—1924 av riksdagen böra äskas allenast den av nämnda summa hittills icke anvisade delen eller 500,000 kronor. Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för beredande av tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag beviljade anslaget å 5,000,000 kronor för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* reservationsanslag anvisa ett belopp av kronor 500,000.